

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ගැසට් පත්‍රය

අති විශේෂ

අංක 2176/11 - 2020 මැයි මස 19 වැනි අගහරුවාදා - 2020.05.19

(රජයේ බලයපිට ප්‍රසිද්ධ කරන ලදී)

I වැනි කොටස: (I) වැනි ඡේදය - සාමාන්‍ය

රජයේ නිවේදන

1995 අංක 15 දරන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් සහ විගණන ප්‍රමිති පනත

42 (අ) උපවගන්තිය යටතේ කරනු ලබන පළකිරීම්

ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය (මින් මතු "ආයතනය" යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) වෙත පැවරී ඇති බලතල අනුව, 1995 අංක 15 දරන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් සහ විගණන ප්‍රමිති පනතේ අරමුණ සඳහා මේ සමඟ පළකර ඇති ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම, ආයතනය විසින් සම්මත කර ඇත. මෙම සංශෝධන වර්ෂ දෙදහස් විසිඑකේ දෙසැම්බර් පහළොස් වන දින හෝ ඊට පසු ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද ආවරණය කෙරෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා බලාත්මක කළයුතුයි.

ආයතනයේ පාලක සභාවේ අණ පරිදි;

ප්‍රසන්න ලියනගේ,
ලේකම්

2020 මැයි 19 දින,
කොළඹ 07,
මලලසේකර මාවත,
අංක 30 A,
ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේදී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති 315
(සංශෝධිත 2019)

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම
(2021 දෙසැම්බර් 15 වන දින හෝ ඉන් පසුව ආරම්භ වන කාල පරිච්ඡේද වල මූල්‍යාප්‍රකාශ විගණන සඳහා බලපැවැත්වේ)
පටුන

	ඡේදය
හැඳින්වීම	
මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ විෂය පථය	1
ප්‍රධාන සංකල්ප	2
පරිමාණගත කල හැකි බව	9
බලාත්මක දිනය	10
අරමුණ	11
නිර්වචන	12
අවශ්‍යතාවයන්	
අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා	13-18
අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ අවබෝධ කර ගැනීම	19-27
ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම	28-37
ලේඛනගත කිරීම	38
භාවිතා කිරීම සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීමේ කරුණු	
නිර්වචන	අ1-අ10
අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා	අ11-අ47
අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ අවබෝධ කර ගැනීම	අ48-අ183
ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම	අ184-අ236
ලේඛනගත කිරීම	අ237-අ241
1 වන පරිශිෂ්ටය : අස්තිත්ත්වය සහ එහි ව්‍යාපාරික ආදර්ශය අවබෝධ කර ගැනීම සැලකිල්ලට ගැනීම.	
2 වන පරිශිෂ්ටය : ආවේණික අවදානම් සාධක අවබෝධ කර ගැනීම	
3 වන පරිශිෂ්ටය : අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අවබෝධ කර ගැනීම	
4 වන පරිශිෂ්ටය : අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්ය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම	
5 වන පරිශිෂ්ටය : තොරතුරු තාක්ෂණය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම	
6 වන පරිශිෂ්ටය : පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම	

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිත (ශ්‍රී ලවිප්‍ර) 315 (සංශෝධිත 2019), ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම, කියවිය යුත්තේ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200 ස්වාධීන විගණකගේ සමස්ථ අරමුණු සහ ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිත සමග අනුකූලව විගණනයක් මෙහෙයවීම සම්බන්ධය තුලය.

හැඳින්වීම

මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ විෂය පථය

1. මෙම ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතය (ශ්‍රී ලවිප්‍ර) මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට විගණකගේ වගකීම පිළිබඳ කටයුතු කෙරේ.

මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රය තුළ ප්‍රධාන සංකල්ප

2. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200 කටයුතු කරන්නේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක්¹ මෙහෙයවීමේදී, විගණන අවදානම පිළිගත හැකි පහළ මට්ටමකට² අඩු කිරීමට ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම ඇතුළුව, විගණකගේ සමස්ථ අරමුණු සමගය. විගණන අවදානම යනු ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සහ අනාවරණය කර ගැනීමේ අවදානමේ ශ්‍රිතයකි.³ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් මට්ටම් දෙකකදී පැවතිය හැකි බව ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200 පැහැදිලි කරයි.⁴ සමස්ථ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටම; සහ ගණුදෙනු පත්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව්කිරීම් සඳහා සැදැහුම් මට්ටම.
3. විගණනයක් සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී විගණක වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කිරීමට සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක ලෙස අවප්‍රකාශ වීමට⁵ හේතු විය හැකි තත්ත්වයන් පැවතිය හැකි බව හඳුනාගනිමින් වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය සමග විගණනය සැලසුම් කර ඉටු කිරීම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200න් අවශ්‍ය කෙරේ.
4. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී අවදානම් පෘතුල ලෙස සමස්ථයක් වශයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට සම්බන්ධවන අතර භව්‍ය ලෙස බොහෝ සැදැහුම්වලට බලපායි. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ආවේණික සහ පාලන අවදානම යන සංරචක දෙකකින් සමන්විතය.
  - කිසියම් සම්බන්ධිත පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර, වෙනත් අවප්‍රකාශ සමග, එක්කෝ තනිව හෝ සමාහාර කළ විට ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි අවප්‍රකාශයකට ගණුදෙනු පත්තියක්, ගිණුම් ශේෂයක් හෝ හෙලිදරව්කිරීමක් පිළිබඳ සැදැහුමක් නැඹුරු වීම එලෙස ආවේණික අවදානම විස්තර කෙරේ.
  - අස්තීන්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය මගින් කාලෝචිත පදනමක් මත, වළක්වාගනු නොලබන හෝ අනාවරණය හෝ නිවැරදි කරනු නොලබන, වෙනත් අවප්‍රකාශ සමග එක්කෝ තනිව හෝ සමාහාර කළ විට ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි සහ ගණුදෙනු පත්තියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව්කිරීමක් පිළිබඳ සැදැහුමක් විය හැකි අවප්‍රකාශයක අවදානම ලෙස පාලන අවදානම විස්තර කෙරේ.
5. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කරන්නේ ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට, අවශ්‍ය කරන තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටිත්, ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමට හැකි වීම පිණිස බව ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200 පැහැදිලි කරයි.⁶ සැදැහුම් මට්ටමේදී හඳුනාගත් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සඳහා මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රය මගින් ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානමෙහි වෙන් වෙන් වූ තක්සේරුවක් අවශ්‍ය කෙරේ. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200 තුළ පැහැදිලි කළ පරිදි, සමහර සැදැහුම්, සහ සම්බන්ධිත පන්තිවල ගණුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෙලිදරව් කිරීම් වෙනත් ඒවාට වඩා ආවේණික අවදානම අධික වේ. ආවේණික අවදානම වෙනස් වන්නේ කුමන ප්‍රමාණයකට ද යන්න මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ හඳුන්වන්නේ “ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය” ලෙසය.
6. විගණක විසින් හඳුනාගත් සහ තක්සේරු කළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට වැරදි නිසා වූ ඒවා සහ වංචා නිසා වූ ඒවා යන දෙකම ඇතුළත් වේ. මෙහි සඳහන් කළ වර්ග දෙකේම අවප්‍රකාශ මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයෙන් අමතන්නේ වුවද, වංචාවක් නිසා වන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම කොපමණ වැදගත්ද යත් එය හඳුනාගැනීමට, තක්සේරු කිරීමට සහ ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා භාවිතා කළ තොරතුරු ලබාගැනීමට සම්බන්ධ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාපටිපාටි තවදුරටත් වන අවශ්‍යතාවයන් සහ මගපෙන්වීම් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240⁷ තුළ ඇතුළත් වේ.

¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, ස්වාධීන විගණකගේ සමස්ථ අරමුණු සහ ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතවලට අනුකූලව විගණනයක් මෙහෙයවීම

² ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, 17 වන ඡේදය

³ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, 13 (අ1) ඡේදය

⁴ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, අ 36 ඡේදය

⁵ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, 15-16 ඡේද

⁶ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, අ43අ ඡේදය සහ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, තක්සේරුකළ අවදානම් වලට විගණකගේ ප්‍රතිචාර, 6 වන ඡේදය

⁷ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් කිරීම සම්බන්ධව වංචා පිළිබඳ සලකා බැලීමට විගණකගේ වගකීම.

7. විගණකගේ අවදානම් හඳුනාගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය නැවත නැවත සිදු වන (පුනරාවර්ත) සහ ක්‍රියාශීලී (ගතික) වේ. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට වන අවශ්‍යතාවයන් ඇතුළත සංකල්ප සමග ස්වාධීන වේ. මෙම ශ්‍රීලව්‍ය ය මගින් අවශ්‍ය කරන අවබෝධය ලබා ගැනීමේදී අවදානම් වල මූලික අපේක්ෂාවන් වර්ධනය කර ගත යුතු අතර විගණක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ පෙරට යන ගමන් එය තවදුරටත් වැඩිදියුණු කරගැනීම අවශ්‍ය විය හැකිය. නව තොරතුරු ලබාගතහොත් හෝ ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමෙන් ලබා ගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව විගණකට අවදානම තක්සේරු සංශෝධනය කිරීමට සහ තව දුරටත් සමස්ථ ප්‍රතිචාර සහ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වෙනස් කිරීමට මෙම ශ්‍රීලව්‍යයෙන් සහ අමතරව ශ්‍රීලව්‍ය 330 න් අවශ්‍ය කෙරේ.
8. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්, තක්සේරු කිරීම ඇමතීමට සමස්ථ ප්‍රතිචාර සැලසුම් කිරීමට සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමට ශ්‍රීලව්‍ය 330න් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.⁸ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වල විගණකගේ තක්සේරුව සහ විගණකගේ සමස්ථ ප්‍රතිචාර, පාලන පරිසරයේ විගණකගේ අවබෝධය මගින් බලපාන බව ශ්‍රීලව්‍ය 330 න් තවදුරටත් පැහැදිලි කෙරේ. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරුකළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන සහ ඒවායේ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය මත පදනම් වූ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කර ඉටු කිරීමට විගණකට එලෙසම ශ්‍රීලව්‍ය 300න් අවශ්‍ය කෙරේ.⁹

පරිමාණගත කලහැකි බව

9. සමහර ශ්‍රීලව්‍යයන්හි පරිමාණයට වෙනස් කළ හැකි බව සැලකිල්ලට ගැනීම ඇතුළත් බව ශ්‍රීලව්‍ය 200 සඳහන් වේ. එමගින් සෑම අස්තිත්ත්වයන්හි ඒවායේ ස්වභාවය සහ අවස්ථාවන් ඉතා අඩු සංකීර්ණතාවයකින් හෝ විශාල සංකීර්ණතාවයකින් යුක්තදැයි නොසලකා අවශ්‍යතා ව්‍යවහාර කිරීම නිදර්ශනය මගින් පහදා දේ.¹⁰ මෙම ශ්‍රීලව්‍ය අස්තිත්ත්වයේ විශාලත්වය සහ සංකීර්ණත්වය භාවිත කරන කරුණු නොසලකා සියළු අස්තිත්ත්ව වල විගණන සඳහා අපේක්ෂා කෙරේ. එබැවින් අදාළවන පරිදි සංකීර්ණත්වයෙන් අඩු සහ වඩා සංකීර්ණ යන දෙකම නිශ්චිත සැලකිල්ලට ගැනීම ඇතුළත් කෙරේ. අස්තිත්ත්වයක විශාලත්වය එහි සංකීර්ණතාවයේ සුවකයක් විය හැකි අතර, සමහර කුඩා අස්තිත්ත්ව සංකීර්ණ විය හැකි අතර සමහර විශාල අස්තිත්ත්ව එම සංකීර්ණ බවෙන් අඩු විය හැකිය.

බලාත්මක වන දිනය

10. මෙම ශ්‍රීලව්‍ය 2021 දෙසැම්බර් 15 දින හෝ ඉන් පසුව ආරම්භ වන කාල පරිච්ඡේදවල මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනය සඳහා බල පැවැත්වේ.

අරමුණ

11. විගණකගේ අරමුණ වන්නේ, මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී වංචා හෝ වැරදි නිසා හෝ වුවත්, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පදනමක් ලබාදීමයි.

නිර්වචන

12. ශ්‍රීලව්‍ය වල අරමුණු සඳහා, පහත සඳහන් පදවල ආරෝපණය වූ තේරුම් පහත දැක්වේ.

(අ) සැදැහුම් - අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කළ බව කළමනාකාරිත්වය නියෝජනය කිරීම ආවේණික වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හඳුනා ගැනීම, මැනීම, ඉදිරිපත් කිරීම සහ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සමග සම්බන්ධව පැහැදිලිව හෝ වෙනත් ලෙසකින් නියෝජනය වේ. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශ වල අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී, තක්සේරු කිරීමේදී සහ ඒවාට ප්‍රතිචාර

⁸ ශ්‍රීලව්‍ය 330, 5 වන ඡේදය

⁹ ශ්‍රීලව්‍ය 330, 6 වන ඡේදය

¹⁰ ශ්‍රීලව්‍ය 200, අ65අ ඡේදය

දක්වන විට, සිදු විය හැකි භව්‍ය අවප්‍රකාශ වල විවිධ වර්ග සැලකිල්ලට ගැනීමට විගණක විසින් සැදැහුම් භාවිතා කෙරේ. (යොමුව: අ1 ඡේදය)

(ආ) ව්‍යාපාරික අවදානම - අස්තිත්ත්වයක එහි අරමුණු මුද්‍රිතවත් කරගැනීමට සහ එහි ක්‍රමෝපායන් ක්‍රියාවට නැංවීමට අහිතකර ලෙස බලපාන සැලකිය යුතු, තත්ත්වයේ සිද්ධීන්, අවස්ථාවන්, ක්‍රියාකාරකම් හෝ අක්‍රිය වීම් වල ප්‍රතිඵලයක් වන අවදානම හෝ නොගැලපෙන අරමුණු සහ ක්‍රමෝපායන් පිහිටුවීම.

(ඇ) පාලන - කළමනාකාරිත්වයේ හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අයගේ පාලන අරමුණු ඉෂ්ඨ කරගැනීමට අස්තිත්ත්වයක් විසින් ස්ථාපනය කරනු ලබන ප්‍රතිපත්ති හෝ ක්‍රියාපටිපාටි වේ. මෙම සම්බන්ධය තුළ: (යොමුව: අ2-අ5 ඡේද)

(i) පාලන ක්‍රියාත්මක කිරීමට අස්තිත්ත්වය ඇතුළත සිදුකල යුතු හෝ සිදු නොකල යුතු ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශ වේ. එවැනි ප්‍රකාශ ලේඛනගත කල හැකි සන්නිවේදන තුළ පැහැදිලිව සඳහන් කිරීම හෝ ක්‍රියාමාර්ග සහ තීරණ තුළින් හැඟවීම කල හැකිය.

(ii) ක්‍රියාපටිපාටි යනු ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමට වන ක්‍රියාවන් ය.

(ඈ) පොදු තොරතුරු තාක්ෂණික (IT) පාලන - තොරතුරු සැකසුම් පාලන, අඛණ්ඩ සඵලදායී ලෙස ක්‍රියාකිරීම සහ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ තොරතුරු වල අවංකභාවය (එනම්, තොරතුරුවල සම්පූර්ණත්වය, නිරවද්‍යතාවය සහ වලංගුතාවය) ඇතුළුව තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ අඛණ්ඩ නිසි පරිදි මෙහෙයුමට සහය වන අස්තිත්ත්වයේ එම තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි මත පාලන. එලෙසම තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ නිර්වචනය බලන්න.

(ඉ) තොරතුරු සැකසුම් පාලන - තොරතුරුවල අවංකභාවයට වන අවදානම් වලට සෘජුව අමතන අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හෝ අත්හැරු ක්‍රමයේ තොරතුරු ක්‍රියාවලීන් තුළ තොරතුරු සැකසීමට සම්බන්ධ පාලන. (එනම්: ගණුදෙනු සහ වෙනත් තොරතුරු වල සම්පූර්ණත්වය, නිරවද්‍යතාවය, වලංගුතාවය) (යොමුව: අ6 ඡේදය)

(ඊ) ආවේණික අවදානම් සාධක - පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර ගණුදෙනු පන්තියක ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක් පිළිබඳ සැදැහුමක, වංචාව හෝ වරදක් නිසා වුවද අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපෑ හැකි එම සිද්ධීන්හි හෝ තත්ත්වයන්හි ගති ලක්ෂණ, එවැනි සාධක ගුණාත්මක හෝ ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි අතර, සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය, වෙනස්වීම, අනියතතාවය හෝ ඒවා කිසියම් ප්‍රමාණයකට ආවේණික අවදානමට බලපාන නිසා කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බව හෝ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක¹¹ නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමද ඇතුළත් වේ. (යොමුව: අ7-අ8 ඡේද)

(උ) තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය - තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලය සහය වන, මෙන්ම, එම තොරතුරු තාක්ෂණ සැකසුම් තුළ සහ සම්බන්ධ වන ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් වලට සහය වන යන ව්‍යාපාරික ක්‍රමෝපායන් අත් කර ගැනීම අස්තිත්ත්වයක් භාවිත කරන පිරිස්. මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ අරමුණු සඳහා:

(i) ගණුදෙනු හෝ තොරතුරු මූලපුරුණය, සැකසීම, වාර්තා කිරීම සහ වාර්තාකරණයේදී භාවිතා කරන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් යනු ක්‍රමලේඛයක් හෝ ක්‍රමලේඛ කට්ටලයක් වේ. තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වලට දත්ත ගබඩා සහ වාර්තා ලිවීම ඇතුළත් වේ.

(ii) තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලය සමන්විත වන්නේ, ජාලය, මෙහෙයුම් පද්ධති සහ දත්ත සමුදාය සහ ඒවා සම්බන්ධිත දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග වලිනි.

(iii) තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි වනුයේ, තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයට ප්‍රවේශ වීම, කළමනාකරණයට ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීමට හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය වෙනස් කිරීම කළමනාකරණය කිරීම සහ තොරතුරු තාක්ෂණ මෙහෙයුම් කළමනාකරණයට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි වේ.

(ඌ) අදාළ සැදැහුම් - ගණුදෙනු පන්තියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව්කිරීමක් පිළිබඳ සැදැහුමක් අදාළ වන්නේ එයට හඳුනාගත් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමක් ඇති විටය. සැදැහුමක්, අදාළ සැදැහුමක්ද යන්න තීරණය කරනු ලබන්නේ, යම් සම්බන්ධිත පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙරය. (එනම් ආවේණික අවදානම) (යොමුව: අ9 ඡේදය)

(එ) තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිත කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් - අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලිය තුළ (තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය බලපාන) අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ මෙහෙයුම්

¹¹ ශ්‍රීලව්‍ය 240, අ24-අ27 ඡේද

හෝ පාලන අසඵලදායීව සැලසුම් කිරීම නිසා තොරතුරුවල අවංකභාවයට (එනම්, සම්පූර්ණත්වය, නිරවද්‍යතාවය සහ ගණුදෙනු සහ වෙනත් තොරතුරුවල වලංගුභාවය) අවදානම් හෝ මෙහෙයුම් අසඵලදායක ලෙස සැලසුම් කිරීම, තොරතුරු සැකසීමේ පාලන නැඹුරු වීම.

(ඒ) අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි - මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී වංචාවක් හෝ වරදක් නිසා හෝ වුවද ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීම සැලසුම් කර ඉටු කරන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි.

(ඔ) සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තියක ගණුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව්කිරීම - එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක අදාළ සැදැහුම් ඇති ගණුදෙනු පන්තියක්, ගිණුම් ශේෂයක් හෝ හෙලිදරව්කිරීමක්:

(ඕ) සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම - ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානමක් (යොමුව: අ10 ඡේදය)

(i) අවප්‍රකාශයක් සිදුවීමේ, වියහැකි බවේ සංයෝජනයකට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධකවලට වන ප්‍රමාණය සහ එම අවප්‍රකාශය සිදු වුවහොත්, විය හැකි අවප්‍රකාශයේ විශාලත්වය නිසා එය සඳහා ආවේණික අවදානමේ තක්සේරුව ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ අන්තයට ආසන්න වේ; හෝ

(ii) වෙනත් ශ්‍රීලිප්පුව¹² අවශ්‍යතාවයන් අනුව සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් ලෙස එය සලකනු ලැබිය හැකිය.

(ක) අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය - මූල්‍ය වාර්තාකරණයේ විශ්වාසදායකත්වය, මෙහෙයුම්වල සඵලදායකත්වය සහ කාර්යක්ෂමතාවය, සහ අදාළ නීති සහ රෙගුලාසි සමග අනුකූලවීම සම්බන්ධයෙන් අස්තිත්ත්වයක අරමුණු ඉෂ්ඨ කර ගැනීම පිළිබඳ සාධාරණ සහතික වීමක් ලබා දීමට, පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අය, කළමනාකාරිත්වය සහ වෙනත් පිරිස් විසින් සැලසුම් කර, ඉටු කර, සහ පවත්වාගෙන යන පද්ධතිය:

ශ්‍රීලිප්පුව අරමුණු සඳහා අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් එකිනෙකට සම්බන්ධිත සංරචක පහකින් සමන්විත වේ.

- (i) පාලන පරිසරය;
- (ii) අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලි;
- (iii) අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි;
- (iv) තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදන; සහ
- (v) පාලන ක්‍රියාවන්.

අවශ්‍යතාවයන්

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාවන්

13. පහත සඳහන් දෑ සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබාදෙන විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි විගණක සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය. (යොමුව: අ11-අ18 ඡේද)

(අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී වංචාවක් හෝ වරදක් නිසා වුවද ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම; සහ

(ආ) ශ්‍රීලිප්පු 330 සමග අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම.

විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමේ දී ඒවා තහවුරු කරන විය හැකි හෝ පරස්පර විය හැකි විගණන සාක්ෂි බැහැර කරන දෙසට පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආකාරයකට, විගණක අවදානම් තක්සේරු පටිපාටි සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය. (යොමුව: අ14 ඡේදය)

14. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටිවලට පහත දෑ ඇතුළත් විය යුතුය. (යොමුව: අ19-අ21 ඡේද)

(අ) අභ්‍යන්තර විගණක කාර්යය තුළ සිටින පුද්ගලයන් ඇතුළුව (එම කාර්යය පවතින නම්) කළමනාකාරිත්වයේ සහ අස්තිත්ත්වය තුළ සිටින වෙනත් යෝග්‍ය පුද්ගලයන්ගෙන් විමසීම් කිරීම (යොමුව: අ22-අ26 ඡේද)

¹² ශ්‍රීලිප්පු 240, 27 වන ඡේදය සහ ශ්‍රීලිප්පු 550, සම්බන්ධිත පාර්ශව, 18 වන ඡේදය

(ආ) විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: අ27-අ31 ඡේද)

(ඇ) නිරීක්ෂණය සහ පරීක්ෂා කිරීම (යොමුව: අ32-අ36 ඡේද)

වෙනත් මූලාශ්‍ර වලින් තොරතුරු

15. 13 වන ඡේදය සමග අනුකූලව විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමේදී පහත සඳහන් තොරතුරු විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. (යොමුව: අ37-අ38 ඡේද)

(අ) සේවාදායකයාගේ සම්බන්ධතාවයන් හෝ විගණක කාර්යභාරය භාරගැනීම හෝ අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි සහ

(ආ) අදාළ වන විට, අස්තිත්ත්වය සඳහා කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් ඉටුකරනු ලබන වෙනත් කාර්යභාර

16. අස්තිත්ත්වය සමග විගණකගේ පෙර වූ පලපුරුද්දෙන් සහ පෙර වූ විගණන තුළ දී ඉටු කිරීම විගණන පටිපාටිවලින් ලබාගත් තොරතුරු විගණක එවැනි තොරතුරු ප්‍රවර්තන විගණනය සඳහා විගණන සාක්ෂි ලෙස අදාළ සහ විශ්වාසදායක ලෙස එසේම පවතින්නේද යන වග විගණක අගය කළ යුතුය. (යොමුව: අ39-අ41 ඡේද)

කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාකච්ඡා

17. කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු සහ වෙනත් කාර්යභාර කණ්ඩායමේ ප්‍රධාන සාමාජිකයන්, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව ව්‍යවහාර කිරීම සහ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම සාකච්ඡා කළ යුතුය. (යොමුව: අ42-අ47 ඡේද)

18. කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාකච්ඡාවට සම්බන්ධ නොවූ කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් ඇතිවිට, එම සාමාජිකයන් හට කුමන කරුණු සන්නිවේදනය කළ යුතු දැයි කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් තීරණය කළ යුතුය.

අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ අවබෝධ කරගැනීම (යොමුව: අ48-අ49 ඡේද)

අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව පිළිබඳ අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: අ50-අ55 ඡේද)

19. පහත දැ හි අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට විගණක අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ යුතුය.

(අ) අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරයේ පහත දැක්වෙන අංග:

(i) අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතය ව්‍යාපාරික අනුකෘතියට සංතුලිත කරන ප්‍රමාණය ඇතුළුව එහි සංවිධාන ව්‍යුහය, හිමිකම සහ පාලනය සහ එහි ව්‍යාපාර අනුකෘතිය; (යොමුව: අ56-අ57 ඡේද)

(ii) කර්මාන්තය, නියාමනය සහ වෙනත් බාහිර සාධක; (යොමුව: අ68-අ73) සහ

(iii) අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීමට අභ්‍යන්තරව සහ බාහිරව භාවිතා කළ මිනුම්; (යොමුව: අ74-අ81 ඡේද)

(ආ) අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව, සහ අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සහ එය කිසියම් වෙනස් කිරීම් සඳහා හේතු; (යොමුව: අ82-අ84 ඡේද) සහ

(ඇ) (අ) සහ (ආ) ඡේද තුළ ලබාගත් අවබෝධය මත පදනම්ව, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේදී, අවප්‍රකාශයකට සැදුණුමේ නැඹුරුවට ආවේණික අවදානම් සාධක බලපාන්නේ කෙසේද සහ ඒවා එසේ වන ප්‍රමාණය. (යොමුව: අ85-අ89 ඡේද)

20. අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග යෝග්‍ය සහ සංගත දැයි විගණක අගය කළ යුතුය.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක අවබෝධ කර ගැනීම. (යොමුව: අ90 - අ95 ඡේද)

පාලන පරිසරය, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලි සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම
අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි (යොමුව: අ96-අ98 ඡේද)

පාලන පරිසරය

21. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ පාලන පරිසරය පිළිබඳ අවබෝධයක්, අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම හරහා පහත දෑ මගින් විගණක විසින් ලබාගත යුතුය: (යොමුව: අ99-අ100 ඡේද)

<p>(අ) පහත දැක්වෙන දෑ අමතන පාලන, ක්‍රියාවලි සහ ව්‍යුහ කට්ටලයේ අවබෝධය. (යොමුව: අ101-අ102 ඡේද)</p> <p>(i) අස්තිත්ත්වයේ සඳාචාරය සහ අවංකභාවයට සහ වර්ගයා ධර්ම අගයන්ට කළමනාකාරිත්වයේ කැපවීම වැනි දෑ හි වගකීම් ක්‍රියාවට නැංවීමේ වගකීම් කළමනාකාරිත්වය සුපරීක්ෂාකාරී ලෙස අධීක්ෂණය කරන්නේද;</p> <p>(ii) පාලන, පිළිබඳ වගකිවයුතු අය කළමනාකාරිත්වයෙන් වෙන්ව වන විට, පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය මත සුපරීක්ෂාකාරී අධීක්ෂණය සහ ස්වාධීනත්වය;</p> <p>(iii) අස්තිත්ත්වයේ අධිකාරිය සහ වගකීම් පැවරීම;</p> <p>(iv) නිපුණතා ඇති පුද්ගලයන් අස්තිත්ත්වය ඇදගන්නේ (ආකර්ෂණය), වර්ධනය කරන්නේ සහ රඳවාගන්නේ කෙසේද; සහ</p> <p>(v) අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අරමුණු ලුහුබැඳ යාමේදී පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ වගකීම් සඳහා වගවිය යුතු බව දරා සිටින්නේ කෙසේද;</p>	<p>සහ</p> <p>(ආ) පහත දෑ වන්නේ දැයි ඇගයීම: (යොමුව: අ103-අ108 ඡේද)</p> <p>(i) කළමනාකාරිත්වය, පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අයගේ සුපරීක්ෂාකාරී අධීක්ෂණය සහිතව අවංකභාවයේ ආචාරධර්ම වර්ගයාට සඳාචාරය ඇතිකර පවත්වා ගෙන යයි;</p> <p>(ii) අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක සඳහා යෝග්‍ය අභිනාලමක් පාලන පරිසරයක් ලබාදෙයි; සහ</p> <p>(iii) පාලන පරිසරය තුළ හඳුනාගත් පාලන ඌණතාවයන් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචකවල, පිළිගැනීමට රහසින් හානි කරයි;</p>
---	---

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය.

22. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ අවබෝධයක්, අවදානම තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් විගණක විසින් පහත දේ මගින් ලබාගත යුතුය:

<p>(අ) පහත සඳහන් දේ සඳහා අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: අ109-අ110 ඡේද)</p> <p>(i) මූල්‍ය වාර්තාකරණ අරමුණුවලට අදාළ ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගනිමින්;</p> <p>(ii) ඒවායේ සිදුවීම්හි, වියහැකි භාවය ඇතුළුව එම අවදානම් වල වැදගත් බව තක්සේරු කිරීම; සහ</p> <p>(iii) එම අවදානම් ඇමතීම;</p>	<p>සහ</p> <p>(ආ) අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින්, අස්තිත්ත්වයේ තත්ත්වයනට, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් ක්‍රියාවලිය යෝග්‍ය දැයි අගය කිරීම (යොමුව: අ111-අ113 ඡේද)</p>
---	---

23. කළමනාකාරිත්වය හඳුනාගැනීමට අපොහොසත් වූ, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක හඳුනාගතහොත්, විගණක විසින්;

- (අ) එවැනි ඕනෑම අවදානම්, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය මගින් හඳුනාගත යුතුව තිබූ වර්ගයේ අවදානම් දැයි විගණක අපේක්ෂා කරන බව නිර්ණය කිරීම, සහ, එය එසේ නම්, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක එවැනි අවදානම් අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය හඳුනාගැනීමට අපොහොසත් වූයේ කුමක් නිසා දැයි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම; සහ
- (ආ) 22(ආ) ඡේදය තුළ විගණකගේ අගය කිරීම සඳහා හැඟවීම් සලකා බැලීම.

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි.

24. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ අවබෝධයක්, අවදානම තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් විගණක විසින් ලබා ගත යුතුය; (යොමුව: අ114-අ115 ඡේද)	
(අ) පහත දෑ අමතන අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියේ එම අංග අවබෝධ කර ගැනීම:	සහ
(i) පාලනයන් හි සම්ප්‍රදායාත්මක අධීක්ෂණය සඳහා දිගටම පවත්නා සහ වෙන්ව වූ ඇගයීම් සහ හඳුනාගත් පාලන ඌනතාවයන් පිළියම් කිරීම. (යොමුව: අ116-අ117 ඡේද)	(ඇ) අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් අස්තිත්ත්වයේ තත්ත්වය තුළ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා ක්‍රියාවලිය යෝග්‍ය දැයි අගය කිරීම. (යොමුව: අ121-අ122 ඡේද)
(ii) අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් ඇත්නම්, එහි ස්වභාවය වගකීම් සහ ක්‍රියා ඇතුළුව; (යොමුව: අ118 ඡේදය)	
(ආ) අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණයට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියට භාවිතා කළ තොරතුරුවල මූලාශ්‍රය සහ අරමුණු සඳහා තොරතුරු ප්‍රමාණවත් ලෙස විශ්වාසදායක විය හැකි බව කළමනාකාරිත්වය සැලකිල්ලට ගත්තේ කුමන පදනමක් මත ද යන්න පිළිබඳ අවබෝධය (යොමුව: අ119-අ120 ඡේද)	

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය සහ පාලන ක්‍රියාවන් (යොමුව: අ123-අ130 ඡේද)

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය

25. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය පිළිබඳ අවබෝධයක්, අවදානම තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් විගණක විසින් ලබාගත යුතුය; (යොමුව: අ131 ඡේදය)	
(අ) අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවන්, එහි දත්ත සහ තොරතුරු, එවැනි ක්‍රියාවන් සඳහා භාවිත කළ යුතු සම්පත් සහ වැදගත් පන්තින්හි ගනුදෙනු, ගිණුම්වල සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා නිර්වචනය කරන ප්‍රතිපත්ති ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියා අවබෝධ කර ගැනීම. (යොමුව: අ132-අ143 ඡේද)	සහ
(i) පහත දෑ වන්නේ කෙසේද ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය හරහා තොරතුරු ගලා යන්නේ කෙසේද;	(ඇ) අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සමග අනුකූලව අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට, අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය යෝග්‍ය පරිදි සහය වන්නේ දැයි අගය කිරීම (යොමුව: අ146 ඡේදය)
අ. ගනුදෙනු මුල පිරීම, ඒවා පිළිබඳ තොරතුරු වාර්තාකිරීම සැකසීම,	

<p>අවශ්‍ය වන විට නිවැරදි කිරීම, පොදු ලෙජරයට අන්තර්ගත කිරීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ වාර්තා කරන්නේ කෙසේද; සහ</p> <p>ආ. ගනුදෙනු හැර, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් පිළිබඳ තොරතුරු ග්‍රහණය කිරීම, සැකසීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙළිදරව් කිරීම් කිරීම;</p> <p>(ii) තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තොරතුරු ගලා යාමට සම්බන්ධ ගිණුම්කරණ වාර්තා සහ මූල්‍ය වාර්තා සහ වෙනත් සහය වන වාර්තා තුළ නිශ්චිත ගිණුම්;</p> <p>(iii) හෙළිදරව්කිරීම් ඇතුළුව අස්තීත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා භාවිතා කරන මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය; සහ</p> <p>(iv) ඉහත (අ) (i) සිට (අ)(iii) දක්වා අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය ඇතුළුව අස්තීත්ත්වයේ සම්පත්;</p> <p>(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේදී සහය වන තොරතුරු පද්ධතියේ සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචකයන්හි වාර්තා කරන වගකීම් වලට සම්බන්ධිත එම වැදගත් කරුණු අස්තීත්ත්වය සන්නිවේදනය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයන් (යොමුව: අ144-අ145 ඡේද)</p> <p>(i) අස්තීත්ත්වය ඇතුළත සේවකයන් අතර මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාර්යභාරය සහ වගකීම් ඇතුළුව සන්නිවේදනය කරන්නේ කෙසේද;</p> <p>(ii) කළමනාකාරිත්වය සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය අතර; සහ</p> <p>(iii) නියාමන අධිකාරිය සහිත පුද්ගලයන් වැනි බාහිර පාර්ශව සමග;</p>	
---	--

පාලන ක්‍රියා

<p>26. පාලන ක්‍රියාවන්හි සංරචක පිළිබඳ අවබෝධයන්, අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් විගණක ලබා ගත යුතුය. (යොමුව: අ147-අ157 ඡේද)</p>	
<p>(අ) සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් අමතන පාලන හඳුනාගැනීමේදී පාලන ක්‍රියාවන් තුළ වන සංරචක පහත දැක්වෙන පරිදි වේ.</p> <p>(i) අවදානමක් අමතන එම පාලන සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් විය යුතු ලෙස නිර්ණය කර තිබීම; (යොමුව: අ158-අ159 ඡේද)</p> <p>(ii) පුනරාවර්තනය නොවන, අසාමාන්‍ය ගනුදෙනු හෝ ගැලපුම් සටහන් කිරීමට සම්මත නොවන ආකාරයේ ජර්නල්</p>	<p>සහ</p> <p>(ආ) (අ) හෝ (ආ)(ii) තුළ හඳුනාගත් සෑම පාලනයක් සඳහා; (යොමුව: අ175-අ181 ඡේද)</p> <p>(i) සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම ඇමතීමට පාලනය සඵලදායක ලෙස සැලසුම් කර හෝ වෙනත් පාලනවලට මෙහෙයුමට සහය වීමට සඵලදායක ලෙස සැලසුම් කර ඇත්ද යන්න අගය කිරීම; සහ</p> <p>(ii) අස්තීත්ත්වයේ පිරිස් වෙතින් විමසීමට අමතරව ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින්</p>

<p>සටහන් ඇතුළුව, ජර්නල් සටහන් මත පාලන; (යොමුව: අ160-අ161 ඡේද)</p> <p>(iii) තහවුරු කිරීමේ පරීක්ෂා කිරීමේ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළ මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන පාලනවලට, තහවුරු කිරීමේ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා නොදෙන, අවදානම් අමතන පාලන ඇතුළත් විය යුතුය; (යොමුව: අ162-අ164 ඡේද)</p> <p>(iv) විගණකගේ වෘත්තීය විනිශ්චය පදනම මත, සැදැහුම් මට්ටමේ අවදානම් වලට සම්බන්ධව 13 වන ඡේදයේ අරමුණු විගණකට ඉටු කර ගැනීමට හැකි වනු පිණිස, යෝග්‍ය යැයි විගණක සැලකිල්ලට ගන්නා එම වෙනත් පාලන (යොමුව: අ165 ඡේදය)</p> <p>(ආ) (අ) තුළ හඳුනාගත් පාලන පදනම මත, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම මගින් පැන නගින අවදානම් වලට යටත්ව, අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සහ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හඳුනාගනිමින්; (යොමුව: අ166-අ172 ඡේද)</p> <p>(ඇ) එවැනි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සඳහා සහ (අ) තුළ හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණයේ වෙනත් අංග, හඳුනාගනිමින් (යොමුව: අ173-අ174 ඡේද)</p> <p>(i) තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම මගින් පැන නගින සම්බන්ධිත අවදානම්; සහ</p> <p>(ii) එවැනි අවදානම් අමතන අස්තිත්ත්වයේ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන;</p>	<p>පාලන ක්‍රියාත්මක කර ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම.</p>
--	--

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය තුළ පාලන උපායන්

27. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සෑම සංරචකයක්ම, විගණකගේ ඇගයීම මත පදනම්ව, එකක් හෝ ඊට වැඩි පාලන උපායන්වලින් හඳුනා ගෙන තිබේද යන්න විගණක විසින් නිර්ණය කළ යුතුය. (යොමුව: අ182-අ183 ඡේද)

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම (යොමුව: අ184-අ185 ඡේද)

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම

28. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක හඳුනාගත යුතු අතර, ඒවා පහත සඳහන් මට්ටම් වලදී පැවතිය හැකිද යන්න නිර්ණය කළ යුතුය. (යොමුව: අ186-අ192 ඡේද)

(අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටම; (යොමුව: අ193-අ200 ඡේද) හෝ

(ආ) ගනුදෙනු පත්තින්, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා සැදැහුම් මට්ටම (යොමුව: අ201 ඡේදය)

29. අදාළ සැදැහුම් සහ සම්බන්ධිත සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තීන්හි ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් විගණක නිර්ණය කළ යුතුය. (යොමුව: අ202-අ204 ඡේද)

මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීම

30. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් සඳහා විගණක අවදානම් තක්සේරු කළ යුතුය. සහ; (යොමුව: අ193-අ200 ඡේද)

(අ) එවැනි අවදානම්, සැදැහුම් මට්ටමේ අවදානම් තක්සේරුවට බලපායිද යන්න තීරණය කිරීම; සහ

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත ඒවායේ පෘතුල බලපෑමේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය අගය කිරීම.

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීම

ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම (යොමුව: අ205-අ217 ඡේද)

31. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් සඳහා, අවප්‍රකාශය විය හැකි බව සහ එහි විශාලත්වය තක්සේරු කිරීම මගින් ආවේණික අවදානම විගණක විසින් තක්සේරු කළ යුතුය. එසේ කිරීමේදී, විගණක පහත දෑ කෙසේ සහ කොපමණ ප්‍රමාණයකට වන්නේ දැයි සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

(අ) අවප්‍රකාශයකට අදාළ සැදැහුම් නැඹුරු වීමට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධක; සහ

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සඳහා ආවේණික අවදානම තක්සේරුවට බලපායි. (යොමුව: අ215-අ216 ඡේද)

32. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ කිසියම්, අවදානම් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් දැයි යන්න විගණක විසින් නිර්ණය කළ යුතුය. (යොමුව: අ218-අ221 ඡේද)

33. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක ඕනෑම අවදානම් සඳහා තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින්ම පමණක් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබාදිය නොහැකි වන්නේද යන්න විගණක විසින් නිර්ණය කළ යුතුය. (යොමුව: අ222-අ225 ඡේද)

පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම

34. පාලනයන්හි, මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ නම්, විගණක විසින් පාලන අවදානම තක්සේරු කළ යුතුය. පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් නොකරන්නේ නම් විගණකගේ පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම කෙසේ විය හැකිද යන්න එම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයේ අවදානම තක්සේරු කිරීම, ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීමට හා සමාන වේ. (යොමුව: අ226-අ229 ඡේද)

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටිවලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි අගය කිරීම

35. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දෙන්නේ ද යන්න විගණක විසින් අගය කළ යුතුය. එසේ නොවන්නේ නම් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි එවැනි පදනමක් ලබා දෙන තෙක් විගණක විසින් අතිරේක අවදානම් තක්සේරු පටිපාටි ඉටුකළ යුතුය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී අවදානම් තක්සේරු පටිපාටිවලින් ලබාගත් සියළුම විගණන සාක්ෂි, කළමනාකාරිත්වය විසින් සිදු කළ සැදැහුම් තහවුරු කරන්නේ හෝ පරස්පර වන්නේ වුවත් ඒවා සියල්ල විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. (යොමුව: අ230-අ232 ඡේද)

සැලකිය යුතු අන්දමේ නොවන එහෙත් ප්‍රමාණාත්මක ගනුදෙනු පන්තීන්, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම්

36. ප්‍රමාණාත්මක පන්ති වල ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා ඒවා සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු පන්තීන්, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් නොවන ලෙසට නිර්ණය නොකිරීම විගණකගේ එම නිර්ණය තවදුරටත් යෝග්‍ය දැයි විගණක විසින් අගය කළ යුතුය. (යොමුව: අ233-අ235 ඡේද)

අවදානම් තක්සේරුව සංශෝධනය කිරීම

37. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම හෝ තක්සේරු කිරීම විගණක මුලින් පදනම කරගත් විගණන සාක්ෂි සමග අසංගත වන නව තොරතුරු විගණක ලබාගන්නේ නම් විගණක විසින් හඳුනාගැනීම හෝ තක්සේරු කිරීම සංශෝධනය කළ යුතුය. (යොමුව: අ236 ඡේදය)

ලේඛනගත කිරීම

38. විගණන ලේඛනගත කිරීම් තුළ විගණක විසින් ඇතුළත් කළ යුත්තේ:¹³ (යොමුව: අ237-අ241 ඡේද)

- (අ) කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡා සහ එළඹුන වැදගත් තීරණ;
- (ආ) 19, 21, 22, 24 සහ 25 වන ඡේද සමග අනුකූලව විගණකගේ අවබෝධයේ ප්‍රධාන මූලිකාංග; විගණකගේ අවබෝධය ලබා ගන්නේ කුමන තොරතුරු මූලාශ්‍රයෙන්ද; සහ ඉටුකළ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි;
- (ඇ) හඳුනාගත් පාලනයන්හි සැලසුම් අගයකිරීම සහ 26 වන ඡේදයේ අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූලව එවැනි පාලන ක්‍රියාත්මක කලා දැයි නිර්ණය කිරීම; සහ
- (ඈ) සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් සහ අවදානම් සඳහා තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලට පමණක් යෝග්‍ය ප්‍රමාණවත් විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකි, සහ ගත් වැදගත් විනිශ්චයන් සඳහා තාර්කිකය ඇතුළුව, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්මේදී සහ සැදැහුම් මට්මේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් සහ තක්සේරු කළ අවදානම්.

භාවිතා කිරීම සහ වෙනත් පැහැදිලිකිරීමේ කරුණු.

නිර්වචන (යොමුව: 12 ඡේදය)

සැදැහුම් (යොමුව: 12(අ) ඡේදය)

අ1. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී, තක්සේරු කිරීමේදී සහ ප්‍රතිචාර දැක්වීමේදී සිදුවිය හැකි, වෙනස් වර්ගවල වියහැකි අවප්‍රකාශ සැලකිල්ලට ගැනීමට විගණකවරුන් විසින් භාවිතා කරනු ලබන සැදැහුම්වල ප්‍රභේද, මෙම සැදැහුම් වල ප්‍රවර්ග සඳහා උදාහරණ අ190 ඡේදයේ විස්තර කෙරේ. සමහර කරුණු හෝ වෙනත් විගණන සාක්ෂි සහය තහවුරු කිරීමට, ශ්‍රීලව්‍ය 580¹⁴ මගින් අවශ්‍යකරන ලිඛිත නියෝජන වලින් මෙම සැදැහුම් වෙනස් වේ.

පාලන (යොමුව: 12(ඇ) ඡේදය)

- අ2. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක ඇතුළත පාලන අනුයුක්ත කර ඇත.
- අ3. ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවේ යොදවන්නේ අස්තිත්ත්වය ඇතුළත සිටින පිරිස් වල ක්‍රියාමාර්ග මගින් හෝ එවැනි ප්‍රතිපත්ති සමග පරස්පර විරෝධී විය හැකි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමෙන් පිරිස් වැළැක්වීම මගිනි.
- අ4. විධිමත් ලේඛනගත කිරීමක් මගින් හෝ වෙනත් සන්නිවේදනයක් මගින් කළමනාකාරිත්වය හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය ක්‍රියාපටිපාටි නියෝග (විධානාත්මක) කල හැකි හෝ විධානාත්මක නොවන වර්ගය වලින් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි එහෙත් ඒ වෙනුවට අස්තිත්ත්වයේ සිරිත් විරිත් ක්‍රම මගින් පුරුදු කළ ක්‍රියාපටිපාටි විය හැකිය. අස්තිත්ත්වය විසින් භාවිතා කරන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හෝ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය වෙනත් අංග මගින් අවසර දෙන ක්‍රියා හරහා ක්‍රියාපටිපාටි බලාත්මක කළ හැකිය.
- අ5. පාලන සෘජු හෝ වක්‍ර විය හැකිය. සෘජු පාලන වනුයේ සැදැහුම් මට්මේදී, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇමතීමට නිරවද්‍යව ප්‍රමාණවත් වන පාලනයන් ය. වක්‍ර පාලන වන්නේ සෘජු පාලනයන්ට සහය වන එම පාලන වේ.

තොරතුරු සැකසුම් පාලන (යොමුව: 12(ඉ) ඡේදය)

අ6. තොරතුරුවල අවංකභාවයට අවදානම් පැන නගින්නේ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු ප්‍රතිපත්ති අසඵලදායී ක්‍රියාවට නැංවීමට නැඹුරු වීමෙනි. ඒවා අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තොරතුරු ප්‍රවාහ, සටහන් කිරීම සහ ක්‍රියාවලි වාර්තා කිරීම නිර්වචනය කරන එම ප්‍රතිපත්ති වේ. තොරතුරු සැකසුම් පාලන වනුයේ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු ප්‍රතිපත්ති සඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහය වන ක්‍රියාපටිපාටිය. තොරතුරු සැකසීමේ පාලන ස්වයංක්‍රීය (එනම් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් තුළ අනුයුක්ත කල) හෝ අත් හුරු ක්‍රමය විය හැකිය. (උදා: ආදාන හෝ ප්‍රතිදාන පාලන) සහ වෙනත් තොරතුරු සැකසීමේ පාලන හෝ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන ඇතුළුව, වෙනත් පාලන මත විශ්වාසය තැබිය හැකිය.

¹³ ශ්‍රීලව්‍ය 230 විගණන ලේඛනගත කිරීම 8-11 සහ අ6-අ7 ඡේද

¹⁴ ශ්‍රීලව්‍ය 580 ලිඛිත නියෝජනයන්

ආවේනික අවදානම් සාධක (යොමුව: 12(ඊ) ඡේදය)

2 වන පරිශිෂ්ටය ආවේනික අවදානම් සාධක අවබෝධ කර ගැනීමට සම්බන්ධ තවදුරටත් වන සැලකිල්ලට ගැනීම් නියම කරයි.

අ7. ආවේනික අවදානම් සාධක ගුණාත්මක හෝ ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි අතර අවප්‍රකාශයක වන සැදැහුමකට නැඹුරු වීමට බලපායි. අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවක් මගින් අවශ්‍ය කරන තොරතුරු පිළියෙල කිරීමට සම්බන්ධ ගුණාත්මක ආවේනික අවදානම් වලට ඇතුළත් වන්නේ;

- සංකීර්ණතාවය;
- පුද්ගලගතභාවය;
- වෙනස;
- අනියතතාවය; හෝ
- කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහීත්වය හෝ කිසියම් ප්‍රමාණයකට වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක ඒවා ආවේනික අවදානමට බලපාන නිසා අවප්‍රකාශවලට නැඹුරු වීම.

අ8. ගණුදෙනු පද්ධතියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව්වක් පිළිබඳව සැදැහුමක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපාන එම වෙනත් ආවේනික අවදානම් සාධකවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- ගණුදෙනු පද්ධතියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක ප්‍රමාණාත්මක හෝ ගුණාත්මක වැදගත්කම; හෝ
- ගණුදෙනු පත්තිය හෝ ගිණුම් ශේෂය මගින් සැකසිය යුතු හෝ හෙලිදරව් කිරීම් වල පිළිබිඹු විය යුතු අයිතමවල සංයුතිය තුළ පරිමාවේ සහ ඒකාකාරී බවේ අඩුකම.

අදාළ සැදැහුම් (යොමුව: 12(උ෦) ඡේදය)

අ9. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම එකකට වැඩි සැදැහුම් වලට අදාළ විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක, එවැනි අවදානම සම්බන්ධ සැදැහුම් අදාළ වේ. සැදැහුමකට ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානමක් නොමැති නම්, එවිට එය අදාළ සැදැහුමක් නොවේ.

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම (යොමුව: 12(එ) ඡේදය)

අ10. විශේෂත්වය විස්තර කළ හැක්කේ කරුණක සාපේක්ෂ වැදගත්කම ලෙස වන අතර, එය විගණක විසින් විනිශ්චය කරන්නේ කරුණ සැලකිල්ලට ගන්නා ආකාරයේ සම්බන්ධය තුළය. ආවේනික අවදානම සඳහා, විශේෂත්වය සැලකිල්ලට ගත හැක්කේ අවප්‍රකාශයක් සිදු වීමේ සම්භාව්‍යතාවය සහ එම අවප්‍රකාශය සිදු වුවහොත් අවප්‍රකාශයේ විය හැකි විශාලත්වයේ සංයෝජනයට බලපාන ආවේනික අවදානම් සාධක වලට වන ප්‍රමාණය කොපමණද යන සම්බන්ධය තුළය.

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාවන් (යොමුව: 13-18 ඡේද)

අ11. හඳුනාගත යුතු හෝ තක්සේරු කළ යුතු ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වල වංචා නිසා සහ වැරදි නිසා යන දෙකම ඇතුළත් වන අතර එම වර්ග දෙකම මෙම ශ්‍රීලව්‍ය යෙන් ආවරණය වේ. කෙසේ වෙතත් වංචාවක විශේෂත්වය කොපමණද යත්, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට භාවිතා කළ යුතු තොරතුරු ලබා ගැනීමට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාවන්ට සම්බන්ධ තවදුරටත් වන අවශ්‍යතාවයන් සහ මග පෙන්වීම් ශ්‍රීලව්‍ය 240 හි ඇතුළත් වේ.¹⁵ එයට අමතරව ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීම සම්බන්ධව නිශ්චිත කරුණු සහ තත්ත්වයන්ට තවදුරටත් වන අවශ්‍යතාවයන් සහ මග පෙන්වීම් පහත සඳහන් ශ්‍රීලව්‍ය ලබාදෙයි.

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සම්බන්ධව ශ්‍රීලව්‍ය 540 (සංශෝධිත)¹⁶;
- සම්බන්ධිත පාර්ශව සබඳතා සහ ගණුදෙනු සම්බන්ධව ශ්‍රීලව්‍ය 550;
- අඛණ්ඩ පැවැත්ම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රීලව්‍ය 570 (සංශෝධිත)¹⁷; සහ
- සමූහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රීලව්‍ය 600¹⁸.

¹⁵ ශ්‍රීලව්‍ය 240, යොමුව: 12-27 ඡේද

¹⁶ ශ්‍රීලව්‍ය 540 (සංශෝධිත) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් විගණනය

¹⁷ ශ්‍රීලව්‍ය 570 (සංශෝධිත) අඛණ්ඩ පැවැත්ම

¹⁸ ශ්‍රීලව්‍ය 600 විශේෂ සැලකිල්ලට ගැනීම් - සමූහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණන (සංරචක විගණකවරුන්ගේ වැඩ ඇතුළුව)

අ12. අවදානම තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකරන විට රැස් කරගත් විගණන සාක්ෂි තීරණාත්මක තක්සේරු කිරීම සඳහා වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය අවශ්‍ය වන අතර පවත්නා අවදානම් තහවුරු කරන දෙසට පක්ෂග්‍රාහී නොවන හෝ පවත්නා අවදානම් වලට පරස්පර විය හැකි විගණන සාක්ෂි වලට සෝදිසියෙන් සිටීම එසේම තබා ගැනීමට විගණකට සහය වේ. වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය යනු වෘත්තීය විනිශ්චයක් කිරීමේදී එය එවිට විගණකගේ ක්‍රියාවන් සඳහා පදනමක් ලබාදෙන විගණක විසින් ව්‍යවහාර කරන ආකල්පයකි. අවදානම් තක්සේරු කිරීම සඳහා යෝග්‍ය පදනම ලබා දෙන විගණන සාක්ෂි විගණක හට ඇත්තේ කුමන විටද යන්න නිර්ණය කිරීමේ දී විගණක වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය ව්‍යවහාර කරයි.

අ13. විගණක විසින් වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය ව්‍යවහාර කළ හැකි දෑ වලට ඇතුළත් වන්නේ ;

- පරස්පර විරෝධී වන තොරතුරු සහ ලේඛනයන්හි විශ්වාසදායකත්වය ප්‍රශ්න කිරීම;
- කළමනාකාරිත්වයෙන් සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අයගෙන් විමසීම්වලට ප්‍රතිචාර සහ ලබාගත් වෙනත් තොරතුරු සැලකිල්ලට ගැනීම;
- වංචාව හෝ වැරදි නිසා විය හැකි අවප්‍රකාශයක් සැඟවිය හැකි තත්ත්වයන් පිළිබඳ සෝදිසියෙන් සිටීම; සහ
- අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගෙන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනා ගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීමට සහය වන විගණන සාක්ෂි ලබාගන්නේද යන්න සැලකිල්ලට ගැනීම.

පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආකාරයට විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම වැදගත්වන්නේ මක් නිසාද (යොමුව: 13 ඡේදය)

අ14. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට සහය වන විගණන සාක්ෂි, පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආකාරයට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටුකිරීම, වියහැකි පරස්පර විරෝධී වන තොරතුරු හඳුනාගැනීමේදී විගණකට සහය විය හැකිය, එය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය භාවිතා කිරීමට උපකාරී විය හැකිය.

විගණන සාක්ෂි මූලාශ්‍ර (යොමුව: 13 ඡේදය)

අ15. පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආකාරයකට විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී අස්තිත්ත්වය අභ්‍යන්තරයෙන් හා ඉන් බාහිරව බහු ආංශික මූලාශ්‍රයන්ගෙන් සාක්ෂි ලබා ගැනීම සම්බන්ධ විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් සියළු පිළිගත හැකි විගණන සාක්ෂි මූලාශ්‍ර හඳුනාගැනීමට සවිස්තරාකාර සෝදිසි කිරීමක් විගණකට ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය නොවේ. වෙනත් මූලාශ්‍ර¹⁹ වලින් වන තොරතුරු වලට අමතරව, අවදානම තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සඳහා තොරතුරු මූලාශ්‍රවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- කළමනාකාරිත්වය, සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අය සහ අභ්‍යන්තර විගණකවරුන් වැනි අස්තිත්ත්වයේ වෙනත් ප්‍රධාන පිරිස් සමග අන්තර් ක්‍රියාකාරිත්වය.
- සෘජුව හෝ වක්‍රව ලබා ගත්තේ වුවද, එක්තරා බාහිර පාර්ශව උදාහරණ ලෙස නියාමකවරු.
- අස්තිත්ත්වය පිළිබඳ පොදුවේ ලබා ගත හැකි තොරතුරු, උදාහරණ ලෙස අස්තිත්ත්වය - නිකුත් කළ පුවත්පත් නිවේදන, විශ්ලේෂකයන්ට හෝ ආයෝජක කණ්ඩායම් රැස්වීම් සඳහා කරුණු, විශ්ලේෂකයන්ගේ වාර්තා හෝ ව්‍යාපාරික ක්‍රියා පිළිබඳ තොරතුරු. තොරතුරු වල මූලාශ්‍රය සැලකිල්ලට නොගෙන, ශ්‍රී ලව්‍ය 500²⁰ සමග අනුකූලව විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කිරීමට විගණක සැලකිල්ලට ගත් තොරතුරු වල අදාළත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය ය.

පරිමාණගතකළහැකිබව (යොමුව: 13 ඡේදය)

අ16. අවදානම තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටිවල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවයට සහ තත්ත්වයන් මත පදනම්ව වෙනස් වනු ඇත. (එනම්, අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටිවල සහ ක්‍රියාවලි සහ පද්ධතින්හි විධිමත්භාවය). මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමට ඉටුකළ යුතු අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියා පටිපාටිනි ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමට විගණක වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කරයි.

¹⁹ අ37 සහ අ38 ඡේද බලන්න

²⁰ ශ්‍රී ලව්‍ය 500 විගණන සාක්ෂි, 7වන ඡේදය

අ17. අස්තිත්ත්වයේ විධිමත් කළ ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි සහ ක්‍රියාවලි සහ පද්ධති වල ප්‍රමාණය වෙනස් විය හැකි වුවද 19, 21, 22, 23, 25 සහ 26 ඡේද සමග අනුකූලව අවබෝධයක් තවමත් ලබාගැනීමට විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.

උදාහරණ:

අඩු සංකීර්ණතාවයක් ඇති අස්තිත්ත්වය, සහ විශේෂයෙන්ම හිමිකරු ලෙස කළමනාකරණය කරන අස්තිත්ත්ව ඇතුළු සමහර අස්තිත්ත්වයන්හි, ස්ථාපනය කළ ව්‍යුහගත ක්‍රියාවලි හෝ පද්ධති නොතිබිය හැකිය. (එනම් අවදානම තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් හෝ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට ක්‍රියාවලියක්) හෝ ඔවුන් කාර්යය කරන ආකාරයට සීමිත ලේඛනගත කිරීමක් හෝ සංගතතාවය අඩුවෙන් සමග ස්ථාපිත කළ ක්‍රියාවලි හෝ පද්ධති තිබිය හැකිය. එවැනි පද්ධතින්හි සහ ක්‍රියාවලීන්හි විධිමත් බව අඩුවන විට, නිරීක්ෂණ සහ විමසීම් මගින් අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට විගණකට තවමත් හැකිවිය හැකිය.

වෙනත් අස්තිත්ත්ව, දර්ශීයව වඩා සංකීර්ණ අස්තිත්ත්ව වලට වඩා විධිමත් සහ ලේඛනගත කළ ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි තබාගැනීම අපේක්ෂා කෙරේ. විගණක එවැනි ලේඛනගත කිරීම් අවදානම තක්සේරු කිරීමේ පටිපාටි ඉටු කිරීමේදී භාවිතා කළ හැකිය.

අ18. ප්‍රථම වරට කාර්යභාරයක්, භාරගන්නා විට ඉටුකළයුතු අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය, ප්‍රවර්තන කාර්යභාරයක ක්‍රියාපටිපාටි වලට වඩා විස්තීර්ණ විය හැකිය. පසුව එළඹෙන කාලපරිච්ඡේද වලදී පූර්වගාමී කාලපරිච්ඡේදයේ සිට සිදුවූ වෙනස්වීම් මත විගණක අවධානය යොමුකළ හැකිය.

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටිවල වර්ග (යොමුව: 14 ඡේදය)

අ19. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ තවදුරටත් වන වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වලින් විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමේදී ඉටුකළ හැකි වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල වර්ග ශ්‍රීලව්‍ය 500²¹ පැහැදිලි කරයි. සමහර ගිණුම්කරණ දත්ත සහ වෙනත් සාක්ෂි ලබාගත හැකිවිය හැක්කේ විද්‍යුත් මාධ්‍යයෙන් පමණක් හෝ කාලයේ එක්තරා අවස්ථාවකදී²² පමණකි යන කරුණ මගින් විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණයට බලපෑම් විය හැකිය. ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි හෝ පාලන පරීක්ෂාවන් සමගාමීව කාර්යක්ෂම වන විට විගණක එසේ ඉටුකළ හැකිය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම තක්සේරු කිරීමට සහය වන එම ලබාගත් විගණන සාක්ෂි සැදැහුම් මට්ටමේදී අවප්‍රකාශයක් අනාවරණය කර ගැනීමට හෝ පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය අගය කිරීමේ එසේම සහය විය හැකිය.

අ20. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරයේ අවශ්‍යකරන අවබෝධය ලබාගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ගයේදී 14 වන ඡේදය තුළ විස්තර කර ඇති සියලු අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි විගණක ඉටු කිරීම අවශ්‍ය වන නමුදු, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියෙන් (19-26 ඡේද බලන්න) එම අවබෝධයේ සෑම අංගයක් සඳහා ඒවා සියල්ලම විගණක විසින් ඉටු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම් තුළ ලබාගත යුතු තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි වන විට වෙනත් පටිපාටි ඉටුකළ හැකිය. එවැනි ක්‍රියාපටිපාටිවලට ඇතුළත් විය හැකි උදාහරණ වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ, අස්තිත්ත්වය භාවිතා කළ අස්තිත්ත්වයේ බාහිර නීති නිලධාරී හෝ බාහිර අධ්‍යක්ෂවරු හෝ තක්සේරු කිරීමේ විශේෂඥයින් ගෙන් විමසීම් කිරීමය.

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම (යොමුව: 14 ඡේදය)

අ21. ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම භාවිතා කරමින් විශ්ලේෂණය යළි ගණනය කිරීම සහ ප්‍රති ඉටු කිරීම හෝ සන්සන්දනය කිරීම් සඳහා ඇතුළුව විශාල පරිමාවක දත්ත මත විගණක අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ හැකිය. (පොදු ලෙජරය, උප ලෙජර හෝ වෙනත් මෙහෙයුම් දත්ත වලින්)

කළමනාකාරිත්වයේ සහ අස්තිත්ත්වය ඇතුළත අනෙකුත් අයගෙන් විමසීම් (යොමුව: 14(අ) ඡේදය)

කළමනාකාරිත්වයෙන් සහ අස්තිත්ත්වය ඇතුළත වෙනත් අයගෙන් විමසීම් සිදු කරන්නේ කුමක් නිසාද

අ22. අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සහ තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සඳහා යෝග්‍ය පදනමකට සහය වීම විගණක විසින් තොරතුරු ලබාගනියි, කළමනාකාරිත්වය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා වගකිවයුතු අයගෙන් කරන විමසීම් මගින් ලබාගන්නවා විය හැකිය.

²¹ ශ්‍රීලව්‍ය 500, අ14-අ17 සහ අ21 - අ25 ඡේද

²² ශ්‍රීලව්‍ය 500, අ12 ඡේදය

අ23. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී කළමනාකාරිත්වයෙන් සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණය සඳහා වගකිව යුතු අයගෙන් සහ අස්තිත්ත්වය ඇතුළත සිටින වෙනත් යෝග්‍ය පුද්ගලයන්ගෙන් සහ වෙනස් අධිකාරී මට්ටම් සහිත වෙනත් සේවකයන්ගෙන් කරන විමසීම් වලට, වෙනස්වීම් වලට භාවිතය විය හැකි යථාර්ථයක් ඔවුන් ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

උදාහරණ:

- පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය දෙසට යොමු කරන විමසීම් වලින් කළමනාකාරිත්වය විසින් පිළියෙල කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් කරනු ලබන අධීක්ෂණයේ ප්‍රමාණය අවබෝධ කර ගැනීමට විගණකට උපකාරී විය හැකි නිසා මේ සම්බන්ධයෙන් පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගෙන් විගණකට තොරතුරු ලබා ගැනීමට සහය වීමේදී සඵලදායී ද්වි මාර්ග සන්නිවේදනයේ වැදගත්ම ශ්‍රීලව්‍ය 260 (සංශෝධිත)²³ හඳුනාගත හැකිය.
- සංකීර්ණ හෝ අසාමාන්‍ය ගණුදෙනු මුලපිරීම, සැකසීම හෝ සටහන් කිරීම සඳහා වගකිව යුතු සේවකයන්ගෙන් විමසීම්, එක්තරා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීමේ සහ ව්‍යවහාර කිරීමේ යෝග්‍යතාවය විගණකට අගය කිරීමට උපකාරී විය හැකිය.
- අභ්‍යන්තර නීති උපදේශක දෙසට යොමු කරන විමසීම් වලින් නඩු පවත්වාගෙන යාමේ ක්‍රියාවලිය, නීති සහ රෙගුලාසි සමග අනුකූලවීම අස්තිත්ත්වයට බලපාන වංචා හෝ සැක කරන වංචාවන්හි දැනුම ප්‍රතිඥාභාර, විකුණු පසු බැඳීම්, ව්‍යාපාරික හවුල්කරුවන් සමග එකඟවීම් (බද්ධ ව්‍යාපාර වැනි) සහ ගිවිසුම් ගත කොන්දේසිවල තේරුම වැනි කරුණු පිළිබඳ තොරතුරු ලබාදිය හැකිය.
- අලෙවි හෝ විකුණුම් සේවක පිරිස් දෙසට යොමු කරන විමසීම් වලින් අස්තිත්ත්වයේ අලෙවිකරණ ක්‍රමෝපායන්හි වෙනස්වීම්, විකුණුම් උපනති හෝ සිය ගණුදෙනුකරුවන් සමග ගිවිසුම් ගත එකඟවීම් පිළිබඳ තොරතුරු ලබාදිය හැකිය.
- අවදානම් කළමනාකරණ කාර්යභාරය දෙසට යොමු කරන විමසීම් (හෝ එවැනි කටයුතු ඉටු කරන අය වෙත විමසීම් වලින්) මූල්‍ය වාර්තාකරණයට බලපෑ හැකි මෙහෙයුම් සහ නියාමන අවදානම් පිළිබඳ තොරතුරු ලබාදිය හැකිය.
- තොරතුරු තාක්ෂණ සේවක පිරිස් දෙසට යොමු කරන විමසීම් වලට පද්ධතිය වෙනස් වීම්, පද්ධතිය හෝ පාලන ඇතිවීම් හෝ වෙනත් තොරතුරු තාක්ෂණ සම්බන්ධිත අවදානම් පිළිබඳ තොරතුරු ලබා දිය හැකිය.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වෙත නිශ්චිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ24. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහය වීමට හැකියාව ඇති තොරතුරු සතු එම අයවලුන්ගෙන් විමසීම් කිරීමෙන්, අස්තිත්ත්වයට සම්බන්ධිත කාර්යසාධන හෝ වෙනත් විගණන හා සම්බන්ධ වන විගණවරුන්ගෙන් වැනි අතිරේක මූලාශ්‍රවලින්, රාජ්‍ය අංශ අස්තිත්ත්ව වල විගණකවරුන්ට තොරතුරු ලබාගත හැකිය.

4 වන පරිච්ඡේදය අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්ය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගත යුතු දේ නියම කරයි.

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයෙන් විමසීම් කරන්නේ කුමක් නිසාද (කාර්ය පවතී නම්)

අ25. අස්තිත්ත්වයකට අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් තිබේ නම්, කාර්ය තුළ වන යෝග්‍ය පුද්ගලයන්ගෙන් විමසීම් වලින්, අස්තිත්ත්වය එහි පරිසරය සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන, අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී අවබෝධ කර ගැනීම විගණකට උපකාරී විය හැකිය.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට නිශ්චිත සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ26. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන්හි විගණකවරුන්ට අභ්‍යන්තර පාලනය සහ අදාළ නීති සහ රෙගුලාසි සමග අනුකූල වීම සම්බන්ධයෙන් අතිරේක වගකීම් බොහෝ විට ඇත. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ යෝග්‍ය පුද්ගලයන්ගෙන් විමසීම් කිරීමෙන් අදාළ නීති සහ රෙගුලාසි සමග ප්‍රමාණාත්මක අනුකූල නොවීම් අවදානම සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධිත පාලන ඌණතාවයන් හි අවදානම හඳුනාගැනීමේදී විගණකවරුන්ට උපකාරී විය හැකිය.

²³ ශ්‍රීලව්‍ය 260 (සංශෝධිත), පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අය සමග සන්නිවේදනය, 4(ආ) ඡේදය

විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 14(ආ) ඡේදය)

අවදානම් තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිය ලෙස විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකරන්නේ කුමක් නිසාද

අ27. විගණන හැඟවීම් තිබිය හැකි බව ඇඟවෙන එම කරුණු අසංගතතාවයන්, අසාමාන්‍ය ගනුදෙනු හෝ සිද්ධි සහ වටිනාකම්, අනුපාත සහ උපනති හඳුනාගැනීමට විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි උපකාරී වේ. හඳුනාගත් අසාමාන්‍ය හෝ අනපේක්ෂිත සම්බන්ධතාවයන්, විශේෂයෙන්ම වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට විගණකට සහය වේ.

අ28. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස ඉටුකළ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි එමනිසා, විගණක දැන නොසිටි අස්තිත්ත්වයේ අංග හඳුනාගනිමින් හෝ වෙනස් වීම වැනි ආවේණික අවදානම් සාධක අවප්‍රකාශයක සැදැහුම් වලට නැඹුරු වීමට කෙසේ බලපාන්නේද යන්න හඳුනාගැනීම මගින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී සහය විය හැකිය.

විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටිවල වර්ග

අ29. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස ඉටු කළ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි විය හැකි වන්නේ;

- මූල්‍ය සහ මූල්‍ය නොවන යන තොරතුරු දෙකම ඇතුළත් වේ, උදාහරණ ලෙස විකුණුම් සහ විකුණුම් ඉඩ ප්‍රමාණයේ වර්ග අඩි හෝ විකුණුම් පරිමාව (මූල්‍ය නොවන) අතර සම්බන්ධතාවය
- ඉහළ මට්ටමකදී භාවිතා කළ දත්ත සමාහරණය. ඒ අනුව, එම විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටිවල ප්‍රතිඵල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් විය හැකි බව පිළිබඳ පුළුල් මූලික ඇඟවීමක් ලබාදිය හැකිය.

උදාහරණ:

අඩු සංකීර්ණතාවයෙන් යුතු ව්‍යාපාරික ආදර්ශ සහ ක්‍රියාවලි, සහ සංකීර්ණ බවෙන් අඩු තොරතුරු පද්ධති සහිතව වන අස්තිත්ත්ව ඇතුළුව, බොහෝ අස්තිත්ත්ව වල විගණන තුළදී, භව්‍ය ලෙස ඉහළ අවදානම් ක්ෂේත්‍ර වල ඇඟවීමක් ලබා ගැනීමට, පූර්ව කාල පරිච්ඡේද වල අතුරු හෝ මාසික ගිණුම්වල ශේෂ වෙනස් වීම් ලෙස වැනි තොරතුරු සරල සන්සන්දනය කිරීමෙන් විගණක ඉටු කළ හැකිය.

අ30. අවදානම තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස, විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියා පටිපාටින්නි විගණකගේ භාවිතය සමග මෙම ශ්‍රීලව්‍ය කටයුතු කෙරේ. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියා පටිපාටින්නි විගණකගේ භාවිතය ("තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි") සහ විගණනය අවසන් වීමට ආසන්නයේදී විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට විගණකගේ වගකීම සමග ශ්‍රීලව්‍ය 520²⁴ කටයුතු කෙරේ. ඒ අනුව, ශ්‍රීලව්‍ය 520 හි අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූලව අවදානම තක්සේරු කිරීමේ පටිපාටි ලෙස විශ්ලේෂණාත්මක පටිපාටි ඉටු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රීලව්‍ය 520 තුළ වන අවශ්‍යතාවයන් සහ ව්‍යවහාර කිරීමේ කරුණු අවදානම් තක්සේරු පටිපාටි වල කොටසක් ලෙස විශ්ලේෂණාත්මක පටිපාටි ඉටු කිරීමේදී විගණකට ප්‍රයෝජනවත් මග පෙන්වීමක් ලබාදිය හැකිය.

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම

අ31. විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි මෙවලම් හෝ ශිල්ප ක්‍රම ගණනාවක් භාවිතා කරමින් ඉටු කළ හැකි අතර, ඒවා ස්වයංක්‍රීය විය හැකිය. දත්තවලට විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ව්‍යවහාර කිරීම දත්ත විශ්ලේෂක ක්‍රම භාවිතා කිරීම (Analytics) ලෙස හැඳින්විය හැකිය.

උදාහරණ:

සත්‍ය ලෙස සටහන්වී ඇති වටිනාකම් අයවැයගත වටිනාකම් වලට සන්සන්දනය කිරීමෙන් ඉටු කිරීමට විගණක පැතුරුම් පතක් භාවිතා කළ හැකිය. හෝ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියෙන් දත්ත උද්ධරණය කිරීම මගින් සහ තවදුරටත් වන නිශ්චිත අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි යුක්ති සහගත විය හැකි ගනුදෙනු පන්නි, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් හඳුනාගැනීම සඳහා දෘශ්‍යකරණය ශිල්පක්‍රම භාවිතා කරමින් මෙම දත්ත තව දුරටත් විශ්ලේෂණය කරමින් වඩාත් උසස් ක්‍රියාපටිපාටියක් ඉටුකළ හැකිය.

²⁴ ශ්‍රීලව්‍ය 520, විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි

නිරීක්ෂණය කිරීම සහ පරීක්ෂා කිරීම (යොමුව: 14 (ඇ) ඡේදය)

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස නිරීක්ෂණය සහ පරීක්ෂා කිරීම් සිදු කරන්නේ කුමක් නිසාද

අ32. නිරීක්ෂණය සහ පරීක්ෂා කිරීම කළමනාකාරිත්වයේ සහ වෙනත් විමසීම් වලට සහය වන තහවුරු කෙරෙන හෝ පරස්පර විරෝධී විය හැකි සහ අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය පිළිබඳව තොරතුරු එලෙසම ලබා දිය හැකිය.

පරිමාණගතකළහැකිබව

අ33. ප්‍රතිපත්ති හෝ ක්‍රියාපටිපාටි ලේඛනගත කර නොමැති අවස්ථාවක හෝ අස්තිත්ත්වයට අඩු ප්‍රමාණයකින් විධිමත් වූ පාලන තිබෙන අවස්ථාවකදී පාලන ඉටුකිරීමෙහිලා නිරීක්ෂණය කිරීම හෝ පරීක්ෂා කිරීම මගින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමට සහය වන විගණන සාක්ෂි කිහිපයක් තවමත් විගණකට ලබාගත හැකිය.

උදාහරණ:

- තොග ගණන් ගැනීම මත පාලන ඒවා අස්තිත්ත්වය විසින් ලේඛනගත කර නොකර තිබුණේ වුවද, සෘජු නිරීක්ෂණ මගින් ඒවා පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණකට ලබාගත හැකිය.
- රාජකාරි බෙදීම පිළිබඳව නිරීක්ෂණය කිරීමට විගණකට හැකියාවක් ඇත.
- ඇතුළත් කරනු ලබන මුරපද නිරීක්ෂණය කිරීමට විගණකට හැකියාවක් ඇත.

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස නිරීක්ෂණය කිරීම සහ පරීක්ෂා කිරීම

අ34. පහත දක්වන නිරීක්ෂණය කිරීම හෝ පරීක්ෂා කිරීමේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලට ඇතුළත් විය හැකිය.

- අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම්
- අභ්‍යන්තර ලේඛන (ව්‍යාපාරික සැලසුම් සහ ක්‍රමෝපාය වැනි) වාර්තා සහ අභ්‍යන්තර පාලන අත්පොත්.
- කළමනාකාරිත්වය සහ (කාර්තුමය කළමනාකාරිත්ව වාර්තා සහ අතුරු මූල්‍ය වාර්තා වැනි) පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අය (අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල රැස්වීම් වල වාර්තා වැනි) විසින් පිළියෙල කරන වාර්තා.
- අස්තිත්ත්වයේ පරිශ්‍ර සහ පිරිසත පහසුකම්
- බාහිර මූල්‍යවලින් ලබාගත් තොරතුරු වෙළඳ හා ආර්ථික සඟරා, විශ්ලේෂකයන්, බැංකු හෝ වර්ගීකරණ ආයතන වල වාර්තා, නියාමන හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ හෝ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය පිළිබඳ වෙනත් බාහිර ලේඛන වැනි දේ (අ79 ඡේදයේ සකස් කර ඇතිදැ වැනි)
- කළමනාකාරිත්වයේ හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ වර්යා සහ ක්‍රියා මාර්ග, (විගණන කමිටු රැස්වීමක නිරීක්ෂණය වැනි දේ)

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම

අ35. විශේෂයෙන්ම වත්කම් නිරීක්ෂණය කිරීමට හෝ පරීක්ෂා කිරීමට එසේම භාවිතා කළ හැකි ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් හෝ ශිල්ප ක්‍රම උදාහරණ ලෙස දුරස්ථ නිරීක්ෂණ මෙවලම් භාවිතය මගින් (උදා: ඩ්‍රෝන යානයක් - දුර සිට පාලනය කෙරෙන නියමුවා රහිත ගුවන් යානයක්).

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ36. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන්හි විගණකවරුන් විසින් ඉටු කරනු ලබන අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලට ව්‍යවස්ථාදායකය සඳහා කළමනාකාරිත්වය විසින් පිළියෙල කළ ලේඛන, නිරීක්ෂණය කිරීම සහ පරීක්ෂා කිරීම ද එලෙසම ඇතුළත් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස අනුගමය කාර්යසාධන වාර්තාකරණයට සම්බන්ධ ලේඛන.

වෙනත් මූල්‍ය වලින් තොරතුරු (යොමුව: 15 ඡේදය)

වෙනත් මූල්‍යවලින් වන තොරතුරු විගණක සැලකිල්ලට ගන්නේ කුමක් නිසාද

අ37. තොරතුරු ලබාදීම සහ පහත දැ සඳහා අභ්‍යන්තර ස්වභාවය පිළිබඳ හඳුනාගැනීම මගින් වෙනත් මූල්‍ය වලින් ලබාගත් තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී අදාළ විය හැකිය:

- අස්තිත්ත්වයේ සහ එහි ව්‍යාපාරික අවදානම් වල ස්වභාවය, පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වලින් කුමක් වෙනස් වී ඇත් ද.
- කළමනාකාරිත්වයේ සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අවංක භාවය සහ සදාචාරමය සාරධර්ම, ඒවා එසේම පාලන පරිසරයේ විගණකගේ අවබෝධයට අදාළ විය හැකිය.
- අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන්ට එහි භාවිතය.

වෙනත් අදාළ මූලාශ්‍ර

අ38. වෙනත් අදාළ තොරතුරු මූලාශ්‍ර වලට ඇතුළත්;

- ශ්‍රීලව්‍ය 220 සමඟ අනුකූලව, සේවාදායකයාගේ සම්බන්ධතාවය හෝ විගණන කාර්යභාරයේ පිළිගැනීම හෝ පවත්වාගෙන යාම සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි, ඒ මත එලැඹී නිගමන ඇතුළුව,²⁵
- කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් අස්තිත්ත්වය සඳහා ඉටු කරනු ලබන වෙනත් කාර්යභාර. අස්තිත්ත්වය සඳහා වෙනත් කාර්යභාර ඉටු කරන විට, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය පිළිබඳව ඇතුළුව, විගණනයට අදාළ කාර්ය භාරයේ නියුතු හවුල්කරුට ලබා ගත හැකි වූ දැනුම, එවැනි කාර්ය භාරයන්ට අධිකරණ බල ප්‍රදේශය තුළ වර්ධක වාර්තා කරන අවශ්‍යතාවයන් ඇමතීමට කාර්යභාර ඇතුළුව එකඟ වූ ක්‍රියාපටිපාටි කාර්යභාර හෝ වෙනත් විගණන හෝ සහතිකවීමේ කාර්යභාර ඇතුළත් විය හැකිය.

අස්තිත්ත්වය සහ පෙර වූ විගණන සමග විගණකගේ පෙර වූ අත්දැකීම් වලින් වන තොරතුරු (යොමුව: 16 ඡේදය)

පෙර වූ විගණන වලින් වන තොරතුරු ප්‍රවර්තන විගණනයට වැදගත් වන්නේ කුමක් නිසාද

අ39. අස්තිත්ත්වය සමඟ විගණකගේ පෙරවූ අත්දැකීම් වලින් සහ පෙර වූ විගණන තුළදී ඉටු කල විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වලින්, අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය ප්‍රමාණයේ සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීම නිර්ණය කිරීමට අදාළ තොරතුරු විගණකට ලබා දිය හැකිය.

පෙර වූ විගණන වලින් වන තොරතුරු වල ස්වභාවය

අ40. පෙර වූ විගණන තුළ ඉටු කල විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සහ අස්තිත්ත්වය සමඟ විගණකගේ පෙර වූ අත්දැකීම්, පහත සඳහන් වැනි කරුණු පිළිබඳ තොරතුරු විගණකට ලබා දිය හැකිය.

- අතීත අවප්‍රකාශ සහ ඒවා කාලෝචිත පදනමක් මත නිවැරදි කර ඇත් ද.
- අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ එහි පරිසරය, සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය (පාලන උණ්ඩාවයන් ඇතුළුව)
- පූර්ව මූල්‍ය කාල පරිච්ඡේදයේ සිට අස්තිත්ත්වය හෝ එහි මෙහෙයුම් මුහුණ දුන් අහිතකර බලපෑම් සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස් වීම්.
- අවශ්‍ය කරන විගණන පටිපාටි ඉටු කිරීම තුළ විගණක අත්විඳිනු ලැබිය හැකි වූ අපහසුතාවයන් අවස්ථාවකදී, එම විශේෂ වර්ගවල ගණුදෙනු සහ වෙනත් සිද්ධීන් ගෙන් ගිණුම් ශේෂ (සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම්) උදාහරණ ලෙස ඒවායේ සංකීර්ණතාවය නිසා.

අ41. අස්තිත්ත්වය සමඟ විගණකගේ පෙර වූ අත්දැකීම් සහ පෙර වූ විගණන වලදී ඉටු කල විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් තොරතුරු ප්‍රවර්තන විගණනයේ අරමුණු සඳහා විගණක භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, එම තොරතුරුවල අදාළත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය තවදුරටත් පවතින්නේද යන්න විගණක තීරණය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය හෝ තත්ත්වයන් වෙනස් වී ඇත්ද හෝ නව තොරතුරු ලබා ගෙන ඇත්නම්, පූර්ව කාල පරිච්ඡේද වලින් වූ තොරතුරු ප්‍රවර්තන විගණනය සඳහා තවදුරටත් අදාළ හෝ විශ්වාසදායක නොවිය හැක. සිදුවී ඇති වෙනස්කම් එවැනි තොරතුරු වල අදාළත්වයට හෝ විශ්වාසදායකත්වයට සිදුවිය හැකි බලපෑම් විගණක නිර්ණය කිරීමට විගණක විසින් විමසීම් කිරීම සහ අදාළ පද්ධතින්හි ඔස්සේ ගමන් කිරීම් වැනි වෙනත් යෝග්‍ය විගණන පටිපාටි ඉටුකල හැකිය. තොරතුරු විශ්වාසදායක නොමැති නම්, පවත්නා තත්ත්වය තුළ යෝග්‍ය වන අතිරේක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

²⁵ ශ්‍රීලව්‍ය 220, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් සඳහා තත්ත්ව පාලන, 12 වන ඡේදය

කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාකච්ඡා (යොමුව: 17-18 ඡේද)

අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව ව්‍යවහාර කිරීම සහ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම කාර්යභාර කණ්ඩායම සාකච්ඡා කළ යුතු වන්නේ කුමක් නිසා ද

අ42. අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව ව්‍යවහාර කිරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාකච්ඡාවට බඳුන් විය හැකි කරුණු;

- කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු ඇතුළුව, වඩා පලපුරුද්දක් සතු කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්, අස්තිත්ත්වය පිළිබඳ ඔවුන්ගේ දැනුම මත පදනම් වූ ඔවුන්ගේ එහි අභ්‍යන්තර ස්වභාවය පිළිබඳ හැඳින්වීම ලබා දීමට අවස්ථාවක් සැලසීම. තොරතුරු බෙදාගැනීමෙන් සියලු කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ගේ අවබෝධය වැඩි කිරීමට දායක වීම.
- අස්තිත්ත්වය යටතේ ව්‍යාපාරික අවදානම් ගණුදෙනු පත්තින් හි, ගිණුම් ශේෂ හෙළිදරව් කිරීම් හි අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම ආවේණික අවදානම් සාධක බලපාන්නේ කෙසේද, සහ වංචාව හෝ වැරදි නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශයක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වන්නේ කොතැනදීද, සහ කෙසේද යන්න පිළිබඳ තොරතුරු කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ට හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා ඉඩ ප්‍රස්ථාව සැලසීම.
- කාර්යභාර කණ්ඩායමට පවරා ඇති නිශ්චිත ක්ෂේත්‍ර තුළ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක, වඩා හොඳින් අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට සහ තව දුරටත් විගණන පටිපාටි වල ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය පිළිබඳ තීරණ ඇතුළුව, ඔවුන් ඉටුකල විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ප්‍රතිඵල විගණකගේ වෙනත් අංශවලට බලපාන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට කාර්යයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ට සහය වීම.
- අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන්හි එක් එක් සාමාජිකයාගේ ස්වකීය අවබෝධය මත පදනම්ව පරස්පර විරෝධී වන තොරතුරු තවදුරටත් සැලකිල්ලට ගැනීමේදී විශේෂයෙන්ම මෙම සාකච්ඡාවට කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ට සහය වේ.
- ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරුවට බලපෑ හැකි හෝ මෙම අවදානම් ඇමතීමට ඉටු කල යුතු විගණන පටිපාටි පිළිබඳ විගණනය පුරාවටම ලබාගත් නව තොරතුරු කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් අතර සන්නිවේදනය කිරීම සහ බෙදාගැනීම මත පදනම්ව ලබා දෙයි.

අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු විය හැක්කේ කෙසේද සහ කොතැනදීද සහ වංචාව සිදුවිය හැක්කේ කෙසේද යන්න ඇතුළුව²⁶ කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාකච්ඡාවේදී විශේෂ අවධානයක් තැබීම ශ්‍රී ලව්‍ය 240 න් අවශ්‍ය කෙරේ.

අ43. පුනරාවර්තනය වන විගණන සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වැඩිදියුණු කල හඳුනා ගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමකට හේතු විය හැකි දේ ඇතුළුව විගණන සාක්ෂි තීරණාත්මක තක්සේරු කිරීමකට සහ පැහැදිලි සහ විවෘතව කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාකච්ඡාවක් සඳහා වෘත්තීය සංශය දෘශ්ඨිය අවශ්‍ය කෙරේ. මෙම සාකච්ඡාවෙන් වූ තවත් ප්‍රතිඵලයක් වියහැක්කේ වෘත්තීය සංශය දෘශ්ඨිය යෙදීම විශේෂයෙන්ම වැදගත් විය හැකි විගණනයේ නිශ්චිත ක්ෂේත්‍ර විගණන හඳුනාගැනීම සහ එම ක්ෂේත්‍ර වලට සම්බන්ධිත විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම තුළ සම්බන්ධකරගත යුතු යෝග්‍ය පරිදි නිපුණ ඵල වඩාත් පලපුරුදු කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ගේ සහභාගීත්වයන්ට මගපෙන්විය හැකිය.

පරිමාණ ගතකලහැකිබව

අ44. තනි පුද්ගලයෙක් විසින් කාර්යභාරය ක්‍රියාවට නංවන විට, එනම් එකම පරිච්ඡේදය යෙදෙන එකම පුද්ගලයා වැනි (එනම් කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සාකච්ඡාවක් තිබිය නොහැකි) අ42, අ46 ඡේද වල යොමු ගත කල කරුණු සැලකිල්ලට ගැනීමේදී, එනමුත් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට අවදානම් තිබිය හැකි ස්ථාන හඳුනාගැනීමේදී විගණකට සහය විය හැකිය.

අ45. සමූහ මූල්‍යප්‍රකාශ විගණනයක් වැනි විශාල කාර්යභාර කණ්ඩායමක් විසින් ක්‍රියාවට නංවන කාර්යභාරයක් වන විටදී වැනි සාකච්ඡාවකට සියලු සාමාජිකයන් එම සාකච්ඡාවට සෑම විටම කැඳවීම අවශ්‍ය නොවන හෝ ප්‍රායෝගික නොවන අතර (උදාහරණ ලෙස බහු ආංගික පිහිටීමක වන විගණනයන්) හෝ එසේම, එම සාකච්ඡාව තුළ එළඹුන සියලු තීරණ කාර්යභාර කණ්ඩායමේ සියළුම සාමාජිකයන්ට දැන්විය යුතු වීම අවශ්‍ය නොවේ. එය යෝග්‍ය ලෙස සලකන්නේ නම්, විශේෂිත කුසලතාවයක් හෝ දැනුම සහිත අය සහ සංරචක

²⁶ ශ්‍රී ලව්‍ය 240, 16වන ඡේදය

විගණනය කිරීම සඳහා වගකිවයුතු අය ඇතුළුව කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු, කාර්යභාර කණ්ඩායමේ ප්‍රධාන සාමාජිකයන් සමග කරුණු සාකච්ඡා කළ හැකි අතර කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම පුරාවටම අවශ්‍ය යැයි සලකන සන්නිවේදනයේ ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගෙන, අනෙක් අය සමග සාකච්ඡා කිරීම පවරනු ලබයි. කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් එකඟ වූ සන්නිවේදනය කිරීමේ සැලැස්මක් මෙහිදී ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය.

අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව තුළ හෙලිදරව් කිරීම් සාකච්ඡා කිරීම

අ46. කාර්යභාර කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡාවේ කොටසක් ලෙස අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවෙන් අවශ්‍ය කරන්නේ සරල කරන ලද (අවබෝධය පහසු කරන) හෙලිදරව් කිරීම් පමණක් වුවත් පවත්නා තත්ත්වයන් තුළදී හෙලිදරව් කිරීම්වලට සම්බන්ධ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තිබිය හැක්කේ කොතැනදීද යන්න විගණනයේ මුල් අවස්ථා වලදී හඳුනා ගැනීම තුළ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ හෙලිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන් සැලකිල්ලට ගැනීමට සහය වේ. කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම සාකච්ඡා කරනු ලැබිය හැකි කරුණු වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- සැලකිය යුතු නව හෝ සංශෝධිත හෙලිදරව් කිරීම් වලින් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි මූල්‍ය වාර්තාකරණ අවශ්‍යතාවයන් හි වෙනස් වීම්;
- සැලකිය යුතු අන්දමේ නව හෝ සංශෝධිත හෙලිදරව් කිරීම් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි අස්තිත්වයේ පරිසරයේ, මූල්‍ය තත්ත්වයේ හෝ ක්‍රියාවන් හි වෙනස්වීම්, උදාහරණ ලෙස, විගණනයට යටත් වන කාලපරිච්ඡේදය තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්;
- හෙලිදරව් කිරීම සඳහා වන ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම අතීතයේදී අපහසු වීම;
- කුමන තොරතුරු හෙලිදරව් කළ යුතු ද යන්න සඳහා සැලකිය යුතු අන්දමේ කළමනාකාරිත්ව විනිශ්චයක් අවශ්‍ය කරන දේ ඇතුළුව, සංකීර්ණ කරුණු පිළිබඳ හෙලිදරව් කිරීම.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්වය සඳහා විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ47. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්වයන් හි විගණකවරුන් විසින් කාර්යභාර කණ්ඩායම අතර පවත්වන සාකච්ඡාවේ කොටසක් ලෙස විගණන නිලධාරීන්ගෙන් පැන නගින හෝ රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්වය සඳහා වන බැඳියාවන්හි යම් අමතර පුළුල් අරමුණු සම්බන්ධිත අවදානම් වලට සැලකිල්ලක් එලෙසම දැක්විය යුතුය.

අස්තිත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබාගැනීම (යොමුව: 19-27 ඡේද)

පරිශිෂ්ට 1 සිට 6 හරහා අස්තිත්වය සහ එහි පරිසරයේ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට සම්බන්ධ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට තවදුරටත් වන සැලකිල්ලට ගැනීම් නියම කෙරේ.

අවශ්‍යකරන අවබෝධය ලබා ගැනීම (යොමුව: 19-27 ඡේද)

අ48. අස්තිත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම, තොරතුරු රැස් කිරීම, යාවත්කාලීන කිරීම සහ විශ්ලේෂණය විගණනය පුරාවටම නොනවත්වා කරගෙන යාමට වන ක්‍රියාවලි සහ නැවත නැවත කිරීමේ ක්‍රියාවලියකි. එබැවින්, නව තොරතුරු ලබාගත් විට විගණකගේ අපේක්ෂාවන් වෙනස් විය හැකිය.

අ49. ඒවා සැලකිය යුතු අන්දමේ පත්ති වල ගණුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් විය හැකි, ගණුදෙනු පත්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ මූලික අපේක්ෂාවන් සංවර්ධනය කිරීමේදී අස්තිත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ විගණකගේ අවබෝධය, විගණකට එලෙසම සහය විය හැකිය. මෙම අපේක්ෂා කරන සැලකිය යුතු අන්දමේ ගණුදෙනු පත්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම්, අස්තිත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ විගණකගේ අවබෝධයේ විෂය පථය සඳහා පදනමක් සකස් කරයි.

අස්තිත්ත්වයේ සහ එහි පරිසරයේ සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ අවබෝධයක් අවශ්‍ය වන්නේ කුමක් නිසාද (යොමුව: 19-20 ඡේද)

අ50. අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම තුළ සැදැහුම් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපාන ආවේනික අවදානම් සාධක කෙසේ හඳුනාගන්නේද යන්න තුළ සහ ඒවා සිදුවන ප්‍රමාණය, අස්තිත්ත්වයට අදාළ එම සිද්ධි සහ තත්ත්වයන් විගණක අවබෝධ කර ගැනීම තුළ, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධය උපකාරී වේ. එවැනි තොරතුරු සමුද්දේශ රාමුවක් ස්ථාපනය කරන අතර එය තුළ විගණක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගෙන තක්සේරු කරයි. මෙම සමුද්දේශ රාමුව විගණනය පුරාවටම විගණනය සැලසුම් කිරීමේදී සහ වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය භාවිතා කිරීමේදී විගණකට එලෙස සහයවේ; උදාහරණ වශයෙන්, පහත වන විටදී;

- ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) හෝ වෙනත් අදාළ ප්‍රමිති සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගන්නා සහ තක්සේරු කිරීමේදී (උදා: ශ්‍රීලව්‍ය 240 සමග අනුකූලව වංචාවක අවදානම් සම්බන්ධ හෝ ශ්‍රීලව්‍ය 540 (සංශෝධන) සමග අනුකූලව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී හෝ තක්සේරු කරන විට);
- ශ්‍රීලව්‍ය 250²⁷ සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑමක් කිරීමට හැකි නීති සහ රෙගුලාසි සමග අනුකූල නොවූ අවස්ථාවන් හඳුනාගැනීමට උපකාරී වන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම;
- ශ්‍රීලව්‍ය 700 (සංශෝධන)²⁸ සමග අනුකූලව, මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණවත් හෙලිදරව් කිරීම් ලබා දෙන්නේදැයි අගය කිරීම;
- ශ්‍රීලව්‍ය 320²⁹ සමග අනුකූලව ප්‍රමාණාත්මක භාවය හෝ කාර්යසාධන ප්‍රමාණාත්මක භාවය නිර්ණය කිරීම; හෝ
- ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තීන් හි තෝරා ගැනීමේ සහ ව්‍යවහාර කිරීමේ යෝග්‍යතාවය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල හෙලිදරව් කිරීමෙහි ප්‍රමාණවත් බව සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ51. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ විගණකගේ අවබෝධය, තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි විගණන සැලසුම් කර සහ ඉටු කරන්නේ කෙසේද යන්න එලෙසම දැනුම් දෙයි. උදාහරණ ලෙස පහත වන විට:

- ශ්‍රීලව්‍ය 520³⁰ සමග අනුකූලව විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකරන විට භාවිතය සඳහා අපේක්ෂාවන් සංවර්ධනය කිරීම;
- ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට තව දුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කරමින් සහ ඉටු කිරීම; සහ
- ලබාගත් විගණන සාක්ෂිවල ප්‍රමාණවත්භාවය සහ යෝග්‍යත්වය අගය කිරීම (උදා: උපකල්පන වලට හෝ කළමනාකාරිත්වයේ වාචික සහ ලිඛිත නියෝජනය වීම් වලට සම්බන්ධව)

පරිමාණ ගතකලහැකි බව

අ52. අවශ්‍යකරන අවබෝධයේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය විගණකගේ වෘත්තීය විනිශ්චයට අයත් කරුණක් වන අතර පහත දේ ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන් පදනම මත එය අස්තිත්ත්වයෙන් අස්තිත්ත්වයට වෙනස් වේ:

- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයේ විශාලත්වය සහ සංකීර්ණතාවය;
- අස්තිත්ත්වය සමග විගණකගේ පෙර වූ පලපුරුද්ද;
- අස්තිත්ත්වයේ පද්ධති සහ ක්‍රියාවලි ඒවා විධිමත් වුවත් හෝ නොවුවත් ඇතුළුව, ඒවායේ ස්වභාවය; සහ
- අස්තිත්ත්වයේ ලේඛනගත කිරීම් හි ස්වභාවය සහ ස්වරූපය.

අ53. අවශ්‍යකරන අවබෝධය ලබාගැනීමට විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි, සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි විගණන සඳහා වඩා විස්තීර්ණ විය හැකිය. විගණක හට අවශ්‍ය කරන අවබෝධ

²⁷ ශ්‍රීලව්‍ය 250, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් තුළ නීති සහ රෙගුලාසි සැලකිල්ලට ගැනීම, 13 වන ඡේදය

²⁸ ශ්‍රීලව්‍ය 700 (සංශෝධන), මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත මතයක් සකස් කිරීම හා වාර්තාකරණය, 13 (ඉ) ඡේදය

²⁹ ශ්‍රීලව්‍ය 320, විගණනයක් සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී ප්‍රමාණාත්මකභාවය, 10-11 ඡේද

³⁰ ශ්‍රීලව්‍ය 520, 5 වන ඡේදය

කරගැනීමේ අභ්‍යන්තරය කළමනාකාරිත්වය විසින් කළමනාකරනය අස්තිත්ත්වයන් සතු දැට වඩා අඩු වීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

අ54. සමහර මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමු කුඩා අස්තිත්ත්ව වලට සරල සහ විස්තරාත්මක බවෙන් අඩු හෙලිදරව් කිරීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙලිදරව් කිරීමට අවසර දේ. කෙසේ වෙතත්, මෙය අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අස්තිත්ත්වයට ව්‍යවහාර වන අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමෙන් විගණකව නිදහස් නොකෙරේ.

අ55. අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතයේ සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ ස්වභාවය සහ වෙනස් වීම් වල ප්‍රමාණය, අවශ්‍ය කරන අවබෝධය ලබා ගැනීම සමග සහය වීමට අවශ්‍ය කරන විශේෂ කුසලතා වලට එලෙසම බලපෑ හැකිය.

අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය (යොමුව: 19(අ) ඡේදය)

අස්තිත්ත්වයේ සංවිධානමය ව්‍යුහය, හිමිකාරිත්වය සහ පාලනය, සහ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය (යොමුව: 19(අ)(i) ඡේදය)

අස්තිත්ත්වයේ සංවිධානමය ව්‍යුහය සහ හිමිකාරිත්වය

අ56. අස්තිත්ත්වයේ සංවිධානමය ව්‍යුහය සහ හිමිකාරිත්වය පහත දැක්වෙන කරුණු වැනි දෑ අවබෝධ කර ගැනීමට විගණකට හැකියාව ලබා දිය හැකිය.

- අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යුහයේ සංකීර්ණතාවය.

උදාහරණය:

අස්තිත්ත්වය තනි අස්තිත්ත්වයක් විය හැකි හෝ එයට පරිපාලිත අංශ හෝ බහු ආංශික පිහිටීම් වල වෙනත් සංරචක අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යුහයට ඇතුළත් විය හැකිය. තවද, නෛතික ව්‍යුහය මෙහෙයුම් ව්‍යුහයෙන් වෙනස් විය හැකිය. සංකීර්ණ ව්‍යුහ බොහෝ විට ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට නැඹුරු වීම වැඩි කිරීමට හේතු විය හැකි සාධක හඳුන්වා දී, එවැනි කරුණු වලට කීර්තිනාමය, බද්ධ ව්‍යාපාර, ආයෝජන හෝ විශේෂ අරමුණු අස්තිත්ත්ව යෝග්‍ය පරිදි ගිණුම්ගත කර තිබේද සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල එවැනි කරුණු ප්‍රමාණවත් ලෙස හෙලිදරව් කර තිබේද ඇතුළත් විය හැකිය.

- සම්බන්ධිත පාර්ශව ඇතුළුව, හිමිකරුවන් සහ වෙනත් පුද්ගලයන් හෝ අස්තිත්ත්ව අතර හිමිකාරිත්වය සහ සබඳතාවය. මෙම අවබෝධය සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු යෝග්‍ය පරිදි හඳුනා ගැනීම, ගිණුම් ගත කිරීම සහ ප්‍රමාණවත් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල හෙලිදරව් කර තිබේද යන්න තීරණය කිරීමේදී උපකාරී විය හැකිය.³¹
- හිමිකරුවන්, පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සහ කළමනාකාරිත්වය අතර විශදභාවය.

උදාහරණය:

සංකීර්ණත්වයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි, අස්තිත්ත්වයේ හිමිකරු අස්තිත්ත්වය කළමනාකරණයේදී සහභාගි විය හැකිය. එබැවින් සුළු විශදභාවයක් තිබිය හැකි හෝ විශදභාවයක් තිබිය නොහැකි වේ. අසමානව සමහර ලැයිස්තු ගත අස්තිත්ත්වයන් හි වැනි කළමනාකාරිත්වය, අස්තිත්ත්වයේ හිමිකරුවන් සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය අතර පැහැදිලි විශද භාවයක් තිබිය හැකිය.¹

- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ ව්‍යුහය සහ සංකීර්ණත්වය.

³¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 550, සම්බන්ධිත පාර්ශව වලට අදාළ විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම මත අවශ්‍යතාවයන් සහ මග පෙන්වීම් ලබා දීමට ස්ථාපනය කරයි.

උදාහරණ:

අස්තිත්ත්වයකට

- විවිධ ව්‍යාපාර තුළ මනා ලෙස අනුකූලිත නොවන ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්ත්වයකට සංකීර්ණ වන තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයක් තුළ බහු ආංගික පැවත එන තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති තිබිය හැකිය.
- එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ අංග සඳහා අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර සේවා සැපයුම් කරුවන් භාවිතා කිරීම (උදා:- එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතිය තුන්වන පාර්ශවයකට සත්කාරකරණය, බාහිරකරණය හෝ සමූහයක තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි මධ්‍යම කළමනාකරණ සඳහා හවුල් සේවා මධ්‍යස්ථානයකට භාවිතා කරමින්)

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම

අ57. තොරතුරු පද්ධතිය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි වල කොටසක් ලෙස ගනුදෙනු සහ ක්‍රියාවලීන් හි ප්‍රමාණය අවබෝධකර ගැනීමට විගණක ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම භාවිතා කළ හැකිය. මෙම ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රතිඵලය විය හැක්කේ විගණක අස්තිත්ත්වයේ සංවිධානාත්මක ව්‍යුහය පිළිබඳ හෝ අස්තිත්ත්වය ව්‍යාපාරික කටයුතු කරන්නේ කවුරුන් සමඟද යන තොරතුරු ලබා ගැනීමටය. (එනම් විකුණුම්කරුවන්, ගනුදෙනුකරුවන්, සම්බන්ධිත පාර්ශව)

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ58. පුද්ගලික අංශයේ මෙන් හා සමාන හිමිකාරිත්වයේ අදාළත්වයක් රාජ්‍ය අංශය තුළ තිබිය නොහැකි වීමට හේතු විය හැක්කේ සම්බන්ධිත තීරණ දේශපාලන ක්‍රියාවලීන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්ත්වයට බාහිරව සිදු කරන නිසා විය හැකිය. එම නිසා ගනු ලැබූ සමහර තීරණ මත කළමනාකාරිත්වයට පාලනයක් තිබිය නොහැකිය. අදාළ විය හැකි කරුණුවලට ඇතුළත් වන්නේ, ඒක පාර්ශවික තීරණ ගැනීමට අස්තිත්ත්වයේ හැකියාව සහ වෙනත් රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන්ට පාලනය කිරීමේ හැකියාව හෝ අස්තිත්ත්වයේ නිල නියෝගය සහ ක්‍රමෝපායික මෙහෙයවීම් වලට බලපෑම් කිරීමට හැකියාව පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමය.

උදාහරණය:

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයක් නීති හෝ වෙනත් අධිකාරී වලින් වන විධාන වලට යටත් විය හැකි අතර, එහි ක්‍රමෝපාය සහ අරමුණු ක්‍රියාවට නැංවීමට පෙර අස්තිත්ත්වයට බාහිර පාර්ශව වලින් අනුමැතිය ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය වේ. එබැවින්, අස්තිත්ත්වයේ නෛතික ව්‍යුහය අවබෝධ කර ගැනීම සම්බන්ධ කරුණු වලට, අදාළ නීති සහ රෙගුලාසි සහ අස්තිත්ත්වයේ වර්ගීකරණය ඇතුළත් විය හැකිය. (එනම්, අස්තිත්ත්වය, අමාත්‍යාංශයක්, දෙපාර්තමේන්තුවක්, නියෝජිත ආයතනයක් හෝ වෙනත් වර්ගයේ අස්තිත්ත්වයක් ද යන්න)

පාලනය

විගණක පාලනයේ අවබෝධය ලබා ගන්නේ කුමක් නිසා ද

අ59. අස්තිත්ත්වයේ පාලනය අවබෝධ කර ගැනීම, එහි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ යෝග්‍ය අධීක්ෂණයක් ලබා දීමට අස්තිත්ත්වයේ, හැකියාව පිළිබඳ අවබෝධය ලබා ගනිමින් විගණකට සහය විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, මෙම අවබෝධ කර ගැනීම, ඌණතාවයන් හි සාක්ෂි ඵලදායී ලබා දිය හැකිය. එමගින් අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට වැඩි වූ නැඹුරුතාවයක් ඇඟවිය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ පාලනය අවබෝධ කර ගැනීම

අ60. අස්තිත්ත්වයේ පාලනයෙහි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළදී විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු අදාළ විය හැකි කරුණු වලට ඇතුළත් වන්නේ;

- පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු යම් කිසි හෝ සියල්ලම අස්තිත්ත්වය පාලනය කිරීම සඳහා සම්බන්ධ කර ගන්නේ ද.
- විධායක කළමනාකාරිත්වයෙන් යම් කිසි විධායක නොවන මණ්ඩලයක පැවැත්ම (සහ වෙන්ව වූ)
- පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය දරන තරාතිරම අස්තිත්ත්වයේ නෛතික ව්‍යුහයේ වැදගත් කොටසක් ද? උදාහරණ සඳහා අධ්‍යක්ෂවරු ලෙස

- පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ උප-කණ්ඩායම් පැවැත්ම, විගණන කමිටුවක් වැනි සහ එවැනි කණ්ඩායමක වගකීම්.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශ අනුමත කිරීම ඇතුළුව, මූල්‍ය වාර්තාකරණය සඳහා පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අධීක්ෂණයේ වගකීම්.

අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය.

අස්තිත්ත්වය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේ අතිරේක සැලකිල්ලට ගැනීම් සහ එහි ව්‍යාපාරික ආදර්ශය, මෙන්ම, විශේෂ අරමුණු අස්තිත්ත්ව විගණනය සඳහා අතිරේක සැලකිල්ලට ගැනීම් 1 වන පරිශිෂ්ටය නියම කරයි.

අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශයේ අවබෝධයක් විගණක ලබා ගන්නේ කුමක් නිසාද?

අ61. අස්තිත්ත්වය උපායමාර්ගික මට්ටමකදී අවබෝධ කර ගැනීමට සහ අස්තිත්ත්වය ගන්නා සහ මුහුණ දෙන ව්‍යාපාරික අවදානම් අවබෝධ කර ගැනීමට, විගණකට අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු, ක්‍රමෝපාය සහ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය හඳුනාගැනීමට උපකාරී වේ. බොහෝ ව්‍යාපාරික අවදානම් හි අවසානයේදී මූල්‍ය ප්‍රතිඵල සහ එබැවින් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල බලපෑමක් වන නිසා, මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට බලපෑමක් ඇති ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගැනීම, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම තුළදී විගණකට උපකාරී වේ.

උදාහරණ:

අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය තොරතුරු තාක්ෂණය වෙනස් ආකාර වලින් භාවිතය මත විශ්වාසය රඳවා ගත හැකිය.

- අස්තිත්ත්වයක් භෞතිකව ගබඩාවකින් සපත්තු විකුණන අතර, සපත්තු විකිණීම වාර්තා කර ගැනීම සඳහා අති නවීන තොග සහ විකුණුම් පොල පද්ධතියක් භාවිතා කරයි; හෝ
- අස්තිත්ත්වයක් සපත්තු මාර්ගගතව විකුණයි. ඒ අනුව වෙබ් අඩවියක් මගින් ගණුදෙනු මුල පිරීම ඇතුළුව සියළු විකුණුම් ගණුදෙනු තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයක් තුළ සැකසුම් කරයි.
- මෙම අස්තිත්ත්ව දෙකම සපත්තු විකිණීම කරන්නේ වුවත් අස්තිත්ත්ව දෙක සඳහාම, සැලකිය යුතු අන්දමින් වෙනස් ව්‍යාපාරික ආදර්ශයකින් පැන නගින ව්‍යාපාරික අවදානම් බොහෝ දුරට වෙනස් විය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය අවබෝධ කර ගැනීම

අ62. ව්‍යාපාර ආදර්ශයේ සියළු අංග අවබෝධ කර ගැනීම විගණකට අදාළ වන්නේ නැත. පසුව සඳහන් කරන අවදානමේ ව්‍යාපාරික අවදානම් ඇතුළත් වුවත්, ව්‍යාපාරික අවදානම් මූල්‍ය ප්‍රකාශයක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වල වඩා පුළුල් වේ. සියළු ව්‍යාපාරික අවදානම් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැන නැගීමට හේතු නොවන නිසා සියලු ව්‍යාපාරික අවදානම් අවබෝධ කර ගැනීමට හෝ හඳුනාගැනීමට විගණකට වගකීමක් නැත.

අ63. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට නැඹුරු වීම වැඩිකරන ව්‍යාපාරික අවදානම් පැන නැගිය හැක්කේ පහත දෑ වලිනි:

- අයෝග්‍ය අරමුණු හෝ ක්‍රමෝපාය, ඵලදායී නොවන ක්‍රමෝපාය ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ වෙනස් කිරීම හෝ සංකීර්ණතාවය.
- වෙනස් කිරීමේ අවශ්‍යතාව හඳුනාගැනීමට අපොහොසත් වීමද එලෙසම ව්‍යාපාරික අවදානම් පැන නැගීමට හේතු විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස පහත දෑ වලින්:
  - නව නිෂ්පාදනයක් හෝ සේවාවක් සංවර්ධනය කිරීම අසාර්ථක විය හැකි බව;
  - සාර්ථකව සංවර්ධනය කලත් නිෂ්පාදනය හෝ සේවාව සඳහා සහය වීමට වෙළඳපොළ ප්‍රමාණවත් නොවීම හෝ;
  - තෛතික වගකීමක් සහ කීර්තියට අවදානමක් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි නිෂ්පාදනයේ හෝ සේවාවේ දෝෂ.
- කළමනාකාරිත්වය මත දිරි ගැන්වීම් සහ පීඩන වේතාන්විත හෝ අවේතනීය කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි සහ එම නිසා සැලකිය යුතු උපකල්පනයන් හි සාධාරණත්වයට

සහ කළමනාකාරිත්වයේ හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අපේක්ෂාවන්ට ඒවායින් බලපෑම් ඇති වේ.

අ64. මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම තුළ ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය, අරමුණු, ක්‍රමෝපායන් සහ ව්‍යාපාරික අවදානම් පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගන්නා විට, විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු වල උදාහරණ වලට ඇතුළත් වන්නේ;

- කර්මාන්තයේ සංවර්ධන, කර්මාන්තය තුළ වෙනස් වීම් සමග කටයුතු කිරීමට සෞඛ්‍ය සහතික පිරිස් හෝ විශේෂඥයන් වැනි අය නොමැති වීම;
- නිශ්පාදන වගකීම වැඩි වීමට හේතු විය හැකි නව නිශ්පාදන සහ සේවා;
- අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරය සහ ඉල්ලුම නිවැරදිව ඇස්තමේන්තු නොකර ව්‍යාපාරය ව්‍යාප්ත කිරීම;
- නව ගිණුම්කරණ අවශ්‍යතාවයන් අසම්පූර්ණ හෝ අයෝග්‍ය ලෙස ක්‍රියාවේ යොදවන අවස්ථා තිබීම;
- නෛතික අනාවරණය වැඩි කිරීම ප්‍රතිඵලයක් වන නියාමන අවශ්‍යතාවයන්;
- ප්‍රවර්තන සහ අනාගත මූල්‍යකරණ අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීම අස්තිත්ත්වයේ නොහැකියාව නිසා මූල්‍යකරණය නැති කර ගැනීම වැනි;
- තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම, මෙහෙයුම් සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණය යන දෙකටම බලපෑ හැකි නව තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතියක ක්‍රියාත්මක කිරීම වැනි; හෝ
- ක්‍රමෝපායන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලපෑම්, විශේෂයෙන්ම නව ගිණුම්කරණ අවශ්‍යතාවයන්ට හේතු විය හැකි යම් බලපෑම්.

අ65. සාමාන්‍යයෙන්, කළමනාකාරිත්වය ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගන්නා අතර ඒවා ඇමතීම සඳහා පිවිසුම් මාර්ග සංවර්ධනය කරයි. එවැනි අවදානම තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලියක්, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ කොටසක් වන අතර 22 වන ඡේදය සහ අ109-අ113 ඡේද වල සාකච්ඡා කරයි.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වවලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ66. හිමිකරුවන් සඳහා ධනය උපද්දවන අයට වඩා වෙනස් ආකාරයෙන් රාජ්‍ය අංශයේ මෙහෙයුම් සිදු කරන අස්තිත්ත්ව වටිනාකම උපද්දවා බෙදාහරියි. එසේම තවමත් එම අස්තිත්ත්ව සඳහා නිශ්චිත අරමුණු සහිතව "ව්‍යාපාරික ආදර්ශයක්" තිබේ. අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශයට අදාළ එම අවබෝධය රාජ්‍ය අංශයේ විගණකවරුන් ලබා ගත හැකි කරුණු වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- සම්බන්ධිත ව්‍යාපෘති ඇතුළුව, අදාළ රජයේ ක්‍රියාවල දැනුම.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මූලිකාංග ඇතුළුව, වැඩසටහන් අරමුණු සහ ක්‍රමෝපාය.

අ67. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව සඳහා "කළමනාකාරිත්ව අරමුණු" පොදු වග විය යුතු භාවය නිරූපණය කිරීම වන අවශ්‍යතාවයන් එමගින් බලපෑම් විය හැකි අතර නීතිය, රෙගුලාසි හෝ වෙනත් අධිකාරිය තුළ ඒවායේ මූලාශ්‍රයක් වන අරමුණු ඇතුළත් විය හැකිය.

කර්මාන්තය නියාමන සහ වෙනත් බාහිර සාධක (යොමුව: 19(අ)(ii) ඡේදය)

කර්මාන්තයේ සාධක

අ68. අදාළ කර්මාන්තයේ සාධක වලට, තරඟකාරී පරිසරය, සැපයුම්කරු සහ ගනුදෙනුකරු සබඳතා සහ තාක්ෂණික සංවර්ධනය වැනි කර්මාන්තයේ තත්ත්ව ඇතුළත් වේ. විගණක විසින් සැලකිල්ලට ගත යුතු කරුණු වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- ඉල්ලුම, ධාරිතාවය, සහ මිල ගණන් තරඟකාරීත්වය, ඇතුළුව වෙළඳපොළ සහ තරඟකාරීත්වය
- චක්‍රීය සහ වාරානුකූල ක්‍රියාවන්
- අස්තිත්ත්වයේ නිෂ්පාදන වලට සම්බන්ධිත නිෂ්පාදන තාක්ෂණික පදනම
- බලය සැපයීම සහ පිරිවැය.

අ69. අස්තිත්ත්වය මෙහෙයුම් කරන්නේ කුමන කර්මාන්තයේද යන්න, ව්‍යාපාරයේ ස්වභාවය හෝ රෙගුලාසි වල ප්‍රමාණයෙන් පැන නගින ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක නිශ්චිත අවදානම් වලින් හට ගැනීමට හේතුවිය හැකිය.

උදාහරණය:

ඉදිකිරීම් කර්මාන්තය තුළ, දිගු කාලීන ගිවිසුම් සැලකිය යුතු අන්දමින් අයහාරය සහ වියදම් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ කාර්ය සම්බන්ධ විය හැකි අතර එය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට හේතු විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවන් තුළදී ප්‍රමාණවත් අදාළ දැනුම සහ පලපුරුද්ද සහිත සාමාජිකයන් කාර්යභාර කණ්ඩායමට ඇතුළත් කිරීම වැදගත් වේ.³²

නියාමන සාධක

අ70. අදාළ නියාමන සාධක වල නියාමන පරිසරය ඇතුළත්ය. වෙනත් කරුණු අතරට නියාමන පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ නෛතික හා දේශපාලන පරිසරය යන ඒවාට යම් වෙනස්වීම් ආවරණය කෙරේ. විගණක විසින් සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු වලට ඇතුළත් වන්නේ:

- නියාමනය කරන ලද කර්මාන්තයක් සඳහා නියාමන ආකෘතිය රාමුව, උදාහරණ වශයෙන් සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් ඇතුළුව විවක්ෂණතාවයේ අවශ්‍යතාවයන්.
- අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම් වලට සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන, නෛතික සහ රෙගුලාසි, උදාහරණ ලෙස කම්කරු නීති සහ රෙගුලාසි.
- බදුකරණ නීතිකරණයේ සහ රෙගුලාසි.
- අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරය මෙහෙයවීමේදී වර්තමානයේදී බලපාන රජයේ ප්‍රතිපත්ති, විදේශ විනිමය පාලන රාජ්‍ය මූල්‍ය, මූල්‍ය දිරිගැන්වීම් (උදාහරණ ලෙස රාජ්‍ය ආධාර ව්‍යාපෘති), සහ තීරුබදු හෝ වෙළඳ සීමාකිරීම් ප්‍රතිපත්ති
- කර්මාන්තයට සහ අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික කටයුතු වලට බලපාන පාරිසරික අවශ්‍යතාවයන්

අ71. අස්තිත්ත්වය මෙහෙයුම් සිදු කරන කර්මාන්තය හෝ අංශයේ සහ අස්තිත්ත්වයට අදාළ නෛතික සහ නියාමන ආකෘතිය රාමුව සම්බන්ධිත සමහර නිශ්චිත අවශ්‍යතා ශ්‍රීලව්‍ය 250 හි ඇතුළත් වේ.³³

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම්.

අ72. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව විගණන සඳහා, අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම් වලට බලපාන විශේෂ නීති හෝ රෙගුලාසි තිබිය හැකිය. එවැනි මූලිකාංග අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීමේදී අත්‍යවශ්‍ය සැලකිල්ලට ගැනීමක් විය හැකිය.

වෙනත් බාහිර සාධක

අ73. අස්තිත්ත්වයට බලපාන විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු වෙනත් බාහිර සාධකවලට ඇතුළත් වන්නේ සාමාන්‍ය ආර්ථික තත්ත්වයන් පොලී අනුපාතික සහ මූල්‍යකරණය ලබා ගැනීමට තිබීම සහ උද්ධමනය හෝ ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම.

අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීමට කළමනාකාරිත්වය විසින් භාවිතා කරන මිනුම් (යොමුව: 19(අ)(iii) ඡේදය)

කළමනාකාරිත්වය භාවිතා කරන මිනුම් විගණක අවබෝධ කරගත යුත්තේ කුමක් නිසාද

අ74. අස්තිත්ත්වයේ මිනුම් බාහිරව හෝ අභ්‍යන්තරව භාවිත කළේ වුවද එවැනි මිනුම් අස්තිත්ත්වයේ කාර්යසාධන ඉලක්ක අත් කර ගැනීම මත පිඩනයක් ඇති කරන්නේද යන්න සැලකිල්ලට ගැනීමේ අස්තිත්ත්වයේ මිනුම්හි අවබෝධයක් විගණකට ලබා ගැනීම උපකාරී වේ. කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බව සහ වංචාව නිසා මෙම පිඩන අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට වැඩිවීම සඳහා ක්‍රියා මාර්ග ගැනීමට කළමනාකාරිත්වය අභිප්‍රේරණය විය හැකිය (උදා: ව්‍යාපාරික කාර්යසාධනය වර්ධනය කිරීම හෝ හිතාමතා මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවප්‍රකාශ කිරීම) (වංචාව නිසා අවදානම් වලට සම්බන්ධ අවශ්‍යතාවයන් සහ මග පෙන්වීම් සඳහා ශ්‍රීලව්‍ය 240 බලන්න)

³² ශ්‍රීලව්‍ය 220, 14වන ඡේදය

³³ ශ්‍රීලව්‍ය 250, 12 වන ඡේදය

අ75. සම්බන්ධිත මූල්‍ය ප්‍රකාශ තොරතුරු වල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විය හැකි බව මිනුම් එසේම විගණකට ඇඟවිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්ත්වය නියැලී සිටින කර්මාන්තයේම වෙනත් අස්තිත්ත්ව සමග සන්සන්දනය කිරීමේදී කාර්යසාධන මිනුම් අස්තිත්ත්වයට අසාමාන්‍ය සීග්‍ර වර්ධනය හෝ ලාභදායකත්වයක් ඇති බව හැඟවීම.

කළමනාකාරිත්වය භාවිතා කරන මිනුම්

අ76. කළමනාකාරිත්වය සහ වෙනත් අය ඔවුන් විසින් වැදගත් යයි සලකනු ලබන එම කරුණු සාමාන්‍යයෙන් මිනුම් කර සහ සමාලෝචනය කරයි. මූල්‍ය කාර්යසාධනය අගය කිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට, පොදුවේ ලබාගත හැකි වුවද, නොවුවද සමහර සුවක මත එය විශ්වාසය තබන බව කළමනාකාරිත්වයෙන් කරන විමසීම් වලින් අනාවරණය විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවලදී අස්තිත්ත්වය එහි ව්‍යාපාරික කටයුතු කළමනාකරණය කිරීමට භාවිතා කරන තොරතුරු සැලකිල්ලට නොගැනීම මගින් අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර හෝ වේවා අදාළ කාර්යසාධන මිනුම් විගණක හඳුනාගත හැකිය. කාර්යසාධන මිනුම් හෝ සමාලෝචන නොමැති බව, එවැනි විමසීම් අඟවන්නේ නම් අනාවරණය නොකරගත් හෝ නිවැරදි නොකළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශවල වැඩි වූ අවදානම් තිබිය හැකිය.

අ77. මූල්‍ය කාර්යසාධන අගය කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ප්‍රධාන සුවක වලට ඇතුළත් වන්නේ;

- ප්‍රධාන කාර්යසාධන සුවක (මූල්‍ය සහ මූල්‍ය නොවන) සහ ප්‍රධාන අනුපාත, උපනති සහ මෙහෙයුම් සංඛ්‍යා ලේඛන.
- කාලපරිච්ඡේදයක් මත කාල පරිච්ඡේදයේ කාර්යසාධන විශ්ලේශන;
- අයවැය ලේඛන, පුරෝකථන, විචලනා විශ්ලේෂණ, බණ්ඩ තොරතුරු ප්‍රාදේශීය දෙපාර්තමේන්තු හෝ වෙනත් මට්ටමේ කාර්යසාධන වාර්තා.
- සේවක කාර්යසාධන මිනුම් සහ දිරි ගැන්වීම් සහ වන්දි ප්‍රතිපත්ති.
- අස්තිත්ත්වයේ කාර්යසාධනය අස්තිත්ත්වයේ තරඟකරුවන්ගේ කාර්යසාධනය සමග සන්සන්දනය කිරීම.

පරිමාණගතකලහැකිබව (යොමුව: 19(අ)(iii) ඡේදය)

අ78. අස්තිත්ත්වයේ මිනුම් අවබෝධකර ගැනීමට බාරගත් ක්‍රියාපටිපාටි අස්තිත්ත්වයේ විශාලත්වය හෝ අස්තිත්ත්වයේ සංකීර්ණතාවය, මෙන්ම හිමිකරුවන් හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අය අස්තිත්ත්වය කළමනාකරණය කිරීමට සම්බන්ධ වීම මත රඳා පවතිමින් වෙනස් විය හැකිය.

උදාහරණ:

- සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු සමහර අස්තිත්ත්ව සඳහා අස්තිත්ත්වයේ බැංකු ණය ගැනීම් හි කොන්දේසි (එනම් බැංකු ප්‍රඥප්ති) අස්තිත්ත්වයේ කාර්යසාධනය හෝ මූල්‍ය තත්ත්වය සම්බන්ධිත නිශ්චිත කාර්යසාධන මිනුම් වලට සම්බන්ධ කර තිබිය හැකිය. (උදා: උපරිම කාරක ප්‍රාග්ධන වටිනාකම) බැංකුව විසින් භාවිතා කරන කාර්යසාධන මිනුම් හි විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමට නැඹුරු වීම වැඩි කිරීම තිබෙන ක්ෂේත්‍ර හඳුනාගැනීමට උපකාරී විය හැකිය
- රක්ෂණ හෝ බැංකු කර්මාන්තය වැනි වඩා සංකීර්ණ ස්වභාවයේ සහ තත්ත්වයන්හිදී මෙහෙයුම් කටයුතු කරන සමහර අස්තිත්ත්ව සඳහා, කාර්යසාධන හෝ මූල්‍ය තත්ත්වය මැනිය හැක්කේ නියාමන අවශ්‍යතාවයට එරෙහිවය (උදා: ප්‍රාග්ධනය ප්‍රමාණවත් බව සහ ද්‍රවශීලතා අනුපාත කාර්යසාධන බාධා මැඩ ගැනීම වැනි නියාමන අනුපාත අවශ්‍යතාවයන්) මෙම කාර්යසාධන මිනුම්හි විගණකගේ අවබෝධ කරගැනීම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමට නැඹුරු වීම වැඩි කිරීම තිබෙන ක්ෂේත්‍ර හඳුනාගැනීමට උපකාරී විය හැකිය.

වෙනත් සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ79. විශේෂයෙන්ම මූල්‍ය තොරතුරු පොදුවේ ලබාගත හැකි අස්තිත්ත්ව සඳහා අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය බාහිර පාර්ශව එසේම සමාලෝචනය කර විශ්ලේෂණය කළ හැකිය. විගණකට ව්‍යාපාරය පිළිබඳ තවදුරටත් අවබෝධකර ගැනීමට උපකාරී වීමට හෝ පහත සඳහන් වැනි තොරතුරු වලින් පරස්පර විරෝධී වන තොරතුරු හඳුනාගැනීමට විගණකට එලෙසම පොදුවේ ලබාගත හැකි තොරතුරු සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

- විශ්ලේෂක හෝ ණය නියෝජිත ආයතන.
- ප්‍රවෘත්ති සහ වෙනත් මාධ්‍ය, සමාජ මාධ්‍ය ඇතුළුව.
- බදුකරණ අධිකාරීන්.
- නියාමනයන්.
- වෘත්තීය සමිති.
- මූල්‍ය පහසුකම් ලබා දෙන්නන්.

එවැනි මූල්‍ය තොරතුරු බොහෝ විට අස්තිත්ත්වය විගණනය කරනු ලබන්නන්ගෙන් ලබාගත හැකිය.

අ80. ඒවායේ අරමුණු අතිවිෂාදනය වුවත් මූල්‍ය කාර්යසාධනය මැනීම සහ සමාලෝචනය කිරීම, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම ලෙස එක හා සමාන නොවේ. (අ114-අ122 ඡේද තුළ සාකච්ඡා කළ, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචකයක් ලෙස)

- කළමනාකර්ත්වය (හෝ තුන්වන පාර්ශව) විසින් නියම කළ අරමුණු ව්‍යාපාරික කාර්යසාධනය අත්කර ගන්නේ කෙසේද යන්න වෙතට හෝ මැනීම සහ කාර්යසාධන සමාලෝචනය යොමුවේ.
- එයට විරුද්ධව, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය සැලකිල්ලක් දක්වන්නේ, මූල්‍ය කාර්යසාධනයේ කළමනාකර්ත්වයේ මැනීමට සහ සමාලෝචනය සම්බන්ධිත දේ ඇතුළුව පාලන වල සඵලදායකත්වය අධීක්ෂණය කිරීම සමගය.

සමහර අවස්ථාවන්හිදී කෙසේ වෙතත් කාර්යසාධන සුවක ඵලෙසම කළමනාකර්ත්වයට පාලන උණුකාවයන් හඳුනා ගැනීමට හැකිවන තොරතුරු ලබාදෙයි.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ81. අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීමට රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයක් විසින් භාවිතා කරන අදාළ මිනුම් සැලකිල්ලට ගැනීමට අමතරව, රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන්හි විගණකවරු එසේම පොදු ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිඵල මුද්‍රාපත් කර ගැනීම වැනි මූල්‍ය නොවන තොරතුරු සැලකිය හැකිය. (උදාහරණ ලෙස නිශ්චිත ව්‍යාපෘතියක් මගින් උපකාර කරන ලද මහජනයාගේ සංඛ්‍යාව)

අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව (යොමුව: 19(අ) ඡේදය)

අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති අවබෝධකර ගැනීම

අ82. අස්තිත්ත්වයේ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව පිළිබඳ අවබෝධ කර ගැනීමක් ලබා ගැනීමේදී සහ අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන් සම්බන්ධයෙන් එය ව්‍යවහාර වන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු වලට ඇතුළත් ය.

- පහත දෑ වැනි, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ භාෂිතයෙන් අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ පරිචයන්:
  - මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල විශේෂිත ඇලකිය යුතු අන්දමේ පත්ති වල ගණුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් ඇතුළුව, ගිණුම්කරණ මූලධර්ම සහ කර්මාන්තය විශේෂිත පරිචයන් (උදාහරණ ලෙස, බැංකු සඳහා ණය ආයෝජන හෝ ඖෂධ හා සම්බන්ධ අස්තිත්ත්ව සඳහා පර්යේෂණ හා සංවර්ධන වියදම්).
  - අයහාරය හඳුනාගැනීම.
  - සම්බන්ධිත ණය භානි ඇතුළුව, මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා ගිණුම්කරණය.
  - විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් වත්කම්, වගකීම් සහ ගනුදෙනු.
  - මතභේදයට තුඩු දෙන හෝ මතුවී එන ක්ෂේත්‍රවල ඇති දෑ ඇතුළුව අසාමාන්‍ය හෝ සංකීර්ණ ගනුදෙනු සඳහා ගිණුම්කරණය (උදාහරණ ලෙස ගුප්ත ව්‍යවහාර මුදල් (Cryptocurrency) සඳහා ගිණුම්කරණය).
- අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාර කිරීම එයට අමතරව යම් වෙනස් කිරීම් ඒ අනුව හේතු ද ඇතුළුව අවබෝධ කර ගැනීම, එබැවින් පහත දෑ වැනි කරුණු ආවරණය විය හැකිය:
  - සැලකිය යුතු සහ අසාමාන්‍ය ගණුදෙනු හඳුනාගැනීමට, මැනීමට, ඉදිරිපත් කිරීමට සහ හෙලිදරව් කිරීමට අස්තිත්ත්වය භාවිතා කරන ක්‍රම.

- o විශ්වාසය තැබිය හැකි මගපෙන්වීම් හෝ පොදු එකඟතාවයන් එහි නොමැති මතභේදයට තුඩු දෙන හෝ මතු වී එන ක්ෂේත්‍ර තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වල බලපෑම.
- o අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනසක් අවශ්‍ය කරන විය හැකි අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ හෝ ආදායම් බදු සංශෝධනය කිරීම තුළ වෙනස් වන දෑ වැනි, පරිසරයේ වෙනස් වීම්.
- o අස්තිත්ත්වයට අලුත් වූ, මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිත සහ නීති සහ රෙගුලාසි සහ අස්තිත්ත්වය එවැනි අවශ්‍යතාවයන් තෝරාගන්නේ හෝ ඒවා සමග අනුකූලවන්නේ කෙසේද.

අ83. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමෙන්, අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍යවාර්තාකරණයේ (උදා: පූර්ව කාල පරිච්ඡේදවල සිට) වෙනස් වීම් අපේක්ෂා කළ හැක්කේ කුමන තැන්හිද යන්න සැලකිල්ලට ගැනීමට විගණකට උපකාරී වේ.

උදාහරණය:

කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ව්‍යාපාරය සැලකිය යුතු අන්දමේ ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් අස්තිත්ත්වය සිදු කර ඇත්නම්, එම ව්‍යාපාර සංයෝජනයට ආශ්‍රිත ගණුදෙනු පත්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම්වල වෙනස්වීම් සිදු වීමට විගණක අපේක්ෂා කළ හැකිය. විකල්පව, කාලපරිච්ඡේදය තුළදී මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස් වීම් නොමැති නම්, පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයේදී ලබාගත් විගණකගේ අවබෝධය තවදුරටත් අදාළ බව තහවුරු කිරීමට විගණකගේ අවබෝධය අදාළ විය හැකිය.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වල විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම

අ84. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව නිර්ණය කරනු ලබන්නේ එක් එක් අධිකරණ බල ප්‍රදේශයට හෝ සෑම භූගෝලීය ප්‍රදේශයකම අදාළ වන ව්‍යවස්ථාදායකය සහ නියාමන ආකෘතිමය රාමුව මගිනි. අස්තිත්ත්වයේ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව ව්‍යවහාරකරණය තුළදී සැලකිල්ලට ගත යුතු එම කරුණු සහ අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන් හි සම්බන්ධය තුළ එය ව්‍යවහාර වන්නේ කෙසේද යන්න ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත හෝ දෙමුහුමක් සමග අනුකූලව අස්තිත්ත්වය සම්පූර්ණ උපවිත පදනම ගිණුම්කරණය හෝ මුදල් පදනම ගිණුම්කරණ ව්‍යවහාර කරන්නේද යන්න ඊට ඇතුළත් වේ.

ආවේණික අවදානම් සාධක අවප්‍රකාශයක සැදැහුම් වලට නැඹුරු වීමට බලපාන්නේ කෙසේද, (යොමුව: 19(ඇ) ඡේදය)

ආවේණික අවදානම් සාධක මගින් වර්ග කරන ලද, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හි පැවැත්ම හටගැන්විය හැකි සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන්ට උදාහරණ 2වන පරිශිෂ්ටය ලබා දෙයි.

අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව අවබෝධ කර ගන්නා විට ආවේණික අවදානම් සාධක විගණක අවබෝධ කර ගන්නේ කුමක් නිසාද.

අ85. අවප්‍රකාශයකට, ගණුදෙනු පත්ති, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ සැදැහුම් වල නැඹුරු වීමට බලපෑ හැකි සිද්ධීන්, හෝ තත්ත්ව, ගති ලක්ෂණ හඳුනාගැනීම තුළ, විගණකට සහය වන, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව හඳුනාගැනීම. මෙම ගති ලක්ෂණ ආවේණික අවදානම් සාධක වේ. එය සිදු විය යුතු වන විට, අවප්‍රකාශයක් සිදු වීමේ සම්භාවිතාවය හෝ අවප්‍රකාශයේ විශාලත්වයේ බලපෑමකින්, ආවේණික අවදානම් සාධකයන්, සැදැහුම් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීම බලපෑ හැකිය. අවප්‍රකාශයකට සැදැහුමක නැඹුරුවීම, ආවේණික අවදානම් සාධක වලට බලපාන්නේ කෙසේද අවබෝධකර ගැනීම අවප්‍රකාශයක සම්භාවිතාවය හෝ විශාලත්වයේ මූලික හඳුනාගැනීම මත විගණකට සහය විය හැකිය. එය 28(ආ) ඡේදය සමග අනුකූලව සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී විගණකට සහය වේ. අවප්‍රකාශයකට සැදැහුම් වල නැඹුරු වීමට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධකවල ප්‍රමාණයේ තරම අවබෝධ කර ගැනීම, 31(අ) ඡේදය සමග අනුකූලව ආවේණික අවදානම තක්සේරු කරන විට, විය හැකි අවප්‍රකාශයක, සම්භාව්‍යතාවය සහ විශාලත්වය තක්සේරු කිරීමේදී විගණකට එලෙසම සහය වේ. ඒ අනුව ආවේණික අවදානම් සාධක අවබෝධ කර ගැනීම, ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී විගණකට එලෙසම සහය විය හැකිය.

අ86. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ ආවේණික අවදානම් තක්සේරු කිරීම, වෙනත් අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි විගණක ඉටු කිරීම මගින් හෝ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි හෝ ශ්‍රීලවිප්‍රවල (අ95, අ103, අ111, අ121, අ124, සහ අ151 ඡේද බලන්න) වෙනත් අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීම මගින් ලබා ගත් විගණන සාක්ෂි මගින් ඵලසම බලපෑම් කල හැකිය.

ගණුදෙනු පන්තියක් මත, ගිණුම් ශේෂයක් හෝ හෙලිදරව් කිරීමක් මත ආවේණික අවදානමේ බලපෑම.

අ87. ගණුදෙනු පන්තියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමේ ප්‍රමාණය පැනනගින්නේ සංකීර්ණතාවය හෝ අරමුණුගත භාවය එය බොහෝ විට වෙනස් වීමට හෝ අතීයතාවයට භාජනය වන ප්‍රමාණයට බොහෝ විට සම්බන්ධිත වේ.

උදාහරණය:

උපකල්පන මත පදනම් වූ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු අස්තීත්ත්වයකට ඇත්නම්, කුමක් සැලකිය යුතු අන්දමේ විනිශ්චයකට, මැනීමකට හෝ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවකට භාජනය වන්නේද යන්න තෝරා ගැනීමේදී අරමුණුගත භාවය සහ අතීයතාවය යන දෙකෙන්ම බලපෑම් සිදුවිය හැකිය.

අ88. සංකීර්ණතාවය හෝ අරමුණුගත භාවය නිසා, ගණුදෙනු පන්තියක ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීමේ අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමේ ප්‍රමාණය ප්‍රබල වන විට, විගණකට ව්‍යවහාර කල යුතු වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨියේ අවශ්‍යතාවයද ප්‍රබල වේ. තවද, සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගත භාවය වෙනස් වීම හෝ අතීයතාවය නිසා ගණුදෙනු පන්තියක් ගිණුම් ශේෂයක් හෝ හෙලිදරව් කිරීමක් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වන විට චේතනාන්විත හෝ අචේතනීය කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම් සඳහා අවස්ථාවක් මෙම ආවේණික අවදානම් සාධක අවස්ථාවක් ඇති කරයි හෝ කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම් නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපායි. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ ආවේණික අවදානම් තක්සේරු කිරීම ඵලසම ආවේණික අවදානම් සාධක අතර අන්තර් සම්බන්ධතාවය මගින් බලපායි.

අ89. කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බව නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපෑහැකි සිද්ධි හෝ තත්ත්ව එසේම වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපෑ හැකිය. ඒ අනුව, ශ්‍රීලවිප්‍ර 240 හි 24 වන ඡේදය සමග අනුකූලව මෙය භාවිතා කිරීම සඳහා අදාළ තොරතුරක් විය හැකි අතර, එමගින් වෙනත් අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් තොරතුරු සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා එකක් හෝ ඊට වැඩි වංචා අවදානම් සාධක පවතින්නේද යන්න විගණක අගය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම. (යොමුව: 21-27 ඡේද)

අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ ස්වභාවය සහ අභ්‍යන්තර පාලනයේ ආවේණික අවදානම් පිළිවෙලින් 3 වන පරිශිෂ්ටයේ තවදුරටත් විස්තර කරයි. මෙම ශ්‍රීලවිප්‍රයේ අරමුණු සඳහා අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක සංරචකයන් හි තවදුරටත් වන පැහැදිලි කිරීම් එසේම 3 වන පරිශිෂ්ටය ලබා දේ.

අ90. 21 සිට 27 දක්වා වන ඡේද තුළ නියම කර ඇති ලෙස අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සෑම සංරචකයක්ම අවබෝධ කර ගැනීමට සහ අගය කිරීමට ඉටු කලයුතු අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි මගින් අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධය විගණක ලබාගනියි.

අ91. මෙම ශ්‍රීලවිප්‍ර යේ අරමුණ සඳහා අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක අස්තීත්ත්වය සැලසුම් කරන්නේ ක්‍රියාවේ යොදවන්නේ සහ එහි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය නඩත්තු කරන්නේ හෝ කිසියම් විශේෂ සංරචකයක් එය වර්ගීකරනය කල හැක්කේ කෙසේද යන්න අවශ්‍යයෙන්ම පිළිඹිබු නොවිය හැකිය. අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ විවිධ අංග, විස්තර කිරීමට අස්තීත්ත්ව වෙනස් ශබ්ද වේද හෝ සැකිලි භාවිතා කල හැකිය. මෙම ශ්‍රීලවිප්‍ර විස්තර කර ඇති සියලු සංරචක අමතන්නේද යන්නට යටත්ව විගණනයේ අරමුණු සඳහා විගණකවරුන් වෙතත් ශබ්ද වේද හෝ ආකෘතිමය රාමු එසේම භාවිතා කල හැකිය.

පරිමාණගතකලහැකිබව

අ92. අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ නඩත්තු කිරීම අස්තීත්ත්වයේ විශාලත්වය සහ සංකීර්ණතාවයේ ආකාරය අනුව වෙනස් වේ. උදාහරණ ලෙස, අඩු සංකීර්ණතාවයක් ඇති අස්තීත්ත්ව ඔවුන්ගේ අරමුණු ඉටු කරගැනීමට අඩු ප්‍රමාණයෙන් ව්‍යුහගත කල හෝ සරල කල පාලන (එනම් ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි) භාවිතා කල හැකිය.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ93. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වල විගණකවරුන්ට අභ්‍යන්තර පාලනය සමග සම්බන්ධයෙන් බොහෝ විට අතිරේක වගකීම් ඇත. උදාහරණ ලෙස ස්ථාපිත පරිවය ධර්ම සංග්‍රහයක් සමග අනුකූල වීම වාර්තා කිරීම හෝ අයවැය ලේඛනයට එරෙහිව වියදම් කිරීම් වාර්තා කිරීමට, රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන්හි විගණකවරුන්ට එලෙසම නීතිය රෙගුලාසි හෝ වෙනත් අධිකාරී මත අනුගත වීමේ වාර්තා කිරීමට වගකීම්ද තිබිය හැකිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ ඔවුන්ගේ සැලකිල්ලට ගැනීම් පුළුල් සහ වඩාත් විස්තරාත්මක විය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක තුළ තොරතුරු තාක්ෂණය

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක තුළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතය අවබෝධ කර ගැනීම මත තව දුරටත්වන මගපෙන්වීම් 5 වන පරිශීෂ්ටය ලබා දෙයි.

අ94. ප්‍රධාන වශයෙන් අත්හැරු පරිසරයක, සම්පූර්ණයෙන්ම ස්වයංක්‍රීය පරිසරයක හෝ අත්හැරු සහ ස්වයංක්‍රීය මූලිකාංග වල යම් කිසි සංයෝජනයක් අවශ්‍ය කරන පරිසරයක් තුළ අස්තිත්ත්වයක් මෙහෙයුම් කරන්නේ වුවත්, විගණනයක සමස්ථ අරමුණ සහ විෂය පථය වෙනස් නොවේ. (එනම් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය තුළ භාවිතා වන අත්හැරු සහ ස්වයංක්‍රීය පාලන සහ වෙනත් සම්පත්).

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක වල ස්වභාවය අවබෝධ කර ගැනීම

අ95. පාලන සැලසුම් කිරීමේ සහ ඒවා ක්‍රියාවේ යොදවා තිබේද යන්නේ සඵලදායකත්වය අගය කිරීමේදී (අ175 සිට අ181 දක්වා ඡේද බලන්න) අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සෑම සංරචකයකටම විගණකගේ අවබෝධය අස්තිත්ත්වය ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගන්නේ කෙසේද සහ ඒවාට ප්‍රතිචාර දක්වන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ මූලික අවබෝධයක් ලබා දෙයි. වෙනත් ආකාර වලින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට එය එලෙසම බලපෑම් කළ හැකිය. (අ86 ඡේදය බලන්න) පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට යම් සැලසුම් ඇතුළුව තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටුකිරීමේදී මෙය විගණකට උපකාරී වේ. උදාහරණ ලෙස:

- අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරිසරයේ අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය, විගණකගේ අවබෝධය සහ පාලන සංරචක අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට බොහෝ දුරට බලපෑ හැකිය.
- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය විගණකගේ අවබෝධය සහ අස්තිත්ත්වයේ පාලන ක්‍රියා සංරචක, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීමට බොහෝ දුරට බලපෑ හැකිය.

පාලන පරිසරය, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය (යොමුව: 21-24 ඡේද)

අ96. පාලන පරිසරය තුළ අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය තුළ වන පාලන ප්‍රාථමිකව වක්‍ර පාලන වේ. (එනම්: සැදැහුම් මට්ටමේදී අවප්‍රකාශ වලක්වාගැනීම, අනාවරණය කරගැනීමට හෝ නිවැරදි කිරීමට ඒවා ප්‍රමාණවත් ලෙස නිරවද්‍ය නොවන පාලන වේ. කෙසේ වෙතත් ඒවා අනෙක් පාලන වලට සහයවන සහ එබැවින් කාලෝචිත පදනමක් මත අවප්‍රකාශයක් අනාවරණය කර ගැනීම හෝ වලක්වා ගනු ලබන ආකාරයක සම්භාවිතාවය මත වක්‍ර බලපෑමක් ඇත); කෙසේ වෙතත්, මෙම සංරචක තුළ ඇති සමහර පාලන සෘජු පාලන විය හැකිය.

පාලන පරිසරය, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි විගණක අවබෝධ කරගත යුත්තේ මක් නිසාද.

අ97. අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක වෙනත් සංරචකවල මෙහෙයුම් සඳහා සමස්ථ පදනම පාලන පරිසරය ලබා දෙයි. පාලන පරිසරය අවප්‍රකාශ සෘජුව වැලැක්වීම පමණක් අනාවරණය කර ගැනීම නිවැරදි කිරීම නොකරයි. කෙසේ වෙතත් එය අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක තුළ පාලනයන්හි සඵලදායකත්වයට බලපායි. ඒ හා සමානව අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට එහි ක්‍රියාවලිය සැලසුම්කර ඇත්තේ සම්පූර්ණ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය එලෙසම සහය වන ආකාරයට මෙහෙයුම් කිරීමටය.

අ98. මෙම සංරචක අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට පදනම වන බැවින් ඒවා මෙහෙයවීම තුළ වන ඌනතාවයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම මත පෘතුල බලපෑම් තිබිය හැකිය. එබැවින්, මෙම සංරචක වල විගණකගේ අවබෝධය සහ අගය කිරීම්, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී බලපාන අතර, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී තක්සේරු කිරීමේදී එසේම බලපෑම් විය හැකිය. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 තුළ විස්තර කර ඇති පරිදි, විගණකගේ තවදුරටත් වන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය මත බලපෑමක් ඇතුළුව මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්වලට විගණකගේ සමස්ථ ප්‍රතිචාර වල සැලසුම් කිරීමට බලපායි.³⁴

පාලන පරිසරයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම. (යොමුව: 21 ඡේදය)

පරිමාණගතකලහැකිබව

අ99. සංකීර්ණතාවය අඩු අස්තිත්ත්වයක පාලන පරිසරයේ ස්වභාවය, සංකීර්ණ බවෙන් වැඩි අස්තිත්ත්වයක පාලන පරිසරයෙන් වෙනස් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය අතර ස්වාධීන හෝ බාහිර සාමාජිකයෙක් ඇතුළත් නොවිය හැකි අතර, වෙනත් හිමිකරුවන් නොමැති අවස්ථාවක පාලනය පිළිබඳ කාර්යභාරය සෘජුව භාරගන්නේ හිමිකරු - කළමනාකරු විසින් විය හැකිය. ඒ අනුව අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරිසරය පිළිබඳ සමහර සැලකිල්ලට ගැනීම් අදාළත්වයෙන් අඩු විය හැකි හෝ අදාළ නොවිය හැකිය.

අ100. අතිරේකව සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි පාලන පරිසරයේ මූලිකාංග පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලේඛනගත කල ආකාරයෙන් ලබාගැනීමට නොතිබිය හැකිය. විශේෂයෙන්ම කළමනාකාරිත්වය සහ වෙනත් සේවක පිරිස් අතර සන්නිවේදනය අවිධිමත් වන අවස්ථා වලදී, එසේ වුවත් පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ සාක්ෂි තවදුරටත් යෝග්‍ය ලෙස අදාළ සහ විශ්වාසදායක විය හැකිය.

උදාහරණ:

- සංකීර්ණ නොවූ අස්තිත්ත්වයක් තුළ සංවිධානමය ව්‍යුහය බොහෝ දුරට සරල වියහැකි අතර මූල්‍ය වාර්තාකරණය සම්බන්ධිත කාර්යභාරයන්හි ස්වල්ප සේවක සංඛ්‍යාවක් ඇතුළත් විය හැකිය.
- පාලනය පිළිබඳ කාර්යභාරය සෘජුව භාරගන්නේ හිමිකරු කළමනාකරු නම් පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ ස්වාධීනත්වය අදාළ නොවන බව විගණක නිර්ණය කල හැකිය.
- සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්ව වලට ලිඛිත වර්යා ධර්ම සංග්‍රහයක් තිබිය නොහැක. එහෙත් ඒ වෙනුවට අවංකභාවයේ සහ ආචාර ධර්ම වර්යාවේ වැදගත්කම අවධාරනය කරන සැබියාවක් වාචික සන්නිවේදනයන් හරහා සහ කළමනාකාරිත්වයේ ආදර්ශය මගින් සංවර්ධනය කෙරේ. ඒ නිසාවෙන් සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයක පාලන පරිසරයේ විගණකගේ අවබෝධය කළමනාකාරිත්වයේ හෝ හිමිකරු කළමනාකරුගේ ආකල්ප දැනුවත් වීම සහ ක්‍රියාමාර්ග, විශේෂයෙන් වැදගත් වේ.

පාලන පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: 21(අ) ඡේදය)

අ101. පාලන පරිසරයේ විගණකගේ අවබෝධය සඳහා විගණන සාක්ෂි විමසීම්වල සහ වෙනත් අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වල සංයෝජනයක් මගින් ලබා ගත හැකිය. (එනම් නිරීක්ෂණය කිරීමේ හෝ ලේඛන පරීක්ෂා කිරීම මගින් විමසීම් තහවුරු කර ගැනීමෙන්)

අ102. අවංකභාවයට සහ සදාචාරමය සාරධර්ම වලට කැපවීමක් නිරූපණය කරන කළමනාකාරිත්වයේ ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීම තුළ කළමනාකාරිත්වයෙන් සහ සේවකයන්ගෙන් විමසීම් මගින් සහ බාහිර මූලාශ්‍ර වලින් තොරතුරු සැලකිල්ලට ගැනීම මගින් විගණකට පහත දේ පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකිය.

- කළමනාකාරිත්වය ව්‍යාපාරික පරිවෘත්තයක් සහ සදාචාරමය වර්යාව මත එහි දර්ශණය සේවකයන්ට සන්නිවේදනය කරන්නේ කෙසේද; සහ
- කළමනාකාරිත්වයේ ලිඛිත වර්යාධර්ම සංග්‍රහය පරීක්ෂා කිරීම සහ එම ධර්ම සංග්‍රහයට සහය වන අන්දමට කළමනාකාරිත්වය ක්‍රියා කරන්නේද යන්න නිරීක්ෂණය කිරීම.

³⁴ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, අ1-අ3 ඡේද

පාලන පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: 21(අ) ඡේදය)

පාලන පරිසරය විගණක අගය කරන්නේ කුමක් නිසාද

අ103. අවංකභාවයේ සහ සදාචාරමය සාරධර්ම වලට අස්තිත්ත්වයේ බැඳීම් සමග සංගතව අස්තිත්ත්වය වර්ගීකරණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විගණකගේ ඇගයීම; පාලන පරිසරය අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දෙන්නේද; සහ යම් හඳුනාගත් පාලන උපකරණවලින් අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක පිළිගැනීමට රහසින් හානි කරන්නේද යන්න, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක තුළ විය හැකි ගැටලු හඳුනාගැනීමේදී විගණකට උපකාරී වේ. මෙයට හේතු වන්නේ පාලන පරිසරය අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක වලට පදනම් වන නිසාය. මෙම අගය කිරීම එසේම අස්තිත්ත්වය විසින් මුහුණ දෙන අවදානම් අවබෝධ කර ගැනීමේදී සහ එම නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී විගණකට සහය විය හැකිය. (අ86 ඡේදය බලන්න)

පාලන පරිසරය විගණකගේ ඇගයීම

අ104. පාලන පරිසරයේ විගණකගේ ඇගයීම පදනම් වන්නේ 21(අ) ඡේදය සමග අනුකූලව ලබාගත් අවබෝධය මත ය.

අ105. ඉතා විශාල ප්‍රමාණයක අභිමතය භාවිතා කළ හැකි තනි පුද්ගලයෙක් මගින් සමහර අස්තිත්ත්ව පාලනය කරනු ලැබිය හැකිය. එම පුද්ගලයාගේ ක්‍රියා සහ ආකල්ප අස්තිත්ත්වයේ සිරිත් විරිත් මත පාත්‍ර බලපෑමක් තිබිය හැකිය; එය එකිනෙකට පාලන පරිසරය මත පාත්‍ර බලපෑමක් ඇති විය හැකිය. එවැනි බලපෑමක් ධනාත්මක හෝ සෘණාත්මක විය හැකිය.

උදාහරණය:

තනි පුද්ගලයෙකුගේ තනි සෘජු සහභාගිත්වය එහි වර්ධනය සහ වෙනත් අරමුණු ඉෂ්ඨ කර ගැනීමට අස්තිත්ත්වයට ප්‍රධාන ලෙස හැකියාව ලබා දිය හැකි අතර සඵලදායී අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියකට සැහෙන දුරට දායකත්වයක්ද ලබා දිය හැකිය. අනෙක් අතට එවැනි දැනුම සහ අධිකාරිය එක්තැන් කිරීම පාලන, කළමනාකාරිත්වය මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම මගින් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීම ඉහළ නැංවීමට එසේම යොමුකළ හැකිය.

අ106. පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු එම ස්වාධීන සාමාජිකයන්ගේ සහභාගිත්වයද සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරුවන්ගේ දර්ශණය සහ මෙහෙයුම්ශෛලිය මගින් බලපෑමට ලක්විය හැකි පාලන පරිසරයේ වෙනස් මූලිකාංග විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි වන්නේ කෙසේද.

අ107. පාලන පරිසරය අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දෙන සහ වංචා අවදානම අඩු කිරීමට උපකාරී වියහැකි වුවත් යෝග්‍ය පාලන පරිසරයක් අත්‍යාවශ්‍යයෙන්ම සඵලදායී වංචා වලක්වනයක් නොවේ.

උදාහරණය:

මූල්‍ය, ගිණුම්කරණ, සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පුද්ගලික ඇති සේවක පිරිසිහි සේවය ලබාගැනීම දෙසට යොමු වූ මානව සම්පත් ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි, මූල්‍ය තොරතුරු සටහන් කිරීමේ සහ සැකසීමේ වැරදි වල අවදානම සැහැල්ලු කළ හැකිය; කෙසේ වෙතත් එවැනි ප්‍රතිපත්ති නිසා ක්‍රියාපටිපාටි ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරුවන් විසින් මැදිහත් වී අක්‍රීය කරනු ලබන පාලන සැහැල්ලු නොකළ හැකිය. (උදා: ඉපැයීම් වැඩියෙන් සඳහන් කිරීම)

අ108. පාලන පරිසරයේ විගණකගේ ඇගයීම එය අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතයට එය සම්බන්ධ නිසා පහත දැ වැනි කරුණු ඇතුළත් විය හැකිය.

- අස්තිත්ත්වයේ තාක්ෂණික වේදිකාව හෝ නිර්මිතයේ සංකීර්ණතාවය හෝ පරිණතභාවය සහ එහි මූල්‍ය වාර්තාකරණයට තොරතුරු තාක්ෂණික යෙදුම් සහයවීම මත අස්තිත්ත්වය විශ්වාසය තබන ප්‍රමාණය ඇතළුව, තොරතුරු තාක්ෂණය මගින් හැකියාව ලබාදෙන අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය

සහ එහි ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් සමග තොරතුරු තාක්ෂණය මත පාලනය ප්‍රමාණයෙන් හා අනුපාතයෙන් අනුරූප වන්නේද.

- තොරතුරු තාක්ෂණය සහ වෙන් කළ සම්පත් සම්බන්ධයෙන් කළමනාකාරිත්ව සංවිධාන ව්‍යුහය (උදාහරණ ලෙස අස්තිත්ත්වය යෝග්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ සහ අවශ්‍යකරන වර්ධනයන්හි ආයෝජනය කර ඇත්ද හෝ අස්තිත්ත්වය වාණිජ මෘදුකාංග (සීමිත විකරණය කිරීම් හෝ විකරණය කිරීම් නොමැතිව) භාවිතා කරන විට ඇතුළුව, ප්‍රමාණවත් සංඛ්‍යාවක යෝග්‍ය පරිදි නිපුණ පුද්ගලයන් සේවයේ යොදවා තිබේද;

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම (යොමුව: 22-23 ඡේද)

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: 22(අ) ඡේදය)

අ109. අ62 ඡේදය තුළ පැහැදිලි කළ පරිදි සියලුම ව්‍යාපාරික අවදානම් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හටගත්වන්නේ නැත. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළව ව්‍යාපාරික අවදානම් කළමනාකාරිත්වය සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය හඳුනාගෙන ඇත්තේ කෙසේද යන්න අවබෝධ කරගැනීම තුළ සහ එම අවදානම් ඇමතීමට ක්‍රියා තීරණයකළ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු වලට ඇතුළත් කළමනාකාරිත්වය හෝ යෝග්‍ය පරිදි පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය පහත සඳහන් දෑ වලට කෙසේ යෙදෙනවාද:

- අරමුණුවලට සම්බන්ධිත අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම හැකිවීමට ප්‍රමාණවත් නිරවද්‍යතාවයකින් සහ පැහැදිලි බවකින් යුත් අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු නිශ්චය කිරීම;
- අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු ඉෂ්ඨ කර අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ අවදානම් කළමනාකරණය කළ හැක්කේ කෙසේද යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා පදනමක් ලෙස අවදානම් විශ්ලේෂණය කිරීම; සහ
- අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු අත්කර ගැනීමේදී අවදානම් සැලකිල්ලට ගන්නාවිට වංචාවක් සඳහා විය හැකි බව සැලකිල්ලට ගැනීම.³⁵

අ110. අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා එවැනි ව්‍යාපාරික අවදානම් වල හැඟවීම් සහ එහි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් අංග විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය අගය කිරීම (යොමුව: 22(ආ) ඡේදය)

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය යෝග්‍ය දැයි විගණක අගය කරන්නේ කුමක් නිසාද.

අ111. අවදානම් සිදු විය හැක්කේ කොතැන්හිද යන්න පිළිබඳ අස්තිත්ත්වයේ හඳුනාගැනීම සහ එම අවදානම් වලට අස්තිත්ත්වය ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ කෙසේද යන්න විගණක අවබෝධ කර ගැනීම තුළදී, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ විගණකගේ ඇගයීම සහය වියහැකිය. අස්තිත්ත්වය විසින් මුහුණ දෙන අවදානම් හඳුනාගත්තේද තක්සේරු කළේද සහ අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවයට යෝග්‍ය පරිදි අමතන ලද්දේද යන්න පිළිබඳව විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම තුළ, අස්තිත්ත්වය එහි ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගන්නේ කෙසේද සහ එය එම අවදානම් කෙසේ තක්සේරු කරන්නේද සහ අමතන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විගණකගේ ඇගයීම උපකාරී වේ. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී සහ සැදැහුම් මට්ටමේදී හඳුනාගැනීම හෝ තක්සේරුකිරීම සමග මෙම අගය කිරීම විගණකට එලෙසම සහය විය හැකිය (අ86 ඡේදය බලන්න)

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය යෝග්‍ය දැයි අගය කිරීම (යොමුව: 22(ආ) ඡේදය)

අ112. අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ යෝග්‍යතාවයේ විගණකගේ අගය කිරීම පදනම් වන්නේ 22(අ) ඡේදය සමග අනුකූලව ලබාගත් අවබෝධය මතය.

පරිමාණගතකළහැකිබව

අ113. අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින්, අස්තිත්ත්වයේ තත්ත්වයට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලි යෝග්‍යද යන්න විගණකගේ වෘත්තීය විනිශ්චයට අයත් කරුණකි.

³⁵ ශ්‍රී ලව්‍ය 240, 19 ඡේදය

උදාහරණය:

සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු සමහර අස්තිත්ත්ව තුළ සහ විශේෂයෙන්ම හිමිකරු කළමනාකරණය කරන අස්තිත්ත්වයන් හි, යෝග්‍ය අවදානම් තක්සේරුවක් ඉටු කළ හැක්කේ කළමනාකාරිත්වයේ හෝ හිමිකරු කළමනාකරුගේ සෘජු සහභාගිත්වය මගින් ය. (උදා: කළමනාකරු හෝ හිමිකරු කළමනාකරු හුරු පුරුදු පිළිවෙලට තරඟකරුවන්ගේ ක්‍රියාවන් සහ පැනනැගිය හැකි ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගැනීමට වෙළඳපොළ තුළ වෙනත් අලුතෙන් මතුවන තත්ත්වයන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා කාලය මිඩංගු කරයි.) මෙම වර්ගවල අස්තිත්ත්ව තුළ සිදුවන මෙම අවදානම් තක්සේරුවේ සාක්ෂි බොහෝ විට විධිමත්ව ලේඛනගත නොකෙරේ. එහෙත් ඇත්ත වශයෙන්ම කළමනාකාරිත්වය අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටියක් ඉටු කරන බව විගණක කළමනාකාරිත්වය සමග කරන සාකච්ඡා තුළදී පැහැදිලි විය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට, අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි වල අවබෝධයක් ලබා ගැනීම (යොමුව: 24 ඡේදය)

පරිමාණගතකළහැකිබව

අ114. සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු අස්තිත්ත්ව තුළ සහ, විශේෂයෙන්ම හිමිකරු කළමනාකරු අස්තිත්ත්වයන් තුළ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි විගණකගේ අවබෝධ කරගැනීම බොහෝ විට අවධානය කරන්නේ, වෙනත් යම් අධීක්ෂණ ක්‍රියා නොතිබිය හැකි නිසා, කළමනාකාරිත්වය හෝ හිමිකරු - කළමනාකරු මෙහෙයුම් වල සෘජුව සහභාගිවන්නේ කෙසේද යන්න මතය.

උදාහරණය:

ගනුදෙනුකරුවන්ගේ මාසික වාර්තාවල සාවද්‍යතා පිළිබඳ ඔවුන්ගෙන් කළමනාකාරිත්වයට පැමිණිලි ලැබිය හැකිය. එය ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ගෙවීම් ලැබුණු විට ඒවා ගිණුම් වාර්තාවල හඳුනාගත යුතු කාල නිර්ණය සමඟ ගැටලුවලට හිමිකරු - කළමනාකරු සෝදිසියෙන් තබයි.

අ115. අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම් සඳහා විධිමත් ක්‍රියාවලියක් නොමැති අස්තිත්ත්ව සඳහා, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය සඳහා ක්‍රියාවලිය අවබෝධ කර ගැනීමට ඇතුළත් විය හැක්කේ, අස්තිත්ත්වය අවප්‍රකාශ වලක්වාලන්නේ හෝ අනාවරණය කරගන්නේ කෙසේද යන්නට ආධාර වීමට සැලසුම් කළ කළමනාකාරිත්ව ගිණුම්කරණ තොරතුරුවල වාරික සමාලෝචන අවබෝධ කර ගැනීමෙනි.

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අධීක්ෂණයට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: 24(අ) ඡේදය)

අ116. අස්තිත්ත්වය එහි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කරන්නේ කෙසේද යන්න අවබෝධ කර ගැනීමේදී විගණක සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා අදාළ විය හැකි කරුණුවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ:

- අධීක්ෂණ ක්‍රියා සැලසුම් කිරීම, උදාහරණ ලෙස එය වාරික හෝ දිගටම පවතින අධීක්ෂණය කිරීමක් ද;
- කාර්යසාධනය සහ ක්‍රියා අධීක්ෂණය ක්‍රියා හි සංඛ්‍යාතය;
- අධීක්ෂණ ක්‍රියාවන්හි ප්‍රතිඵල, පාලන සඵලදායී දැයි නිර්ණය කිරීමට, කාලෝචිත පදනමක් මත අගය කිරීම; සහ
- හඳුනාගත් ඌනතාවයන් නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියා ගැනීම සඳහා වගකිවයුතු අයට එවැනි ඌනතා කාලෝචිතව සන්නිවේදනය කිරීම ඇතුළුව, හඳුනාගත් ඌනතාවයන් යෝග්‍ය නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියා මගින් ආමන්ත්‍රණය කර ඇත්තේ කෙසේද.

අ117. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතය සම්බන්ධ කර ගන්නා තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවලියේ පාලන අධීක්ෂණය කරන අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි කෙසේ අමතන්නේද යන්න විගණක ඵලසම සැලකිල්ලට ගත හැකිය. උදාහරණ ලෙස මෙයට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- එම සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසර අධීක්ෂණය කිරීමට පාලන:

- තොරතුරු සැකසීමේ පාලන වල සැලසුම් සඵලදායකත්වය අඛණ්ඩව අගය කිරීම සහ යෝග්‍ය වන පරිදි පවත්නා තත්ත්වයන් සඳහා ඒවා වෙනස් කිරීම; හෝ
- තොරතුරු සැකසීමේ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය අගය කිරීම.
- රාජකාරි බෙදීම පිළිගැනීම බලකරන ස්වයංක්‍රීය තොරතුරු සැකසුම් පාලන තුල අවසර ව්‍යවහාර වන එම පාලන අධීක්ෂණය.
- මූල්‍ය වාර්තාකරණය ස්වයංක්‍රීයකරණයට සම්බන්ධිත වැරදි හෝ පාලන ඌනතාවයන් හඳුනාගැනීම සහ ඇමතීම කරන්නේ කෙසේද යන්න අධීක්ෂණය කරන එම පාලන.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: 24(අ)(ii) ඡේදය)

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා තවදුරටත් වන සැලකිල්ලට ගැනීම් 4 වන පරිශිෂ්ටයෙන් නියම කරයි.

අ118. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය ඇතුළත සිටින යෝග්‍ය පුද්ගලයන්ගෙන් විගණක කරන විමසීම් අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වගකීම්වල ස්වභාවය පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණකට ලබා ගැනීමට උපකාරී වේ. කාර්යයේ වගකීම් අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධිත වන බව විගණක නිර්ණය කරන්නේ නම්, කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ විගණන සැලැස්මක් ඇත්නම් එය සමාලෝචනය කිරීම මගින් අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය ඉටු කල හෝ ඉටු කල යුතු ක්‍රියා සහ එම සැලැස්ම කාර්යය ඇතුළත සිටින යෝග්‍ය පුද්ගලයන් සමග සාකච්ඡා කර විගණකට තවදුරටත් අවබෝධයක් ලබාගත හැකිය. විගණකගේ විමසීම් වලින් ලබාගත් තොරතුරු සමග එක්ව ලබාගත් මෙම අවබෝධය ප්‍රමාණවත් අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම විගණකට සෘජුව අදාල තොරතුරු ලබා දිය හැකිය. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් විගණකගේ මූලික අවබෝධය මත පදනම් කර, ඉටුකල යුතු විගණන පටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය වෙනස් කිරීමට හෝ ප්‍රමාණය අඩු කිරීමට අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට විගණක අපේක්ෂා කෙරේ. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 610 (සංශෝධිත)³⁶ ව්‍යවහාර වේ.

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය තුල භාවිතා කල වෙනත් තොරතුරු වල මූලාශ්‍ර අවබෝධ කර ගැනීම (යොමුව: 24(ආ) ඡේදය)

අ119. ගනුදෙනුකරුවන්ගේ පැමිණිලි, නියාමකයන්ගේ මත ගැටලු හෝ වැඩිදියුණු කිරීම අවශ්‍ය කරන මතුකර දැක්විය යුතු ක්ෂේත්‍ර ඇගවිය හැකි වැනි බාහිර පාර්ශව වලින් වන සන්නිවේදන වල තොරතුරු කළමනාකාරිත්වයේ අධීක්ෂණ ක්‍රියා භාවිතා කල හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අධීක්ෂණය සඳහා භාවිතා කරන තොරතුරු වල මූලාශ්‍ර විගණක අවබෝධ කර ගැනීම අවශ්‍ය වන්නේ කුමක් නිසා ද.

අ120. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමේදී භාවිතා කල තොරතුරු මූලාශ්‍ර, භාවිතා කල තොරතුරු අදාල සහ විශ්වාසදායක ද යන්න ඇතුළුව, විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය යෝග්‍ය දැයි අගය කිරීමේදී විගණකට සහය වේ. අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා භාවිතා කල එම තොරතුරු අදාල සහ විශ්වාසදායක ලෙස කළමනාකාරිත්වය උපකල්පනය කරන්නේ නම්, එම උපකල්පනයට පදනමක් නොමැතිව තොරතුරු වල වැරදි පැවතියහොත්, එහි අධීක්ෂණය කිරීමේ ක්‍රියාවන්ගෙන් සාවද්‍ය නිගමන වලට හව්‍ය ලෙස කළමනාකාරිත්වය යොමු විය හැකිය.

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය අගය කිරීම. (යොමුව: 24(ඇ) ඡේදය)

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය යෝග්‍ය දැයි විගණක අගය කල යුත්තේ කුමක් නිසාද

අ121. පාලනයන්හි සඵලදායකත්වය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා පවත්නා සහ වෙන්වූ අගය කිරීම් අස්තිත්ත්වය භාරගන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විගණකගේ අගයකිරීමට, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක පවතියි ද සහ ක්‍රියා කරන්නේ ද යන්න අවබෝධ කරගැනීමේදී විගණකට සහය වන

³⁶ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 610(සංශෝධිත 2013), අභ්‍යන්තර විගණක වරුන්ගේ වැඩ ප්‍රයෝජනයට ගැනීම

අතර එබැවින් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අනෙක් සංරචක සමග අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට සහය වේ. මෙම අගය කිරීම ඵලසම මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී සහ සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමේදී විගණකට සහය විය හැකිය. (අ86 ඡේදය බලන්න)

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය යෝග්‍යදැයි අගය කිරීම (යොමුව: 24(අ) ඡේදය)

අ122. අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියේ යෝග්‍යතාවයේ විගණකගේ ඇගයීම පදනම් වන්නේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියේ විගණකගේ අවබෝධය මතය.

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය සහ පාලන ක්‍රියා (යොමුව: 25-26 ඡේද)

අ123. තොරතුරු පද්ධතියේ සහ සන්නිවේදනයේ පාලන සහ පාලන ක්‍රියා සංරචක ප්‍රාථමිකව සෘජු පාලන වේ. (එනම්, සැදැහුම් මට්ටමේදී අවප්‍රකාශ වැළැක්වීමට, අනාවරණය කර ගැනීම හෝ නිවැරදි කිරීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස නිරවද්‍ය වන පාලන)

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය සහ පාලන ක්‍රියා සංරචක තුළ පාලන විගණක අවබෝධ කර ගැනීමට අවශ්‍ය වන්නේ කුමක් නිසාද

අ124. අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය විගණක අවබෝධ කරගැනීමට අවශ්‍ය වන්නේ ගනුදෙනු වල ප්‍රවාහ සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවන්හි වෙනත් අංග නිර්වචනය කරන අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති, සහ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා සංරචක යෝග්‍ය ලෙස සහය වන්නේද යන්න අගය කරමින්, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමට විගණකට සහය වන්නේද යන්න අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා ය. කාර්යභාරය බාර ගැනීමේදී හෝ පවත්වාගෙන යාම (අ86 ඡේදය බලන්න) තුළදී ලබාගත් තොරතුරු මත පදනම්ව නියම කර තිබිය හැකි වූ, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ අපේක්ෂාවන් සමග විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රතිඵල අසංගත වන විට සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම තුළ මෙම අවබෝධය සහ ඇගයීම එසේම ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය.

අ125. පාලන ක්‍රියා සංරචක තුළ නිශ්චිත පාලන සහ සැලසුම් අගය කිරීමට සහ පාලන ක්‍රියාත්මක කර ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම විගණක හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ, සමහර අවදානම් ඇමතීමේදී කළමනාකාරිත්වයේ පිවිසුම් මග විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීමට එය සහය වන නිසා සහ එබැවින් මෙම අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර ලෙස තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි ඉටුකිරීම සහ සැලසුම සඳහා පදනමක් ශ්‍රීලව්‍ය 330 මගින් අවශ්‍ය කරන පරිදි ලබාදෙයි. අවදානමක් තක්සේරුවන්නේ ආවේනික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ මට්ටම වනවිට අවශ්‍ය කරන විගණන සාක්ෂි වඩාත් පෘතුල විය යුතුය. හඳුනාගත් පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් නොකළ විටදී පවා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට සම්බන්ධිත අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන තහවුරු කිරීමේ විගණක ක්‍රියාපටිපාටිවල සැලැස්මේ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණයට විගණකගේ අවබෝධය තවමත් බලපායි.

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය සහ පාලන ක්‍රියා සහ විගණකගේ අවබෝධයේ නැවත නැවත සිදුවීමේ (පුන:කාරී) ස්වභාවය.

අ126. අ49 ඡේදය තුළ පැහැදිලි කළ ලෙස, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම, සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම්ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් වියහැකි පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ මූලික අපේක්ෂාවන් සංවර්ධනය කිරීම තුළදී විගණකට සහය විය හැකිය. 25(අ) ඡේදය සමග අනුකූලව තොරතුරු පද්ධතියේ සහ සන්නිවේදන සංරචකයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ අස්තිත්ත්වයේ ලබාගත යුතු තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවන්හි, අවබෝධයේ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමේ අරමුණු සඳහා විගණක මෙම මූලික අපේක්ෂා භාවිතා කළ හැකිය.

අ127. තොරතුරු පද්ධතියේ විගණකගේ අවබෝධයට අස්තිත්ත්වයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සම්බන්ධ තොරතුරු ප්‍රවාහ නිර්වචනය කරන ප්‍රතිපත්ති, අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවන්හි සම්බන්ධිත වෙනත් අංග අවබෝධ කර ගැනීම ඇතුළත්ය. මෙම තොරතුරු සහ තොරතුරු පද්ධතිය අගය කිරීමෙන් විගණක ලබාගත් තොරතුරු, මූලිකව හඳුනාගත් (අ126

ඡේදය බලන්න) සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ විගණකගේ අපේක්ෂා තහවුරු කරයි හෝ තවදුරටත් බලපෑම් කරයි.

අ128. සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ, හෙලිදරව් කිරීම් වලට සම්බන්ධ තොරතුරු අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය හරහා ගලා ඒම් සහ ඉන් පිටතට ගලා යන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී, 26(අ) ඡේදය සමග අනුකූලව හඳුනාගැනීමට අවශ්‍ය කරන පාලන ක්‍රියා සංරචක තුළ පාලන විගණක එසේම හඳුනාගත හැකිය. පාලන ක්‍රියාවන්හි සංරචකය තුළ පාලනයන්හි විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ අගය කිරීම, මූලිකවම අවධානය විය හැක්කේ ජර්නල් සටහන් මත පාලන සහ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය සැලසුම් කිරීම තුළදී මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන එම පාලන මතය.

අ129. විගණකගේ ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම, පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පාලන හඳුනාගැනීමට එලෙසම බලපෑ හැකිය. උදාහරණ ලෙස සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට සම්බන්ධ පාලන විගණකගේ හඳුනාගැනීම 31 වන ඡේදය සමග අනුකූලව සැදැහුම් මට්ටමේදී ආවේණික අවදානම විගණක තක්සේරු කළ විට පමණක් හඳුනාගත හැකිය. තවදුරටත්, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිවලට පමණක්, ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකි යැයි විගණක නිර්ණය කළ අවදානම් ආමන්ත්‍රණය කරන පාලන, (33 වන ඡේදය සමග අනුකූලව) වුවද එසේම හඳුනාගත හැකි වනුයේ විගණකගේ ආවේණික අවදානම් තක්සේරුව බාරගත් පසුව පමණි.

අ130. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරුව විගණකගේ පහත කරුණු දෙකම මගින් බලපෑමකට ලක් වේ;

- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියා තුළ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ සහ සන්නිවේදන සංරචක, සඳහා එහි ප්‍රතිපත්ති වල අවබෝධය; සහ
- පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පාලන හඳුනාගැනීම සහ අගය කිරීම.

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම (යොමුව: 25 ඡේදය)

3 වන පරිශිෂ්ටය 15-19 ඡේද තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනයට සම්බන්ධ තවදුරටත් වන තොරතුරු නියම කරයි.

පරිමාණගතකළහැකිබව

අ131. සංකීර්ණතාවය අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි, තොරතුරු පද්ධතිය සහ සම්බන්ධිත ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලි විශාල අස්තිත්ත්වයකට වඩා සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු විය හැකි අතර සහ සංකීර්ණ බවෙන් අඩු තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයෙන් සම්බන්ධ විය හැකිය; කෙසේ වෙතත් තොරතුරු පද්ධතියේ කාර්යය යෝග්‍ය ලෙස වැදගත් වේ. කළමනාකාරිත්වයේ සෘජු සහභාගිත්ව සහිත සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්ව වලට ගිණුම්කරණ ක්‍රියාපටිපාටි වල විස්තීර්ණ විස්තර, අසංකලිෂ්ඨ ගිණුම් වාර්තා හෝ ලිඛිත ප්‍රතිපත්ති අවශ්‍ය විය නොහැකිය. එබැවින් අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ අදාළ අංග අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය වියහැක්කේ සංකීර්ණත්වයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයක විගණනයකදී අඩු ප්‍රයත්නයක් සහ ලේඛනගත කිරීම නිරීක්ෂණය කිරීමට හෝ පරීක්ෂා කිරීමට වඩා විශාල ප්‍රමාණයක විමසීම් සම්බන්ධ විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට ඇති අවශ්‍යතාවය ශ්‍රී ලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමට පදනමක් ලබා දීම සඳහා වන වැදගත්කම එසේම පවතින අතර ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම හෝ තක්සේරු කිරීම තුළදී විගණකට තවදුරටත් සහය විය හැකිය. (යොමුව: අ86 ඡේදය)

තොරතුරු පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබාගැනීම (යොමුව: 25(අ) ඡේදය)

අ132. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය තුළ ඇතුළත් වන්නේ එහි මූල්‍ය වාර්තාකරණ අරමුණු ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයේ වාර්තාකරණ අරමුණු වලට සම්බන්ධ අංග ය, එහෙත්; එවැනි අංග මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ වන විට එහි මෙහෙයුම් හෝ අනුකූලවීමේ අරමුණුවලට සම්බන්ධිත අංග එලෙසම ඇතුළත් විය හැකිය. අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ විගණකගේ අවබෝධ කරගැනීමේ කොටසක් ලෙස අස්තිත්ත්වය ගනුදෙනු මුලපුරන්නේ සහ තොරතුරු ග්‍රහණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව අවබෝධ කරගැනීම අනුකූලවීම සහ මෙහෙයුම් අරමුණු ඇමතීමට අස්තිත්ත්වයේ පද්ධති (එහි ප්‍රතිපත්ති) පිළිබඳ සැලසුම් කළ, තොරතුරු ඇතුළත් වියහැක්කේ, එවැනි තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට

අදාළ නිසා ය. වඩා දුරට, සමහර අස්තිත්ත්ව වලට අධික ලෙස සංකලිත කළ තොරතුරු පද්ධති තිබිය හැකිය. එවැනි පාලන සැලසුම් කර තිබිය හැක්කේ, එකවර මූල්‍ය වාර්තාකරණය, අනුකූල වීම සහ මෙහෙයුම් අරමුණු සහ ඒවායේ සංයෝජනයන් අත්කර ගන්නා ආකාරයකටය.

අ133. අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය අවබෝධ කර ගැනීම, අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියා තුළ භාවිතා කළ යුතු සම්පත් වල අවබෝධයක් ලබා ගැනීමද එලෙසම ඇතුළත් වේ. මානව සම්පත් සහභාගි කරගැනීම පිළිබඳ තොරතුරු, එය තොරතුරු පද්ධතියේ අවංකභාවයට වන අවදානම අවබෝධකර ගැනීමට පහත දෑ ද ඇතුළත් ය:

- කාර්යය භාරගන්නා පුද්ගලයන්ගේ නිපුණතා;
- ප්‍රමාණවත් සම්පත් තිබේද; සහ
- යෝග්‍ය රාජකාරි බෙදීමක් තිබේද.

අ134. තොරතුරු පද්ධතිය තුළ සහ සන්නිවේදන සංරචක තුළ අස්තිත්ත්වයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු පත්තින්, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් වලට සම්බන්ධිත තොරතුරු ප්‍රවාහ නිර්වචනය කරන ප්‍රතිපත්ති වල අවබෝධයක් ලබාගැනීමේදී විගණක සැලකිය යුතු කරුණු වල ස්වභාවයට ඇතුළත් වන්නේ;

- (අ) සකස් කළ යුතු ගනුදෙනු, වෙනත් සිද්ධි සහ තත්ත්වයන්ට සම්බන්ධ දත්ත සහ තොරතුරු.
- (ආ) එම දත්ත හෝ තොරතුරු වල අවංකභාවය පවත්වා ගෙන යාමට තොරතුරු සැකසීම; සහ
- (ඇ) තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ භාවිතාකළ, තොරතුරු ක්‍රියාවලි, සේවක පිරිස් සහ වෙනත් සම්පත්.

අ135. අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලි පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම, එයට ඇතුළත් වන්නේ, ගනුදෙනු ආරම්භ වන්නේ, අස්තිත්ත්වයේ තත්ත්වයන්ට යෝග්‍ය වන ආකාරයට අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී විගණකට සහය වන්නේ කෙසේද යන්න.

අ136. තොරතුරු පද්ධතිය පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධය විවිධ ආකාරයෙන් ලබාගත හැකි අතර ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- මූල පිරිමට, වාර්තා කිරීමට, ක්‍රියාවලි සහ ගනුදෙනු වාර්තා කිරීම හෝ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලි පිළිබඳ අදාළ සේවක පිරිස් වලින් විමසීම්;
- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ ප්‍රතිපත්ති හෝ ක්‍රියාවලි අත්පොත් හෝ වෙනත් ලේඛනගත කිරීම් පරීක්ෂා කිරීම;
- අස්තිත්ත්වයේ සේවක පිරිස් විසින් ප්‍රතිපත්ති හෝ ක්‍රියාපටිපාටිවල කාර්යසාධනය නිරීක්ෂණය කිරීම; හෝ
- ගනුදෙනු තෝරාගැනීම සහ තොරතුරු පද්ධතියේ අදාළ ක්‍රියාවලි හරහා ඒවා අනුපේක්ෂනය කිරීම. (එනම් ඔස්සේ යාමක් ඉටු කිරීම)

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්පක්‍රම

අ137. සෘජු ප්‍රවේශයක් ලබාගැනීමට හෝ ගනුදෙනුවල ගිණුම්කරණ වාර්තා ගබඩාකරන එම අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ දත්ත සමුදායකින් සංඛ්‍යාංක අවපතනය කිරීමට එසේම විගණක ස්වයංක්‍රීය ශිල්පක්‍රම භාවිතා කළ හැකිය. මෙම තොරතුරු වලට ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් හෝ ශිල්පක්‍රම ව්‍යවහාර කිරීම මගින් විශේෂිත ගනුදෙනුවකට සම්බන්ධිත වෙනත් සංඛ්‍යාංක වාර්තා හෝ ජ්‍යෙෂ්ඨ සටහන් අනුපේක්ෂනය කිරීම මගින් හෝ ගනුදෙනු වල සමස්ථ සංගහනය ගිණුම්කරණ වාර්තා මූලපූරණයේ සිට පොදු ලෙජරය තුළ වාර්තා කිරීම මගින්, තොරතුරු පද්ධතිය හරහා ගනුදෙනු ගැලීම වන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ ලබාගත් අවබෝධය විගණක තහවුරු කළ හැකිය. සම්පූර්ණ හෝ විශාල කට්ටලවල විශ්ලේෂණය ගනුදෙනු එලෙසම සාමාන්‍ය හෝ අපේක්ෂිත මෙම ගනුදෙනු සඳහා සකස් කිරීමේ ක්‍රියාවලි වලින් විචලන හඳුනාගැනීම් තුළ ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි අතර, එය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් හඳුනාගැනීම තුළ ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය.

පොදු සහ උපයෝගී ලෙජර් වලින් බාහිරව ලබාගත් තොරතුරු.

අ138. මූල්‍ය ප්‍රකාශවල පොදු ලෙජරයේ සහ උපයෝගී ලෙජර් වලින් බාහිරව ලබාගත් තොරතුරු අඩංගු විය හැකිය. විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි එවැනි තොරතුරු වල උදාහරණ වලට ඇතුළත් වන්නේ;

- මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙලිදරව් කිරීම් වලට අදාළ කල්බදු ගිවිසුම් වලින් ලබාගත් තොරතුරු.
- අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතිය මගින් ඉදිරිපත් කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හෙලිදරව් කළ තොරතුරු.
- කළමනාකාරිත්වයේ විශේෂඥයා විසින් ඉදිරිපත් කළ සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙලිදරව් කළ සාධාරණ අගය තොරතුරු.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනාගත් හෝ හෙලිදරව්කළ ආදර්ශවලින් ලබාගන්නේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සංවර්ධනය කිරීමට භාවිතාකළ වෙනත් ගණනය කිරීම් වලින් ලබාගත් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙලිදරව් කළ තොරතුරු; එම ආදර්ශ වල භාවිතා කළ පාදක වන දත්ත සහ උපකල්පන වන සම්බන්ධ පහත දැ වැනි තොරතුරු ඇතුළත් වේ;
  - o වත්කමක ප්‍රයෝජන ජීව කාලයට බලපෑ හැකි අභ්‍යන්තරව සංවර්ධනය කළ උපකල්පන; හෝ
  - o අස්තිත්ත්වයේ පාලනයෙන් බැහැර සාධක මගින් බලපෑම් වන පොලී අනුපාතික වැනි දත්ත.
- කළමනාකාරිත්වය විකල්ප උපකල්පන සැලකිල්ලට ගෙන ඇති බව නිරූපනය වන මූල්‍ය ආදර්ශ වලින් නිගමනය කළ සංවේදීතා විශ්ලේෂණය පිළිබඳ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙලිදරව් කර ඇති තොරතුරු.
- අස්තිත්ත්වයේ බදු වාර්තා සහ ලේඛන වලින් ලබාගත් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හඳුනාගත් හෝ හෙලිදරව් කළ තොරතුරු.
- අඛණ්ඩ පැවැත්ම ලෙස දිගටම පවත්වාගෙන යෑමේ අස්තිත්ත්වයේ හැකියාවේ කළමනාකාරිත්වයේ තක්සේරුවට සහය වීමට පිළියෙල කළ විශ්ලේෂණයකින් ලබාගත් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හෙලිදරව් කර ඇති තොරතුරු. එවැනි හෙලිදරව් කිරීම් අඛණ්ඩ පැවැත්ම ලෙස දිගටම පවත්වාගෙන යාමේ අස්තිත්ත්වයේ හැකියාව මත සැලකිය යුතු අන්දමේ සැකයක් පහල කළ හැකි හඳුනාගත් යම් සම්බන්ධිත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් වෙතම.³⁷

අ139. අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ සමහර වටිනාකම් හෝ හෙලිදරව් කිරීම් (ණය අවදානම, ද්‍රවශීලතා අවදානම සහ වෙළඳ පොළ අවදානම වැනි) පදනම් වී ඇත්තේ අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතියෙන් ලබාගත් තොරතුරු මත විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතියේ සියලු අංග විගණක අවබෝධ කර ගැනීම අවශ්‍ය නොකරන අතර අවශ්‍යකරන අවබෝධය නිර්ණය කිරීමේදී වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කරයි.

තොරතුරු පද්ධතිය තුළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම

තොරතුරු පද්ධතියට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය විගණක අවබෝධ කරගත යුත්තේ කුමක් නිසාද

අ140. තොරතුරු පද්ධතියේ විගණකගේ අවබෝධ කරගැනීම ඇතුළත් වන්නේ ගනුදෙනු ගැලීමට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය සහ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ තොරතුරු සැකසීම හෝ එයට හේතුවන්නේ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් අවදානම් පැන ගැනීමට හේතු විය හැකි නිසාය.

අ141. අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය අවබෝධ කරගැනීම සහ එය කෙසේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයට අනුකූලනය වන්නේ ද යන්න ද එසේම ප්‍රයෝජනවත් සම්බන්ධයක් තොරතුරු පද්ධතිය තුළ අපේක්ෂා කරන තොරතුරු තාක්ෂණයේ ස්වභාවයට සහ ප්‍රමාණයට ලබා දිය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතය අවබෝධ කර ගැනීම

අ142. තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ විගණකගේ අවබෝධය අවධානය විය හැක්කේ නිශ්චිත තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සංඛ්‍යාව සහ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තොරතුරු සැකසීම සහ ගනුදෙනු ගැලීමට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග හඳුනාගැනීම සහ අවබෝධ කර ගැනීම සදහාය. තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්වල ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම් හෝ එම ගනුදෙනු හෝ තොරතුරු සැකසීම හෝ ගබඩා

³⁷ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 570 (සංශෝධිත) 19-20 ඡේද

කිරීමට සම්බන්ධ වන දත්ත සමුදාය තුළ දත්ත වලට සිදු කරන සෘජු වෙනස් කිරීම් වලින්, ගනුදෙනු ගැලීම් තුළ හෝ තොරතුරු පද්ධතිය ඇතුළත තොරතුරු වෙනස් වීම් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය.

අ143. සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් වලට සම්බන්ධ තොරතුරු අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළට ගැලීම් සහ එයින් පිටත ගැලීම් වන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධය සහිතව තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ සහය වන තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලය සංගාමීව විගණක හඳුනාගත හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ සන්නිවේදනය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම (යොමුව: 25 (අ) ඡේදය)

පරිමාණගතකළහැකිබව

අ144. ඉතා විශාල, වඩා සංකීර්ණ අස්තිත්ත්ව තුළ, අස්තිත්ත්වයේ සන්නිවේදනය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී, ප්‍රතිපත්ති අත්පොත් සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණ අත්පොත් වලින් ලැබිය හැකි තොරතුරු විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

අ145. සංකීර්ණ බවෙන්, අස්තිත්ත්වයන්හි, ස්වල්ප මට්ටම් වල වගකීම් සහ කළමනාකාරිත්වයේ විශාල දෘශ්‍යතාවය සහ නිදහස් භාවය නිසා සන්නිවේදනය ව්‍යුහගත කිරීම අඩු විය හැකිය (උදාහරණ ලෙස: විධිමත් අත්පොත් භාවිතා නොවීම). අස්තිත්ත්වයේ විශාලත්වය නොසලකා විවෘත සන්නිවේදන මාධ්‍ය ව්‍යාප්ත වාර්තාකරණ සහ ඒ මත ක්‍රියා කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා සැලසේ.

තොරතුරු පද්ධතියේ අදාළ අංග අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා සහය වන්නේ කෙසේද යන්න අගයකිරීම (යොමුව: 25(ඇ) ඡේදය)

අ146. අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය යෝග්‍ය ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා සහය වන්නේද යන්න පිළිබඳ විගණකගේ ඇගයීම පදනම් වන්නේ 25(අ)-(ආ) ඡේද වලින් ලබාගත් අවබෝධය මතය.

පාලන ක්‍රියා (යොමුව: 26 ඡේදය)

පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පාලන

3 වන පරිශිෂ්ටය , 20 සහ 21 වන ඡේද පාලන ක්‍රියාවලට සම්බන්ධ තවදුරටත් වන සැලකිල්ලට ගැනීම් නියම කරයි.

අ147. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සියලු වෙනත් සංරචක තුළ ප්‍රතිපත්ති ලෙස ව්‍යවහාර කිරීම (ඒවා එලෙසම පාලනය වන) සහතික කිරීම සඳහා සැලසුම් කළ පාලන, පාලන ක්‍රියා සංරචකයේ, පාලන වල ඇතුළත් ය; සහ සෘජු සහ වක්‍ර පාලන දෙකම ඇතුළත්වේ.

උදාහරණය:

වාර්ෂික භෞතික තොග ගනන් ගැනීම සහ වාර්තා කිරීම නිසි අයුරින් එහි සේවක පිරිස් සිදු කරන්නේද යන්න සහතික කිරීමට අස්තිත්ත්වය ස්ථාපිත කර ඇති පාලන සෘජුව සම්බන්ධ වන්නේ, තොග ගිණුම් ශේෂය සඳහා සැදුණුම් වල සම්පූර්ණත්වය සහ පැවැත්මට අදාළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලටය.

අ148. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ අගය කිරීම අවධාරණය කරන්නේ, තොරතුරු වල අවංක භාවයට වන අවදානම් සෘජුව ආමන්ත්‍රණය කරන අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ තොරතුරු සැකසීම තුළදී ව්‍යවහාර වන එම පාලන වල, තොරතුරු සැකසීමේ පාලන මතය. (එනම්, ගනුදෙනු සහ වෙනත් තොරතුරු වල සම්පූර්ණත්වය, නිරවද්‍යතාවය සහ වලංගුභාවය) කෙසේ වෙතත් සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සැකසීමේ ක්‍රියාවන්හි වෙනත් අංග සහ ගනුදෙනු වල ගැලීම් නිර්වචනය කරන අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති වලට සම්බන්ධිත සියලු තොරතුරු සැකසීමේ පාලන විගණක හඳුනාගැනීම සහ අගයකිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

අ149. අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ හෝ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය තුළ, 26 වන ඡේදය සමග අනුකූලව ඒවා හඳුනාගත හැකි සෘජු පාලන ද එසේම

පාලන පරිසරය තුළ පැවතිය හැකිය. කෙසේ වුවත්, වෙනත් පාලන වලට සහය වන පාලන සහ සැලකිල්ලට ගනු ලැබිය හැකි පාලන අතර සම්බන්ධතාවය වඩා වක්‍රවන විට සම්බන්ධිත අවප්‍රකාශ වලක්වා ගැනීම හෝ අනාවරණය කර ගැනීම සහ නිවැරදි කිරීම එම පාලනය සඵලදායී බවෙන් අඩු විය හැකිය.

උදාහරණය:

ප්‍රාදේශික වශයෙන් නිශ්චිත ගබඩාවක් සඳහා විකුණුම් ක්‍රියාවන් හි විකුණුම් සාරාංශයක් විකුණුම් කළමනාකරුවෙකුගේ සමාලෝචනය විකුණුම් අයහාරය සඳහා සැදැහුමේ සම්පූර්ණත්වයට අදාළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට පමනක් සාමාන්‍යයෙන් වක්‍රව සම්බන්ධිත වේ. ඒ අනුව ඒ වෙත වඩා සෘජුව සම්බන්ධිත පාලන වලට එම අවදානම් ඇමතීමට වඩා එය සඵලදායකත්වයෙන් අඩු විය හැකිය. නැවතත් කිරීමේ ලියවිලි සමග බිල් කිරීමේ ලියවිලි සිහුම් කිරීම වැනි ලෙස.

අ150. පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන තොරතුරු සැකසීමේ පාලන අඛණ්ඩව සඵලදායී ලෙස ක්‍රියා කිරීමට සහය වන නිසා, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම්වලට යටත් වියහැකි ලෙස විගණක විසින් නිර්ණය කළ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය වෙනත් අංග සහ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමේ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනාගැනීමට සහ අගය කිරීම 26 වන ඡේදය මගින් ඵලදායී විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ. පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයක් මගින් පමණක්ම සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම ඇමතීමට නියම වශයෙන් ප්‍රමාණවත් නොවේ.

අ151. 26 වන ඡේදය සමග අනුකූලව, සැලසුම හඳුනාගැනීම සහ අගය කිරීමට සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්ණය කිරීමේදී විගණකට අවශ්‍ය කරන පාලන වන්නේ;

- තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළ මෙහෙයුම් සඵලදායක තත්ත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන එම පාලන: එවැනි පාලන අගය කිරීම, ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව, විගණකගේ පාලන පරීක්ෂා ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම සඳහා පදනමක් ලබා දෙයි. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා නොදෙන අවදානම් අමතන එම පාලන, මෙම පාලන වල එසේම ඇතුළත් වේ.
- පාලන වලට, සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් අමතන පාලන සහ ජ්වනල් සටහන් හරහා වන පාලන ඇතුළත් වේ. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අතිරේක අවදානම් හඳුනාගැනීම ඇතුළුව, එවැනි පාලන විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ අගයකිරීමේ, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම එසේම බලපෑ හැකිය. (අ95 ඡේදය බලන්න) ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට සම්බන්ධිත ප්‍රතිචාර ලෙස වන තහවුරු කිරීමේ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල විගණකගේ සැලසුමේ ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය සඳහා පදනමක් එසේ මෙම අවබෝධකර ගැනීම ලබා දෙයි.
- විගණකගේ වෘත්තීය විනිශ්චය මත පදනම්ව, සැදැහුම් මට්ටමේදී අවදානම් වලට සම්බන්ධ 13 වන ඡේදයේ අරමුණු ඉෂ්ඨ කරගැනීමට විගණකට හැකි විම පිණිස විගණක යෝග්‍ය යැයි සලකන වෙනත් පාලන.

අ152. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පාලන හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කරන්නේ එවැනි පාලන 26(අ) ඡේදය තුළ ඇතුළත් නිර්ණායක වලින් එකක් හෝ ඊට වැඩි නිර්ණායක සපුරාලන විටය. කෙසේ වෙතත්, බහු ආංශික පාලන සෑම එකක්ම සමාන අරමුණු අත් කරගන්නා විට, එවැනි අරමුණට සම්බන්ධිත සෑම පාලනයකටම හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ.

පාලන සංරචකයේ පාලන තුළ පාලන වල වර්ග (යොමුව: 26 ඡේදය)

අ153. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ වන පාලන සඳහා උදාහරණවලට ඇතුළත් වන්නේ, බලය දීම, අනුමැතිය දීම, සන්සන්දනය කිරීම, සත්‍යාපනය (සංස්කරණය, වලංගුකරණය, පරීක්ෂා හෝ ස්වයංක්‍රීය ගණනය කිරීම්), රාජකාරි බෙදීම, භෞතික හෝ තාර්කික පාලන, වත්කම් ආරක්ෂා කිරීම අමතන එම පාලන ඇතුළුව.

අ154. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ වන පාලන වලට, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූලව පිළියෙල නොකළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හෙළිදරව් කිරීමේ එය අමතන කළමනාකාරිත්වය

විසින් ස්ථාපනය කළ පාලන ද එසේම ඇතුළත් විය හැකිය. එවැනි පාලන සම්බන්ධ විය හැක්කේ පොදු හෝ උපයෝගී ලෙජර වලින් බාහිරව ලබාගත් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඇතුළත් එම තොරතුරු වලටය.

අ155. පාලන, තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ හෝ අත්හැරු පද්ධති ඇතුළද යන්න නොසලකා, පාලන වලට විවිධ අරමුණු තිබිය හැකි අතර විවිධ සංවිධානමය සහ කාර්යබද්ධ මට්ටම් වලද ව්‍යවහාර විය හැකිය.

පරිමාණගතකළහැකිබව (යොමුව: 26 ඡේදය)

අ156. සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්ව සඳහා පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පාලන බොහෝ විට විශාල අස්තිත්ත්ව වල ඇති එම පාලන වලට සමාන විය හැකිය, එහෙත් ඒවා මෙහෙයුම් කරන විධිමත් භාවය වෙනස් විය හැකිය. තවද සංකීර්ණ භාවයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි බොහෝ පාලන සෘජුව අදාළ කරවන්නේ කළමනාකාරිත්වය විසින් විය හැකිය:

උදාහරණය:

ගණුදෙනුකරුවන්ට ණය ප්‍රදානය සඳහා සහ වැදගත් මිලදී ගැනීම් අනුමත කිරීමේ තනිකරම කළමනාකාරිත්වයේ බලය දීම මත සිදු කිරීම වැදගත් ගිනුම් ශේෂ සහ ගනුදෙනු මත ප්‍රබල පාලනයක් ලබා දිය හැකිය.

අ157. ඉතා ස්වල්ප සේවක සංඛ්‍යාවක් සිටින සංකීර්ණතාවය අඩු අස්තිත්ත්ව වල රාජකාරී බෙදීම ස්ථාපනය කිරීමක් ප්‍රායෝගික බවෙන් අඩු විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් හිමිකරු - කළමනාකරණය කරන අස්තිත්ත්වයක, විශාල අස්තිත්ත්වයකට වඩා සෘජු සහභාගිත්වයක් මගින් වැඩි සඵලදායී සුපරීක්ෂාකාරී අධීක්ෂණයක් භාවිතා කිරීමට හිමිකරු - කළමනාකරුට හැකිය. එය සාමාන්‍යයෙන් වැඩි සීමිත අවස්ථා සඳහා වන රාජකාරී බෙදීම හිලවි විය හැකිය. එසේ නමුත් එලෙසම ශ්‍රීලවිප්‍ර 240 තුළ පැහැදිලි කළ ලෙස තනි පුද්ගලයෙක් විසින් කළමනාකාරිත්වය බලය පවත්වාගෙන යාම, කළමනාකාරිත්වයට පාලන මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීමට අවස්ථාවක් ඇති හෙයින් භව්‍ය පාලන උණ්ඩාවයක් තිබිය හැකිය.³⁸

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් අමතන එම පාලන (යොමුව: 26(අ) ඡේදය)

අ158. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් අමතන පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේද යන්න නොසලකා, එම අවදානම් ඇමතිමට කළමනාකාරිත්වයේ පිවිසුම් මග පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම, ශ්‍රීලවිප්‍ර 330³⁹ මගින් අවශ්‍ය කරන පරිදි සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර ලෙස තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීමට පදනමක් ලබා දිය හැකිය. සැලකිය යුතු අන්දමේ වර්ග රටාවකට නොවන හෝ විනිශ්චයට බඳුන්වන කරුණු වලට සම්බන්ධ අවදානම් බොහෝ විට වර්ග රටාවකදී පාලන වලට යටත් වීම බොහෝ දුරට විය නොහැකි වන අතර එවැනි අවදානම් සමග කටයුතු කිරීමට කළමනාකාරිත්වයට වෙනත් අපේක්ෂා කළ හැකි ප්‍රතිචාර තිබිය හැකිය. ඒ අනුව වර්ග රටාවකට නොවන හෝ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය කරන කරුණු වලින් පැන නගින සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් සඳහා අස්තිත්ත්වය පාලන සැලසුම් කර ඉටු කලේද යන්න පිළිබඳව විගණකගේ අවබෝධය, අවදානම් වලට කළමනාකාරිත්වය ප්‍රතිචාර දැක්වූයේද සහ කෙසේ දැක්වූයේදැයි යන්න ඇතුළත් විය හැකිය. එවැනි ප්‍රතිචාර වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ.

- ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරිත්වය හෝ විශේෂඥවරුන් විසින් උපකල්පන සමාලෝචනය කිරීම වැනි පාලන
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුකරණය සඳහා ලේඛනගත කළ ක්‍රියාවලි
- පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් අනුමත කිරීම

උදාහරණය:

වැදගත් නඩුවක දැන්වීම ලැබුන විට වැනි, එකවරකට පමණක් සිදුවන සිද්ධියක් ඇති අවස්ථාවක, අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිචාර දැක්වීමේදී සැලකිල්ලට ගැනීමේ ඇතුළත් විය හැක්කේ එය යෝග්‍ය විශේෂඥයන්ට යොමු කර ඇත්ද (අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර නීති උපදේශකයන්) විය හැකි බලපෑම පිළිබඳ තක්සේරුවක් කිරීම යෝජනා කර ඇත්තේ කෙසේද වැනි කරුණය.

³⁸ ශ්‍රීලවිප්‍ර 240, අ28 ඡේදය

³⁹ ශ්‍රීලවිප්‍ර 330, 21 වන ඡේදය

අ159. වංචාවක් නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරුකළ අවදානම් වලට සම්බන්ධිත පාලන විගණක අවබෝධ කර ගැනීමට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240⁴⁰ න් අවශ්‍ය කෙරේ (ඒවා සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ලෙස සැලකෙන) සහ කළමනාකාරිත්වය සැලසුම් කළ පාලන ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ වංචා වැළැක්වීමට සහ අනාවරණය කර ගැනීමට පවත්වාගෙන යන බව විගණකට අවබෝධයක් ලබා ගැනීම වැදගත් වන බව තවදුරටත් පැහැදිලි කෙරේ.

ජර්නල් සටහන් මත පාලන(යොමුව: 26(අ)(ii) ඡේදය)

අ160. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් අමතන පාලන සියලුම විගණන සඳහා හඳුනාගැනීම අපේක්ෂා කරන්නේ ජර්නල් සටහන් මත පාලනයන්ය. එයට හේතු වන්නේ, සම්මත හෝ සම්මත නොවන හෝ ස්වයංක්‍රීය හෝ අත්හැරු ක්‍රමය වුවත්, අස්තිත්ත්වයක් ගනුදෙනු සැකසීමෙන් වන තොරතුරු පොදු ලෙජරයට අන්තර්ගත කරන ආකාරයට සාමාන්‍යයෙන් ජර්නල් සටහන් භාවිතය සම්බන්ධ කරගන්නා නිසාය. හඳුනාගත් වෙනත් පාලනයන්හි ප්‍රමාණය අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ විගණකගේ සැලසුම් තුළ තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි වල පිවිසුම් මග මත පදනම් කර වෙනස් විය හැකිය.

උදාහරණය:

සංකීර්ණත්වයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයක විගණනයක, අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සංකීර්ණ විය නොහැකි අතර පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත විශ්වාසය තැබීමට විගණනය සැලසුම් කරන්නේ නැති විය හැකිය. තවද, විගණක යම් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් හෝ යම් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක වෙනත් අවදානම් හඳුනා නොගන්නා වියහැකි අතර ඒ සඳහා පාලන වල සැලසුම් අගය කිරීමට සහ ඒවා ඉටුකර ඇතැයි නිර්ණය කිරීමට විගණකට අගය කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය. එවන් විගණනයකදී, අස්තිත්ත්වයේ ජර්නල් සටහන් මත පාලන හැරෙන්නට හඳුනාගත් පාලන නොමැති බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය.

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම

අ161. අත්හැරු පොදු ලෙජර පද්ධතියක් තුළ, සම්මත නොවන ජර්නල් සටහන්, ලෙජර, ජර්නල් සහ සහය වන ලේඛනගතකිරීම් පරීක්ෂා කිරීම මගින් හඳුනාගත හැකිය. පොදු ලෙජරය පවත්වාගෙන යාමට සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාපටිපාටි භාවිතා කරන විට, එවැනි සටහන් පැවතිය හැක්කේ විද්‍යුත් ස්වරූපයෙන් පමණකි සහ එබැවින් ස්වයංක්‍රීය ශිල්පක්‍රම භාවිතය මගින් වඩාත් පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකිය.

උදාහරණය:

සංකීර්ණත්වයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයක විගණනයකදී සියලු ජර්නල් සටහන් වල සම්පූර්ණ ලැයිස්තුගත කිරීමක් සරල පැතුරුම්පතකට උපුටා ගත හැකිය. ඉන්පසු එම ජර්නල් සටහන්, පෙරහන් ගණනාවක් ව්‍යවහාර කර විගණකට තේරිය හැකිය. එම පෙරහන් වන්නේ ව්‍යවහාර මුදල් වටිනාකම, පිළියෙල කළ හෝ සමාලෝචනය කළ තැනැත්තාගේ නම හෝ ශේෂ පත්‍රයට සහ ආදායම් ප්‍රකාශයට පමණක් දළ වන ජර්නල් සටහන් හෝ පොදු ලෙජරයට පිටපත් කළ දිනය අනුව ලැයිස්තුගත කිරීම දැක්වීම. මෙමගින් ජර්නල් සටහන්වලට සම්බන්ධිත හඳුනාගත් අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර සැලසුම් කිරීමට විගණකට සහය වේ.

මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට ඒ සඳහා විගණක සැලසුම් කරන පාලන (යොමුව: 26(අ)(iii) ඡේදය)

අ162. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබාගත නොහැකි ඒ සඳහා සැදැහුම් මට්ටමේ ප්‍රමාණවත් අවප්‍රකාශයක කිසියම් අවදානම් තිබේදැයි විගණක නිර්ණය කළ යුතුය. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින්ම පමණක් ලබා නොදෙන විට, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක එවැනි අවදානම් ඇමතිමට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330⁴¹ සමග අනුකූලව පාලන පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීමට සහ ඉටු කිරීමට විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මෙම අවදානම් අමතන එවැනි පාලන පවතින විට, ඒවා හඳුනාගෙන අගය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

⁴⁰ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240, 28 සහ අ33 ඡේද
⁴¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, 8(අ) ඡේදය

අ163. වෙනත් අවස්ථා වලදී, ශ්‍රී ලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිවල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමේදී, පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය සැලකිල්ලට ගැනීම විගණක සැලකිල්ලට ගන්නා විට, එම පාලනයන්හි පරීක්ෂා විගණක සැලසුම් කර ඉටු කිරීම ශ්‍රී ලව්‍ය 330⁴² න් අවශ්‍ය කරන නිසා, එවැනි පාලනය එසේම හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ.

උදාහරණ:

- විගණක පහත දෑ සඳහා පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් කළ හැකිය:
- වර්ෂා රටා පන්තිවල සිදුවන ගනුදෙනු මත, එයට හේතු වන්නේ විශාල පරිමාවක එක හා සමාන ගනුදෙනු සඳහා එවැනි පරීක්ෂා වඩාත් සඵලදායී සහ කාර්යක්ෂම විය හැකිය.
  - අස්තිත්ත්වය විසින් ඉදිරිපත් කළ තොරතුරු වල සම්පූර්ණත්වය සහ නිරවද්‍යතාවය මත (උදා: පද්ධතියෙන් ජනනය වන වාර්තා පිළියෙල කිරීම මත පාලන) තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී එම පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය සැලකිල්ලට ගැනීමට විගණක අපේක්ෂා කරන විට එම තොරතුරු වල විශ්වාසදායකත්වය නිර්ණය කිරීමට.
  - විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ව්‍යවහාර කිරීමේදී භාවිතා කරන හෝ විගණක අගය කරන දත්ත වලට ඒවා සම්බන්ධ වන විට මෙහෙයුම් සහ අනුකූල වීමේ අරමුණු වලට සම්බන්ධිත.

අ164. පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණකගේ සැලසුම්, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් මගින් ඵලදායී බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස හඳුනාගත් ඌනතා සම්බන්ධිත වන්නේ පාලන පරිසරයට නම්, මෙය සෘජු පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණකගේ සමස්ථ අපේක්ෂාවන්ට බලපෑ හැකිය.

විගණක යෝග්‍ය යැයි සලකන වෙනත් පාලන (යොමුව: 26(අ)(iv) ඡේදය)

අ165. හඳුනාගැනීමට සහ සැලසුම් අගය කිරීමට සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්ණය කිරීමට විගණක යෝග්‍ය යැයි සැලකිය හැකි එම වෙනත් පාලන වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ:

- ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලිය මත ඉතා ඉහළ ලෙස තක්සේරු කළ, එහෙත් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් විය හැකි ලෙස නිර්ණය නොකළ අවදානම් අමතන පාලන;
- පොදු ලෙජරයට විස්තරාත්මක වාර්තා සන්සන්දනය කිරීමට සම්බන්ධිත පාලන; හෝ
- සේවා ආයතනයක්⁴³ භාවිත කරන්නේ නම්, අනුපූරක පරිශීලක අස්තිත්ත්වයේ පාලන

තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනාගැනීම (යොමුව: 26(අ) - (ඇ) ඡේද)

තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වල සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ ගතිලක්ෂණ වෙනත් අංග සහ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හඳුනාගැනීම තුළ අදාළ විය හැකි, එම ගතිලක්ෂණ වලට සම්බන්ධිත මග පෙන්වීම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතා කිරීමෙන් පැන නැගෙන අවදානම් වලට යටත් විය හැකි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග වල උදාහරණ 5 වන පරිශීෂ්ටයේ ඇතුළත් වේ.

තොරතුරු තාක්ෂණික යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග හඳුනාගැනීම (යොමුව: 26(ආ) ඡේදය)

තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් සහ හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණයේ පරිසරයේ වෙනත් අංගවලට සම්බන්ධිත පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ විගණක හඳුනාගත යුත්තේ කුමක් නිසාද.

අ166. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් අවබෝධ කරගැනීම සහ එම අවදානම් ඇමතීමට අස්තිත්ත්වය විසින් ක්‍රියාවට නැංවූ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන බලපෑ හැක්කේ:

- සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇමතීමට, පාලනවලට මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කළ යුතු යන්න පිළිබඳව විගණකගේ තීරණය.

⁴² ශ්‍රී ලව්‍ය 330, 8(අ) ඡේදය

⁴³ ශ්‍රී ලව්‍ය 402, සේවා ආයතනයක් භාවිතා කරන අස්තිත්ත්වයට සම්බන්ධ විගණන සැලකිල්ලට ගැනීම.

උදාහරණය:

තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැනනගින අවදානම් ඇමතීමට පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන සඵලදායක ලෙස සැලසුම් නොකළ හෝ යෝග්‍ය පරිදි ක්‍රියාවේ නොයොදවන විට (උදා: පාලන යෝග්‍ය පරිදි අනවසරයෙන් ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්වල අනවසර ප්‍රවේශය වලක්වාලීමට හෝ අනාවරණය කරගැනීමට කටයුතු නොකිරීම) මෙය බලපෑමට ලක්වූ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ඇතුළත ස්වයංක්‍රීය පාලන මත විශ්වාසය තැබීමට විගණකගේ තීරණයට බලපෑ හැකිය.

- සැදැහුම් මට්ටමේදී පාලන අවදානමේ විගණකගේ තක්සේරුව:

උදාහරණය:

තොරතුරු සැකසුම් පාලනයක පවතින මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය රඳා පැවතිය හැක්කේ තොරතුරු තාක්ෂණ තොරතුරු සැකසීමේ පාලන වලට අනවසර ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම් වලක්වන හෝ අනාවරණය කරන එක්තරා පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මතය. (එනම්, සම්බන්ධිත තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් මත ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීමේ පාලන) එවැනි තත්ත්වයන් හිදී පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වල අපේක්ෂා කරන මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය (හෝ ඒ එයින් නොමැති) විගණකගේ පාලන අවදානම තක්සේරුවට බලපෑ හැකිය. (උදා: එවැනි පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන අසඵලදායක වන බවට අපේක්ෂා කරන විට, හෝ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් නොකරන විට පාලන අවදානම ඉහල විය හැකිය)

- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු යෙදුම් මගින් ඉදිරිපත් කළ හෝ සම්බන්ධ වූ තොරතුරු අස්තිත්ත්වය මගින් ඉදිරිපත් කළ තොරතුරු පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණකගේ ක්‍රමෝපාය.

උදාහරණය:

තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් මගින් ඉදිරිපත් කළ, විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කිරීමට අස්තිත්ත්වය විසින් තොරතුරු ඉදිරිපත් කරන විට, අයෝග්‍ය හෝ අනවසර ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම් හෝ වාර්තා වලට සෘජු දත්ත වෙනස් කිරීම් හි අවදානම් අමතන හඳුනාගැනීමේ සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන පරීක්ෂා කිරීම ඇතුළුව, පද්ධති-ජනනය වූ වාර්තා මත පාලන පරීක්ෂා කිරීමට විගණක නිර්ණය කළ හැකිය.

- සැදැහුම් මට්ටමේදී ආවේණික අවදානමේ විගණකගේ තක්සේරුව; හෝ

උදාහරණය:

අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ නව හෝ සංශෝධිත වාර්තාකරණ අවශ්‍යතාවයන්ට ඇමතීමට, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමකට සැලකිය යුතු අන්දමේ හෝ විස්තීර්ණ ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම්, ඇති අවස්ථාවක, නව අවශ්‍යතාවයන්හි සංකීර්ණතාවය සහ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත ඒවායේ බලපෑමේ දර්ශකයක් මෙය විය හැකිය. එවැනි විස්තීර්ණ ක්‍රමලේඛක දත්ත වෙනස් කිරීම් සිදු වන විට, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ද එලෙසම තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතා කිරීමෙන් පැනනගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකිය.

- තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම

උදාහරණය:

තොරතුරු සැකසීමේ පාලන පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත රඳා පවතී නම්, පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. එය එවිට, එවැනි පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන සඳහා සැලසුම් වල පාලන පරීක්ෂා සිදු කිරීම අවශ්‍ය වේ. ඒ හා සමාන තත්ත්වයන් තුළදී පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය හෝ සඵලදායී නොවන ලෙස අපේක්ෂා කරන පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන පරීක්ෂා නොකිරීමට විගණක නිර්ණය කරයි. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැනනගින සම්බන්ධිත අවදානම් තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම මගින් ඇමතීම අවශ්‍ය විය හැකිය හෝ කෙසේ වෙතත් එවැනි

අවදානම් තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා නොදෙන අවදානමක් වන විට තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් ඇමතිමට නොහැකි වනු ඇත. එවැනි තත්ත්වයන් හිදී විගණන මතය සඳහා වන හැඟවීම් විගණක සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය විය හැකිය.

තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම්වලට යටත්වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හඳුනාගැනීම.

අ167. තොරතුරු පද්ධතියට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සඳහා අස්තිත්ත්වය තබා ඇති එම විශේෂිත තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන්හි ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය අවබෝධකර ගැනීමෙන් අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ, නිවැරදිව සැකසුම් කර සහ තොරතුරුවල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාම මත අස්තිත්ත්වය විශ්වාසය තබන්නේ කුමන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් තුළද නිර්ණය කිරීම තුළ විගණකට සහය විය හැකිය. එවැනි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැනනගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකිය.

අ168. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැනනගින අවදානම් වලට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හඳුනාගැනීමේදී විගණක විසින් හඳුනාගත් පාලන සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. එයට හේතු වන්නේ එවැනි පාලන තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමට හෝ තොරතුරු තාක්ෂණය මත විශ්වාසය තැබීමට අවශ්‍ය කරන බැවිනි. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබානොදෙන අවදානම් අමතන පාලන ඇතුළුව, කළමනාකාරිත්වය විශ්වාසය තබන ස්වයංක්‍රීය සහ විගණක හඳුනාගත් පාලන, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමකට ඇතුළත් දැයි යන්න මත විගණක අවධානය යොමු කළ හැකිය. සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව්කිරීම් වලට සම්බන්ධ තොරතුරු පද්ධතියක් තුළ තොරතුරු ගබඩා කිරීම සහ සැකසීම කෙසේ කරන්නේද යන්න විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි අතර එම තොරතුරු වල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාමට පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත කළමනාකාරිත්වය විශ්වාසය තබන්නේ ද යන්න එසේම විගණක සැලකිල්ලට ගනී;

අ169. විගණක විසින් හඳුනාගත් පාලන, පද්ධතියෙන් ජනනය වූ පාලන මත රඳා පැවතිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක එම වාර්තා ඉදිරිපත් කරන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැනනගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකිය. වෙනත් අවස්ථාවන් තුළදී, පද්ධතියෙන් ජනනය වූ වාර්තා මත පාලන කෙරෙහි විගණක විශ්වාසය තැබීමට සැලසුම් නොකළ හැකි අතර, එවැනි වාර්තාවල ආදාන හා ප්‍රතිදාන සෘජුව පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් කෙරේ. එවැනි අවස්ථාවක තොරතුරු තාක්ෂණයෙන් පැනනගින අවදානම් වලට යටත්වියහැකි සම්බන්ධිත තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක හඳුනා නොගත හැකිය.

පරිමාණගතකළහැකිබව

අ170. අස්තිත්ත්වය පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන් කොපමණ ප්‍රමාණයකට තබා ඇත්ද ඇතුළුව, තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලීන්හි විගණකගේ අවබෝධයේ ප්‍රමාණය අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන් සහ එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය, මෙන්ම විගණක විසින් හඳුනාගත් පාලනවල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය පදනම මත වෙනස් විය හැකිය. එසේම මෙම සාධක මත පදනම්ව, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සංඛ්‍යාවද වෙනස් විය හැකිය.

උදාහරණ:

- වාණිජ මෘදුකාංගයක් භාවිතා කරන අස්තිත්ත්වයකට, කිසියම් ක්‍රමලේඛයක් වෙනස් කිරීමට ප්‍රභව කේතයට ප්‍රවේශයක් නොමැති අතර ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම සඳහා ක්‍රියාවලියක් ද තිබීම අපේක්ෂා කළ නොහැකිය. එහෙත් ක්‍රමලේඛය විනාශය කිරීමට ක්‍රියාවලියක් හෝ ක්‍රියාපටිපාටීන් තිබිය හැකිය. (උදා: ගිණුම් සටහන් වාර්තා කිරීමේ පරාමිති හෝ සීමක) , මෙයට අමතරව යෙදවුම් වලට ප්‍රවේශය පාලනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් හෝ ක්‍රියාපටිපාටි අස්තිත්ත්වයට තිබිය හැකිය. (උදා: වාණිජ ක්‍රමලේඛයකට පරිපාලනමය ප්‍රවේශය සහිත නම්කළ පුද්ගලයෙක්). එවැනි තත්ත්වයන් තුළ අස්තිත්ත්වයට විධිමත් පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයක අවශ්‍යතාවය හෝ තිබීම අපේක්ෂා කළ නොහැකිය.

- මෙයට වෙනස්ව, විශාල අස්තීන්ත්වයක් විශාල ප්‍රමාණයකට තොරතුරු තාක්ෂණය මත විශ්වාසය තැබිය හැකි අතර තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය බහු, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදවුම් සම්බන්ධ විය හැකිය සහ එහි තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි මත විධිමත් පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන අස්තීන්ත්වය ඉටු කිරීම ඇතුළුව තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය කළමනාකරණය කිරීමට තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි සංකීර්ණ විය හැකිය. (උදා: ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම් සංවර්ධනය සහ ඉටු කිරීම සහ ප්‍රවේශ හිමිකම් කළමනාකරණය කරන කැපවූ තොරතුරු තාක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවක් පැවතීම.)
- ගනුදෙනු සැකසීමට හෝ දත්ත පවත්වාගෙන යාමට ස්වයංක්‍රීය පාලන හෝ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත කළමනාකාරිත්වයේ විශ්වාසය නොතබන විට සහ විගණක කිසිම ස්වයංක්‍රීය පාලන හෝ වෙනත් තොරතුරු සැකසීමේ පාලන හඳුනා නොගෙන ඇති විටක, (හෝ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත රඳාපවතින) තොරතුරු තාක්ෂණය සම්බන්ධ කරගනිමින් අස්තීන්ත්වය විසින් ඉදිරිපත් කළ ඕනෑම තොරතුරු සෘජුව පරීක්ෂා කිරීම විගණක සැලසුම් කර හැකි අතර තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් ඕනෑම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක හඳුනා නොගත හැකිය.
- සැලකිය යුතු දත්ත පරීක්ෂාවක දත්ත සැකසීම හෝ පවත්වාගෙන යාමට කළමනාකාරිත්වය තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් මත විශ්වාසය සහ විගණක ද එසේම හඳුනාගන්නේ ස්වයංක්‍රීය පාලන ඉටු කිරීමට තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් මත කළමනාකාරිත්වය විශ්වාසය තබන විට, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකිය.

අ171. අස්තීන්ත්වයක එහි තොරතුරු තාක්ෂණයේ පරිසරය තුළ විශාල සංකීර්ණතාවයක් ඇති විට, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග හඳුනා ගැනීමේදී තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින සම්බන්ධිත අවදානම් නිර්ණය කිරීමේදී සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනා ගැනීමේදී, තොරතුරු තාක්ෂණ තුළ විශේෂඥ කුසලතා සහිත කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ගේ සහභාගිත්වය අවශ්‍ය විය හැකිය. එවැනි සහභාගිත්වය අත්‍යාවශ්‍ය විය හැකි අතර, සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයකට එය විස්තීර්ණ විය හැකිය.

තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග හඳුනා ගැනීම.

අ172. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ ජාලය, මෙහෙයුම් පද්ධතිය, සහ දත්ත සමුදාය සහ එක්තරා තත්ත්වයන් තුළදී තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අතර අතුරු මුහුණු වේ. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක හඳුනා නොගන්නා විට, තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සාමාන්‍යයෙන් හඳුනා නොගැනේ. තොරතුරු තාක්ෂණයෙන් පැන නගින අවදානම්වලට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක හඳුනාගන්නා විට තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග (උදා: දත්ත සමුදාය, මෙහෙයුම් පද්ධති, ජාලය) හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් එම අංග සහය වන සහ අන්තර් ක්‍රියා නිසා හඳුනාගැනීම පුළුවන් විය හැකිය.

තොරතුරු තාක්ෂණය සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් හඳුනාගැනීම (යොමුව: 26(ඇ) ඡේදය)

පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනා ගැනීම අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම් 6වන පරිච්ඡේදය නියම කර ඇත.

අ173. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් හඳුනාගැනීම තුළදී, හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමේ ස්වභාවය හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සහ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වීමට වන හේතු විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය. සමහර හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණය යෙදුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංගයන්හි තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අදාල අවදානම්, ප්‍රාථමිකව සම්බන්ධ වන්නේ අනවසර

ප්‍රවේශය, හෝ අනවසර ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම මෙන්ම යෝග්‍ය නොවන දත්ත වෙනස් කිරීම ඇමතිමට සම්බන්ධිත අවදානම් විගණක හඳුනාගත හැකිය. (උදා: සෘජු ලෙස දත්ත සමුදායට ප්‍රවේශ වීම මගින් යෝග්‍ය නොවන දත්ත වෙනස් කිරීමේ අවදානම හෝ සෘජුව තොරතුරු මෙහෙයවීමේ හැකියාව).

අ174. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අදාල අවදානම් හි ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංගයන් හි ස්වභාවය සහ ගති ලක්ෂණ මත පදනම්ව වෙනස් වේ. එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ හඳුනාගත් අංග සඳහා බාහිර හෝ අභ්‍යන්තර සේවා සපයන්නන්ගෙන් අස්තිත්ත්වය භාවිතාකරන විට අදාල තොරතුරු තාක්ෂණ අවදානම් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. (උදා: එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය තුන්වන පාර්ශවයකට සත්කාරකය බාහිරකරණය හෝ සමූහයක් තුළ තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි මධ්‍යම කළමනාකරණය සඳහා හවුල් සේවා මධ්‍යස්ථානයක් භාවිතා කිරීම.) තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අදාල අවදානම් එසේම සයිබර් ආරක්ෂාවට සම්බන්ධිත ලෙස හඳුනාගත හැකිය. ස්වයංක්‍රීය යෙදුම් පාලනයන් හි පරිමාව හෝ සංකීර්ණතාවය ඉහළ වනවිට සහ ගනුදෙනු සඵලදායී සැකසුම් හෝ පාදක වන තොරතුරු වල අවංක භාවය සඵලදායීව පවත්වාගෙන යාමට එම පාලන කළමනාකාරිත්වය විශාල විශ්වාසයක් තබන විට තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් බොහෝ විට වැඩි විය හැකිය.

පාලන ක්‍රියා සංරචකයක් හඳුනාගත් පාලන, සැලසුම් කිරීම හා ක්‍රියාවේ යෙදවීම නිර්ණය කිරීම අගය කිරීම (යොමුව: 26(අ) ඡේදය)

අ175. පාලන තනිව හෝ වෙනත් පාලන සමග සංයෝජනයක් තුළ, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සඵලදායක ලෙස වැළැක්වීම, හෝ අනාවරණය කර ගැනීමට සහ නිවැරදි කිරීමට හැකියාව තිබේදැයි විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීමේදී හඳුනාගත් පාලනයක සැලසුම අගය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. (එනම්; පාලන අරමුණ)

අ176. හඳුනාගත් පාලනයක් ඉටු කිරීම විගණක නිර්ණය කරන්නේ, පවතින සහ එය අස්තිත්ත්වයේ භාවිතා කරන පාලන ස්ථාපනය කිරීම මගිනි. සඵලදායක ලෙස සැලසුම් නොකළ පාලනයක් ඉටු කිරීමට විගණක හෝ තක්සේරු කිරීම කළ සුළු කරුණක් ඇත. එබැවින් පාලනයක් සැලසුම් කිරීම ප්‍රථමයෙන් විගණක අගය කරයි. අයෝග්‍ය ලෙස සැලසුම් කළ පාලනයක් පාලන උණ්ඩාවයක් නියෝජනය කළ හැකිය.

අ177. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ හඳුනාගත් පාලන සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- අස්තිත්ත්වයේ සේවක පිරිස් වලින් විමසීම් කිරීම.
- නිශ්චිත පාලන ව්‍යවහාර කිරීම නිරීක්ෂණය කිරීම.
- ලේඛන සහ වාර්තා පරීක්ෂා කිරීම.

එවැනි අරමුණු සඳහා විමසීම් කිරීම පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවේ.

අ178. පෙර වූ විගණන වලින් ලබාගත් පලපුරුද්ද මත පදනම්ව හෝ ප්‍රවර්තන කාල පරිච්ඡේදයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි මත පදනම්ව, සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් ඇමතිමට සඵලදායක ලෙස සැලසුම් කළ හෝ ඉටු කළ පාලන කළමනාකාරිත්වයට නොමැති බව විගණක අපේක්ෂා කළ හැකිය. එවැනි තත්ත්වයන් තුළදී, 26(අ) ඡේදයේ අවශ්‍යතාවයන් ඇමතිමට ඉටු කළ යුතු ක්‍රියාපටිපාටි වලට අඩංගු විය හැක්කේ එවැනි පාලන සඵලදායක ලෙස සැලසුම් කර හෝ ක්‍රියාත්මක කර නොමැති බව නිර්ණය කිරීමය. පාලන අලුතෙන් සැලසුම් කර හෝ ඉටු කර ඇතිබව ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රතිඵල වලින් අගවන්නේ නම්, අලුතෙන් සැලසුම් කර හෝ ක්‍රියාත්මක කළ පාලන මත 26(අ)-(ඇ) ඡේද තුළ ක්‍රියාපටිපාටි විගණක ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය කෙරේ.

අ179. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී එහි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම සැලකිල්ලට ගැනීමට හැකි විමට යෝග්‍ය විය හැක්කේ කුමන සඵලදායී පාලනය සැලසුම් කර ඉටු කිරීමෙන් දැයි විගණක නිගමනය කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත් පාලනයක් සඵලදායක ලෙස සැලසුම් නොකර හෝ ඉටු නොකරන විට, එය පරීක්ෂා කිරීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නොමැත. පාලනයක් පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන විට, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් අමතන පාලනයේ ප්‍රමාණය පිළිබඳ ලබාගත් තොරතුරු සැදැහුම් මට්ටමේදී විගණකගේ පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීමේ යෙදවුමකි.

අ180. පාලන ක්‍රියා සංරචකයේ හඳුනාගත් පාලනයන්හි සැලසුම් ඇගයීම සහ ඉටු කිරීම නිර්ණය කිරීමේදී ඒවායේ මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවේ. කෙසේ වෙතත්, ස්වයංක්‍රීය

පාලන සඳහා, ස්වයංක්‍රීය පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කල හැක්කේ, ස්වයංක්‍රීය පාලන මත මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා සෘජුව ඉටු කරනවා වෙනුවට, ස්වයංක්‍රීය පාලනයක් සංගත මෙහෙයුම් සඳහා ලබා දෙන පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනා ගනිමින් සහ පරීක්ෂා කිරීම මගිනි. කාලයක් තුල එක්තරා අවස්ථාවක අත්හැරූ පාලන ඉටු කිරීම පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමෙන්, විගණනයට යමක් කාලපරිච්ඡේදයේ වෙනත් වෙලාවන්හිදී පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා නොදේ. එකු පාලන පරීක්ෂා කිරීම ඇතුළුව, පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම්, තවදුරටත් ශ්‍රීලව්‍ය 330⁴⁴ තුල විස්තර කරයි.

අ181. හඳුනාගත් පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් නොකරන විට, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට සම්බන්ධිත ප්‍රතිචාර වන එම තහවුරු කිරීමේ විගණන පටිපාටිත්හි ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය සැලසුම් කිරීම තුල විගණකගේ අවබෝධය තවමත් සහය විය හැකිය.

උදාහරණය:

මෙම අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රතිඵල විගණන නියැදි සැලසුම් කිරීමේදී සංගහනයක් තුල විය හැකි අපගමනයන් හි විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා පදනමක් ලබා දිය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ඇතුලත පාලන උණනාවයන් (යොමුව: 27 ඡේදය)

අ182. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ⁴⁵ සෑම සංරචකයක්ම අගය කිරීම් ඉටුකිරීමේදී සංරචකයක අස්තිත්ත්වයේ එක්තරා ප්‍රතිපත්ති අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවයට සහ තත්ත්වයන්ට යෝග්‍ය නොවන බව විගණක නිර්ණය කල හැකිය. එවැනි නිර්ණය කිරීමක් පාලන උණනාවයන් හඳුනාගැනීම තුල විගණකට සහය වන දර්ශකයක් විය හැකිය. විගණක එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක උණනා හඳුනාගෙන තිබේ නම් ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමඟ අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම මත එම පාලන උණනාවයන් හි බලපෑම් විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

අ183. විගණක එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක පාලන උණනාවයන් හඳුනාගෙන ඇත්නම්, එම උණනා තනි තනිව හෝ සංයෝජනයක් තුල සැලකිය යුතු අන්දමේ උණනාවයක් ස්ථාපනය වන්නේද යන්න විගණක නිර්ණය කිරීම ශ්‍රීලව්‍ය 265⁴⁶ න් අවශ්‍ය කෙරේ. උණනාවයක් සැලකිය යුතු අන්දමේ පාලන උණනාවයක්⁴⁷ නියෝජනය කරන්නේද යන්න නිර්ණය කිරීම තුල විගණක වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කරයි.

උදාහරණ:

සැලකිය යුතු අන්දමේ පාලන උණනාවයක් පවතින බව ඇගවිය හැකි තත්ත්වයන්ට ඇතුලත් පහත වැනි කරුණු:

- ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරිත්වය සම්බන්ධ වන ඕනෑම ප්‍රමාණයක වංචාවක් හඳුනාගැනීම;
- අභ්‍යන්තර විගණනය විසින් අවධානයට ලක් වූ උණනා වාර්තා කිරීම සහ සන්නිවේදනය කිරීමට සම්බන්ධිත ප්‍රමාණවත් නොවන හඳුනාගත් අභ්‍යන්තර ක්‍රියාවලි;
- කලින් සන්නිවේදනය කල කාලෝචිත ආකාරයකට කළමනාකාරිත්වය විසින් නිවැරදි නොකල උණනාවයන්;
- සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට කළමනාකාරිත්වය අපොහොසත් වීම; උදාහරණ ලෙස, සැලකිය යුතු අවදානම් මත පාලන ක්‍රියාත්මක නොකිරීම මගින්; සහ
- කලින් නිකුත් කල මූල්‍ය ප්‍රකාශ නැවත ප්‍රකාශ කිරීම.

⁴⁴ ශ්‍රීලව්‍ය 330, 8-11 ඡේද

⁴⁵ 21(ආ), 22(ආ), 24(ඇ), 25(ඇ) සහ 26(ඇ) ඡේද

⁴⁶ ශ්‍රීලව්‍ය 265, අභ්‍යන්තර පාලනයේ උණනා පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයට සහ කළමනාකාරිත්වය සමඟ සන්නිවේදනය කිරීම, 8 වන ඡේදය

⁴⁷ ශ්‍රීලව්‍ය 265, අභ්‍යන්තර පාලනය තුල උණනාවයක් හෝ උණනා සංයෝජනයක්, සැලකිය යුතු අන්දමේ උණනාවයක් ස්ථාපනය වන්නේද යන්න නිර්ණය කිරීම තුළදී සැලකිල්ලට ගත යුතු සැලකිය යුතු අන්දමේ උණනාවයන් හෝ කරුණු වල දර්ශක අ6-අ7 ඡේද වල නියම කර ඇත.

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම (යොමුව: 28-37 ඡේද)

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක හඳුනාගන්නේ සහ තක්සේරු කරන්නේ කුමක් නිසාද

අ184. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක විසින් හඳුනාගන්නේ සහ තක්සේරු කරන්නේ ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කරන තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමට හැකිවනු පිණිසය. මෙම සාක්ෂි මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත පිළිගත හැකි අවම මට්ටමක විගණන අවදානමක මතයක් විගණකට ප්‍රකාශ කිරීමට හැකියාව ලබාදේ.

අ185. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් රැස් කරගත් තොරතුරු, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීම් සඳහා පදනමක් ලබා දීමට විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කෙරේ. උදාහරණ ලෙස, හඳුනාගත් පාලනයන් හි සැලසුම අගය කිරීමේදී ලබාගත් විගණන සාක්ෂි සහ පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ එම පාලන ක්‍රියාත්මක කෙරේද යන්න නිර්ණය කිරීමේදී අවදානම් තක්සේරුවට සහය වීමට විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කෙරේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් ඇමතීමට, සමස්ථ ප්‍රතිචාර ලෙස සැලසුම් කිරීමට, අමතරව ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 සමග අනුකූලව සැදැහුම් මට්ටමේදී, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන ඒවායේ ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය සඳහා තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී එවැනි සාක්ෂි විගණකට පදනමක් ලබා දෙයි.

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම (යොමුව: 28 ඡේදය)

අ186. ඕනෑම සම්බන්ධිත පාලන (එනම් ආවේණික අවදානම) සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම ඉටු කරන අතර එය පදනම් වන්නේ, සිදුවීම සහ ඒවා සිදුවීම වුවහොත් ප්‍රමාණවත් වන යන දෙකේම සාධාරණ හැකියාවක් ඇති අවස්ථාවල විගණකගේ මූලික සැලකිල්ලට ගැනීම මතය.⁴⁸

අ187. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම, එසේම අදාළ සැදැහුම් නිර්ණය කිරීමට විගණකට පදනමක් ලබා දෙයි. එය සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් නිර්ණය කිරීමට විගණකට සහය වේ.

සැදැහුම්

විගණක සැදැහුම් භාවිතා කරන්නේ කුමක් නිසාද

අ188. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී, සිදු විය හැකි විවිධ වර්ග වල හව්‍ය අවප්‍රකාශයක් සැලකිල්ලට ගැනීමට විගණක සැදැහුම් භාවිතා කරයි. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක විගණක හඳුනාගත් සම්බන්ධිත අවදානම් සඳහා වන සැදැහුම්, අදාළ සැදැහුම් වේ.

සැදැහුම් වල භාවිතය

අ189. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී පහත අ190(අ)-(ආ) ඡේද තුළ විස්තර කර ඇති පරිදි ප්‍රවර්ග ගණනාවක සැදැහුම් විගණක භාවිතා කළ හැකිය හෝ පහත විස්තර කරන සියලු අංග ආවරණය කරන්නේ නම් ඒවා වෙනස් අන්දමට ප්‍රකාශ කළ හැකිය. ගනුදෙනු පත්ති සහ සිද්ධීන් සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ ගිණුම් ශේෂ සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් පිළිබඳ සැදැහුම් සමග සංයෝජනය කිරීමට විගණක තෝරාගත හැකිය.

අ190. සිදු විය හැකි වෙනස් වර්ගවල හව්‍ය අවප්‍රකාශ සැලකිල්ලට ගැනීමේ විගණක විසින් භාවිතා කරන සැදැහුම් පහත ප්‍රභේද තුළට පතනය විය හැකිය:

- (අ) විගණනයට යටත් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගනුදෙනු පත්ති, සහ සිද්ධීන් සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව්කිරීම් පිළිබඳ සැදැහුම්:
- (i) සිදුවීම - ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් සිදු වූ ලෙස වාර්තා වූ හෝ හෙලිදරව් කළ සහ එවැනි ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් අස්තීත්ත්වයට අයත් වන බව.

- (ii) සම්පූර්ණත්වය - වාර්තා කළ යුතු සියලුම ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් වාර්තා කර තිබීම සහ කළ යුතු වූ සියලුම ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් වාර්තා කර තිබීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇතුළත් කළ යුතු වූ සියලු සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් ඇතුළත්කර තිබීම.
- (iii) නිරවද්‍යතාවය - වාර්තා කර ඇති ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් වලට සම්බන්ධ වටිනාකම් සහ වෙනත් දත්ත යෝග්‍ය පරිදි වාර්තා කර ඇති බව සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් යෝග්‍ය පරිදි මැන විස්තර කර තිබීම.
- (iv) ලුහුඬුකම් - නිවැරදි ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් වාර්තා කර තිබීම.
- (v) වර්ගීකරණය - නිරවද්‍ය ගිණුම් තුළ ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් වාර්තා කර තැබීම.
- (vi) ඉදිරිපත් කිරීම - ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් යෝග්‍ය පරිදි සමාහරණය හෝ කොටස් වලට විසුරුවා හැර තිබීම සහ පැහැදිලිව විස්තර කර තිබීම සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් හි සම්බන්ධය තුළ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් අදාළ හා අවබෝධ කරගත හැකිවීම.

(ආ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ගිණුම් ශේෂ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ සැදැහුම්

- (i) පැවැත්ම - වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධ ගිණිකම් වල පැවැත්ම.
- (ii) ගිණිකම සහ බැඳීම් - අස්තිත්ත්වය වත්කම් වල ගිණිකම දරා සිටීම හෝ පාලනය කිරීම සහ වගකීම් අස්තිත්ත්වයේ බැඳීමකි
- (iii) සම්පූර්ණත්වය - වාර්තා කළ යුතු වූ සියලු වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධ ගිණිකම් වාර්තා කර තිබීම සහ ඇතුළත් කළ යුතු වූ සියලු සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇතුළත් කර තිබීම.
- (iv) නිරවද්‍යතාවය - අගය කිරීම සහ වෙන් කිරීම වත්කම, වගකීම් සහ ස්කන්ධ ගිණිකම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ යෝග්‍ය වටිනාකම් වලට ඇතුළත් කර තිබීම සහ කිසියම් ප්‍රතිඵලයක් වන අගය කිරීමේ හෝ වෙන් කිරීමේ ගැලපුම් යෝග්‍ය පරිදි වාර්තා කිරීම සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් යෝග්‍ය පරිදි මැන විස්තර කිරීම.
- (v) වර්ගීකරණය - වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධ ගිණිකම් නිරවද්‍ය ගිණුම් තුළ වාර්තා කර තිබීම
- (vi) ඉදිරිපත් කිරීම - වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධ ගිණිකම් යෝග්‍ය පරිදි සමාහරණය හෝ කොටස් වලට විසුරුවා හැර තිබීම සහ පැහැදිලිව විස්තර කර තිබීම සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් හි සම්බන්ධය තුළ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් අදාළ සහ අවබෝධ කරගත හැකි වීම.

අ191. යෝග්‍ය ලෙස යොදාගත් ඉහත අ190(අ)-(ආ) ඡේද තුළ විස්තර කළ සැදැහුම් වාර්තා කළ ගනුදෙනු පන්තීන්, සිද්ධීන් හෝ ගිණුම් ශේෂ වලට සෘජුව සම්බන්ධිත නොවන හෙලිදරව් කිරීම් තුළ සිදුවිය හැකි වෙනස් වර්ගවල අවප්‍රකාශ සැලකිල්ලට ගැනීම තුළ විගණක විසින් භාවිතා කළ හැකිය.

උදාහරණය:

එවැනි හෙලිදරව් කිරීමක උදාහරණයකට ඇතුළත් වන්නේ, මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වලින් පැන නගින අවදානම් වලට එහි නිරාවණය විස්තර කිරීමට අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව මගින් අස්තිත්ත්වයට අවශ්‍ය කරන්නේ, අවදානම පැන නගින්නේ කෙසේද, අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති සහ කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ක්‍රියාවලි සහ අවදානම් මැනීම භාවිතා කළ ක්‍රමයක් එයට ඇතුළත් ය.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ192. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන් හි මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළිබඳ සැදැහුමක් කිරීමේදී අ190(අ) - (ආ) ඡේද තුළ නියම කර ඇති එම සැදැහුම් වලට අමතරව, කළමනාකාරිත්වය බොහෝ විට, ගනුදෙනු සහ සිද්ධීන් ක්‍රියාවට නංවා ඇත්තේ නීතිය, රෙගුලාසි හෝ වෙනත් අධිකාරීන්ට සමග අනුකූලව බව තහවුරු කෙරේ. එවැනි සැදැහුම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක විෂය පථය ඇතුළත පතනය වියහැකිය.

මූල්‍යප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් (යොමුව:28(අ) සහ (30) ඡේද)

මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණන හඳුනා ගන්නේ සහ තක්සේරු කරන්නේ කුමක් නිසාද

අ193. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණන හඳුනාගන්නේ අවදානම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත පෘතුල බලපෑමක් තිබේදැයි නිර්ණය කිරීමට සහ එබැවින් ශ්‍රීලව්‍ය 330⁴⁹ සමග අනුකූලව සමස්ථ ප්‍රතිචාරයක් අවශ්‍යකෙරේ.

අ194. අමතරව, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තනි සැදැහුම් වලට එසේම බලපෑ හැකිය, සහ මෙම අවදානම් හඳුනාගැනීම සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීම තුළ සහ හඳුනාගත් අවදානම් වලට තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම තුළ විගණකට සහය විය හැකිය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම.

අ195. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණවත් අවප්‍රකාශයක අවදානම් හැඳින්වෙන්නේ සමස්ථයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට පෘතුල ලෙස සම්බන්ධිත අවදානමක් ලෙස වන අතර හවා ලෙස බොහෝ සැදැහුම් වලට බලපායි. මෙම ස්වභාවයේ අවදානම් ගනුදෙනු පන්තියක ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමේ (උදා: කළමනාකාරිත්වය මැදිහත් වී අක්‍රීය කරන පාලන වලින් වන අවදානම) මට්ටමේ නිශ්චිත සැදැහුම් සමග අවශ්‍යයෙන්ම හඳුනාගත හැකි අවදානම් නොවේ. ඒ වෙනුවට, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පෘතුලව ඉහළ නැංවිය හැකි තත්ත්වයන් ඒවා නියෝජනය කෙරේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ තක්සේරු කිරීම සහය වන මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල පෘතුල ලෙස සම්බන්ධ වන අවදානම් හඳුනාගන්නේ දැයි විගණකගේ ඇගයීම. වෙනත් අවස්ථාවන් හිදී සැදැහුම් ගණනාවක්ම අවදානමට නැඹුරු විය හැකි බව එසේම හඳුනාගත හැකිය, සහ එබැවින් සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම බලපෑ හැකිය.

උදාහරණය:

අස්තිත්ත්වය මෙහෙයුම් අලාභ සහ ද්‍රවශීලතා ගැටලුවට මුහුණ දී ඇත, සහ අරමුදල්කරණය මත විශ්වාසය තැබීම මෙතෙක් සුරක්ෂිත කර නැත: එවැනි තත්ත්වයකදී මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී අඛණ්ඩ පැවැත්ම මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම හටගත්වන තත්ත්වයක් ඇති විය හැකි බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. මෙම තත්ත්වය තුළදී ව්‍යවහාර කළ යුතු ගිණුම්කරණ ආකෘතිමය රාමුව විය හැක්කේ ද්‍රවශීලතා පදනම භාවිත කිරීමය, එය සියලුම සැදැහුම් පෘතුල ලෙස බලපෑමට ලක්විය හැකිය.

අ196. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීම, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ විගණකගේ අවබෝධය මගින් බලපෑමට ලක්වේ. විශේෂයෙන්ම පාලන පරිසරයේ, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියේ විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම තුළ; සහ

- 21(ආ), 22(ආ), 24(ඇ) සහ 25(ඇ) ඡේද මගින් අවශ්‍ය කරන සම්බන්ධිත අගය කිරීමේ ප්‍රතිඵලය; සහ
- 27 වන ඡේදය සමග අනුකූලව හඳුනාගත් යම් පාලන උෂ්ණතාවයන්.

විශේෂයෙන්ම, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී අවදානම් පැන නැගිය හැක්කේ පාලන පරිසරය තුළ උෂ්ණතාවයන් හෝ ආර්ථික තත්ත්වය පිරිහීම වැනි බාහිර සිද්ධීන් හෝ පවත්නා තත්ත්වයන්ගෙනි.

අ197. වංචාවක් නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විශේෂයෙන්ම විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම අදාළ විය හැක්කේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලටය.

උදාහරණය:

කළමනාකාරිත්වයෙන් කරනු ලබන විමසීම් වලින් විගණක අවබෝධ කරගන්නේ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ,කාරක ප්‍රාග්ධනය පවත්වාගෙන යාමට තවදුරටත් මූල්‍යකරණය සහතික කිරීමට හැකිවීම, ණය දෙන්නන් සමග සාකච්ඡා තුළදී භාවිතා කිරීම පිණිස බවය. එබැවින් වංචා අවදානම් සාධක නිසා එය ආවේණික අවදානම් වලට බලපාන අවප්‍රකාශයකට විශාල ලෙස නැඹුරුවීමට ඉඩ ඇතැයි විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. (එනම්: මූල්‍යකරණය ලබාගත හැකි බව තහවුරු කිරීමට වත්කම් සහ අයභාරය වැඩියෙන් ප්‍රකාශ කිරීම සහ වගකීම් සහ වියදම් අඩුවෙන් ප්‍රකාශ කිරීම වැනි වංචාකාරී මූල්‍ය වාර්තාකරණ නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමට නැඹුරු වීම.)

අ198. පාලන පරිසරයේ සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක සම්බන්ධිත අගය කිරීම් ඇතුළුව විගණකගෙන් අවබෝධ කර ගැනීමට විගණන මතය පදනම කරගත හැකි කුමන විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම විගණකගේ හැකියාව පිළිබඳ සැක මතු කළ හැකි, හෝ අදාළ නීතිය හෝ රෙගුලාසි යටතේ කාර්යභාරයෙන් ඉවත් වීම කළ හැකි අවස්ථාවලදී ඉන් ඉවත් වීම සඳහා හේතුවක් විය හැකි ද යන්න ය.

උදාහරණ:

- අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරිසරය අගය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, අස්තිත්ත්වයේ කළමනාකාරිත්වයේ අවංක භාවය පිළිබඳ විගණකට සැලකිලිමත් වීමක් දක්වයි. එය කෙතරම් බරපතලද යත් කළමනාකාරිත්වය විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ චේතාන්විතව කළ සාවද්‍ය ලෙස දැක්වීමකින් වූ අවදානම නිසා විගණනය මෙහෙයවීම කළ නොහැකි බව විගණකට නිගමනය කිරීමට හේතු විය හැකිය.
- අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය ඇගයීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ එම වෙනස් කිරීම් කළමනාකාරිත්වය සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අල්ප වශයෙන් වූ අධීක්ෂණයක් යටතේ අසතුටුදායක ලෙස කළමනාකරණය කර ඇතැයි විගණක නිර්ණය කරයි. අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ වාර්තාවල තත්ත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය පිළිබඳ සැලකිය යුතු අන්දමේ සැලකිල්ලට ගැනීමක් තිබෙන බව විගණක නිගමනය කරයි. එවැනි තත්ත්වයන් තුළදී මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත විකරණය නොකළ මතයට සහය දෙන ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබාගත හැකි බව සිදුවිය නොහැකි බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය.

අ199. විගණකට කොන්දේසි සහිත මතයක් හෝ මතය වියාවනය කිරීම ප්‍රකාශ කිරීමට හෝ විගණකට අවශ්‍යතාවයක් තිබේද යන්න හෝ, සමහර අවස්ථා තුළදී අවශ්‍ය විය හැකි, අදාළ නීතිය හෝ රෙගුලාසි යටතේ කාර්යභාරයෙන් ඉවත්වීම කළ හැකි නම් ඉන් ඉවත් වන්නේද නිර්ණය කිරීමේදී වන අවශ්‍යතාවයන් සහ මග පෙන්වීම් ලබාදීම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 705 (සංශෝධිත)⁵⁰ ස්ථාපනය කරයි.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්වයන්ට විශේෂිත සැලකිල්ල ගැනීම.

අ200. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව සඳහා, මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී අවදානම් හඳුනාගැනීමෙහි ඇතුළත් විය හැක්කේ දේශපාලන තත්ත්වයේ ප්‍රවණතාවය, පොදු යහපත සහ ව්‍යාපෘති සංවේදීතාවයට සම්බන්ධිත කරුණු සැලකිල්ලට ගැනීම ය.

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් (යොමුව: 28(ආ) ඡේදය)

එය ප්‍රමාණාත්මක වියහැකි අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම ඇගවිය හැකි, ආවේණික අවදානම් සාධක, සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හි සම්බන්ධය තුළ, උදාහරණ 2 වන පරිශිෂ්ටයේ නියම කරයි.

අ201. මූල්‍යප්‍රකාශ වලට පෘතුල ලෙස සම්බන්ධ නොවන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වේ.

⁵⁰ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 705 (සංශෝධිත), ස්වාධීන විගණකගේ වාර්තාව තුළ මතය විකරණය කිරීම.

අදාළ සැදැහුම් සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම්. (යොමුව: 29 ඡේදය)

අදාළ සැදැහුම් සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් නිර්ණය කළ යුත්තේ කුමක් නිසාද.

අ202. 26 (අ) ඡේදය සමඟ අනුකූලව අස්තිත්ත්වයේ විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීමේ විෂය පථය සඳහා තොරතුරු පද්ධතියෙන් ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කරන පදනම සඳහා අදාළ සැදැහුම් සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් නිර්ණය කිරීම ලබාදෙයි. මෙම අවබෝධ කරගැනීම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම තුළ සහ තක්සේරු කිරීමේදී තවදුරටත් සහය විය හැකිය. (අ86 බලන්න)

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම

අ203. සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවල ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් හඳුනාගැනීම තුළ සහය වීමට විගණක ස්වයංක්‍රීය ශිල්ප ක්‍රම භාවිතා කළ හැකිය.

උදාහරණ:

- ගනුදෙනු වල සමස්ථ සංගහණයට ඒවායේ ස්වභාවය, ප්‍රභවය, ප්‍රමාණය සහ පරිමාව අවබෝධ කර ගැනීමට ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම භාවිතා කර විශ්ලේෂණය කළ හැකිය. ස්වයංක්‍රීය ශිල්පක්‍රම ව්‍යවහාර කිරීම මගින් උදාහරණ ලෙස කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ශුන්‍ය ශේෂයක් සහිත ගිණුමක් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සිදුවන එකිනෙකට හිලව් වන බොහෝ ගනුදෙනු සහ ජ්‍යෙෂ්ඨ සටහන් වලින් සමන්විත වන එම ගිණුම් ශේෂය හෝ ගනුදෙනු පන්තියක සැලකිය යුතු අන්දමේ ගිණුමක් විය හැකි බව ඇගවිය හැකිය. (උදාහරණය : විධිමත් නිරවුල් කිරීමේ ගිණුමක්). මෙය එයම වූ විධිමත් නිරවුල් කිරීමේ ගිණුමට එසේම කළමනාකාරිත්වයට (සහ වෙනත් සේවකයන් ම) වියදම් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමක් එසේම හඳුනාගත හැකිය. මෙම ගනුදෙනු කරනුයේ සම්බන්ධිත පාර්ශව වලට නිසා වැදගත් හෙලිදරව් කිරීමක් විය හැකිය
- අයහාර ගනුදෙනු වල සමස්ථ සංගහනයේ ගැලීම් විශ්ලේෂණය කිරීම මගින්; කලින් හඳුනා නොගත් සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තියක ගනුදෙනු වඩාත් පහසුවෙන් විගණකට හඳුනාගත හැකිය.

සැලකිය යුතු අන්දමේ විය හැකි එම හෙලිදරව් කිරීම්

අ204. ඒ සඳහා එකක් හෝ ඊට වැඩි අදාළ සැදැහුම් තිබිය හැකි සැලකිය යුතු අන්දමේ හෙලිදරව් කිරීම් වල ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක යන හෙලිදරව් කිරීම් දෙකම ඇතුළත් වේ. ගුණාත්මක අංග ඇති සහ අදාළ සැදැහුම් තිබිය හැකි සහ එබැවින් විගණක විසින් සැලකිය යුතු අන්දමේ විය හැකි සේ සැලකිය හැකි හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ ඇතුළත්;

- මූල්‍ය ආපදාවක් ඇති අස්තිත්ත්වයක ද්‍රවශීලතා සහ ණය ප්‍රඥප්ති.
- හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගැනීමට මෙහෙය වූ සිද්ධියක් හෝ තත්ත්වයන්.
- අනාගතය පිළිබඳ උපකල්පන ඇතුළුව, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයන් හි ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර.
- ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස් කිරීමේ ස්වභාවය සහ වෙනත් අදාළ හෙලිදරව් කිරීම් අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව මගින් අවශ්‍ය කරන අවස්ථාවක, උදාහරණ ලෙස නව මූල්‍ය වාර්තාකරණ අවශ්‍යතාවයන් අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වය මත සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑමක් තිබිය හැකි බව අපේක්ෂා කරන විට.
- හඳුනාගත් යම් වටිනාකම් නිර්ණය කළේ කෙසේද, සහ වෙනත් අදාළ හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළුව, කොටස් පදනම මත ගෙවීම් එකඟ වීම්.
- සම්බන්ධිත පාර්ශව සහ සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු.
- සංවේදීතා විශ්ලේෂණය, හෙලිදරව් කළ හෝ වාර්තා කළ වටිනාකම පාදක වන මැනීමේ අනියතතා, පරිශීලකයන්ට අවබෝධ කර ගැනීමට හැකි වීමට අපේක්ෂා කළ අස්තිත්ත්වයේ අගය කිරීමේ ශිල්පක්‍රම වල භාවිතා කළ උපකල්පන වල වෙනස් වීම් හි බලපෑම් ඇතුළුව,

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීම

ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම (යොමුව: 31-33 ඡේද)

අවප්‍රකාශයක් විය හැකි බව සහ විශාලත්වය තක්සේරු කිරීම (යොමුව: 31 ඡේදය)

අවප්‍රකාශයක් විය හැකි බව සහ විශාලත්වය විගණක තක්සේරු කරන්නේ කුමක් නිසාද.

අ205. හඳුනාගත් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් සඳහා අවප්‍රකාශයක් විය හැකි බව හෝ විශාලත්වය විගණක තක්සේරු කරන්නේ, හඳුනාගත් අවදානම තක්සේරු කරන ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලිය මත කොතැන අවප්‍රකාශය සිදු වීමට නිර්ණය කරන තැන, අවප්‍රකාශයක් සිදු වීමේ හැකියාව සහ විය හැකි අවප්‍රකාශයක විශාලත්වය යන සංයෝජනයේ වැදගත්කම නිසාය. එය අවදානම ඇමතීමට තවදුරටත් වන විගණකගේ විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමට දැනුවත් කරයි.

අ206. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් හි ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම එසේම සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් නිර්ණය කිරීමේදී විගණකට උපකාරී වේ. විගණක සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් නිර්ණය කරන්නේ ශ්‍රීලව්‍ය 330 සහ වෙනත් ශ්‍රීලව්‍යයක් සමග අනුකූලව සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට නිශ්චිත ප්‍රතිචාර අවශ්‍යකරන නිසාය.

අ207. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශය හඳුනාගත් අවදානම් සඳහා අවප්‍රකාශයේ සම්භාව්‍යතාවය සහ විශාලත්වයේ විගණකගේ තක්සේරුවට ආවේණික අවදානමේ සාධක බලපායි. ගනුදෙනු පන්තියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට ඇති ප්‍රමාණයට විශාල වන විට, ආවේණික අවදානම් තක්සේරුව අධික විය හැකිය. සැදැහුමක් අවප්‍රකාශයට නැඹුරු වීමට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධක වලට බලපෑම වන්නේ කුමන ප්‍රමාණයට ද යන්න සැලකිල්ලට ගනිමින් සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සඳහා ආවේණික අවදානම යෝග්‍ය පරිදි තක්සේරු කිරීම තුළ සහ එවැනි අවදානමකට වඩාත් නිරවද්‍ය ප්‍රතිචාර සැලසුම් කිරීමේදී විගණකට සහය වේ.

ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය

අ208. ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීමේදී, අවප්‍රකාශයක විය හැකි බව සහ විශාලත්වයේ සංයෝජනයේ වැදගත්කම නිර්ණය කිරීම තුළ විගණක වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කරයි.

අ209. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක විශේෂ අවදානමකට, සම්බන්ධ තක්සේරු කළ ආවේණික අවදානමක්, ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය මත, පහළ සිට ඉහළ පරාසයක් තුළ විනිශ්චයක් නියෝජනය කරයි. පරාසය තුළ කුමන තැන් තුළ ආවේණික අවදානම තක්සේරු කළේද යන්න පිළිබඳ විනිශ්චය, අස්තිත්වයේ ස්වභාවය, ප්‍රමාණය සහ සංකීර්ණතාවය මත පදනම්ව වෙනස් විය හැකි අතර අවප්‍රකාශයේ සහ ආවේණික අවදානම් සාධක වල තක්සේරු කළ විය හැකි බව සහ විශාලත්වය සැලකිල්ලට ගැනේ.

අ210. අවප්‍රකාශයක විය හැකි බව සැලකිල්ලට ගැනීමේදී ආවේණික අවදානම් සාධක සැලකිල්ලට ගැනීම මත පදනම්ව අවප්‍රකාශයක් සිදු විය හැකි බවේ හැකියාව විගණක සැලකිල්ලට ගනී.

අ211. අවප්‍රකාශයක විශාලත්වය සැලකිල්ලට ගැනීම තුළ, විය හැකි අවප්‍රකාශයක ගුණාත්මක සහ ප්‍රමාණාත්මක අංග විගණක සැලකිල්ලට ගනී. (එනම්: ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂ, හෝ හෙලිදරව් කිරීම් පිළිබඳ සැදැහුම් තුළ අවප්‍රකාශ, ප්‍රමාණය, ස්වභාවය හෝ තත්ත්වයන් නිසා ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි බව විනිශ්චය කළ හැකිය.)

අ212. තක්සේරු කළ ආවේණික අවදානම, ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලියේ කුමන තැන මතද යන්න (එනම් පරාසය) නිර්ණය කිරීම තුළ විය හැකි අවප්‍රකාශයක සම්භාව්‍යතාවයේ සහ විශාලත්වයේ සංයෝජනයේ වැදගත්කම විගණක භාවිතා කරයි. සම්භාව්‍යතාවයේ සහ විශාලත්වයේ සංයෝජනය ඉහළ වන විට ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම ද ඉහළ වේ. සම්භාව්‍යතාවයේ සහ විශාලත්වයේ සංයෝජනය පහළ වන විට තක්සේරු කළ ආවේණික අවදානම ද පහළ වේ.

අ213. අවදානමක් සඳහා ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලිය මත ඉහළ ලෙස තක්සේරු කළ හැකි විශාලත්වය සහ සම්භාව්‍යතාවය යන දෙකට ඉහළ ලෙස තක්සේරු විය යුතු යැයි එයින් අදහස් නොකෙරේ. ඒ

වෙනුවට ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය මත තක්සේරුකළ ආවේණික අවදානම ඉහළ හෝ පහළ වන්නේ ද නිර්ණය කරනු ලබන්නේ ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය මත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක විශාලත්වය සහ සම්භාව්‍යතාවය ඡේදනය වන අවස්ථාවකය. ඉහළ ආවේණික අවදානම් තක්සේරුවක් වෙනස් සංයෝජනයක සම්භාව්‍යතාවයෙන් හෝ විශාලත්වයෙන් එසේම පැන නැගිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස පහළ සම්භාව්‍යතාවයකින් එහෙත් ඉතා ඉහළ විශාලත්වයකින්, ඉහළ ආවේණික අවදානමක් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය.

අ214. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා යෝග්‍ය ක්‍රමෝපාය සංවර්ධනය කිරීමට හැකි වීමට ඒවායේ ආවේණික අවදානම් තක්සේරුව මත පදනම්ව, ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය ඔස්සේ ප්‍රභේද ඇතුළත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක නම් කළ හැකිය. මෙම ප්‍රභේද වෙනස් ආකාර වලින් විස්තර කළ හැකිය. භාවිතා කළ ප්‍රභේදකරණයේ ක්‍රමය සැලකිල්ලට නොගෙන එම තක්සේරුව සඳහා හේතු සහ ආවේණික අවදානමේ තක්සේරුවට යෝග්‍ය පරිදි ප්‍රතිචාර වන සැදැහුම් මට්ටමේදී හඳුනාගත් ප්‍රමාණවත් අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇමතීමට තව දුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමට සහ ඉටු කරන විට ආවේණික අවදානමේ විගණකගේ තක්සේරුව යෝග්‍ය වේ.

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක පෘතුල අවදානම් (යොමුව: 31(අ) ඡේදය)

අ215. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් තක්සේරු කිරීම තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සමහර අවදානම් සමස්ථයක් වශයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට වඩාත් පෘතුල ලෙස සම්බන්ධ බව විගණක නිගමනය කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක් තුළ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට විගණක යාවත්කාලීන කළ හැකිය.

අ216. සැදැහුම් ගණනාවක් මත ඒවායේ පෘතුල බලපෑම නිශ්චිත සැදැහුම් සමග හඳුනාගත හැකි නිසා, තත්ත්වයන් තුළ එම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගන්නේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේ අවදානම් ලෙසය. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සඳහා ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීමේදී එම අවදානම් විගණක සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්වයන්ට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම

අ217. වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කිරීමේදී, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමේ තක්සේරුවට සැලකිල්ලක් දැක්වීමේදී, රාජ්‍ය අංශයේ විගණකවරු රෙගුලාසි වල සහ විධානයන්ගේ සංකීර්ණතාවය සහ අධිකාරිය සමග අනුකූල නොවීමේ අවදානම් සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් (යොමුව: 32 ඡේදය)

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් නිර්ණය කරන්නේ කුමක් නිසාද සහ විගණනය සඳහා හැගවීම්.

අ218. පහත දැ ඇතුළුව එක්තරා අවශ්‍ය කරන ප්‍රතිචාර ඉටු කිරීම මගින්, ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ අන්තය මත වන එම අවදානම් මත වඩා අවධානයක් යොමු කිරීමට සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් නිර්ණය කිරීම විගණකට ඉඩ දේ.

- 26(ඇ) ඡේදය සමග අනුකූලව පාලන සඵලදායක ලෙස සැලසුම් කර ඉටු කර තිබේද යන්න අගය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සමග, සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් අමතන පාලන 26(අ)(i) ඡේදය සමග අනුකූලව හඳුනාගැනීමට අවශ්‍ය කෙරේ.
- සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් අමතන පාලන ප්‍රවර්තන කාල පරිච්ඡේදයේදී පරීක්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 අවශ්‍ය කෙරේ. (එවැනි පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරන විට) සහ හඳුනාගත් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමකට විශේෂිතව හා පෙළඹෙන විට තහවුරු කිරීමේ පටිපාටි සැලසුම් කර ඉටු කිරීමට.⁵¹
- විගණකගේ අවදානමේ තක්සේරුව ඉහළ වන විට වඩා පෘතුල විගණන සාක්ෂි විගණක ලබා ගැනීම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330න් අවශ්‍ය කෙරේ.⁵²

⁵¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 15 සහ 21 ඡේද

⁵² ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 7(ඇ) ඡේදය

- විගණක විසින් හඳුනාගත් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වල පාලනය පිළිබඳව වගකිව යුතු අය සමග සන්නිවේදනය කිරීම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 260(සංශෝධන)⁵³න් අවශ්‍ය කෙරේ.
- විගණකගේ සැලකිය යුතු අවධානය අවශ්‍ය විය හැකි එම කරුණු නිර්ණය කිරීමේදී ප්‍රධාන විගණන කරුණු විය හැකි එම කරුණු, විගණක සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් සැලකිල්ලට ගැනීමට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 701 න් අවශ්‍ය කෙරේ.⁵⁴
- විගණනය තුළදී යෝග්‍ය අවස්ථා වලදී විගණන ලේඛනගත කිරීම කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් කාලෝචිත පදනමක් යටතේ සමාලෝචනය කිරීම තුළින් විගණකගේ වාර්තාවේ දින හෝ ඊට පෙර වැදගත් කරුණු, සැලකිය යුතු අවදානම් ද ඇතුළුව කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු සැහීමකට පත්වන ආකාරයකට නිරවුල් කරගැනීමට කාලානුරූප පදනමක් මත ඉඩ ලැබේ.⁵⁵
- සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම සම්බන්ධ වන්නේ සමූහ විගණනයේ සංරචකයකට නම් සහ සංරචකයේ අවශ්‍ය කරන වැඩ සමූහ කාර්යභාර කණ්ඩායම සඳහා සංරචක විගණක විසින් මෙහෙයවීමට සමූහ කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 600න් වඩා සහභාගිත්වයක් අවශ්‍ය කෙරේ.⁵⁶

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් නිර්ණය කිරීම.

අ219. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් නිර්ණය කිරීමේදී, කුමන අවදානම් ඉහළ අන්තයට ආසන්න දැයි සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා පදනමක් සකස් කිරීමට ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය මත ඉතා ඉහළ ලෙස තක්සේරු කළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශ වල එම තක්සේරු කළ අවදානම් විගණක මූලික හඳුනාගත හැකිය. ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ අන්තයට සමීපව තිබීම අස්තිත්ත්වයෙන්, අස්තිත්ත්වයට වෙනස් විය හැකිය; සහ අස්තිත්ත්වයක් සඳහා කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදය මත එක සමාන වීම අවශ්‍ය ම නොවේ. එය රඳා පවතින්නේ අවදානම තක්සේරු කරනු ලබන අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වය මතය.

අ220. ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ අන්තයට ආසන්න ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක කුමන තක්සේරු කළ අවදානම් නිර්ණය කිරීම සහ එම නිසා සැලකිය යුතු අවදානම් වන, වෙනත් ශ්‍රී ලවිප්‍රයක අවශ්‍යතා සමග අනුකූලව සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ලෙස සැලකිය හැකි නිශ්චය කරන ලද වර්ගයක අවදානම් වන්නේ නම් හැර, එය වෘත්තීය විනිශ්චයට අයත් කරුණකි. වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමට සම්බන්ධයෙන් තවදුරටත් වන අවශ්‍යතාවයන් සහ මගපෙන්වීම් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240 ලබා දෙයි.⁵⁷

උදාහරණ:

- සුපිරි වෙළඳ සැලක සිල්ලර වෙලෙන්දෙකුගේ මුදල් සාමාන්‍යයෙන් විය හැකි අවප්‍රකාශයකට ඉතා ඉහළ සම්භාව්‍යතාවයක් තිබෙන බව නිර්ණය කළ හැකිය. (මුදල් සාවද්‍ය ලෙස පරිහරණය කරනු ඇතැයි යන අවදානම නිසා) කෙසේ වෙතත් විශාලත්වය දර්ශීය වශයෙන් ඉතා පහළ විය හැකිය. (ගබඩාවේ මෙහෙයුම් කරන භෞතික මුදල් ප්‍රමාණයේ පහළ මට්ටමේ වටිනාකම නිසා.) මෙම සාධක දෙකේ සංයෝජනයක් ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය මත මුදල් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ලෙස නිර්ණය කිරීම පැවැත්ම බොහෝ විට ප්‍රතිඵලය විය නොහැක.
- අස්තිත්ත්වයක් ව්‍යාපාරික බණ්ඩයක් විකිණීමට කතිකා කරගනිමින් සිටී. කීර්තිනාමය හානිකරණයේ බලපෑම විගණක සැලකිල්ලට ගැනීම සහ පුද්ගලගතභාවය, අතියතතාවය සහ කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බවට නැඹුරු වීම හෝ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධකයන් හි ආවේණික අවදානම් සාධකයන්ගේ බලපෑම නිසා ඉහළ ප්‍රමාණ නිසා සහ ඉතා ඉහළ විය හැකි අවප්‍රකාශයේ සම්භාව්‍යතාවයක් තිබිය හැකි බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. මෙය කීර්තිනාමය හානිකරණයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් විය හැකි ලෙස නිර්ණය කිරීම ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය.

⁵³ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 260 (සංශෝධන) 15 වන ඡේදය

⁵⁴ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 701, ස්වාධීන විගණකගේ වාර්තාවේ ප්‍රධාන විගණන කරුණු සන්නිවේදනය, 9වන ඡේදය

⁵⁵ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 220, 17 සහ අ19 ඡේද

⁵⁶ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 600, 30 සහ 31 ඡේද

⁵⁷ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240, 26-28 ඡේද

අ221. විගණක ආවේණික අවදානම තසේරු කිරීමේදී ආවේණික අවදානම් සාධක වල සාපේක්ෂ බලපෑම ද එසේම සැලකිල්ලට ගනී. ආවේණික අවදානම් සාධක වල බලපෑම පහල වන විට තක්සේරු කළ අවදානමට පහල වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඉහළ ආවේණික අවදානමක් තිබෙන ලෙස තක්සේරු කළ හැකි ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සහ එබැවින් සැලකිය යුතු අවදානම් ලෙස නිර්ණය කරන අතර පහත සඳහන් වැනි කරුණු වලින් පැන නැගිය හැකිය.

- බහු ආංශික පිළිගත හැකි ගිණුම්කරණයේදී සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු ඇති ගණුදෙනු සඳහා, පුද්ගලගතභාවය සම්බන්ධවන හා සමාන වැනි,
- ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයක් හෝ සංකීර්ණ ආදර්ශ තිබෙන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු.
- ගිණුම් ශේෂ වලට සහයවන දත්ත රැස් කිරීමේ සහ සැකසීම තුළ සංකීර්ණතාවයන්.
- සංකීර්ණ ගණනයකිරීම්, සම්බන්ධ වන ගිණුම් ශේෂ හෝ ප්‍රමාණාත්මක හෙලිදරව් කිරීම්.
- එක හා සමාන නොවන අර්ථ නිරූපණයකට යටත් විය හැකි ගිණුම්කරණ මූලධර්ම.
- ගිණුම්කරණය වෙනස් වීම සම්බන්ධ වන අස්තීන්ත්වයේ ව්‍යාපාරික කටයුතු වල වෙනස් වීම. උදාහරණ ලෙස: ව්‍යාපාර සංයෝග සහ අත්කර ගැනීම්.

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක් ඒ සඳහා ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා නොදෙන අවදානම් (යොමුව: 33 ඡේදය)

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබානොදෙන එම අවදානම් හඳුනාගත යුතු වීම අවශ්‍ය වන්නේ කුමක් නිසාද.

අ222. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමේ ස්වභාවය සහ එම අවදානම අමතන පාලන ක්‍රියා වල ස්වභාවය නිසා, සමහර තත්ත්වයන් තුළදී, ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට හැකි එකම ක්‍රමය වන්නේ පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමය ඒ අනුව සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇමතීමට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 සමග අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම සඳහා හැඟවීම් නිසා කිසියම් එවැනි අවදානම් විගණකට හඳුනාගැනීමට අවශ්‍යතාවයක් ඇත.

අ223. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකි, එවැනි අවදානම් අමතන පාලන සඳහා පාලන එසේම හඳුනාගැනීම 26(අ)(iii) ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කරන්නේ, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330⁵⁸ සමග අනුකූලව එවැනි පාලන සැලසුම් කිරීමට සහ ඉටු කිරීම විගණකට අවශ්‍ය කරන නිසාය.

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා නොදෙන එම අවදානම් නිර්ණය කිරීම

අ224. ඉතා ඉහළ ස්වයංක්‍රීය සැකසුම් වලට, ඉතා ස්වල්ප හෝ කිසිම මැදිහත් වීමකට අත් හුරු ක්‍රමයට යටත් නොවන වර්ග රටාවකට ව්‍යාපාරික ගනුදෙනු වලට යටත් වන අවස්ථාවක, අවදානමට සම්බන්ධ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි පමණක් ඉටුකළ නොහැකිය. මෙවැනි අවස්ථාවක් විය හැක්කේ අස්තීන්ත්වයේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක තොරතුරු මූලපිරීම වාර්තා කිරීම සැකසීම හෝ වාර්තාකරණය සිදුවන්නේ විද්‍යුත් ස්වරූපයෙන් පමණක් වීම සහ එවැනි තොරතුරු පද්ධතියක් එහි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හරහා ඉතා ඉහළ මට්ටමක අනුකලනයක් සම්බන්ධ වන තත්ත්වයන් තුළය.

එවැනි අවස්ථාවන්හිදී:

- විගණන සාක්ෂි ලබා ගත හැක්කේ විද්‍යුත් ස්වරූපයෙන් පමණක් නම් සහ ඒවායේ ප්‍රමාණවත් බව සහ යෝග්‍යත්වය සාමාන්‍යයෙන් රදා පවතින්නේ ඒවායේ නිරවද්‍යතාවය සහ සම්පූර්ණත්වය මත පාලනයන්ගේ සඵලදායකත්වය මතය.
- යෝග්‍යකරන පාලන සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවන්නේ නොමැති නම් විය හැකි යෝග්‍ය නොවන මූලපිරීම හෝ තොරතුරු වෙනස් කිරීම සිදු වීම සහ අනාවරණය නොවීම ඉතා ඉහළ විය හැකිය.

උදාහරණය:

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මත පමණක්ම පදනම්ව විදුලි සංදේශ අස්තිත්ත්වයක් සඳහා අයහාරයට සම්බන්ධ ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීම දර්ශීයව විය නොහැකිය. මෙයට හේතු වන්නේ නිරීක්ෂණය කළ හැකි ස්වරූපයෙන් ඇමතුම් හෝ දත්ත ක්‍රියා පිළිබඳ සාක්ෂි නොපවතින බැවිනි. ඒ වෙනුවට ඇමතුම් ආරම්භය සහ අවසාන කිරීම සහ දත්ත ක්‍රියාකාරකම් නිවැරදිව ග්‍රහණය කිරීම (උදා: ඇමතුමක මිනිත්තු ගණන හෝ බාගත කිරීම් වල පරිමාව) නිර්ණය කිරීමට දර්ශීයව ඉටු කරන පරීක්ෂා කිරීමේ සැලකිය යුතු අන්දමේ පාලන සහ අස්තිත්ත්වයේ බිල් කිරීමේ පද්ධතිය තුළ නිවැරදිව වාර්තා කිරීම.

අ225. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් සහ යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා නොදෙන එම අවදානම් පිළිබඳ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත තවදුරටත් වන මග පෙන්වීම් ශ්‍රීලව්‍ය 540(සංශෝධිත) ලබා දෙයි.⁵⁹ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත මෙය ස්වයංක්‍රීය සැලසුම් වලට පමණක් සීමා නොවිය හැකි අතර එය එලෙසම සංකීර්ණ ආදර්ශ වලටත් ව්‍යවහාර විය හැකිය.

පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම (යොමුව:34 ඡේදය)

අ226. පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණකගේ සැලසුම් පදනම් වන්නේ පාලන සඵලදායක ලෙස ක්‍රියාත්මක වන බව අපේක්ෂා කරමින්ය, සහ මෙය විගණකගේ පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම සඳහා පදනම සකස් කරයි. පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වයේ මූලික අපේක්ෂාවක් පදනම් වන්නේ විගණකගේ සැලසුම් අගය කිරීම සහ පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ වන හඳුනාගත් පාලනයන් හි ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්ණය කිරීම මතය. ශ්‍රීලව්‍ය 330 සමග අනුකූලව පාලන තුළ මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය විගණක වරක් පරීක්ෂා කළ විට පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ මූලික අපේක්ෂාවන් විගණකට තහවුරු කිරීමට හැකිවනු ඇත. අපේක්ෂා කළ පරිදි පාලන සඵලදායී ලෙස මෙහෙයුම් වන්නේ නැත්නම් 37 වන ඡේදය සමග අනුකූලව විගණකට පාලන අවදානම් තක්සේරුව සංශෝධනය කිරීම අවශ්‍ය වේ.

අ227. පාලන අවදානම් හි විගණකගේ තක්සේරුව වඩා කැමති විගණන ශිල්ප ක්‍රම හෝ ක්‍රමවේද මත රඳා පවතිමින් විවිධ ආකාරයෙන් ඉටු කළ හැකි අතර වෙනස් ආකාර වලින් ප්‍රකාශ කළ හැකිය.

අ228. පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ නම්, විගණකගේ අපේක්ෂාව වන පාලන සඵලදායී ලෙස මෙහෙයවන බව තහවුරු කිරීමට පාලනයන් හි සංයෝජනයන් පරීක්ෂා කිරීම එයට අවශ්‍ය විය හැකිය. තොරතුරු තාක්ෂණ පොදු පාලන ඇතුළුව සෘජු සහ වක්‍ර යන පාලන දෙකේම පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කළ හැකි අතර එය එසේනම් පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීමේදී පාලනයන් හි සංයෝජිත අපේක්ෂා කරන බලපෑම සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. පරීක්ෂා කළ යුතු පාලන ප්‍රමාණය තෙක් තක්සේරු කළ ආවේණික අවදානම සම්පූර්ණයෙන් අමතන්නේ නැති විට විගණන අවදානම පිළිගත හැකි පහළ මට්ටම දක්වා අඩු කිරීම තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් මත හැඟවීම් විගණක නිර්ණය කෙරේ.

අ229. ස්වයංක්‍රීය පාලනයක මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන විට, කාලපරිච්ඡේදය පුරාවටම ස්වයංක්‍රීය පාලන සඵලදායී ලෙස මෙහෙයවන බවට වන විගණකගේ අපේක්ෂාව සඳහා පදනමක් ලබා දීමට සහ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් ඇමතීමට එම ස්වයංක්‍රීය පාලන අඛණ්ඩව ක්‍රියා කරන බවට සහය වන අදාළ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායක බවට පරීක්ෂා කිරීමද එසේම විගණක සැලසුම් කළ හැකිය. සම්බන්ධිත පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන සඵලදායක නොවන බව විගණක අපේක්ෂා කරන විට මෙම නිර්ණය කිරීම් සැදැහුම් මට්ටමේදී පාලන අවදානම් විගණකගේ තක්සේරුවට බලපෑ හැකි අතර තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම මගින් පැන නගින අදාළ අවදානම් ඇමතීමට තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඇතුළු කිරීමට විගණකට තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි අවශ්‍ය විය හැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළදී විගණක ඉටු කළ හැකි එම ක්‍රියාපටිපාටි පිළිබඳ තවදුරටත් වන මගපෙන්වීම් ශ්‍රීලව්‍ය 330⁶⁰ තුළ ලබා දෙයි.

⁵⁹ ශ්‍රීලව්‍ය 540(සංශෝධිත) , අ87-අ89 ඡේද
⁶⁰ ශ්‍රීලව්‍ය 330, අ29-අ30 ඡේද

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි අගය කිරීම. (යොමුව: 35 ඡේදය)

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි විගණක අගය කළ යුත්තේ කුමක් නිසාද

අ230. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා පදනමක් ලබා දෙයි. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 සමග අනුකූලව සැදැහුම් මට්ටමේදී, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටිවල ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය විගණකගේ සැලසුම සඳහා පදනමක් ලබා දෙයි. ඒ අනුව අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි, මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වංචාව හෝ වැරදි නිසාද යන්න හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා පදනමක් ලබාදෙයි.

විගණන සාක්ෂි අගය කිරීම

අ231. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් වන විගණන සාක්ෂි, කළමනාකාරිත්වයේ සැදැහුම් වලට සහය වන සහ තක්සේරු කෙරෙන එම තොරතුරු වලින් සහ එවැනි සැදැහුම් පරස්පර විරෝධී වන ඕනෑම තොරතුරු යන දෙවර්ගයේම තොරතුරු වලින් සමන්විත වේ.⁶¹

වෘත්තීය සංශය දෘශ්ඨිය

අ232. අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි මගින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි අගය කිරීමේදී, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් මෙන්ම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමක් ඇගවිය හැකි, පරස්පර විරෝධී වන යම් සාක්ෂි තිබේදැයි හඳුනාගැනීමට හැකිවනු පිණිස, අස්තිත්ත්වය එහි පරිසරය, අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතීන් පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ලබා ගත්තේ දැයි විගණක සැලකිල්ලට ගනී.

සැලකිය යුතු අන්දමේ නොවන එහෙත් ප්‍රමාණාත්මක වන පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් (යොමුව: 36 ඡේදය)

අ233. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 320⁶² තුළ පැහැදිලි කර ඇති පරිදි ප්‍රමාණාත්මකභාවය මත විගණක අවදානම් සැලකිල්ලට ගනු ලබන්නේ, ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කරන විටය. ප්‍රමාණාත්මකභාවයේ විගණකගේ නිර්ණය කිරීම වෘත්තීය විනිශ්චයට අයත් කරුණක් වන අතර මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ගේ මූල්‍ය තොරතුරු අවශ්‍යතාවයන් හි විගණකගේ හැදින්වීම මගින් බලපෑමට ලක් වේ.⁶³ මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ අරමුණ සහ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 හි 18 වන ඡේදයේ අරමුණ සඳහා, ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් අත් හැරියහොත් ප්‍රමාණාත්මක වන වැරදි ලෙස සඳහන් කිරීම හෝ තොරතුරු සැඟවීම පිළිබඳ, මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමස්ථයක් ලෙස පදනම මත ගත් විට ඒවා පරිශීලකයන්ගේ ආර්ථික තීරණ වලට සාධාරණ ලෙස බලපෑමට අපේක්ෂා කිරීම.

අ234. ප්‍රමාණාත්මක වන ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් තිබිය හැකිය. එහෙත් ඒවා සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් ලෙස නිර්ණය නොකර තිබිය හැකිය. (එනම්, හඳුනාගත් අදාල සැදැහුම් නොමැති)

උදාහරණය:

විධායක නිලධාරීන් සඳහා වන්දි ගෙවීම පිළිබඳ අස්තිත්ත්වයට හෙලිදරව් කිරීමක් තිබිය හැකිය. ඒ සඳහා විගණක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගෙන නොමැත. කෙසේ වෙතත් මෙම හෙලිදරව් කිරීම ප්‍රමාණාත්මක බව අ233 ඡේදය තුළ සැලකිල්ලට ගැනීම් පදනම මත නිර්ණය කළ හැකිය.

අ235. ප්‍රමාණාත්මක එහෙත් ඒවා සැලකිය යුතු අන්දමේ ලෙස නිර්ණය නොකළ ගනුදෙනු පන්ති ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් ඇමතිමට විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330⁶⁴ තුළ අමතා ඇත. 29 වන ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කරන පරිදි සැලකිය යුතු ලෙස නිර්ණය කළ යුතු ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂයන් හෝ හෙලිදරව්

⁶¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 500, අ1 වන ඡේදය

⁶² ශ්‍රී ලවිප්‍ර 320, අ1 වන ඡේදය

⁶³ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 320, 4 වන ඡේදය

⁶⁴ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, 18 වන ඡේදය

කිරීමක් වන විට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 හි 18 වන ඡේදයේ අරමුණු සඳහා ගනුදෙනු පන්තියක්, ගිණුම් ශේෂයක් හෝ හෙලිදරව් කිරීමක් ද එලෙසම ප්‍රමාණාත්මක ගනුදෙනු පන්තියක්, ගිණුම් ශේෂයක් හෝ හෙලිදරව් කිරීමක් වේ.

අවදානම් තක්සේරුව සංශෝධනය කිරීම (යොමුව: 37 ඡේදය)

අ236. අවදානම් තක්සේරු කිරීම පදනම වූ තොරතුරු වලින් සැලකිය යුතු අන්දමින් වෙනස් විගණනය තුළදී, විගණකගේ අවධානයට නව හෝ වෙනත් තොරතුරු පෙනීමට පටන් ගත හැකිය.

උදාහරණය:

අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරුව පදනම් විය හැක්කේ එක්තරා පාලන සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවන්නේය යන අපේක්ෂාව මත විය හැකිය. එම පාලනයන් හි පරීක්ෂා ඉටු කිරීම තුළදී විගණනය තුළ අදාළ කාලවලදී සඵලදායක ලෙස ඒවායේ මෙහෙයුම් සිදු නොවන බවට විගණන සාක්ෂි විගණක ලබා ගත හැකිය. ඒ හා සමානව තහවුරු කිරීමේ පරීක්ෂා ඉටු කිරීම තුළදී අවප්‍රකාශ වටිනාකම මගින් හෝ සංඛ්‍යාතයෙන් විගණකගේ අවදානම් තක්සේරුව සමග සංගත වනවාට වඩා විශාල බව විගණක අනාවරණය කරගත හැකිය. එවන් තත්ත්වයන් තුළදී අවදානම් තක්සේරුව අස්තිත්ත්වයේ සැබෑ තත්ත්වයන් යෝග්‍ය පරිදි පිළිබිඹු විය නොහැකි අතර ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අනාවරණය කර ගැනීම් තුළ තවදුරටත් සැලසුම් කළ විගණන පටිපාටි සඵලදායක නොවිය හැකිය. පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය අගය කිරීම පිළිබඳ තවදුරටත් වන මගපෙන්වීම් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 හි 16 සහ 17 වන ඡේද ලබා දෙයි.

ලේඛනගතකරණය (යොමුව: 38 ඡේදය)

අ237. පුනරාවර්තනය වන විගණන සඳහා, අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරයේ හෝ ක්‍රියාවලි තුළ වෙනස්වීම් පිළිබිඹු වීම සඳහා වන පරිදි එක්තරා ලේඛනගත කිරීම් ඉදිරියට ගෙනයාම, යාවත්කාලීන කළ යුතුය.

අ238. විගණකගේ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය භාවිතා කිරීම කුමන අන්දමින් ලේඛනගත කරන තනි ක්‍රමයක් තිබිය නොහැකි වුවත් විගණන ලේඛනගත කිරීම එසේ නමුදු විගණකගේ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය භාවිතා කිරීමේ සාක්ෂි ලබා දිය හැකි බව වෙනත් සැලකිල්ලට ගත යුතු දෑ අතරම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 230 අවධානය යොමු කරයි.⁶⁵ උදාහරණ ලෙස අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් විගණන සාක්ෂි ලබාගන්නා විට කළමනාකාරිත්වයේ සැදැහුම් තහවුරු කරන සහ පරස්පර විරෝධීවන යන දෙකම ඇතුළත් ය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම් සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දීමට විගණන සාක්ෂි ලබා දෙන්නේ ද යන්න අගය කිරීම තුළදී සිදුකළ වෘත්තීය විනිශ්චයන් ඇතුළුව, එම සාක්ෂි විගණක අගය කළේ කෙසේද යන්න මෙම ලේඛනගත කිරීමේ ඇතුළත් විය හැකිය. විගණක විසින් වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය භාවිතා කිරීම සඳහා කුමන ලේඛනගත කිරීම සාක්ෂි ලබා දිය හැකිද යන්න සඳහා මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රය තුළ වෙනත් අවශ්‍යතාවයන් සඳහා උදාහරණ වලට ඇතුළත් වන්නේ;

- අවදානම් පැවැත්ම තහවුරු විය හැකි විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමේ දිශාවට හෝ අවදානම් පැවැත්ම පරස්පර විරෝධී විය හැකි අවදානම් බැහැර කරන දිශාවට පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආකාරයට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීමට සහ ඉටු කිරීමට 13 වන ඡේදය මගින් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.
- අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව ව්‍යවහාර කිරීම සහ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම පිළිබඳ කාර්යභාර කණ්ඩායමේ ප්‍රධාන සාමාජිකයන් අතර සාකච්ඡාවක් 17 වන ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.
- අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලට කිසියම් වෙනස් වීම් සඳහා හේතු සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සමග අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති යෝග්‍ය සහ සංගත වන්නේ ද ඇගයීම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම 19(ආ) සහ 20 ඡේද වලින් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.
- එක්ක හෝ ඊට වැඩි ගණනක පාලන උණනාවයන් හඳුනාගෙන ඇත්ද යන්න නිර්ණය කිරීමට සහ, අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් ලබාගත් අවශ්‍ය කරන අවබෝධය මත පදනම්ව, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක අස්තිත්ත්වයේ තත්ත්වයනට

⁶⁵ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 230, අ7 ඡේදය

යෝග්‍ය දැයි අගය කිරීමට, 21(ආ), 22(ආ), 23(ආ), 24(ඇ), 25(ඇ), 26(ඇ) සහ 27 ඡේද වලින් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.

- කළමනාකාරිත්වය විසින් කල, සැදැහුම් වලට තහවුරු කෙරෙන හෝ පරස්පර විරෝධී වන වුවත් සහ විගණන සාක්ෂි ලබාගත් තක්සේරු අවදානම් පටිපාටි වලින් ද යන්න අගය කිරීමට සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දෙන, අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත් සියලු විගණන සාක්ෂි සැලකිල්ලට ගැනීමට 35 වන ඡේදයෙන් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ: සහ
- අදාල වන විට ප්‍රමාණාත්මක පන්තියක ගනුදෙනු ගිනුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක හෝ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම නොමැත යන්න විගණකගේ නිර්ණය කිරීමට තවදුරටත් යෝග්‍යව එසේම පවතින්නේද යන විගණකගේ අගය කිරීමට 36 වන ඡේදයෙන් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.

පරිමාණගතකලහැකිබව

- අ239. 38 වන ඡේදයේ අවශ්‍යතාවයන් ලේඛනගත කල යුතු ආකාරය වන්නේ විගණකට වෘත්තීය විනිශ්චය භාවිතා කර නිර්ණය කිරීම සඳහාය.
- අ240. විගණනය සමග පෙර වූ අත්දැකීමක් නොමැති, පලපුරුදු විගණකවරයෙකුට ප්‍රමාණවත් වන, ඉටුකල විගණන පටිපාටිවල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය අවබෝධ කර ගැනීමෙන්, වඩාත් විස්තරාත්මක ලේඛනගත කිරීමක්, අසීරු විනිශ්චයක් ගැනීම සඳහා තාර්කිකයට සහය වීමට අවශ්‍ය විය හැකිය.
- අ241. සංකීර්ණත්වයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන්හි විගණන සඳහා, ලේඛනගත කිරීම් වල ස්වරූපය සහ ප්‍රමාණය සාපේක්ෂ වශයෙන් සරල සහ සංක්ෂිප්ත විය හැකිය. විගණකගේ ලේඛනගත කිරීමේ ස්වරූපය සහ ප්‍රමාණය, ස්වභාවය, අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය, විශාලත්වය සංකීර්ණතාවය සහ එහි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය, අස්තිත්ත්වයෙන් තොරතුරු ලබාගත හැකි බව විගණන ක්‍රියා මාර්ග තුල භාවිතා කල විගණන ක්‍රමවේදය සහ තාක්ෂණය මගින් බලපෑමට ලක් වේ. අස්තිත්ත්වය සහ එයට අදාල කරුණුවල විගණකගේ අවබෝධය මුළුමනින්ම ලේඛනගත කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. විගණක විසින් ලේඛනගත කරන ප්‍රධාන මූලිකාංගයන්ගේ⁶⁶ අවබෝධයට ඇතුලත් විය හැක්කේ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීමට විගණක පදනම් කරගත් කරුණුය. කෙසේ වෙතත් සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගත් සෑම ආවේණික අවදානම් සාධකයක්ම විගණක ලේඛනගත කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

උදාහරණය:

සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයන් තුල විගණන වලදී විගණන ලේඛනගත කිරීම සමස්ථ ක්‍රමෝපායේ සහ විගණන සැලැස්මේ විගණකගේ ලේඛනගත කිරීම් තුල අන්තර්ගත කල හැකිය.⁶⁷ උදාහරණ ලෙස, ඒ හා සමානව අවදානම් තක්සේරුවේ ප්‍රතිඵල වෙන් වෙන්ව ලේඛනගත කිරීම හෝ විගණකගෙන් තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටිවල ලේඛනගත කිරීමේ කොටසක් ලෙස ලේඛනගත කල හැකිය.⁶⁸

⁶⁶ ශ්‍රී ලව්‍ය 230, 8 වන ඡේදය

⁶⁷ ශ්‍රී ලව්‍ය 300, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් සැලසුම් කිරීම, 7.9 සහ අ11

⁶⁸ ශ්‍රී ලව්‍ය 330, 28 වන ඡේදය

1 වන පරිච්ඡේදය

(යොමුව: අ61-අ67 ඡේද)

අස්තිත්ත්වය සහ එහි ව්‍යාපාරික ආදර්ශය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම්

මෙම පරිච්ඡේදය අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය අරමුණු සහ විෂය පථය පැහැදිලි කරන අතර, ව්‍යාපාරික ආදර්ශයේ ඇතුළත් කළ යුතු අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියා අවබෝධ කරගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු කරුණු වල උදාහරණ ලබාදෙයි. අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශයේ විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම සහ එහි ව්‍යාපාරික ක්‍රමෝපායට සහ ව්‍යාපාරික අරමුණු වලට කෙසේ බලපාන්නේද යන්න සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත බලපෑමක් විය හැකි ව්‍යාපාරික අවදානම් හඳුනාගැනීම තුළ විගණකට සහය විය හැකිය. මෙයට අමතරව ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම තුළද මෙය සහය විය හැකිය.

අස්තිත්ත්වයක ව්‍යාපාරික ආදර්ශයේ අරමුණු සහ විෂය පථය

1. අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය, උදාහරණ ලෙස, එහි සංවිධානමය ව්‍යුහය, ක්‍රියාවන්හි මෙහෙයුම් හෝ විෂයපථය, ව්‍යාපාරික මාර්ග (තරඟකරුවන් සහ ඒ මත ගනුදෙනුකරුවන් ඇතුළුව), ක්‍රියාවලි, වර්ධන අවස්ථාවන්, ගෝලීයකරණය, නියාමන අවශ්‍යතාවයන් සහ තාක්ෂණික ශිල්පක්‍රම, අස්තිත්ත්වයේ උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශව සඳහා, මූල්‍ය හෝ පුළුල් වටිනාකම් අස්තිත්ත්වය ඇති කරන්නේ, ආරක්ෂා කරගන්නේ සහ ග්‍රහණය කරගන්නේ කෙසේද යන්න අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශය විස්තර කරයි.
2. ක්‍රමෝපායන් යනු, අස්තිත්ත්වයක් මුහුණපාන අවදානම් සහ අවස්ථාවන් ඇමතීමට එය සැලසුම් කරන්නේ කෙසේද යන්න ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු අත්කර ගැනීමට කළමනාකරණය විසින් සැලසුම් කරන්නේ කුමන පිවිසුම් මාර්ගද යන්න වේ. අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු සහ එය මෙහෙයුම්කරණ අභ්‍යන්තර හා බාහිර තත්ත්වයන් තුළ වන එහි අරමුණුවල වෙනස්වීම් වලට ප්‍රතිචාර ලෙස කළමනාකාරිත්වය මගින්, අවස්ථාවෙන් අවස්ථාවට වෙනස්කරන අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රමෝපායන්.
3. දර්ශීය ලෙස ව්‍යාපාරික ආදර්ශයක විස්තරයක ඇතුළත් වන්නේ:
  - අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවන්හි විෂයපථය සහ ඒවා ඔවුන් සිදුකරන්නේ කුමක් නිසාද.
  - අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යුහය සහ එහි මෙහෙයුම් වල පරිමාණය.
  - එය මෙහෙයුම් සිදු කරන, වෙළඳපොළ, හෝ භූගෝලීය හෝ ජන කණ්ඩායම් වලට අදාළ වෙළඳපොළ, පවත්නා ප්‍රදේශ සහ අගයදාමයේ කොටසක්, එම වෙළඳපොළවල් හෝ පවත්නා ප්‍රදේශ තුළ (ප්‍රධාන නිෂ්පාදන, ගනුදෙනුකරු බණ්ඩ සහ බෙදාහැරීමේ ක්‍රම) සමඟ එය කෙසේ මෙහෙයුම්වල නිරත වන්නේද සහ එය තරඟකරන ආකාරයේ පදනම.
  - වටිනාකම් උපද්දවීම, ආරක්ෂාකිරීම හෝ ග්‍රහණයකිරීම තුළ වැදගත් එම ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලීන්හි එම කොටසමත අවධානය යොමු කරමින්, එහි ක්‍රියා ඉටුකිරීමේදී යොදවා ඇති, අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික හෝ මෙහෙයුම් ක්‍රියාවලි (එනම්: ආයෝජනය කිරීම්, මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ක්‍රියාවලි)
  - අස්තිත්ත්වයේ සාර්ථකත්වයට අවශ්‍යකරන හෝ වැදගත් විය හැකි සම්පත් (උදා: මූල්‍ය, මානව, බුද්ධිමය, පාරිසරික සහ තාක්ෂණික) සහ වෙනත් යෙදවුම් සහ සබඳතා (උදා: ගනුදෙනුකරුවන්, තරඟකරුවන්, සැපයුම්කරුවන් සහ සේවකයන්)
  - තොරතුරු තාක්ෂණ අතුරු මුහුණත් සහ වෙනත් තාක්ෂණ ක්‍රමවේද මගින් ගනුදෙනුකරුවන්, සැපයුම්කරුවන්, ණය දෙන්නන් සහ වෙනත් ඇල්මක් ඇති පාර්ශවකරුවන් සමඟ එහි අභ්‍යන්තර ක්‍රියාකාරීත්වය තොරතුරු තාක්ෂණ ආදර්ශය භාවිතය අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආකෘතිය සමඟ අනුකලනය කරන්නේ කෙසේද.
4. සැදැහුම් මට්ටමේදී හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ගනුදෙනු පන්තීන්හි, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සඳහා වහාම ප්‍රති විපාකයක් ව්‍යාපාරික අවදානමකට තිබිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස නිශ්චල දේපල වෙළඳපොළ මිල ගණන්වල සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටීමකින් පැන නැගියහැකි ව්‍යාපාරික අවදානම, නිශ්චල දේපල මගින් ආවරණයවන මධ්‍ය කාලීන ණය දෙන්නෙක් සඳහා අගය කිරීමේ සැදැහුම ආශ්‍රිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම වැඩිවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත් එම අවදානම, විශේෂයෙන් බරපතල ආර්ථික පසුබෑමක සංයෝජනයක් සමඟ වූ කල්හි, එහි ණය මත ජීව කාලයේම ණය හානි ඇතිවීමේ පාදක වන අවදානම සංගාමීව ඉහළ යයි, එසේ එය දිගු කාලීන ප්‍රතිවිපාක

ඇතිවිය හැකිය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වන ණය හානි සඳහා වන ශුද්ධ නිරාවරණය අස්තිත්ත්වය අඛණ්ඩ ලෙස දිගටම පවත්වා ගෙන යෑමේ එහි හැකියාව මත සැලකිය යුතු ලෙස සැකයක් පහල කරයි. එසේනම්, අස්තිත්ත්වයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනම් ගිණුම්කරණය භාවිතය යෝග්‍යතාවය සහ ප්‍රමාණාත්මක අනියතතාවයන් පවතින්නේද යන්න ගැන නිර්ණයකිරීම පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීම කළමනාකාරිත්වය සහ විගණකගේ නිගමනය සඳහා මෙය හැඟවීමක් තිබිය හැකිය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තුළින් ව්‍යාපාරික අවදානමක් තිබිය හැකිද යන්න, එබැවින් සැලකිල්ලට ගත යුත්තේ අස්තිත්ත්වයේ තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගැනීමෙනි. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැවැත්ම පැන නැගිය හැකි සිද්ධීන්ට සහ තත්ත්වයන්ට උදාහරණ 2 වන පරිශිෂ්ටයේ සඳහන් වේ.

අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියා

5. අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවන්හි අවබෝධයක් ලබාගැනීමේදී විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු වල උදාහරණවලට (අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ආදර්ශයේ ඇතුළත්) ඇතුළත් වන්නේ:

(අ) පහත සඳහන් වැනි ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම්:

- අන්තර්ජාල විකුණුම් සහ අලෙවි ක්‍රියා වැනි විද්‍යුත් වානිජ්‍ය තුළ සහභාගිත්වය ඇතුළුව අයහාර මූලාශ්‍ර, නිෂ්පාදන හෝ සේවා සහ වෙළඳපොළ වල ස්වභාවය.
- මෙහෙයුම් හසුරුවන ආකාරය (උදාහරණ ලෙස නිෂ්පාදන අදියර සහ ක්‍රම, පාරිසරික අවදානම් වලට නිරාවරණය වන ක්‍රියා).
- සන්ධාන, බද්ධ ව්‍යාපාර සහ බාහිරකරණ ක්‍රියා.
- භූගෝලීය විසිරීම සහ කර්මාන්ත බණ්ඩකරණය.
- නිෂ්පාදන පහසුකම්, ගබඩා සහ කාර්යාල පිහිටීම සහ තොග පිහිටි ස්ථාන සහ ප්‍රමාණ.
- භාණ්ඩ සහ සේවාවන්හි ප්‍රධාන ගනුදෙනුකරුවන් සහ වැදගත් සැපයුම්කරුවන් සහ සේවා නියුක්ත කිරීමේ සැලසුම් (වෘත්තීය සමිති සමඟ ගිවිසුම් පැවැත්ම, විශ්‍රාම වැටුප් සහ වෙනත් සේවාසහ - සේවක ප්‍රතිලාභ, කොටස් විකල්ප හෝ දිරිගැන්වීම් ප්‍රසාද දීමනා එකඟවීම් සහ සේවයේ නියුක්ත කිරීමේ කරුණුවලට සම්බන්ධිත රජයේ රෙගුලාසි ඇතුළුව).
- පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ක්‍රියා සහ වියදම්.
- සම්බන්ධිත පාර්ශව සමඟ ගනුදෙනු.

(ආ) පහත දෑ වැනි ආයෝජන සහ ආයෝජන ක්‍රියා:

- සැලසුම් කල හෝ මැනකදී ක්‍රියාවට නංවන ලද අත්කරගැනීම් හෝ නිදහස් කර ගැනීම්.
- සුරැකුම්පත් වල සහ ණය තුළ ආයෝජනය සහ බැහැර කිරීම.
- ප්‍රාග්ධන ආයෝජන ක්‍රියා.
- පාලනය - නොවන හවුල් ව්‍යාපාර, බද්ධ ව්‍යාපාර සහ පාලනය නොවන විශේෂ අරමුණ අස්තිත්ත්ව ඇතුළුව ඒකාබද්ධ නොවන අස්තිත්ත්වයන් තුළ ආයෝජන.

(ඇ) පහත දෑ වැනි මූල්‍යකරණය සහ මූල්‍යකරණ ක්‍රියා:

- ඒකාබද්ධ කල සහ ඒකාබද්ධ නොකල ව්‍යුහයන් ඇතුළුව, ප්‍රධාන පරිපාලිත සහ ආශ්‍රිත අස්තිත්ත්වයන්හි අයත්බවේ ව්‍යුහය.
- ශේෂ පත්‍රයෙන් පරිබාහිර මූල්‍යකරණ එකඟවීම් සහ කල්බදු එකඟවීම් ඇතුළුව, ණය ව්‍යුහය සහ සම්බන්ධිත කොන්දේසි.
- වැඩදායී අයිතීන් (උදාහරණ ලෙස, දේශීය, විදේශීය, ව්‍යාපාරික කීර්තිය සහ පලපුරුද්ද) සහ සම්බන්ධිත පාර්ශව.
- ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍ර භාවිතය.

විශේෂ අරමුණ අස්තිත්ත්වයන් හි ස්වභාවය

6. විශේෂ අරමුණක් සහිත අස්තිත්ත්වයක් යනු (සමහර අවස්ථාවලදී විශේෂ අරමුණ වාහකයක් / මාධ්‍යයක් ලෙස හඳුන්වනු ලබන) මූල්‍ය වත්කම්හි කල්බදු දීමක් හෝ සුරක්ෂිතකරණයක් සිදු කිරීමට හෝ පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ක්‍රියා ක්‍රියාවට නැංවීමට වැනි පටු සහ මනාලෙස නිර්වචනය කල අරමුණක් සඳහා සාමාන්‍යයෙන් ස්ථාපනය කරන අස්තිත්ත්වයකි. එය සංස්ථාවක්, භාරයක්, හවුල් ව්‍යාපාරයක් හෝ සංස්ථාගත නොකල අස්තිත්ත්වයක ස්වරූපය ගත හැකිය. අස්තිත්ත්වයක් එය වෙනුවෙන් විශේෂ අරමුණු

අස්තිත්ත්වයක් ඇති කල විට, නිතර පසුව සඳහන් කල දෑ ට වත්කම් මාරු කල හැකිය. (උදාහරණ ලෙස මූල්‍ය වත්කම් ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිභද්‍රතා ගැනීමේ කොටසක් ලෙස) පසුව සඳහන් කල දෑ හි වත්කම් භාවිතා කිරීමේ අයිතිය ලබා ගැනීමට හෝ පසුව කී දෑ සඳහා සේවා සැපයීමට ලබා ගැනීම. ඒ අතරම පසුව කී දෑ සඳහා අරමුදල් වෙනත් පාර්ශව ලබා දිය හැකිය. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 550 හි සඳහන් පරිදි, සමහර තත්ත්වයන් තුළදී, විශේෂ අරමුණු අස්තිත්ත්වයක්, අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් විය හැකිය.⁶⁹

7. විශේෂ අරමුණු අස්තිත්ත්වයක් පාලනය වන ලෙස සලකනු ලැබිය හැකි විස්තරාත්මක කොන්දේසි සහ විශේෂ අරමුණු අස්තිත්ත්වයන් ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා සලකා බැලිය යුත්තේ කුමන තත්ත්වයන් යටතේ දැයි මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමු බොහෝ විට නියම කරයි. එවැනි ආකෘතිය රාමුවල අවශ්‍යතාවයන් හි අර්ථ නිරූපණය කිරීමට බොහෝ විට විශේෂ අරමුණු අස්තිත්ත්වයට සම්බන්ධවන අදාල එකඟවීම්වල විස්තරාත්මක අවබෝධයක් අවශ්‍ය වේ.

2 වන පරිශිෂ්ටය

(යොමුව: 12(ඊ), 19(ඇ), අ7-අ8, අ85-අ89 ඡේද)

ආවේණික අවදානම සාධක අවබෝධ කර ගැනීම

ආවේණික අවදානම සාධක පිළිබඳව මෙන්ම, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීම තුළ ආවේණික අවදානම සාධක අවබෝධ කර ගැනීම සහ ව්‍යවහාර කිරීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු කරුණු පිළිබඳව පැහැදිලි කිරීම් තවදුරටත් මෙම පරිශිෂ්ටය ලබාදෙයි.

ආවේණික අවදානම සාධක

1. ගනුදෙනු පන්තියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙළිදරව් කිරීම පිළිබඳව වංචාව හෝ වැරදි නිසා අවප්‍රකාශයකට වේවා සහ පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර සැදැහුමක් නැඹුරුවීමට බලපාන එම සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයේ ගති ලක්ෂණ ආවේණික අවදානම සාධක වේ. එවැනි සාධක ගුණාත්මක හෝ ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි අතර ඇතුළත් වනුයේ, සංකීර්ණතාවය, අරමුණුගතභාවය, වෙනස්වීම, අනියතතාවය හෝ ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන ප්‍රමාණයට කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහීභාවයට හෝ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක⁷⁰ නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීම වේ. 19(අ)-(ආ) ඡේද සමග අනුකූලව අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය සහ අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී, මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම තුළදී, අවප්‍රකාශයකට සැදැහුම් නැඹුරු වීමට ආවේණික අවදානම සාධක බලපාන්නේ කෙසේදැයි යන්න පිළිබඳ විගණක එලෙසම අවබෝධ කරගනී.
2. අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු පිළියෙල කිරීමට සම්බන්ධිත ආවේණික අවදානම සාධක (මෙම ඡේදය තුළ "අවශ්‍ය කරන තොරතුරු" ලෙස හඳුන්වනු ලබන) ඇතුළත් වන්නේ:
  - සංකීර්ණතාවය - පැන නගින්නේ එක්කෝ, තොරතුරු වල ස්වභාවයෙන් හෝ අවශ්‍ය කරන තොරතුරු එවැනි පිළියෙල කිරීමේ ක්‍රියාවලි වඩා ආවේණිකව ව්‍යවහාර කිරීමට අසීරු වනවිට ඇතුළුව පිළියෙල කල ආකාරය අනුවය. උදාහරණ ලෙස, සංකීර්ණතාවය පැන නැගිය හැක්කේ:
    - සැපයුම්කරුවන්ට දෙන ප්‍රතිදාන ප්‍රතිපාදන ගණනය කිරීම තුළදී, බොහෝ සැපයුම්කරුවන් සමග වෙනස් වාණිජ නියමයන් හෝ එකිනෙකට සම්බන්ධිත බොහෝ වාණිජ නියමයන් සියල්ලම ගෙවිය යුතු ප්‍රතිදාන ගණනය කිරීම තුළදී අදාල බව සැලකිල්ලට ගත යුතු වීම අවශ්‍ය කරන බැවින්; හෝ
    - ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේදී වෙනස් ගති ලක්ෂණ සහිත භව්‍ය බොහෝ දත්ත මූලාශ්‍ර සහ දත්ත ඇති අවස්ථාවකදී, එම දත්ත සැකසීමේදී බොහෝ එකිනෙකට සම්බන්ධිත පියවරවල් සම්බන්ධවීම නිසා හඳුනාගැනීමට, ග්‍රහණයකිරීමට, ප්‍රවේශවීමට, අවබෝධ කරගැනීමට හෝ සැකසීමට ආවේණිකව වඩාත් අසීරු වීම නිසා.
  - මූල්‍යප්‍රකාශ තුළ ප්‍රතිඵලයක් වන තොරතුරු ඇතුළත් කිරීම පිළිබඳ සහ ගතයුතු යෝග්‍ය පිවිසුම් මග පිළිබඳව කළමනාකාරිත්වයට තෝරාගැනීමක් හෝ පුද්ගලගත විනිශ්චයක් ගැනීමට අවශ්‍ය වියහැකි

⁶⁹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 550, අ7 ඡේදය

⁷⁰ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240 අ24-අ27 ඡේද

එබඳු දැනුම හෝ තොරතුරු ලබාගත හැකි බව තුළ සීමාවන් නිසා, අරමුණුගත ආකාරයක් තුළ අවශ්‍ය කරන තොරතුරු පිළියෙල කිරීමට වන හැකියාව තුළ ආවේණික සීමාකිරීම් වලින් පුද්ගලගතභාවය පැන නගී. අවශ්‍යකරන තොරතුරු පිළියෙල කිරීමේදී, වෙනස් පිවිසුම් මාර්ග ඇති නිසා, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් යෝග්‍ය පරිදි ව්‍යවහාර කිරීම මගින් වෙනස් එළ ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. දැනුමේ හෝ දත්ත වල සීමා කිරීම් ඉහළයන විට, සාධාරණ ලෙස දැනුවත් සහ ස්වාධීන පුද්ගලයන් විසින් සිදු කළ හැකි විනිශ්චයන් තුළ පුද්ගලගතභාවය සහ එම විනිශ්චයන්ගේ ප්‍රතිඵල වල විය හැකි විවිධත්වය ද එසේම ඉහළ යනු ඇත.

- කාලයක් තුළ, අස්තීන්ත්වයේ ව්‍යාපාරික හෝ ආර්ථිකය, ගිණුම්කරණය නියාමනය, කර්මාන්තය හෝ අස්තීන්ත්වය මෙහෙයුම් කටයුතු සිදු කරන පරිසරය තුළ වෙනත් අංගයන්හි එම සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හි බලපෑම්, අවශ්‍යකරන තොරතුරු වල පිළිබිඹු වන විට, එම සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් ගෙන් වෙනස්වීම ප්‍රතිඵලයක් වේ. එවැනි සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේද තුළදී හෝ අතර සිදුවිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, වෙනස්වීම්, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් තුළ හෝ අස්තීන්ත්වය සහ එහි ව්‍යාපාරික ආදර්ශය හෝ අස්තීන්ත්වය මෙහෙයුම් සිදුකරන පරිසරය තුළ වන සංවර්ධන මගින් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. කළමනාකාරිත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීමට හෝ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සිදු කරන්නේ හෝ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් නිර්ණය කරන්නේ කෙසේද යන්නට ඒවා සම්බන්ධ නිසා ඇතුළුව කළමනාකාරිත්වයේ උපකල්පන වලට සහ විනිශ්චයන්ට එවැනි වෙනස්වීම් බලපෑ හැකිය.
  - සෘජු නිරීක්ෂණ මගින් සත්‍යාපනය කළ හැකි ප්‍රමාණවත් ලෙස නිරවද්‍ය විස්තීරණ දත්ත මත පමණක් පදනම්ව අවශ්‍ය කරන තොරතුරු පිළියෙල කළ නොහැකි වන විට අනියතභාවය පැන නගී. මෙවැනි තත්ත්වයන් හිදී ගැනීමට අවශ්‍යකරන ප්‍රවේශයක් විය හැක්කේ ප්‍රමාණවත් ලෙස නිවැරදි සහ ලබා ගත හැකි ප්‍රමාණයට නිරීක්ෂණය කළ හැකි විස්තීරණ දත්ත සහ එසේ නොවන විට, සාධාරණ උපකල්පන මගින් සත්‍ය වන වඩාත් යෝග්‍ය ලබාගත හැකි දත්ත තොරතුරු භාවිතා කරමින් පිළියෙල කිරීමට ඇති ලබාගත හැකි දැනුම ව්‍යවහාර කිරීමයි. දැනුම හෝ දත්ත ලබාගත හැකි බව මත වන සීමා කිරීම් කළමනාකාරිත්වයේ පාලනයෙන් තොර වන අතර (අදාළ වන පරිදි පිරිවැය සීමා කිරීම් වලට යටත්ව) ඒවා අනියතභාවයේ මූලාශ්‍රයේ සහ අවශ්‍ය කරන තොරතුරු පිළියෙල කිරීමේදී ඒවායේ බලපෑම ඉවත් කළ නොහැකිය. උදාහරණ ලෙස, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතභාවය පැන නගින්නේ අවශ්‍ය කරන මූල්‍ය වටිනාකම් නිරවද්‍යතාවයෙන් යුතුව නිර්ණය කළ නොහැකි වන සහ ඇස්තමේන්තුවක ප්‍රතිඵලය මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවසන්කරන දිනට පෙර නොදන්නා නිසාය.
  - ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන ප්‍රමාණයට කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහීත්වයට හෝ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම - කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බවට නැඹුරු වීම ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ, තොරතුරු පිළියෙල කිරීම තුළ අපක්ෂපාතභාවය පවත්වාගෙන යාමට කළමනාකාරිත්වය විසින් චේතනාන්විතව හෝ අචේතනීයව අපොහොසත්වීම නැඹුරුවීමක් ඇති කරන තත්ත්වයන් වලිනි. කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම බොහෝ විට ආශ්‍රිත වන්නේ, විනිශ්චයක් භාවිතා කිරීම තුළදී කළමනාකාරිත්වය අපක්ෂපාතභාවය පවත්වා නොගෙන යාමට හේතු විය හැකි එක්තරා භව්‍ය තත්ත්වයන් ඇති වීමය. (භව්‍ය කළමනාකාරිත්ව පක්ෂග්‍රාහීවීමක හැඟවීම්), එය සචේතනීයව වංචා සහගත වන්නේ නම් තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට යොමුකරවිය හැකිය. එවැනි හැඟවීම් වලට ඇතුළත් වන්නේ දිරිගැන්වීම් හෝ යම් තාක් දුරට ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන බලපෑම් ය. (උදාහරණ ලෙස, ඕනෑකරන ලාභ ඉලක්කයක් හෝ ප්‍රාග්ධන අනුපාතයක් වැනි, ප්‍රතිඵලයක් අත්කර ගැනීමට අභිප්‍රේරණය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස) සහ අපක්ෂපාතභාවය පවත්වා නොගෙන යාමට ඉඩ ප්‍රස්ථා, වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණය හි වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණය ස්වරූපයෙන් වංචාවක් නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට අදාළ සාධක ශ්‍රීලව්‍ය 240 හි අ1 සිට අ5 දක්වා ඡේද වල විස්තර කර ඇත.
3. සංකීර්ණතාවය ආවේණික අවදානම් සාධකයක් වන විට, තොරතුරු පිළියෙල කිරීම තුළදී වඩාත් සංකීර්ණ ක්‍රියාවලි ආවේණික අවශ්‍යතාවයක් විය හැකිය සහ එවැනි ක්‍රියාවලි ව්‍යවහාර කිරීමට ආවේණිකව වඩා අසීරු විය හැකිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඒවා ව්‍යවහාර කිරීමට විශේෂඥ කුසලතාවය හෝ දැනුම අවශ්‍ය විය හැකි අතර කළමනාකාරිත්වයේ විශේෂඥයකු භාවිතා කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය.
  4. කළමනාකාරිත්වයේ විනිශ්චය වඩා පුද්ගලගත වන විට, චේතනාන්විතව හෝ අචේතනීයව හෝ වුවත්, කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බව නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම එලෙසම ඉහළ යා හැකිය. උදාහරණ ලෙස ඉතා ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතභාවයක් ඇති ලෙස හඳුනාගෙන ඇති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේදී සැලකිය යුතු අන්දමේ කළමනාකාරිත්වයේ විනිශ්චයක් සම්බන්ධ විය හැකි අතර

ක්‍රම දත්ත සහ උපකල්පන සම්බන්ධයෙන් නිගමන වලින් වෙනනාන්විතව හෝ අවේනනියව කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීමක් පිළිබිඹු වියහැකිය.

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැවතීම පැන නැගීමට හේතුවිය හැකි සිද්ධි හෝ තත්ත්වයන් හි උදාහරණ

- මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී හෝ සැදැහුම් මට්ටමේදී, මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැවතීම ඇගවිය හැකි සිද්ධීන් (ගනුදෙනු ඇතුළුව) සහ තත්ත්වයන් සඳහා උදාහරණ පහත දැක්වේ. ආවේණික අවදානම සාධකය මගින් ලබා දී ඇති උදාහරණ පුළුල් පරාසයක සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් ආවරණය කෙරේ; එසේ වුවත්, සෑම විගණන කාර්යභාරයක් සඳහා සියලු සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් අදාළ නොවන අතර උදාහරණ වල ලැයිස්තුව අවශ්‍යයෙන්ම සම්පූර්ණ නොවේ. සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් වර්ගීකරණය කර ඇත්තේ පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ ප්‍රබල බලපෑමක් තිබිය හැකි ආවේණික සාධක මගිනි. ආවේණික අවදානම් සාධක අතර අන්තර් සබඳතාවය නිසා, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන්ගේ උදාහරණ එසේම වෙනස් ආවේණික අවදානම සාධක මගින් විවිධ ප්‍රමාණයන්ට යටත් විය හැකි හෝ බලපෑමට ලක් විය හැකි බව මෙහිදී වැදගත් වේ.

අදාළ ආවේණික අවදානම සාධකය:	සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැවතීම ඇගවිය හැකි සිද්ධි සහ තත්ත්වයන්හි උදාහරණ:
සංකීර්ණතාවය	<p>නියාමන:</p> <ul style="list-style-type: none"> ඉතා ඉහළ ප්‍රමාණයක සංකීර්ණ රෙගුලාසි වලට යටත් මෙහෙයුම්. <p>ව්‍යාපාරික ආදර්ශය:</p> <ul style="list-style-type: none"> සංකීර්ණ සන්ධාන සහ බද්ධ ව්‍යාපාර පැවැත්ම. <p>අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව:</p> <ul style="list-style-type: none"> සංකීර්ණ ක්‍රියාවලි සම්බන්ධ වන ගිණුම්කරණ මිණුම්. <p>ගනුදෙනු:</p> <ul style="list-style-type: none"> ශේෂ පත්‍රයෙන් බාහිර මූල්‍යකරණය භාවිතා කිරීම විශේෂ අරමුණ අස්තිත්ව සහ වෙනත් සංකීර්ණ මූල්‍යකරණ එකඟවීම්.
පුද්ගලගතභාවය	<p>අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව:</p> <ul style="list-style-type: none"> ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක පුළුල් පරාසයක විය හැකි මැනීමේ නිර්ණායක. උදාහරණ ලෙස ක්ෂය කිරීම හෝ ඉදිකිරීම් ආදායම් සහ වියදම් කළමනාකාරිත්වයේ හඳුනාගැනීම. ආයෝජන දේපොල වැනි ජංගම - නොවන වත්කම් සඳහා අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් හෝ ආදර්ශයක් කළමනාකාරිත්වයේ තෝරා ගැනීම.
වෙනස්වීම	<p>ආර්ථික තත්ත්වයන්:</p> <ul style="list-style-type: none"> ආර්ථික වශයෙන් අස්ථායී පාලන ප්‍රදේශ වල මෙහෙයුම්, උදාහරණ ලෙස සැලකිය යුතු අන්දමේ ව්‍යවහාර මුදල් අවප්‍රමාණය වීම සහ අධික උද්ධමනකාරී ආර්ථික සහිත රටවල් තුළ. <p>වෙළඳපොළ:</p> <ul style="list-style-type: none"> වෙනස්වන සුළු වෙළඳපොළ වලට මෙහෙයුම් නිරාවරණය වීම උදාහරණ ලෙස ඉදිරි ගනුදෙනු වෙළඳාම. <p>ගනුදෙනුකරුවන් අහිමි වීම:</p> <ul style="list-style-type: none"> වැදගත් ගනුදෙනුකරුවන් අහිමි වීම ඇතුළුව අඛණ්ඩ පැවැත්ම සහ ද්‍රවශීලතා ගැටළු. <p>කර්මාන්ත ආදර්ශය:</p> <ul style="list-style-type: none"> අස්තිත්වය මෙහෙයුම්කරණ කර්මාන්තයේ වෙනස්වීම්. <p>ව්‍යාපාරික ආදර්ශය:</p> <ul style="list-style-type: none"> සැපයුම් දාමය තුළ වෙනස් වීම්. නව නිෂ්පාදන හෝ සේවා සංවර්ධනය කිරීම හෝ ඉදිරිපත් කිරීම, හෝ නව ව්‍යාපාරික මාර්ගවලට ඇතුල් වීම.

අදාළ ආවේණික අවදානම සාධකය:	සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැවතීම ඇඟවිය හැකි සිද්ධි සහ තත්ත්වයන්හි උදාහරණ:
	<p>භූගෝලීය:</p> <ul style="list-style-type: none"> නව ස්ථාන කරා ව්‍යාප්තවීම. <p>අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යුහය:</p> <ul style="list-style-type: none"> විශාල අත්කරගැනීම් හෝ ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම් වැනි අස්තිත්ත්වයේ වෙනස් වීම් හෝ වෙනත් අසාමාන්‍ය සිද්ධි. සමහරවිට විකිණිය හැකි අස්තිත්ත්ව හෝ ව්‍යාපාරික බණ්ඩ.
	<p>මානව සම්පත් හැකියාව:</p> <ul style="list-style-type: none"> ප්‍රධාන විධායක නිලධාරීන් ඉවත්ව යාම ඇතුළුව සේවක මණ්ඩලයේ වෙනස්වීම්. <p>තොරතුරු තාක්ෂණය:</p> <ul style="list-style-type: none"> තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනස් වීම්. මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධිත වැදගත් නව තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති පිහිටුවීම. <p>අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව:</p> <ul style="list-style-type: none"> නව ගිණුම්කරණ ප්‍රකාශ ව්‍යවහාර කිරීම. <p>ප්‍රාග්ධනය:</p> <ul style="list-style-type: none"> ප්‍රාග්ධනය සහ ණය පහසුකම් ලබාගත හැකි බව මත නව සීමා කිරීම්. <p>නියාමන:</p> <ul style="list-style-type: none"> අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම් කටයුතු වලට හෝ මූල්‍ය ප්‍රතිඵල නියාමන හෝ රාජ්‍ය ආයතන මගින් විමර්ෂණය කිරීමේ ආරම්භ කිරීම. පරිසරය සුරක්ෂිත කිරීමට සම්බන්ධිත නව නීති පැනවීම්වල බලපෑම
අනියතතාවය	<p>වාර්තාකරණය:</p> <ul style="list-style-type: none"> ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙලිදරව් කිරීම් ඇතුළුව, සැලකිය යුතු අන්දමේ මැනීමේ අනියතතාවයක්, අවශ්‍ය කරන සිද්ධීන් හෝ ගණුදෙනු. නොවිසඳී ඇති නඩුකිම් සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම්, උදාහරණ ලෙස විකුණුම් ප්‍රතිඥාහාර, මූල්‍ය ඇපවීම් සහ පාරිසරික දූෂණය වැනි හානි යළි ප්‍රකෘතිමත් කිරීම.
ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන ප්‍රමාණයට කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහීතාවයට හෝ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක නිසා අවප්‍රකාශයට නැඹුරු වේ.	<p>වාර්තාකරණය:</p> <ul style="list-style-type: none"> හෙලිදරව් කිරීම් තුළ වැදගත් තොරතුරු අත්හැරීම හෝ අපැහැදිලි ලෙස දැක්වීම ඇතුළුව, වංචාකාරී මූල්‍ය වාර්තාකරණය කිරීමට කළමනාකාරිත්වය සහ සේවකයන් නිරතවීම සඳහා ඉඩ ප්‍රස්ථා. <p>ගනුදෙනු:</p> <ul style="list-style-type: none"> සම්බන්ධිත පාර්ශව සමග වැදගත් ගනුදෙනු.
අවදානම	<ul style="list-style-type: none"> අන්තර් සමාගම් ගනුදෙනු සහ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී විශාල අයහාර ගණුදෙනු ඇතුළුව වර්ග රටාවකට අනුව නොවන හෝ ක්‍රමවත් නොවන සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු.

අදාළ ආවේණික අවදානම සාධකය:	සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පැහැවිය හැකි සිද්ධි සහ තත්ත්වයන්හි උදාහරණ:
	<ul style="list-style-type: none"> කළමනාකාරිත්වයේ අහිප්‍රාය මත පදනම්ව වාර්තාකරණ ලබන ගනුදෙනු, උදාහරණ ලෙස ණය ප්‍රතිමූල්‍යකරණය, විකිණීමට ඇති වත්කම් සහ අලෙවි කළ හැකි සුරැකුම්පත් වර්ගීකරණය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇඟවිය හැකි වෙනත් සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන්

- යෝග්‍ය ගිණුම්කරණ සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණ කුසලතා සහිත පිරිස් වල අඩුව.
- පාලන උණ්ඩා - විශේෂයෙන්ම, පාලන පරිසරය තුළ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලි සහ අධීක්ෂණය සඳහා ක්‍රියාවලි සහ විශේෂයෙන්ම කළමනාකාරිත්වය අමතනු නොලබන දේ.
- අතිත අවප්‍රකාශ, වැරදිවල අතීතය හෝ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී සැලකිය යුතු වටිනාකම් වල ගැලපුම්.

3 වන පරිශිෂ්ටය

(යොමුව: 12(අඅ), 21-26, අ90-අ181 ඡේද)

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අවබෝධ කරගැනීම

- අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳ විය හැක්කේ, ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි, අත්පොත් වල පද්ධති සහ ආකෘතීන්හි සහ ඒ තුළ අඩංගු කළ තොරතුරු තුළ සහ ඒවා සිදු කරන අය තුළය. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ක්‍රියාවට නංවන්නේ, කළමනාකාරිත්වය, පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සහ අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යුහය පදනම මත වෙනත් සේවක පිරිස් විසිනි. අස්තිත්ත්වයේ, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ව්‍යවහාර කළ හැක්කේ කළමනාකාරිත්වයේ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය හෝ වෙනත් පුද්ගලයන්ගේ තීරණ සහ අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම් ආදර්ශයට නෛතික ව්‍යුහය හෝ නියාමන අවශ්‍යතා සම්බන්ධය තුළ, අස්තිත්ත්වයේ නෛතික ව්‍යුහය හෝ මේවායේ සංයෝජනයක් මතය.
- 12(අඅ), 21-26 සහ අ90-අ181, ඡේද තුළ නියම කර ඇති පරිදි, ඒවා මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයකට සම්බන්ධ නිසා, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක මෙන්ම, ඒවායේ සීමා කිරීම් මෙම පරිශිෂ්ටය තවදුරටත් විස්තර කරයි.
- අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ඇතුළත, එහි මූල්‍ය වාර්තාකරණ අරමුණු ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයේ වාර්තාකරණ අරමුණු වලට සම්බන්ධ අංග ඇතුළත් වන අතර එනමුත් එයට එහි මෙහෙයුම් හෝ අනුකූලවීම් අරමුණු වලට සම්බන්ධ එවැනි අංග මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ වන විට, එම අංග ද එසේම ඇතුළත් විය හැකිය.

උදාහරණය:

මූල්‍ය වාර්තාකරණයට නීති සහ රෙගුලාසි සමග අනුකූල වීම මත පාලන අදාළ විය හැක්කේ, එවැනි පාලන මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල අවිනිශ්චිතතාවයන් හි හෙලිදරව් කිරීම් පිළියෙල කිරීමේදී අස්තිත්ත්වයට අදාළ වන විටය.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක

පාලන පරිසරය

- පාලන පරිසරයට ඇතුළත් වන්නේ, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සැලකිල්ලට ගැනීමේ පාලන පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ සහ කළමනාකාරිත්වයේ පාලනය, සහ කළමනාකාරිත්ව ක්‍රියා සහ ආකල්ප දැනුවත් වීම සහ ක්‍රියා සහ අස්තිත්ත්වය තුළ ඒවායේ වැදගත්කම ය. එහි පුද්ගලයන්ගේ පාලන විඥාණය බලපෑම් කරන්නේ ආයතනයක විලාසය පාලන පරිසරය නියම කරයි. සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක මෙහෙයවීම සඳහා සමස්ත අඩිතාලමක් ලබා දෙයි.
- අස්තිත්ත්වයක පාලන විඥාණයට, පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගෙන් බලපෑම් ඇති වේ, එයට හේතු වන්නේ වෙළඳපොළ ඉල්ලුම හෝ පාරිශ්‍රමික යෝජනා ක්‍රම මගින් පැනනැගිය හැකි මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධය තුළ කළමනාකාරිත්වය මත පීඩනය සමබර කිරීම ඔවුන්ගේ භූමිකාවන්ගෙන් එකක් වන නිසා

ය. පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ සහභාගිත්වයට සම්බන්ධය තුළ පාලන පරිසරය සැලසුම් කිරීමේ සඵලදායකත්වය, එබැවින් පහත දෑ වැනි කරුණු මගින් බලපෑමට ලක් විය හැකිය.

- කළමනාකාරිත්වයෙන් ඔවුන්ගේ ස්වාධීනත්වය සහ කළමනාකාරිත්වයේ ක්‍රියා ඇගයීමට ඔවුන්ගේ හැකියාව.
- අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ගනුදෙනු ඔවුන් අවබෝධ කර ගනී ද.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල ප්‍රමාණවත් හෙලිදරව් කිරීම් ඇතුළත් ද ඇතුළු අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කර ඇත්දැයි ඔවුන් අගය කරන ප්‍රමාණය.

6. පහත මූලිකාංග පාලන පරිසරය ආවරණය කරයි:

(අ) අස්තිත්ත්වයේ සිරිත් විරිත් ඇති කිරීම සහ පවත්වාගෙන යාම වැනි සහ අවංකභාවය සහ සදාචාරමය සාරධර්ම වලට කළමනාකාරිත්වයේ කැපවීම නිරූපණය කරමින් කළමනාකාරිත්වය වගකීම් ඉටුකරන්නේ කෙසේද. අවංකභාවය ආචාර සාරධර්ම ඇති කර ඒවා නියාමනය කරන එම පුද්ගලයන්ට ඉහළින් පාලන වල ඵලදායකත්වය මතුවී සිටිය නොහැකිය. අවංකභාවය සහ ආචාර ධර්ම වර්ගය යනු අස්තිත්ත්වයේ ආචාරධර්ම සහ වර්ගාත්මක ප්‍රමිති හෝ හැසිරීමේ ධර්ම සංග්‍රහය, ඒවා සන්නිවේදනය කරන්නේ කෙසේද (උදා: ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශ මගින්) සහ ප්‍රායෝගිකව ප්‍රතිසාධනය කරන්නේ කෙසේද (උදා: වංක, නීති විරෝධී හෝ ආචාර සම්පන්න නොවන ක්‍රියාවල සේවක පිරිස් නිරත වීම හෝ ක්‍රියාමාර්ග වලට පෙළඹවිය හැකි දිරිගැන්වීම් ඉවත් කිරීමට හෝ සැහැල්ලු කිරීමට කළමනාකාරිත්වයේ ක්‍රියාමාර්ග තුළින්) යන්නෙහි ප්‍රතිඵලයකි. අවංකභාවය සහ සදාචාරමය සාරධර්ම මත අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති සන්නිවේදනය කිරීමට ඇතුළත් විය හැක්කේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශ සහ හැසිරීමේ ආචාර ධර්ම සංග්‍රහ මගින් සේවක මණ්ඩලය වර්ගාත්මක ප්‍රමිති සන්නිවේදනය කිරීමෙන් සහ ආදර්ශය මගිනි.

(ආ) පාලනය පිළිබඳ වග කිව යුතු අය, කළමනාකාරිත්වයෙන් වෙන් වූ විට, පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය කළමනාකාරිත්වයෙන් ස්වාධීන බව නිරූපණය කරන්නේ සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය භාවිතා කරන්නේ කෙසේද. අස්තිත්ත්වයක පාලන විශ්ලේෂණය, පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය මගින් බලපෑමකට යටත් වේ. සැලකිල්ලට ගත යුතු දේ වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ, ඔවුන්ගේ ඇගයීම සහ තීරණ ගැනීම තුළදී කළමනාකාරිත්වයෙන් සහ අරමුණුගතභාවයෙන් ස්වාධීන වන ප්‍රමාණවත් පුද්ගලයන් යැයි ද යන්න; පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය අධීක්ෂණය කිරීමේ වගකීම් හඳුනාගන්නේ සහ පිළිගන්නේ කෙසේද සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය කළමනාකාරිත්වයේ සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය අධීක්ෂණය කිරීමේ වගකීම රඳවාගන්නේ කෙසේද යන්නය. පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ වගකීම් වල වැදගත්කම පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා පරිවෘත්තීය වර්ගාධර්ම සංග්‍රහයේ හෝ වෙනත් නීති හෝ රෙගුලාසි වල හඳුනාගෙන ඇති අතර මගපෙන්වීම් ලබා දෙයි. පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ වෙනත් වගකීම් වලට ඇතුළත් වන්නේ, රහස් තොරතුරු ඇගවීමේ පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ සඵලදායී මෙහෙයුම අධීක්ෂණය කිරීමය.

(ඇ) අස්තිත්ත්වය එහි අරමුණු වලට නොනැවතී කරගෙන යාමට අධිකාරිය සහ වගකීම පවත්වන්නේ කෙසේද. මෙයට පහත සඳහන් දේ පිළිබඳ සැලකිල්ලට ගැනීම ඇතුළත් විය හැකිය:

- අධිකාරියේ සහ වගකීම් වල ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර සහ යෝග්‍ය වාර්තා කිරීමේ මාර්ග;
- ප්‍රධාන සේවක පිරිස් වල යෝග්‍ය ව්‍යාපාරික පරිචයන්, දැනුම සහ පලපුරුද්දට සම්බන්ධ ප්‍රතිපත්ති සහ රාජකාරි පවත්වාගෙන යාම සඳහා ලබා දී ඇති සම්පත්; සහ
- අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු එක් එක් පුද්ගලයන්ගේ ඔවුන්ගේ ප්‍රායෝගික දැනීම ක්‍රියාවන්හි අන්තර් සබඳතාවය සහ එම අරමුණු වලට දායක වන්නේ සහ හඳුනාගන්නේ කෙසේද සහ ඔවුන් වගකිව යුත්තේ කුමක් සඳහා දැයි, සියළුම සේවකයන් අවබෝධ කරගැනීම සහතික කිරීම දෙසට මග පෙන්වන ප්‍රතිපත්ති සහ සන්නිවේදනය.

(ඈ) අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු සමග එකට බැඳීමක් තුළ නිපුණ පුද්ගලයන් එය ආකර්ෂණය කර ගන්නේ, සංවර්ධනය කරන්නේ සහ රඳවා තබා ගන්නේ කෙසේද. පහත වැනි පුද්ගලයන්ගේ කාර්යයේ නිර්වචනය කර ඇති කර්තව්‍යන් ඉෂ්ඨ කරගැනීමට අවශ්‍ය දැනුම සහ කුසලතා පුද්ගලයන්ට තිබේදැයි අස්තිත්ත්වය සහතික කරන්නේ කෙසේද යන්න මෙයට ඇතුළත් ය.

- වඩාත්ම සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයන් බඳවාගැනීම සඳහා ප්‍රමිති - අධ්‍යාපනික පසුබිම, පූර්ව කාර්යය පලපුරුද්ද, අතීත කෞශල්‍යයන් සහ අවංකභාවය සහ ආචාර ධර්ම වර්ගව පිළිබඳ සාක්ෂි මත අවධාරණය සහිතව.
- අපේක්ෂා කරන කාර්යසාධනය සහ වර්ගව විදහා දක්වන පුහුණු වීම් පාඨශාලා සහ සම්මන්ත්‍රණ වැනි පරිචයන් ඇතුළුව, අනාගත කාර්යභාර සහ වගකීම් සන්නිවේදනය කරන පුහුණු කිරීමේ ප්‍රතිපත්ති; සහ
- සුදුසුකම්ලත් පුද්ගලයන් ඉහළ මට්ටම් වල වගකීමකට සංවර්ධනය කිරීමේ අස්තිත්වයේ කැපවීම නිරූපණය කරන උසස්වීම් පොළඹවන වාරික කාර්යසාධන ඇගයීම.

(ඉ) අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අරමුණු නොකඩවා ඉටු කිරීම තුළ ඔවුන්ගේ වගකීම් සඳහා වගකිව යුතු පුද්ගලයන් බැඳීමට අස්තිත්වය නඩාගන්නේ කෙසේද. උදාහරණ ලෙස මෙය පහත සඳහන් දෑ මගින් ඉෂ්ඨ කර ගත හැකිය:

- පාලන කාර්යසාධන වගකීම් සහ අවශ්‍ය වන පරිදි නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියා ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ පුද්ගලයන් වගකිව යුතු බව සන්නිවේදනය කිරීමට යාන්ත්‍රණය;
- අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය, මැනීම අගය කරන්නේ සහ ඒවායේ අදාලත්වය පවත්වාගෙන යාම ඇතුළුව වගකිව යුතු අය සඳහා දිරිගැන්වීම් සහ පාරිතෝෂයක් කාර්යසාධන මිනුම් ස්ථාපනය කිරීම;
- පාලන අරමුණු අත්කර ගැනීම සමග ආශ්‍රිත පීඩනයන් පුද්ගලයන්ගේ වගකීම් සහ කාර්යසාධන මැනීම් වලට බලපාන්නේ කෙසේද; සහ
- අවශ්‍යවන පරිදි පුද්ගලයන් විනයගරුක වන්නේ කෙසේද;

ඉහත සඳහන් කරුණු වල යෝග්‍යතාවය අස්තිත්වයේ එහි විශාලත්වය සංකීර්ණතාවය හෝ එහි ක්‍රියාවන් එහි ව්‍යුහයේ සහ ස්වභාවය මත රඳාපවතිමින් සෑම අස්තිත්වයක් සඳහාම වෙනස් වනු ඇත.

අස්තිත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය.

7. අස්තිත්වයේ අරමුණු අත්කර ගැනීම අවදානම් හඳුනාගැනීමේ සහ විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා වන ප්‍රත්‍යාකාරී ක්‍රියාවලියකි, අස්තිත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය සහ එය කළමනාකාරිත්වය හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය හට පාලනය කළ යුතු අවදානම් නිර්ණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ පදනමක් සකස් කරයි.
8. මූල්‍ය වාර්තාකරණ අරමුණු සඳහා, අස්තිත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියට ඇතුළත් වන්නේ අස්තිත්වයේ අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාල ව්‍යාපාරික අවදානම් කළමනාකාරිත්වය හඳුනාගන්නේ කෙසේද, ඒවායේ වැදගත්කම ඇස්තමේන්තු කිරීම, ඒවා සිදුවිය හැකි බව පිළිබඳ තක්සේරු කිරීම සහ ඒවා කළමනාකරණය කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග තීරණය කිරීම සහ එහි එයින් ප්‍රතිඵල, උදාහරණ ලෙස, අස්තිත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය ඇමතිය හැක්කේ, සටහන්කර නොමැති ගනුදෙනු තිබිය හැකි බව කළමනාකාරිත්වය සැලකිල්ලට ගන්නේ කෙසේද, හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ සටහන් කර ඇති සැලකිය යුතු අන්දමේ ඇස්තමේන්තු හඳුනාගැනීම සහ විශ්ලේෂණය කිරීම වැනි දේ.
9. විශ්වාසදායක මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ අවදානම් වලට ඇතුළත් වන්නේ, බාහිර සහ අභ්‍යන්තර සිද්ධීන්, ගනුදෙනු හෝ මූලපිරීමට, සටහන් කිරීමට, ක්‍රියාවලීන් කිරීමට සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල කළමනාකාරිත්වයේ සැදැහුම් සමග සංගත ආකාරයට මූල්‍ය තොරතුරු වාර්තා කිරීමට අස්තිත්වයේ හැකියාවට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි සහ සිදුවිය හැකි තත්ත්වයන් ය. නිශ්චය කරන ලද අවදානම් ඇමතීමට කළමනාකාරිත්වය සැලසුම්, වැඩසටහන් හෝ ක්‍රියාමාර්ග මූලපිරිය හැකිය හෝ පිරිවැය හෝ වෙනත් සැලකිල්ලට ගත යුතු දේ නිසා අවදානම් භාරගැනීමට තීරණය කළ හැකිය. පහත වැනි තත්ත්වයන් නිසා අවදානම් පැන නැගිය හැකි හෝ වෙනස් විය හැකිය:
  - මෙහෙයුම් පරිසරය තුළ වෙනස් වීම්. නියාමන, ආර්ථික හෝ මෙහෙයුම් පරිසරය තුළ වෙනස් වීම්, තරගකාරී පීඩන සහ සැලකිය යුතු අන්දමින් වෙනත් අවදානම් වල වෙනස් වීම් තුළ ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය.
  - නව සේවක මණ්ඩලයක්. නව සේවක මණ්ඩලයකට අස්තිත්වය අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනස් අවධානයක් හෝ අවබෝධයක් තිබිය හැකිය.

- නව සහ වැඩිදියුණු කළ තොරතුරු පද්ධතිය, තොරතුරු පද්ධතිය තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ සහ ශීඝ්‍ර වෙනස්වීම්, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට සම්බන්ධ අවදානම වෙනස්විය හැකිය.
- ශීඝ්‍ර වර්ධනය. මෙහෙයුම් වල සැලකිය යුතු අන්දමේ සහ ශීඝ්‍ර පුළුල් කිරීම පාලන අධික ආයාසයකට පත් කළ හැකි අතර, පාලන තුළ බිඳවැටීම් අවදානම වැඩි කරයි.
- නව තාක්ෂණය. නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලි තුළට හෝ තොරතුරු පද්ධතියට නව තාක්ෂණය අන්තර්ගත කිරීමෙන් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලනය හා ආශ්‍රිත අවදානම වෙනස් විය හැකිය.
- නව ව්‍යාපාරික ආදර්ශ, නිෂ්පාදන හෝ ක්‍රියාවන්. අස්තිත්ත්වයට ස්වල්ප පලපුරුද්දක් සහිත ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රවලට හෝ ගනුදෙනු වලට ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයට අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සමග ආශ්‍රිත නව අවදානම් හඳුන්වාදිය හැකිය.
- සාංගමික ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය හා එක්ව යා හැක්කේ, සේවක මණ්ඩලය අඩු කිරීම මගින් සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලනය සමග ආශ්‍රිත අවදානම වෙනස් විය හැකි අධීක්ෂණය සහ රාජකාරි බෙදා වෙන් කිරීම තුළ වෙනස් කිරීම් මගිනි.
- ව්‍යාප්ත කළ විදේශ මෙහෙයුම්. විදේශීය මෙහෙයුම් වලට ව්‍යාප්ත කිරීම හෝ අත්කර ගැනීම් නව හෝ බොහෝ විට අනන්‍ය අවදානම් අභ්‍යන්තර පාලනයට බලපෑ හැකිය. උදාහරණ ලෙස විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනු වලින් අතිරේක හෝ වෙනස් වූ අවදානම්.
- නව ගිණුම්කරණ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම්. නව ගිණුම්කරණ මූලධර්ම පිළිගැනීම හෝ ගිණුම්කරණ මූලධර්ම වෙනස් කිරීම මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම තුළ අවදානම් වලට බලපෑ හැකිය.
- තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම. පහත දැට සම්බන්ධ අවදානම්:
  - දත්ත සහ තොරතුරු සැකසීමේදී අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාම;
  - අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ක්‍රමෝපායට අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රමෝපායන් සම්පූර්ණ ලෙස සහය නොදක්වන්නේ නම් අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ක්‍රමෝපායට අවදානම් පැන නගී; හෝ
  - අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය තුළ වෙනස්වීම් හෝ අතුරු බිඳුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ සේවක පිරිස් හි පිරිවැටුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයට අවශ්‍ය කරන යාවත්කාලීන කිරීම් අස්තිත්ත්වය සිදු නොකරන විට හෝ එවැනි යාවත්කාලීන කිරීම් කාලෝචිත නොවන විට.

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි

10. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සම්පූර්ණත්වය අගය කිරීමට සහ කාලෝචිත පදනමක් මත අවශ්‍යකරන නිවැරදි කිරීම් ක්‍රියා ගැනීමට වන අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය නිරන්තරයෙන් සිදුවන ක්‍රියාවලියකි. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය, සමන්විත විය හැක්කේ දිගටම පවත්නා ක්‍රියා, වෙන්, වෙන්ව වූ අගය කිරීම් (වාරානුකූලව පවත්වාගෙන යාම) හෝ එම දෙකේ කිසියම් සංයෝජනයකිනි. දිගටම පවත්නා අධීක්ෂණ ක්‍රියා බොහෝ විට අස්තිත්ත්වයේ සාමාන්‍යයෙන් පුනරාවර්තනය වන ක්‍රියාවලි තුළම නිමැවී ඇති අතර එයට ක්‍රමානුකූල කළමනාකාරිත්වයේ සහ අධීක්ෂක ක්‍රියා ඇතුළත් විය හැකිය. අස්තිත්ත්වය සිදුකරන අවදානම් තක්සේරු මත පදනම් ව, අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියේ විෂයපථය සහ සංඛ්‍යාතය තුළ සමහර විට වෙනස් වේ.
11. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යභාරයේ අරමුණු සහ විෂයපථයේ දර්ශීයව ඇතුළත් වන්නේ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ⁷¹ සම්පූර්ණත්වය අගය කිරීමට හෝ අධීක්ෂණය කිරීමට සැලසුම්කළ ක්‍රියාවන්ය. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලියට ඇතුළත් විය හැක්කේ, කාලෝචිත පදනමක් මත බැංකු සැසඳුම් කිරීම් පිළියෙල කරන්නේද යන්න පිළිබඳ කළමනාකාරිත්වයේ සමාලෝචන, විකුණුම් ගිවිසුම් වල කොන්දේසි මත අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති සමග විකුණුම් සේවකයන් අනුකූලව කටයුතු කරන්නේද යන්නෙහි අභ්‍යන්තර විගණක වරුන්ගේ ඇගයීම සහ අස්තිත්ත්වයේ වර්ගාධර්ම හෝ ව්‍යාපාරික පරිවෘත්ති ප්‍රතිපත්ති සමග අනුකූල වන්නේදැයි නීති දෙපාර්තමේන්තුවේ අධීක්ෂණය වැනි ක්‍රියා. සිදු කරනු ලබන අධීක්ෂණ එලෙසම පාලන අඛණ්ඩව කාලය පුරාවටම සම්පූර්ණ ලෙස ක්‍රියාත්මක වන බව තහවුරු වේ. උදාහරණ ලෙස බැංකු සැසඳුම්

⁷¹ ශ්‍රී ලව්‍ය 610 (සංශෝධිත 2013) සහ මෙම ශ්‍රී ලව්‍ය යේ 4 වන පරිච්ඡේදය අභ්‍යන්තර විගණනයට සම්බන්ධ තවදුරටත් වන මගපෙන්වීම් ලබාදෙයි.

කාලෝචිතභාවය සහ නිරවද්‍යතාවය අධීක්ෂණය නොකරන්නේ නම්, සමහරවිට ඒවා පිළියෙල කිරීම සේවකයන් නැවැත්විය හැකිය.

12. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි වලට සම්බන්ධිත පාලන පාදක වන ස්වයංක්‍රීය පාලන අධීක්ෂණය කරන දෑ ඇතුළුව, ස්වයංක්‍රීය හෝ අන්‍යෝන්‍ය ක්‍රමයේ හෝ එම දෙකේම සංයෝජනයක් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස අසාමාන්‍ය ක්‍රියා කළමනාකාරිත්වයට ස්වයංක්‍රීයව වාර්තාකිරීම සහිත එක්කරන තාක්ෂණ විද්‍යාවක් ප්‍රවේශ වීම මත ස්වයංක්‍රීය අධීක්ෂණය කිරීමේ පාලන අස්තිත්ත්වයක් භාවිතා කළ හැකිය, හඳුනාගත් විෂමතා කෙතෙක් අත් හුරු ක්‍රමයට විමර්ශනය කළ හැකිය.
13. තොරතුරු පද්ධතියකට සම්බන්ධිත අධීක්ෂණ ක්‍රියා සහ පාලනයන් අතර වෙනස වෙන්කොට හඳුනාගැනීමේදී, ක්‍රියාවේ පාදක වන විස්තර සැලකිල්ලට ගැනේ, විශේෂයෙන්ම ක්‍රියාවට යම් මට්ටමක අධීක්ෂක සමාලෝචනයක් සම්බන්ධ වන විට, අධීක්ෂක සමාලෝචන ස්වයංක්‍රීයව නියාමන ක්‍රියා ලෙස වර්ගීකරණය කරන්නේ නැත සහ සමාලෝචනයක් තොරතුරු පද්ධතියකට හෝ නියාමන ක්‍රියාවකට සම්බන්ධිත පාලනයක් ලෙස වර්ගකරන්නේද යන්න, විනිශ්චයට අයත් කරුණක් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස මාසික සම්පූර්ණත්ව පාලනයක් අදහස විය හැක්කේ වැරදි අනාවරණය කර ගැනීම සහ නිවැරදි කිරීමය, වැරදි සිදු වන්නේ කුමක් නිසාද යන්න නියාමන ක්‍රියාවක් අසන අවස්ථාවක වගකීම කළමනාකාරිත්වය වෙත පවරා අනාගත වැරදි සිදුවීම වැළැක්වීමේ වගකීමේ ක්‍රියාවලිය ඔවුන් වෙත නියම කරයි. සරල භාෂිතය තුළින්, තොරතුරු පද්ධතියකට සම්බන්ධිත පාලනය නිශ්චිත අවදානමකට ප්‍රතිචාර දක්වන අතර නියාමන ක්‍රියාවන් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක පහෙන් සෑම සංරචකයක් ඇතුළත අපේක්ෂා කළ පරිදි පාලන මෙහෙයුම් වන්නේ දැයි තක්සේරු කරයි.
14. නියාමන ක්‍රියාවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ ගැටලු ඇඟවිය හැකි හෝ වැඩිදියුණු කිරීම අවශ්‍ය විය හැකි ක්ෂේත්‍ර මතුකර දක්වන බාහිර පාර්ශව වලින් ලැබෙන සන්නිවේදන වල තොරතුරු භාවිත කිරීමෙනි. ගණුදෙනුකරුවන් ඔවුන්ගේ ඉන්වොයිස් ගෙවීම මගින් බිල් කළ දත්ත ව්‍යාංගව තහවුරු කරන හෝ ඔවුන්ගෙන් අය කළ ගාස්තු පිළිබඳව පැමිණිලි කරයි. අමතරව, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ ක්‍රියා කිරීමට බලපාන අස්තිත්ත්වය සැලකිල්ලට විය යුතු කරුණු සමග නියාමකවරුන් සන්නිවේදනය කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස, බැංකු නියාමන නියෝජිතායතන විසින් පරීක්ෂා කිරීම සම්බන්ධව සන්නිවේදනය. එලෙසම, බාහිර විගණකවරුන්ගෙන් ලැබූ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට සම්බන්ධිත යම් සන්නිවේදන ක්‍රියා නියාමනය ඉටු කිරීම තුළ කළමනාකාරිත්වය සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය

15. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ තොරතුරු පද්ධතිය සමන්විත වන්නේ පහත සඳහන් ක්‍රියා සහ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ සහ සහය වන වාරික සැලසුම් කර ස්ථාපනය කර ඇත්තේ:
  - අස්තිත්ත්වයේ ගණුදෙනු මූලපූරනය සටහන් කිරීම සහ සැකසීම (මෙන්ම ග්‍රහණය කිරීමට, සැකසීමට ගණුදෙනු හැරෙන්නට සිද්ධි සහ තත්ත්වයන් පිළිබඳව තොරතුරු හෙලිදරව් කිරීම සහ) සම්බන්ධිත වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධය සඳහා වගකිව යුතු භාවය පවත්වාගෙන යාම;
  - ගණුදෙනු සාවද්‍ය ලෙස සැකසීම විසඳීම, උදාහරණ ලෙස ස්වයංක්‍රීය අවිනිශ්චිත ගොනු සහ ක්‍රියාපටිපාටි කාලෝචිත පදනමක් මත අවිනිශ්චිත අයිතම නිරවුල් කර ඉවත් කිරීම අනුගමනය කිරීම;
  - පද්ධතිය පාලන වෙත මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම හෝ විපට් කිරීම සඳහා ක්‍රියාවලි විස්තර කිරීම;
  - ගණුදෙනු සැකසීමෙන් වන තොරතුරු පොදු ලෙජරය තුළ අන්තර්ගත කිරීම (උදා: උපයෝගී ලෙජරයකින් සම්මුඛිත වූ ගණුදෙනු මාරු කිරීම);
  - වත්කම් ක්ෂය කිරීම සහ ක්‍රමක්ෂය කිරීම සහ වත්කම් අය කරගත හැකි බව තුළ වෙනස්වීම් වැනි ගණුදෙනු හැර, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා අදාළ තොරතුරු ග්‍රහණය කිරීම සහ සැකසීම; සහ
  - අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව මගින් හෙලිදරව් කිරීමට අවශ්‍ය කරන තොරතුරු සම්මුඛිත කිරීම, සටහන් කිරීම, සැකසීම, සාරාංශගත කිරීම සහ මූල්‍යප්‍රකාශ තුළ යෝග්‍ය පරිදි වාර්තා කිරීම තහවුරු කිරීම.
16. අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලිවල පහත සඳහන් ක්‍රියා සැලසුම් කර ඇත්තේ;
  - අස්තිත්ත්වයේ නිෂ්පාදන සහ සේවා, සංවර්ධනය කිරීම, මිලට ගැනීම, නිෂ්පාදනය කිරීම, විකිණීම සහ බෙදා හැරීම;

- නීති සහ රෙගුලාසි සමග අනුකූල වීම තහවුරු කිරීමට; සහ
- ගිණුම්කරණ සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණ තොරතුරු ඇතුළුව තොරතුරු සටහන් කිරීමට ය.

ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලි ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ, සටහන් කළ ගනුදෙනු වලින් සහ තොරතුරු පද්ධතිය මගින් සකසන සහ වාර්තාකරණය තුලය.

17. අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියා කළමනාකරණය තුළදී සහ පාලනය කිරීම තුළ යෝග්‍ය තීරණ ගැනීමේ කළමනාකාරිත්වයේ හැකියාවට සහ විශ්වාසදායක මූල්‍ය වාර්තා පිළියෙල කිරීමට තොරතුරු වල ගුණාත්මකභාවය බලපායි.
18. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට අයත් පුද්ගලයන්ගේ කාර්යභාරයේ සහ වගකීම් වල අවබෝධයක් ලබාදීම සම්බන්ධ වන සන්නිවේදනය, ප්‍රතිපත්ති අත්පොත්, ගිණුම්කරණ සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණ අත්පොත් සහ සිහිවීම් සටහන් වැනි ස්වරූප ගත හැකිය. සන්නිවේදනය ඵලසට විද්‍යුත්ව, වාචිකව හෝ කළමනාකාරිත්වයේ ක්‍රියා මගින් සිදුකළ හැකිය.
19. මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාර්යභාරය සහ වගකීම් සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධිත වැදගත් කරුණු, අස්තිත්ත්වය මගින් සන්නිවේදනය, පුද්ගලයන්ගේ කාර්යභාර සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට අයත් වගකීම් වලට අවබෝධයක් ලබා දීම සම්බන්ධ වේ. තොරතුරු පද්ධතිය තුළ සේවක මණ්ඩලය ඔවුන්ගේ ක්‍රියා අන් අයගේ වැඩ වලට සම්බන්ධ වන්නේ කෙසේද යන්න අවබෝධ කර ගැනීමේ ප්‍රමාණය සහ අස්තිත්ත්වය ඇතුළත යෝග්‍ය ඉහළ මට්ටමේ කළමනාකාරිත්වයට ව්‍යතිරේඛ වාර්තාකිරීමේ මාර්ගයක් වැනි කරුණු එයට ඇතුළත් විය හැකිය.

පාලන ක්‍රියා

20. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ ඇති පාලන හඳුනාගන්නේ 26 වන ඡේදය සමග අනුකූලවය. එවැනි පාලන වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ තොරතුරු සැකසීමේ පාලන සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වේ. මෙම පාලන දෙවර්ගයම ස්වභාවයෙන්ම අන්තර් හෝ ස්වයංක්‍රීය විය හැකිය. ස්වයංක්‍රීය පාලන හෝ ස්වයංක්‍රීය අංග සම්බන්ධ වන පාලනයන්හි ප්‍රමාණය විශාල වන විට, කළමනාකාරිත්වය එය භාවිතා කර සහ එහි මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධිතව විශ්වාසය තබයි. අස්තිත්ත්වය සඳහා එය වඩා වැදගත් විය හැක්කේ, තොරතුරු සකස් කිරීමේ ස්වයංක්‍රීය අංගවල අඛණ්ඩ ක්‍රියා කිරීම අමතන පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන ඉටු කිරීමය. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ වන පාලන අයත් විය හැක්කේ පහත දෑ වලටය.
  - අවසර දීම සහ අනුමත කිරීම. ගනුදෙනුවක් වලංගු බව අවසර දීමකින් ස්ථිර කරයි. (එනම්, එය සත්‍ය ආර්ථික සිද්ධියක් නියෝජනය කරයි හෝ එය අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති ඇතුළත වූ දෙයකි.) අවසර දීමක් දර්ශීයව ඉහළ මට්ටමක කළමනාකාරිත්වය විසින් හෝ ගනුදෙනුව වලංගු නම් සත්‍යාපනය හෝ නිර්ණය කිරීමේ ස්වරූපය ගනී. උදාහරණ ලෙස වියදම් වාර්තාවක්, වියදම් සාධාරණ සහ අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රතිපත්ති ඇතුළත බව පෙන්වුම් කරන්නේද යන වග සමාලෝචනය කිරීමෙන් පසු අධීක්ෂකවරයෙක් අනුමත කිරීම, ස්වයංක්‍රීය අනුමැතියක් සඳහා උදාහරණයක් වන්නේ, ඉන්වොයිසියක එකක පිරිවැය, පූර්ව ස්ථාපිත සහන මට්ටමක් ඇතුළත සම්බන්ධිත මිලදී ගැනීමේ ඇනවුම සමග ස්වයංක්‍රීයව සන්සන්දනය කරන විටය. සහන මට්ටම ඇතුළත වන ඉන්වොයිස් ගෙවීම් කිරීම සඳහා ස්වයංක්‍රීයව අනුමත කෙරේ. සහන මට්ටමෙන් බාහිරව වන එම ඉන්වොයිස් අතිරේක විමර්ශනය කිරීම සඳහා සලකුණු කෙරේ.
  - සන්සන්දනය කිරීම් - සන්සන්දනය කිරීම් එකක් හෝ ඊට වැඩි දත්ත මූලිකාංග සන්සන්දනය කරයි. වෙනස්කම් හඳුනාගතහොත් දත්ත සමාන තත්ත්වයට පත් කිරීමට ක්‍රියා මාර්ග ගතයුතුය. සාමාන්‍යයෙන් සන්සන්දනය කිරීම් ගනුදෙනු සකස් කිරීමේ සම්පූර්ණත්වය හෝ නිරවද්‍යතාවය අමතයි.
  - සත්‍යාපනය - සත්‍යාපනය අයිතම දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් එකිනෙක අතර සන්සන්දනය කරයි හෝ අයිතමයක් ප්‍රතිපත්තියක් සමග සන්සන්දනය කරයි, සහ අයිතම දෙක නොගැලපෙන විට හෝ අයිතමය ප්‍රතිපත්තියක් සමග සංගත නොවන විට පසු විපරම් කිරීම සමහර විට සම්බන්ධ විය හැකිය. සත්‍යාපනයෙන් සාමාන්‍යයෙන් අමතන්නේ ගනුදෙනු සකස් කිරීමේදී සම්පූර්ණත්වය, නිරවද්‍යතාවය හෝ වලංගුතාවය ය.
  - අනවසර ප්‍රවේශය, අත්කර ගැනීම, භාවිතය හෝ බැහැර කිරීමට එරෙහිව වත්කම් වල ආරක්ෂාව අමතන දේවල් ඇතුළුව, භෞතික හා තාර්කික පාලන, පහත දෑ අනාවරණය වන පාලන;
    - වත්කම්වලට සහ වාර්තාවලට ආරක්ෂණ පහසුකම් මත ප්‍රවේශය වැනි ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂාව සලස්වන්නන් ඇතුළුව, වත්කම්වල භෞතික ආරක්ෂාව.

- o පරිගණක ක්‍රමලේඛ සහ දත්ත ගොනුවලට ප්‍රවේශය (එනම් තාර්කික ප්‍රවේශය) සඳහා අවසර දීම.
- o නියත කාල ගනන් කිරීම සහ පාලන වාර්තා මත පෙන්වන වත්කම් සමග සන්සන්දනය කිරීම (උදාහරණ ලෙස මුදල් සහ ආරක්ෂාව ප්‍රතිඵල සහ තොග ගනන්ගැනීම් ගිණුම්කරණ වාර්තා සමග සන්සන්දනය කිරීම)

වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයට ඉතා ඉහල ලෙස නැඹුරු වනවිට වැනි තත්ත්වයන් මත රදාපවතිමින් මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ විශ්වාසවන්තභාවයට අදාල වත්කම් සොරකම්කිරීම වැලැක්වීමට අපේක්ෂා කරන භෞතික පාලන වල ප්‍රමාණය.

- රාජකාරි බෙදා වෙන් කිරීම. ගනුදෙනු සඳහා අවසරදීමේ, ගනුදෙනු සටහන් කිරීමේ සහ වත්කම් වල භාරකාරත්ව පවත්වාගෙන යාමේ වගකීම් වෙනත් පුද්ගලයන් වෙත පැවරීම, රාජකාරි වෙන් කිරීමෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ ඕනෑම පුද්ගලයෙක් හට, එම පුද්ගලයාගේ සාමාන්‍ය රාජකාරි මට්ටම්වල වරදක් හෝ වංචාවක් කිරීමට හෝ සඟවා තැබීම යන දෙකම කල හැකි තත්ත්වයකට ඉඩ දෙන අවස්ථා අඩු කිරීමය.

උදාහරණ ලෙස, ණයට විකුණුම් පිළිබඳ අවසර දෙන කළමනාකරුවෙක් ලැබිය යුතු ගිණුම් වාර්තා පවත්වාගෙන යාම සඳහා හෝ මුදල් ලැබීම් පරිහරණය කිරීම සඳහා වගකිව යුතු නොවේ. මෙම සියලු ක්‍රියා එක පුද්ගලයකුට ඉටු කිරීමට හැකි නම්, එම පුද්ගලයා, උදාහරණ ලෙස අනාවරණය නොවිය හැකි ව්‍යාජ විකුණුම් ඇතිකල හැකිය. ඒ හා සමානව, විකුණුම් සේවකයෙකුට නිෂ්පාදන මිල ගනන් ගොණු හෝ කොමිස් අනුපාතික වෙනස් කිරීමේ හැකියාව නොතිබිය යුතුය.

සමහර අවස්ථාවලදී බෙදා වෙන් කිරීම ප්‍රායෝගික, පිරිවැය සඵලදායී හෝ ශක්‍ය නොවේ. උදාහරණ ලෙස, කුඩා හෝ සංකීර්ණතාවයෙන් අඩු අස්තිත්ත්ව පරිපූර්ණ බෙදා වෙන් කිරීමක් අත්කර ගැනීමට ප්‍රමාණවත් සම්පත් නොතිබිය හැකි හෝ අතිරේක සේවකයන් යෙදවීම පිරිවැය අතින් ඔරොත්තු දිය නොහැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන්හිදී කළමනාකාරිත්වය විකල්ප පාලන ස්ථාපනය කල හැකිය. ඉහත උදාහරණයේදී, විකුණුම් සේවකයාට නිෂ්පාදන මිල ගණන් ගොණු වෙනස් කර හැකි නම්, විකුණුම් කාර්යභාරයට සම්බන්ධ කමක් නොමැති පුද්ගලයෙක්, විකුණුම් සේවකයා මිල ගණන් වෙනස් කළේ කුමන තත්ත්වයන් යටතේදැයි නියත කාල සමාලෝචනයක් කිරීම සඳහා ස්ථානගත කල හැකි අනාවරනය කර ගැනීමේ පාලන ක්‍රියාවක් පිහිටුවිය හැකිය.

21. එක්තරා පාලන රදා පැවතිය හැක්කේ, කළමනාකාරිත්වය හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් ස්ථාපනය කල යෝග්‍ය අධීක්ෂක පාලන පැවැත්ම මතය. උදාහරණ ලෙස අවසර දීමේ පාලන පැවරිය හැක්කේ ස්ථාපිත මෙහෙයුම් නිර්ණායක යටතේය, පාලන පිළිබඳ වගකිව යුතු අය නියම කරන ආයෝජන නිර්ණායක වැනි දේ; විකල්පයක් ලෙස, වර්ග රටාවකට අනුව නොසිදුවන විශාල අත්කරගැනීමක් හෝ ආයෝජනයක් විකිණීමක් වැනි ගනුදෙනු සමහර අවස්ථාවන් තුළදී කොටස් හිමියන්ගෙන් වැනි ඉහළ මට්ටමේ විශේෂිත අනුමැතියක් අවශ්‍ය විය හැකිය.

අභ්‍යන්තර පාලනයේ සීමා

22. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය කොපමණ සඵලදායක වුවත් අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ අරමුණු අත්කරගත හැකි විම පිළිබඳ ලබාගත හැක්කේ සීමිත සහතික විමක් පමණි. අභ්‍යන්තර පාලනයේ ආවේණික අවදානම් ඒවා අත්කර හැනීම නිසා සමහර විට බලපෑ හැකිය. මේවාට, මානුෂික විනිශ්චයන් තුල තීරණ ගැනීම දෝෂ සහිත විය හැකි යථාර්ථය ඇතුළත් විය හැකි අතර සහ මානුෂික වැරදි නිසා අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලනයේ බිඳවැටීම් සිදුවිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස පාලනයක් සැලසුම් කිරීමේදී හෝ වෙනස් කිරීමේදී වැරදි තිබිය හැකිය. ඒ හා සමානව, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අරමුණු සඳහා තොරතුරු පිළියෙල කල අවස්ථාවක (උදාහරණ ලෙස, ව්‍යාතිරේඛ වාර්තාවක්) තොරතුරු සමාලෝචනය කිරීම සඳහා වගකිව යුතු පුද්ගලයා එහි අරමුණු අවබෝධ කර නොගැනීම හෝ සුදුසු පියවර ගැනීමට අපොහොසත් වීම නිසා තොරතුරු සඵලදායක ලෙස භාවිතා නොකිරීම වැනි, පාලන මෙහෙයුම සඵලදායී නොවිය හැකිය.
23. අමතරව පාලන, පුද්ගලයන් දෙදෙනෙක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක දුස්සන්ධානය මගින් හෝ කළමනාකාරිත්වයේ යෝග්‍ය නොවන මැදිහත්වීම් පාලන අක්‍රීය කිරීම මගින් මගහැරිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්ත්වයේ සම්මත විකුණුම් ගිවිසුම් මත නියමයන් සහ කොන්දේසි වෙනස් කරන, එය අයෝග්‍ය අයභාරය හඳුනාගැනීම ප්‍රතිඵලයක් වන අතුරු ගිවිසුමකට ගනුදෙනුකරුවෙකු සමග කළමනාකාරිත්වය එළඹිය හැකිය. එලෙසම නිශ්චය කරන ලද ණය සීමා අභිබවා යන ගනුදෙනු හඳුනාගැනීම සහ වාර්තා

කිරීමට සැලසුම් කර ඇති තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදවුම මත සංස්කරණ පරීක්ෂා මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම හෝ අබල කල හැකිය.

24. අමතරව, පාලන සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී, එය ඉටු කිරීමට තෝරාගත් පාලනයන් හි ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය සහ එය භාරගැනීමට තෝරාගත් අවදානම් වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය මත කළමනාකාරිත්වය විනිශ්චයක් සිදුකල හැකිය.

4 වන පරිශිෂ්ටය

(යොමුව: 14(අ), 24(අ)(ii), අ25-අ28, අ118 ඡේද)

අස්තිත්ත්වයක අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම.

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් පවතින විට අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය අවබෝධ කරගැනීමට සම්බන්ධව තවදුරටත් වන සැලකිල්ලට ගැනීම් මෙම පරිශිෂ්ටය ලබා දෙයි.

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යභාරයේ අරමුණු සහ විෂය පථය

1. ආයතනය ඇතුළත අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ අරමුණු සහ විෂය පථය එහි වගකීම් වල සහ එහි කාර්යය තත්ත්වයේ ස්වභාවය, කාර්යයේ අධිකාරිය සහ වගකිව යුතු භාවය ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයේ විශාලත්වය, සංකීර්ණත්වය සහ ව්‍යුහය සහ කළමනාකාරිත්වයේ සහ අදාල වන විට පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අවශ්‍යතාවයන් මත රඳාපවතිමින්, පුළුල් ලෙස වෙනස් වේ. මෙම කරුණු අභ්‍යන්තර විගණන අධිකාර පත්‍රයේ, හෝ සමුද්දේශ විෂයයක් තුල නියම කරයි.
2. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් වගකීම් වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ, අවදානම් කළමනාකරණය සැලසුම් කිරීම සහ සම්ප්‍රදායකත්වය, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සහ පාලනයෙහි ක්‍රියාවලි සම්බන්ධයෙන් කළමනාකාරිත්වය සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය හට සහතික වීමක් ලබා දීමට ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කරමින් අගය කිරීමය. එසේනම්, අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය, අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය නියාමනය කිරීමේ අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලි වැදගත් භූමිකාවක යෙදිය හැකිය. කෙසේ වෙතත් අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වගකීම් අවධානය යොමු කර විය හැක්කේ පිරිමැසුම් බව, කාර්යක්ෂමතාවය සහ මෙහෙයුම් වල සම්ප්‍රදායකත්වය සහ එසේ නම් කාර්යයේ වැඩ, සෘජුව අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධ නොවේ.

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ විමසීම්

3. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් අස්තිත්ත්වයකට තිබේ නම්, කාර්යය ඇතුළත යෝග්‍ය පුද්ගලයන්ගෙන් විමසීම් කිරීමෙන්, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාල මූල්‍යවාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීම තුල සහ එහි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුල විගණකට එය ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි තොරතුරු ලබා දිය හැකි නිසා, එහි වැඩ ඉටු කිරීම තුල අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම්, සහ ව්‍යාපාරික අවදානම් හි ඇතුළත්තය තුලට සමහර විට ලබාගත් සහ එහි වැඩ මත පදනම්ව හඳුනාගත් පාලන උපායනා හෝ අවදානම් වැනි සොයාගැනීම් තිබිය හැකිය. ඒවා අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය, විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු විගණනයේ වෙනත් අංගයන් හි විගණනයේ අවබෝධය තුලට වටිනා යෙදවුම් ලබාදිය හැකිය. ඒ අනුව විගණකගේ විමසීම් සිදුකරන්නේ ඉටුකල යුතු⁷² විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය හෝ කාල නිර්ණය විකරණය කිරීමට හෝ ප්‍රමාණය අඩු කිරීමට අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ විගණක භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කල යුතුද හෝ නොකල යුතුද යන්න සඳහා ය. විශේෂ අදාලත්වයක් ඇති විමසීම් විය හැක්කේ, පාලනය පිළිබඳව වගකිව යුතු අය සමග අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය මතු කල සහ කාර්යයේ ස්වකීය අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ ප්‍රතිඵල පිළිබඳ කරුණුය.
4. විගණකගේ විමසීම්වලට වන ප්‍රතිචාර පදනම මත, අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණකට අදාල විය හැකි සොයාගැනීම් ඇති බව පෙනී යන්නේ නම්, අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක්, සම්බන්ධිත වාර්තා කියවීමට එය යෝග්‍ය විය හැකි යැයි විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය. අදාල විය හැකි

⁷² අදාල අවශ්‍යතාවයන් ශ්‍රී ලව්‍ය 610 (2013 සංශෝධන) තුල අන්තර්ගත වේ.

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වාර්තාවල උදාහරණ වලට ඇතුළත් වන්නේ කාර්යයේ ක්‍රමෝපාය සහ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ පරීක්ෂා කිරීම් වලින් සොයාගත් දෑ විස්තර කරමින් කළමනාකාරිත්වයට හෝ පාලනය පිළිබඳව වගකිව යුතු අය සඳහා පිළියෙල කළ වාර්තා සහ සැලසුම් කිරීමේ ලේඛන වේ.

5. අමතරව, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240⁷³ සමග අනුකූලව, අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය යම් සත්‍ය, සැකකරනු ලබන හෝ කර ඇතැයි කියන වංචාවක් සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු විගණකට ලබා දෙන්නේ නම්, වංචා නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම විගණකගේ හඳුනාගැනීම් තුළදී මෙය විගණක සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ.
6. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ ඇතුළත විමසීම් කරන ලද්දේ කා සමගද වන යෝග්‍ය පුද්ගලයන් විගණකගේ විනිශ්චය අනුව වන්නේ, ප්‍රධාන අභ්‍යන්තර විගණන විධායක වැනි, යෝග්‍ය දැනුම, පලපුරුද්ද සහ අධිකාරිය ඇති පුද්ගලයන් හෝ පවතින තත්ත්වයන් මත කාර්යය ඇතුළත වෙනත් පුද්ගලයන්ය. මෙම පුද්ගලයන් සමග නියතකාල රැස්වීම් පැවැත්වීම යෝග්‍ය විය හැකි බව විගණක එලෙසම සැලකිල්ලට ගැනේ.
7. **පාලන පරිසරය හඳුනා ගැනීම තුළ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය සැලකිල්ලට ගැනීම.**

පාලන පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම තුළ, මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ හඳුනාගත් පාලන උපායනා සම්බන්ධයෙන් අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ සොයා ගැනීම් සහ නිර්දේශ කිරීම් වලට කළමනාකාරිත්වය ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ කෙසේද සහ එවැනි ප්‍රතිචාර ක්‍රියාවට නැංවූයේ කෙසේද යන්න සහ ඒවා පසුව අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය අගය කළේද යන්න ඇතුළුව, විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය නියාමනය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය තුළ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්ය ඉටු කරන භූමිකාව හඳුනාගැනීම

8. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වගකීම් සහතික වීමේ ක්‍රියාවල ස්වභාවය අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධිත නම්, විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීම තුළ විගණක විසින් සෘජුව ඉටු කළ යුතු විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ස්වභාවය විකරණය කිරීමට හෝ කාල නිර්ණය හෝ ප්‍රමාණය අඩු කිරීමට අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ විගණක එසේම ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට හැකි වේ. උදාහරණ ලෙස පෙර වූ විගණන තුළ අත්දැකීම් හෝ විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි පදනම මත, අස්තිත්ත්වයේ සංකීර්ණතාවයට සහ එහි මෙහෙයුම් වල ස්වභාවයට සාපේක්ෂව ප්‍රමාණවත් සහ යෝග්‍ය ලෙස සම්පත් වලින් යුත් අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් අස්තිත්ත්වයට ඇති බව සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයට සෘජු වාර්තාකිරීමේ සම්බන්ධතාවයක් ඇති බව පෙනෙන විට අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ භාවිතා කිරීමට බොහෝ විට විගණකට හැකි විය හැකිය.
9. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ, විගණකගේ මූලික අවබෝධය මත පදනම්ව, ඉටුකළ යුතු විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය හෝ කාල නිර්ණය හෝ ප්‍රමාණය අඩු කිරීම විකරණය කිරීමට අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට විගණක අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 610 (සංශෝධිත 2013) ව්‍යවහාර වේ.
10. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 610 (සංශෝධිත 2013) තුළ තවදුරටත් සාකච්ඡා කර ඇති පරිදි, අස්තිත්ත්වය අවප්‍රකාශ වලක්වා ගන්නේ හෝ අනාවරණය කර ගන්නේ කෙසේද යන්නට දායකවීමට සැලසුම් කළ කළමනාකාරිත්ව ගිණුම්කරණ තොරතුරු සමාලෝචන වැනි, මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ වියහැකි වෙනත් නියාමන පාලන වලින් අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ ක්‍රියා වෙනස් වේ.
11. අස්තිත්ත්වයක් තුළ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ යෝග්‍ය පුද්ගලයන් සමග විගණන කාර්යභාරය තුළ චේලාසනින් සන්නිවේදනය ස්ථාපනය කිරීමෙන් සහ එවැනි සන්නිවේදන කාර්යභාරය පුරාවටම පවත්වාගෙන යාමෙන්, සඵලදායී තොරතුරු බෙදාගැනීමකට පහසුකම් සැලකිය හැකිය. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ අවධානයට ලක් විය හැකි වැදගත් කරුණු, එවැනි කරුණු විගණකගේ වැඩ වලට බලපෑ හැකි වීම ඒවා අභ්‍යන්තර විගණකට දැන්වීමට හැකිවීමට සුදුසු පරිසරයක් විගණකට නිර්මාණය වේ. විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කළ හැකි, විමසීම්වලට ප්‍රතිචාර ලෙස ලේඛනවල විශ්වාසදායකත්ව සැක කිරීමට හේතුවිය හැකි එම තොරතුරු පිළිබඳව සෝදිසියෙන් සිටීම ඇතුළුව, වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨියකින්⁷⁴ යුතුව විගණක විගණනය සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීමේ වැදගත්කම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240 න් සාකච්ඡා කෙරේ. ඒ අනුව

⁷³ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 240, 19 වන ඡේදය

⁷⁴ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200, 7 වන ඡේදය

කාර්යභාරය පුරාවටම අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යභාරය සමග සන්නිවේදනය, එවැනි තොරතුරු විගණකගේ අවධානයට ලක් කිරීමට අභ්‍යන්තර විගණකට ඉඩ ප්‍රස්තාව ලබාදිය හැකිය. එවිට එවැනි තොරතුරු, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගැනීමට විගණකට හැකියාව ලැබේ.

5 වන පරිශිෂ්ටය

(යොමුව: 25(අ), 26(ආ)-(ඇ), අ94, අ166-අ172 ඡේද)

තොරතුරු තාක්ෂණය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම

අස්තිත්ත්වය එහි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය තුළ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම අවබෝධ කරගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි තවදුරටත් වන කරුණු මෙම පරිශිෂ්ටය ලබා දෙයි.

අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක තුළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමට අවබෝධ කර ගැනීම.

1. අස්තිත්ත්වයක අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක අත්හැරු ක්‍රමයේ මූලිකාංග සහ ස්වයංක්‍රීය මූලිකාංග අඩංගු වේ. (එනම් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය තුළ භාවිතා කරන අත්හැරු සහ ස්වයංක්‍රීය පාලන සහ වෙනත් සම්පත්) අස්තිත්ත්වයේ අත්හැරු සහ ස්වයංක්‍රීය මූලිකාංගයන් හි මිශ්‍රණය අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සමග වෙනස් වේ. අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ තොරතුරු සැකසීම් කිරීම, ගබඩා කිරීම සහ සන්නිවේදනය කිරීම කරන ආකාරය තුළ අස්තිත්ත්වය තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතය බලපාන අතර එබැවින් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාවට නංවන ආකාරයට බලපෑම් සිදු වේ. අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සෑම සංරචකයක්ම කිසියම් ප්‍රමාණයකට තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කළ හැකිය.

සාමාන්‍යයෙන්, අස්තිත්ත්වයක් පහත දෑ වලට හැකියාව ලබා දීම මගින් අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියට තොරතුරු තාක්ෂණයේ ප්‍රයෝජන ලබා දෙයි:

- පූර්ව නිර්වචන ව්‍යාපාරික රීති සංගතව ව්‍යවහාර කරමින් සහ විශාල පරිමාවක ගනුදෙනු හෝ දත්ත සැකසීම තුළදී සංකීර්ණ ගණනය කිරීම් ඉටු කිරීම;
  - තොරතුරු වල කාලෝචිත බව, ලබාගත හැකි බව සහ නිරවද්‍යතාවය වර්ධිත කිරීම;
  - තොරතුරු අතිරේක විශ්ලේෂණය සඳහා පහසුකම් ලබාදීම;
  - අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියා සහ එහි ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි වල කාර්යසාධනය නියාමනය කිරීමට හැකියාව වර්ධනය කිරීම;
  - පාලන මග හැරිය හැකි වීමේ අවදානම අඩු කිරීම; සහ
  - තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්, දත්ත සමුදාය සහ මෙහෙයුම් පද්ධති තුළ ආරක්ෂණ පාලන ක්‍රියාවට නැංවීම මගින් සඵලදායී ලෙස රාජකාරි බෙදා වෙන් කිරීම අත්කර ගැනීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීම.
2. අත්හැරු හෝ ස්වයංක්‍රීය මූලිකාංග වල ගති ලක්ෂණ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීම් සහ තක්සේරු කිරීමේදී ඒ මත පදනම් වූ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වලට අදාළ වේ. අත්හැරු පාලන වලට වඩා, ස්වයංක්‍රීය පාලන වඩා විශ්වාසදායක වන්නේ, ඒවා පහසුවෙන් මගහැර යා හැකි නොසලකාහැරිය හෝ මැදිහත් වී අක්‍රීය කළ නොහැකි නිසා සහ සරල දෝෂ සහ වැරදි වලට නැඹුරු වීම අඩු නිසාය. පහත සඳහන් තත්ත්වයන් තුළදී ස්වයංක්‍රීය පාලන අත් හැරු පාලන වලට වඩා වැඩිපුර සඵලදායක විය හැකිය.
- ඉහළ පරිමාවක පුනරාවර්තනය වන ගනුදෙනු හෝ වැරදි අපේක්ෂා කළ හැකි හෝ අපේක්ෂා කිරීම වැළැක්විය හැකි හෝ ස්වයංක්‍රීයකරණය මගින් අනාවරණය කරගත හැකි හෝ නිවැරදි කළ හැකි තත්ත්වයන් ඇති අවස්ථාවලදීය.
  - නිශ්චිත ආකාරයකට අනුව ඉටුකළ යුතු පාලන ඇති අවස්ථාවක පාලන ප්‍රමාණවත් ලෙස සැලසුම් කිරීම සහ ස්වයංක්‍රීයකරණය කළ හැකිය.

තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තොරතුරු තාක්ෂණය අස්තීන්ත්වයේ භාවිතය අවබෝධ කර ගැනීම. (යොමුව: 25(අ) ඡේදය)

- අස්තීන්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය අත් හැර සහ ස්වයංක්‍රීය මූලිකාංග භාවිතා කිරීම ඇතුළත් විය හැකිය. එය ඵලදායී ගනුදෙනු මූල පූරනය, සටහන් කිරීම සැකසීම සහ වාර්තාකරණ ආකාරයට බලපායි. විශේෂයෙන්ම, මූලපූරනයට සටහන් කිරීමට, සැකසීමට, ගනුදෙනු වාර්තාකරණයට ක්‍රියාපටිපාටි සහ එම යෙදවුම් අස්තීන්ත්වය විනයාස කරන්නේ කෙසේද යන්න අස්තීන්ත්වය විසින් භාවිතා කරනු ලබන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් මගින් බලාත්මක කළ හැකිය. අමතරව වාර්තා සංඛ්‍යාංක තොරතුරු ස්වරූපයෙන් ආදේශ විය හැකි හෝ වාර්තා, කඩදාසි ස්වරූපයෙන් වන ලේඛන ස්වරූපයෙන් පරිපූරක විය හැකිය.
- ගනුදෙනු ප්‍රවාහ සහ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තොරතුරු සකස් කිරීමට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ, භාවිතා කළ තොරතුරු තාක්ෂණ සහ එමෙන්ම සහය වන තොරතුරු තාක්ෂණයේ යටිතලය සහ තොරතුරු තාක්ෂණයේ ස්වභාවය සහ ගතිලක්ෂණ පිළිබඳ තොරතුරු විගණක රැස් කරගනී. තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළදී විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු වලට වන උදාහරණ පහත දැක්වෙන වගුවේ ඇතුළත් වන අතර අස්තීන්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ භාවිතා කරන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්වල සංකීර්ණතාවය මත පදනම්ව තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ දර්ශීය ගති ලක්ෂණවල උදාහරණ ඇතුළත් වේ. කෙසේ වෙතත්, එවැනි ගති ලක්ෂණ දෛශික සහ අස්තීන්ත්වයක් විසින් භාවිතය තුළ ඇති විශේෂිත තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්වල ස්වභාවය මත රඳා පවතිමින් වෙනස් විය හැකිය.

	පහත දැ වල දර්ශීය ගතිලක්ෂණ වල උදාහරණ:		
	සංකීර්ණ නොවන වාණිජ මෘදුකාංග	මධ්‍යම - ප්‍රමාණයේ සහ මධ්‍යස්ථ ලෙස සංකීර්ණ වාණිජ මෘදුකාංග හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය පද්ධති)
ස්වයංක්‍රීයකරණයේ ප්‍රමාණයට සහ දත්ත භාවිතයට සම්බන්ධ කරුණු:			
<ul style="list-style-type: none"> ඉතා ඉහළ ලෙස ස්වයංක්‍රීය කරන ලද කඩදාසි රහිත සැකසුම් තිබේද යන්න ඇතුළුව සැකසීම සඳහා ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාපටිපාටිවල සංකීර්ණතාවය 	අදාළ නොවේ.	අදාළ නොවේ.	විස්තීර්ණ සහ බොහෝ විට සංකීර්ණ ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාපටිපාටි.
	සංකීර්ණ නොවන වාණිජ මෘදුකාංග	මධ්‍යම - ප්‍රමාණයේ සහ මධ්‍යස්ථ ලෙස සංකීර්ණ වාණිජ මෘදුකාංග හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය පද්ධති)
<ul style="list-style-type: none"> තොරතුරු සැකසීම තුළ පද්ධතියෙන් - ජනනය වාර්තා මත අස්තීන්ත්වයේ 	සරල ස්වයංක්‍රීය වාර්තා තර්කය	සරල ස්වයංක්‍රීය වාර්තා තර්කය	සංකීර්ණ ස්වයංක්‍රීය වාර්තා තර්කය, වාර්තා - ලේඛන කාරකය මෘදුකාංග

පහත දැ වල දර්ශීය ගතිලක්ෂණ වල උදාහරණ:			
විශ්වාසය තැබීමේ ප්‍රමාණය			
<ul style="list-style-type: none"> දත්ත ආදාන කරන්නේ කෙසේද (එනම්, අත්හැරු ආදාන ගනුදෙනුකරුගෙන් විකුණුම්කරු ආදාන හෝ ගොනු ප්‍රවේශණය) 	අත්හැරු දත්ත ආදාන	කුඩා සංඛ්‍යාවක දත්ත ආදාන හෝ සරල අතුරු මුහුණත්	විශාල සංඛ්‍යාවක දත්ත ආදාන හෝ සංකීර්ණ අතුරු මුහුණත්
<ul style="list-style-type: none"> අදාල වන පරිදි පද්ධතියේ අතුරු මුහුණත් මගින්, අභ්‍යන්තරව සහ බාහිරව යෙදුම් දත්ත සමුදාය හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග අතර සන්නිවේදනයට තොරතුරු තාක්ෂණයට කෙසේ පහසුකම් සලසන්නේද. 	ස්වයංක්‍රීය අතුරු මුහුණත් නොමැත (අත්හැරු ආදාන පමණි)	කුඩා සංඛ්‍යාවක දත්ත ආදාන හෝ සරල අතුරු මුහුණත්	විශාල සංඛ්‍යාවක දත්ත ආදාන හෝ සංකීර්ණ අතුරු මුහුණත්
<ul style="list-style-type: none"> ගිණුම්කරණ රෙකෝඩ් හෝ වෙනත් තොරතුරු ආවය කර ඇත්තේ සංඛ්‍යාංක ආකෘතියකද යන්න සහ දත්ත ආවයනයකල නිශ්චයනය ඇතුළුව, තොරතුරු පද්ධතිය මගින් සකසනු ලබන සංඛ්‍යාංක ආකෘතියක් තුල දත්ත පරිමාව සහ සංකීර්ණතාවය. 	පහත් පරිමාවක දත්ත හෝ අත්හැරුව මගින් එය සත්‍යාපනය කලහැකි සරල දත්ත; දත්ත පෙදෙසිව ලබාගත හැකිය.	පහත් පරිමාවක දත්ත හෝ සරල දත්ත.	විශාල පරිමාවක දත්ත හෝ සංකීර්ණ දත්ත; දත්ත ගබඩා ⁷⁵ අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර තොරතුරු තාක්ෂණ සේවා සැපයුම්කරුවෙකු භාවිතා කිරීම. (උදා: තුන්වන පාර්ශවයේ ආවනය හෝ දත්ත සත්කාරකය)
	සංකීර්ණ නොවන වාණිජ මෘදුකාංග	මධ්‍යම - ප්‍රමාණයේ සහ මධ්‍යස්ථ ලෙස සංකීර්ණ වාණිජ මෘදුකාංග හෝ	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත්

⁷⁵ දත්ත ගබඩාවක් සාමාන්‍යයෙන් විස්තර කරන්නේ, එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනාවක විසම ප්‍රභව වලින් (බහුදත්ත සමුදා වැනි) ලැබෙන එම වාර්තා ජනනය විය හැකි හෝ වෙනත් දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීමේ ක්‍රියා සඳහා එය අස්තිත්ත්වය විසින් භාවිතා කල හැකි වන අනුකලිත කල දත්ත වල මධ්‍යම තැන්පත්කරන ස්ථානයක් ලෙසය. එකක් හෝ ඊට වැඩි ප්‍රභව වලින් (දත්ත ගබඩාවක්, දත්ත සමුදායක් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් වැනි) සහ නිශ්චය කරන ලද ආකෘතියක් තුල දත්ත ඉදිරිපත් කරන දත්ත උද්ධෘත කිරීමට එය භාවිත කරන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් වාර්තා - ලේඛන කාරක වේ.

	පහත දැ වල දර්ශීය ගතිලක්ෂණ වල උදාහරණ:		
		තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්	කළමනාකරණය පද්ධති)
තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලයට සම්බන්ධ කරුණු:			
<ul style="list-style-type: none"> • යෙදුම් වර්ගය (උදා: ස්වල්ප අභිරුචිකරණය කිරීම සහිත හෝ අභිරුචිකරණය නොමැති වාණිජ යෙදුමක් හෝ ඉහල මට්ටමකට අභිරුචිකරණය කළ හෝ ඉහල මට්ටමකට අනුකූලනය කළ මිලදීගත් සහ අභිරුචිකරණය කළ හෝ අභ්‍යන්තරව සංවර්ධනය කළ විය හැකි යෙදුමකි) 	ස්වල්ප අභිරුචිකරණය කළ හෝ අභිරුචිකරණය නොකළ මිලදී ගත් යෙදුමක්	ලදී ගත් යෙදුමක් සරල උරුම හෝ පහල - අන්ත ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය යෙදුමක් ස්වල්ප අභිරුචිකරණයක් හෝ අභිරුචිකරණය නොකළ	අභිරුචි සංවර්ධනය කළ යෙදුමක් හෝ වඩා සංකීර්ණ ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය පද්ධති සහිත සැලකිය යුතු අන්දමේ අභිරුචිකරණයක්.
<ul style="list-style-type: none"> • තොරතුරු තාක්ෂණය තුන්වන පාර්ශවයකට සත්කාරය හෝ බාහිරකරණය කිරීමක් කර තිබේද. 	බාහිරකරණය කර ඇත්නම්, නිපුණ, පරිණත, ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ සපයන්නන් (උදා: වලාකුළු සපයන්නන්)	බාහිරකරණය කර ඇත්නම්, නිපුණ, පරිණත, ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ සපයන්නන් (උදා: වලාකුළු සපයන්නන්)	එක්තරා යෙදුම් සඳහා නිපුණ, පරිණත, ප්‍රත්‍යක්ෂ සපයන්නන් සහ වෙනත් දේ සඳහා නව හෝ ආරම්භ කරන සපයන්නන්
<ul style="list-style-type: none"> • තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වල ස්වභාවයේ සංකීර්ණතාවයේ සහ පාදකවන තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලය 	කුඩා, සරල ලැපටොප් සේවා ලාභී, සේවාදායක, පදනම් විසඳුම්	සේවා වලාකුළු ලෙස පරිණත සහ ස්ථායී මහා පරිගණකය, කුඩා හෝ සරල සේවාලාභී සේවාදායක මෘදුකාංග	සංකීර්ණ මහා පරිගණක, විශාල හෝ සංකීර්ණ සේවාලාභී, සේවාදායක වෙබය මුහුණතලා, යටිතලය සේවා වලාකුළු ලෙස.
<ul style="list-style-type: none"> • අස්තිත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණයට බලපාන මතුවීගෙන තාක්ෂණවේදය අස්තිත්වය භාවිතා කරන්නේද 	මතුවීගෙන එන තාක්ෂණවේදය භාවිතය නොමැත.	සමහර යෙදුම් තුළ මතුවීගෙන එන තාක්ෂණවේදයේ සීමිත භාවිතය	වේදිකා හරහා මතුවී ගෙන එන තාක්ෂණවේදයේ මිශ්‍ර භාවිතය.
	සංකීර්ණ නොවන වාණිජ මෘදුකාංග	මධ්‍යම - ප්‍රමාණයේ සහ මධ්‍යස්ථ ලෙස සංකීර්ණ වාණිජ මෘදුකාංග හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත්

	පහත දැ වල දර්ශීය ගතිලක්ෂණ වල උදාහරණ:		
			කළමනාකරණය පද්ධති)
<ul style="list-style-type: none"> තොරතුරු තාක්ෂණය සම්බන්ධිත ක්‍රියාවලි: 			
<ul style="list-style-type: none"> තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය නඩත්තු කිරීම තුල සහභාගි වන සේවකයන් (තොරතුරු තාක්ෂණ සහය සම්පත් කළමනාකරණය කරන ආරක්ෂණ සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයම වෙනස් කිරීම් කරන සේවක සංඛ්‍යාව සහ නිපුණතා මට්ටම) 	<p>විකුණුම්කරු උත්ශ්‍රේණි කිරීම සැකසීමට සහ ප්‍රවේශය කළමනාකරණය කිරීමට සීමිත තොරතුරු තාක්ෂණ දැනුම සහිත ස්වල්ප සේවක ප්‍රමාණයක්</p>	<p>තොරතුරු තාක්ෂණ කුසලතා සහිත / තොරතුරු තාක්ෂණයට කැපවූ ස්වල්ප සේවක ප්‍රමාණයක්</p>	<p>ක්‍රමලේඛණය කුසලතා ඇතුළුව, කුසලතා සහිත පුද්ගලයන්ගෙන් යුත් කැපවූ, තොරතුරු තාක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවක්</p>
<ul style="list-style-type: none"> ප්‍රවේශ විමේ හිමිකම් කළමනාකරණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිවල සංකීර්ණතාවය 	<p>පරිපාලන ප්‍රවේශය සහිත තනි පුද්ගලයෙක් ප්‍රවේශ හිමිකම් කළමනාකරණය කිරීම</p>	<p>පරිපාලනප්‍රවේශය සහිත පුද්ගලයන් ස්වල්ප දෙනෙක් ප්‍රවේශ හිමිකම් කළමනාකරණය කිරීමට</p>	<p>ප්‍රවේශ හිමිකම් සඳහා තොරතුරු තාක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව මගින් කළමනාකරණය කරනු ලබන සංකීර්ණ ක්‍රියාවලි</p>
<ul style="list-style-type: none"> විශේෂයෙන්ම වෙබය පාදය ගනුදෙනු හෝ බාහිර අතුරු මුහුණත ගනුදෙනු සම්බන්ධ වන විට සයිබර් අවදානම් වලට තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්, දත්ත සමුදාය සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංගයන් හි ගොදුරු විය හැකි විම ඇතුළුව තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය මත ආරක්ෂාවේ සංකීර්ණතාවය. 	<p>බාහිර වෙබය මුහුණ දෙන මූලිකාංග නොමැතිව පරිශ්‍රය මත සරල ප්‍රවේශය</p>	<p>ප්‍රාථමික සරල, කාර්යභාර පාදක ආරක්ෂාව සහිත සමහර වෙබය - පාදය යෙදුම්</p>	<p>බහු වේදිකා සහිත වෙබය - පාදය ප්‍රවේශය සහ සංකීර්ණ ආරක්ෂණ ආදර්ශ</p>
	<p>සංකීර්ණ නොවන වාණිජ මෘදුකාංග</p>	<p>මධ්‍යම - ප්‍රමාණයේ සහ මධ්‍යස්ථ ලෙස සංකීර්ණ වාණිජ මෘදුකාංග හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්</p>	<p>විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය පද්ධති)</p>

	පහත දැ වල දර්ශීය ගතිලක්ෂණ වල උදාහරණ:		
<ul style="list-style-type: none"> • ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම් සිදු කළේ තොරතුරු සකස් කෙරෙන ආකාරයටද සහ කාලපරිච්ඡේදය තුළ එවැනි වෙනස් කිරීම්වල තරම 	ප්‍රභව කේතය පිහිටුවූම රහිත වාණිජ මෘදුකාංග	සමහර වාණිජ යෙදුම් ප්‍රභව කේතය නොමැතිව සහ වෙනත් පරිණත යෙදුම් කුඩා සංඛ්‍යාවක් සහිත හෝ සරල වෙනස් කිරීම් සහිතව; සම්ප්‍රදායක පද්ධති සංවර්ධන කිරීමේ ජීවන චක්‍රය.	නව හෝ විශාල සංඛ්‍යාවක සංකීර්ණ වෙනස් කිරීම්, සෑම වසරකම සංවර්ධනය කිරීමේ වක්‍ර ගණනාවක්
<ul style="list-style-type: none"> • තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය ඇතුළත වෙනස් වීම් වල ප්‍රමාණය (උදා: තොරතුරු තාක්ෂණ වාතාවරණයේ නව අංග හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස්වීම් හෝ පාදකවන තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලය) 	වාණිජ මෘදුකාංග අනුවාද උත්ශ්‍රේණි කිරීමට සීමිත වෙනස් කිරීම්	වාණිජ ක්‍රමලේඛ උත්ශ්‍රේණි කිරීම් (ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය) අනුවාදය උත්ශ්‍රේණි කිරීම හෝ උරුම වර්ධිත කිරීම් අඩංගු වෙනස් කිරීම්.	නව හෝ විශාල සංඛ්‍යාවක හෝ සංකීර්ණ වෙනස් කිරීම්, සෑම වසරක සංවර්ධනය කිරීම් ගණනාවක් දැඩි ව්‍යවසායක සම්පත් කළමනාකරණය අභිරුචිකරණය
<ul style="list-style-type: none"> • කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රධාන දත්ත පරිවර්තනයන් සිදුවීද, සහ එසේ වී ඇත්නම් සිදුකළ වෙනස්කිරීම් වල ස්වභාවය සහ වැදගත්කම සහ පරිවර්තනය භාර ගන්නේ කෙසේද? 	විකුණුම්කරු විසින් ලබාදුන් මෘදුකාංග උත්ශ්‍රේණි කිරීම්; උත්ශ්‍රේණි කිරීම සඳහා දත්ත පරිවර්තනය කිරීමේ අංග නොමැත.	සීමිත දත්ත පරිවර්තනය කිරීම සහිත වාණිජ මෘදුකාංග සඳහා කුඩා අනුවාද උත්ශ්‍රේණි කිරීම්	ප්‍රධාන අනුවාද උත්ශ්‍රේණි කිරීම, නව නිකුත් වේදිකා වෙනස

මතුවී එන තාක්ෂණවේදය

- අස්තිත්ත්ව මතුවී එන තාක්ෂණවේදය භාවිතාකළ හැක්කේ (උදා: කට්ටිදාමය, රොබෝ විද්‍යාව හෝ කෘතීම බුද්ධිය) එවැනි තාක්ෂණවේද මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතාවය වැඩි දියුණු කිරීමට හෝ මූල්‍ය වාර්තාකරණය උසස් කිරීමට නිශ්චිත ඉඩ ප්‍රස්තා ඉදිරිපත් කළහැකි නිසාය. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා අදාළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතින් මතුවී එන තාක්ෂණවේදය භාවිතා කරන විට, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිත කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම්වලට යටත් තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සහ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හි හඳුනාගැනීම තුළ එවැනි තාක්ෂණවේද විගණක ඇතුළත් කළ හැකිය. පවත්නා තාක්ෂණවේදය සමග සන්සන්දනය කිරීමේදී මතුවී එන තාක්ෂණවේදය වඩා අසංකලිෂ්ඨ හෝ වඩා සංකීර්ණ ලෙස දැකිය හැකි අතර, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ හඳුනාගත් පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වලට සම්බන්ධව විගණකගේ වගකීම් 26(අ) - (ඇ) ඡේද සමග අනුකූලව වෙනස් නොවී පවතියි.

පරිමාණගතකළහැකිබව

- ඕනෑම ක්‍රමලේඛ වෙනස් කිරීම්, කිරීමට ප්‍රභව කේතයට අස්තිත්ත්වයේ ප්‍රවේශ වීමට නොහැකි වීම හෝ වාණිජ ක්‍රමලේඛයක් භාවිතාකරන සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයක තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ අවබෝධයක් ලබාගැනීම වඩා පහසුවෙන් සම්පූර්ණ කළ හැකිය. එවැනි අස්තිත්ත්වයකට කැපවූ තොරතුරු තාක්ෂණ සම්පත් තිබිය නොහැකි අතර එහෙත් එවැනි අස්තිත්ත්ව වලට තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වලට

විකුණුම්කරු ලබාදී ඇති යාවත් කාලීන කිරීම් සේවකයාට ප්‍රවේශය හෝ පිහිටුවීමට ප්‍රදානය කිරීමේ අරමුණ සඳහා පරිපාලන කාර්යභාරයක පුද්ගලයෙක් පත් කළ හැකිය. සංකීර්ණ බවෙන් අඩු අස්තිත්ත්වයක එහි තොරතුරු පද්ධතිය තුළ තනි තොරතුරු තාක්ෂණ විය හැකි යෙදුමක් භාවිතා කරන, වාණිජ ගිණුම්කරණ ක්‍රමලේඛ පැකේජයක ස්වභාවය අවබෝධ කර ගැනීමේදී විගණක විසින් සැලකිල්ලට ගත හැකි විශේෂිත කරුණු වලට අඩංගු විය හැක්කේ;

- මෘදුකාංග මනා ලෙස පිළිගත් සහ විශ්වාසදායකත්වය සඳහා කීර්තියක් ඇති මෘදුකාංගයක් වීමේ තරම;
- පාද මෘදුකාංග හෝ දත්ත වලට සෘජු වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීමට අතිරේක මොඩියුල (එනම් එකතු වූ) ඇතුළත් කිරීම, මෘදුකාංගයේ ප්‍රභව කේතය වෙනස්කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ඇති හැකියාවේ තරම;
- මෘදුකාංගයට, සිදු කරන ලද වෙනස් කිරීම්වල ප්‍රමාණය සහ ස්වභාවය. මෘදුකාංගයේ ප්‍රභව කේතය වෙනස් කිරීමට අස්තිත්ත්වයට හැකියාවක් නොතිබිය හැකි වුවත්, බොහෝ මෘදුකාංග පැකේජ වින්‍යාසය සඳහා අවසර දේ (වාර්තා කිරීම් පරාමිති සිටුවම හෝ සංශෝධනය කිරීම). මේවා සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රභව කේතය වෙනස් කිරීමට සම්බන්ධ නොවේ. කෙසේ වෙතත් මෘදුකාංගය විසින් සකස් කළ තොරතුරු විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කරන නිසා එහි සම්පූර්ණත්වය සහ නිරවද්‍යතාව සැලකිල්ලට ගන්නා විට අස්තිත්ත්වයට මෘදුකාංගයට කළ හැකි වින්‍යාසයේ ප්‍රමාණය විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය; සහ
- මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට සම්බන්ධිත දත්ත වල ප්‍රමාණයට සහ එය සකස් කරන දත්ත පරිමාවට සෘජුව ප්‍රවේශ විය හැකිය. (එනම්, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් භාවිතා නොකර දත්ත සමුදායට සෘජු ප්‍රවේශය මගිනි.) දත්තවල පරිමාව වැඩිවන විට දත්තවල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාමට අමතන පාලන සමහර විට අස්තිත්ත්වයට අවශ්‍ය විය හැකි අතර, එයට අනවසර ප්‍රවේශය සහ දත්ත වෙනස් කිරීම මත පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ ඇතුළත් විය හැකිය.

7. සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයෙන්ම, බොහෝ සේ අභිරුචිකරණය කළ හෝ බොහෝ සේ අනුකලිත තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ඇතුළත් විය හැකි අතර එබැවින් එය තේරුම් ගැනීමට ඉමහත් පරිශ්‍රමයක් දැරීමට සිදු විය හැකිය. මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලි තුළ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම සහ වෙනත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සමග අනුකලිත කළ හැකිය. එවැනි අනුකලිත කිරීමක්, අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් තුළ භාවිත කරන තොරතුරු පාලන යෙදුම් සහ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ ගනුදෙනු වලට ප්‍රවාහයට සම්බන්ධ සහ තොරතුරු සැකසීමට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අවශ්‍ය විය හැකිය. එවැනි තත්ත්වයන් තුළදී, අස්තිත්ත්වයේ ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් තුළ භාවිතා කරන එක්තරා තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ද, එලෙසම මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට සම්බන්ධ විය හැකිය. සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයන්ට ක්‍රමලේඛ සංවර්ධනය සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය නඩත්තු කිරීමේ කුසලතා සහිත සේවකයන් මගින් සහය ව්‍යුහගත තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලිවල සහය සහිත කැප වූ තොරතුරු තාක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවක් අවශ්‍ය විය හැකිය. අනෙක් අවස්ථාවලදී අස්තිත්ත්වයක් එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය ඇතුළත තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි හෝ එක්තරා අංග කළමනාකරණය කිරීමට අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර සේවා සපයන්නෙක් භාවිතා කළ හැකිය. (උදා: තුන්වන පාර්ශව සත්කාරකය)

තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් අවදානම් පැන නැගීමට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හඳුනාගැනීම

8. තොරතුරු සැකසීමේ පාලනයන් හි ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය ඇතුළුව, අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය අවබෝධ කර ගැනීම මගින් මූල්‍ය තොරතුරු වල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාමට සහ නිවැරදි සැකසුම් කිරීම මත අස්තිත්ත්වය විශ්වාසය තබන්නේ කුමන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් කෙරෙහි දැයි විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. එවැනි ස්වයංක්‍රීය පාලන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් අමතන්නේ යයි උපකල්පනය කරමින්, අස්තිත්ත්වය විසින් විශ්වාසය තැබිය හැකි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හඳුනා ගැනීමේදී එවැනි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ඇතුළතට ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියා පාලන පරීක්ෂා කිරීමට විගණකගේ තීරණයට බලපෑම් ඇතිවිය හැකිය. මෙයට ප්‍රතිවිරුද්ධව තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් මත, අස්තිත්ත්වය විසින් විශ්වාසය තබන්නේ නැත්නම්, එවැනි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් ඇතුළත ස්වයංක්‍රීය පාලන, මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමේ අරමුණු සඳහා එය යෝග්‍ය හෝ ප්‍රමාණවත් ලෙස නිරවද්‍ය විය නොහැකිය. 26(ආ) ඡේදය සමග අනුකූලව හඳුනාගත හැකි ස්වයංක්‍රීය පාලනවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ උදාහරණ ලෙස, ස්වයංක්‍රීය ගණනය කිරීම් හෝ ආදානය, ක්‍රියාවලි සහ ප්‍රතිදාන පාලන, මිලදී ගැනීම් ඇනවුමක තුන් ආකාර සිහුම, විකුණුම්කරු නැව්ගත කිරීම ලේඛන සහ විකුණුම්කරු ඉන්වොයිස් වැනි දෑය. විගණක විසින් ස්වයංක්‍රීය පාලන හඳුනාගන්නා විට සහ එම ස්වයංක්‍රීය පාලන වල අඩංගු තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම මත අස්තිත්ත්වය විශ්වාසය තබන අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය අවබෝධය මගින් විගණක නිර්ණය කරන්නේ තොරතුරු

තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් අවදානම පැන නැගීමට යටත් වන්නේ එම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම ලෙස විගණකට බොහෝ විට හඳුනාගැනීමට සිදුවිය විය හැකිය.

9. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන්, පැන නගින අවදානම් වලට යටත් විගණක හඳුනාගත් ස්වයංක්‍රීය පාලන සඳහා තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක සැලකිල්ලට ගැනීමේදී, එවැනි පාලන සඳහා ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වෙනස් කිරීමට කළමනාකාරිත්වයට හැකියාව ගෙන දෙන ප්‍රභව කේතයට අස්තිත්ත්වයට ප්‍රවේශ වීමට හැකියාව ලබා දෙන ප්‍රමාණයක් තිබේදැයි විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය. ක්‍රමලේඛයට හෝ වින්‍යාස කිරීම වෙනස් කිරීමට සහ එවැනි වෙනස් වීම් තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි විධිමත් කිරීමේ ප්‍රමාණයට එසේම සැලකිල්ලට ගැනීමට අදාළ විය හැකිය. විගණක එලෙසම අයෝග්‍ය ප්‍රවේශවීම හෝ දත්ත වලට වෙනස් කිරීම් අවදානම සැලකිල්ලට ගත හැකිය.
10. විගණන සාක්ෂි ලෙස විගණක භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන පද්ධතියෙන්-ජනනය වූ වාර්තා වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ, උදාහරණ ලෙස: බොහෝ කල් සිට පැවත එන ලැබිය යුතු ගිණුම් වාර්තාවක් හෝ තොග අගය කිරීමේ වාර්තාවකි. එවැනි වාර්තා සඳහා, සම්පූර්ණත්වය සහ නිවැරදිභාවය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි වාර්තාවේ ආදාන සහ ප්‍රතිදාන තහවුරු කිරීමේ පරීක්ෂා මගින් ලබාගත හැකිය. අනෙක් අවස්ථාවලදී, වාර්තාව පිළියෙල කිරීමේදී හා පවත්වාගෙන යාමේදී පාලන මත මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවකදී එය ඉදිරිපත් කළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට ලක් විය හැකිය. වාර්තාවේ සම්පූර්ණත්වය සහ නිවැරදිභාවය පරීක්ෂා කරනවාට අමතරව, වාර්තාවේ අයෝග්‍ය හෝ අනවසර ක්‍රමලේඛය වෙනස් කිරීම් හෝ දත්ත වෙනස් කිරීම් වලට සම්බන්ධිත පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය අමතන පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කළ හැකිය.
11. සමහර තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වලට වාර්තා-ලිවීමේ කාර්යබද්ධය ඒවා ඇතුළත ඇතුළත් විය හැකි අතර සමහර අස්තිත්ත්ව වෙන්ව වූ වාර්තා ලිවීමේ - යෙදවුම් (එනම් වාර්තා-ලේඛන කාරක) භාවිතා කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවන් තුළදී තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් නිර්ණය කිරීමට, පද්ධතියෙන් ජනනය වන වාර්තාවල ප්‍රභවය නිර්ණය කිරීමට විගණකට අවශ්‍ය විය හැකිය. (එනම් වාර්තාව පිළියෙල කරන්නන් එම යෙදුම සහ වාර්තාවට භාවිතා කළ දත්ත මූලාශ්‍රය)
12. තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම මගින් භාවිතා කළ දත්ත මූලාශ්‍රය විය හැක්කේ, උදාහරණ ලෙස, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම හෝ දත්ත සමුදාය පරිපාලන වරප්‍රසාද සහිත තොරතුරු තාක්ෂණ සේවක පිරිස් විසින් පමණක් මගින් ප්‍රවේශය විය හැකි එම දත්ත සමුදායන්ය. අනෙකුත් අවස්ථාවන් හිදී දත්ත මූලාශ්‍රය විය හැක්කේ, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතය මගින් පැන නැගිය හැකි අවදානම් වලට යටත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් ලෙස එයම සැලකිය හැකි දත්ත ගබඩාවක් විය හැකිය.
13. අස්තිත්ත්වයේ ඉතා ඉහළ ලෙස - ස්වයංක්‍රීය සහ කඩදාසි රහිත ගනුදෙනු සැකසීම භාවිත කරන නිසා, එයට බහු-ආංශික අනුකලිත තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සම්බන්ධ විය හැකි නිසා තහවුරු කිරීමේ ලෙස ක්‍රියාපටිපාටි පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන, අවදානමක් විගණක හඳුනා ගන්නා විය හැකිය. එවැනි තත්ත්වයන් හිදී, විගණක හඳුනාගත් පාලන වලට සමහර විට ස්වයංක්‍රීය පාලන ඇතුළත් විය හැකිය. තවද, සැකසුම් කළ ගනුදෙනු සහ සැකසුම් කිරීම තුළ භාවිතා කළ වෙනත් තොරතුරු වල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාමට අස්තිත්ත්වය සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත විශ්වාසය තබනවා විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවන් හිදී, තොරතුරු සැකසීමේදී සහ ගබඩා කිරීමේදී සම්බන්ධ වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්, තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වීමට ඉඩ ඇත.

අන්ත පරිශීලක පරිගණනය

14. අන්ත පරිශීලක පරිගණනය මෙවලමක් තුළ ඉටුකළ ගණනය කිරීම භාවිතා කර පද්ධතිය - ජනනය කළ ප්‍රතිදාන ස්වරූපයෙන් විගණන සාක්ෂි ලැබිය හැකි වුවත්, (උදා: පැතුරුම්පත් මෘදුකාංග හෝ සරළ දත්ත සමුදාය), එවැනි මෙවලම් 26(අ) ඡේදයේ සම්බන්ධය තුළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ලෙස දර්ශීයව හඳුනා නොගැනේ. ප්‍රවේශය වටා පාලන සැලසුම් කිරීමේදී ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සහ අන්ත පරිශීලක පරිගණන මෙවලම් වෙනස් කිරීම අභියෝගාත්මක වේ, සහ එවැනි පාලන සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මෙන් කලාතුරකින් සමාන හෝ සඵලදායකවේ. පහත දැ වැනි අන්ත පරිශීලක පරිගණනය සංකීර්ණතාවය සම්බන්ධ වන අරමුණ සැලකිල්ලට ගෙන තොරතුරු සකස් කිරීමේ පාලනයන්හි සංයෝජනයන් ඒ වෙනුවට විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය:

- දත්ත උද්ධෘතකරන ස්ථානයේ සිට (එනම්, දත්ත ගබඩාව) අදාළ ස්වයංක්‍රීය හෝ අතුරු මුහුණත් පාලන ස්ථානය දක්වා ඇතුළුව මූලාශ්‍ර දත්ත මූල පුරුණය සහ සකස් කිරීම හරහා තොරතුරු සැකසීමේ පාලන;
- අපේක්ෂා කළ ලෙස පාලන පරීක්ෂා කිරීමට එම තාර්කිකය ක්‍රියාත්මක වන්නේද, උදාහරණ ලෙස, දත්ත ලබාගත් තැන සිට වාර්තා දක්වා සැසඳීම කිරීම වැනි, තනි දත්ත වාර්තාවේ සිට ප්‍රභවය දක්වා සහ අග සිට මූලට සන්සන්දනය කිරීම, සහ සූත්‍ර හෝ සාර්ව පරීක්ෂා කරන පාලන වැනි දත්ත උද්ධෘත කරගැනීමේ නිරවද්‍යතාවය පරීක්ෂා කරන පාලන; හෝ
- වලංගුකරණ මෘදුකාංග මෙවලම් භාවිතය, පැතුරුම්පත් පූර්ණත්ව මෙවලම් වැනි ක්‍රමානුකූලව සූත්‍ර හෝ සාර්ව පරීක්ෂාකරන ඒවා.

පරිමාණගතකළහැකිබව

15. තොරතුරු පද්ධතිය තුළ ගබඩා කර ඇති හෝ සකස් කරන දත්ත වල පූර්ණත්වය පවත්වාගෙන යාමේ අස්තිත්වයේ හැකියාව, සම්බන්ධිත ගනුදෙනු සහ වෙනත් තොරතුරු වල සංකීර්ණතාවය සහ පරිමාව පදනම මත වෙනස් විය හැකිය. සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් සහය වන දත්ත වල සංකීර්ණතාවය සහ පරිමාව විශාල වන විට, තොරතුරු සැකසීමේ පාලන මගින් පමණක්ම එම තොරතුරු වල පූර්ණත්වය අස්තිත්වයට පවත්වාගෙන යාමට හැකියාව අඩු විය හැකිය. (උදා: ආදාන සහ ප්‍රතිදාන පාලන හෝ සමාලෝචන පාලන) එම තොරතුරු විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කරන විට තහවුරු කිරීමේ පරීක්ෂා මගින් පමණක්ම එවැනි තොරතුරුවල සම්පූර්ණත්වය, සහ නිවැරදිතාවය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට විගණකට ඇති හැකියාවන් එක්ව අඩුවිය හැකිය. සමහර තත්ත්වයන් තුළදී, ගනුදෙනුවල පරිමාව සහ සංකීර්ණත්වය අඩු වන විට, දත්ත වල නිරවද්‍යතාවය සහ සම්පූර්ණත්වය සත්‍යාපනය කිරීමට ප්‍රමාණවත් තොරතුරු සැකසීමේ පාලන අස්තිත්වයකට තිබිය හැකිය. (උදා: සැකසුම් කළ සහ බිල් කළ තනි විකුණුම් ඇණවුම්, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමට මුලින් ඇතුළත් කළ දෘඩ පිටපතකට සන්සන්දනය කළහැකිය.) තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් භාවිතා කරන එක්තරා තොරතුරු වල පූර්ණත්වය පවත්වාගෙන යාමට අස්තිත්වය පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත විශ්වාසය තබන විට, එම තොරතුරු පවත්වාගෙන යන එම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය.

තොරතුරු තාක්ෂණය මගින් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් නොවිය හැකි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක උදාහරණ ගති ලක්ෂණ	තොරතුරු තාක්ෂණය මගින් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක උදාහරණ ගති ලක්ෂණ
<ul style="list-style-type: none"> • තනි යෙදුම්. • දත්ත වල (ගනුදෙනු වල) පරිමාව සැලකිය යුතු තරම් නොවේ. • යෙදුමේ කාර්යබද්ධතාවය සංකීර්ණ නොවේ. • සෑම ගනුදෙනුවකටම මුල් දෘඩ පිටපත් ලේඛනගත කිරීම මගින් ආධාරක වේ. 	<ul style="list-style-type: none"> • යෙදුම් අතුරු මුහුණත් කර ඇත. • දත්ත වල (ගනුදෙනු වල) පරිමාව සැලකිය යුතු තරම් වේ. • යෙදුමේ කාර්යබද්ධතාවය පහත ලෙස සංකීර්ණ වේ. <ul style="list-style-type: none"> – යෙදුම ස්වයංක්‍රීයව ගනුදෙනු මූල පුරයි; සහ – පාදක වන ස්වයංක්‍රීය පිවිසුම් සංකීර්ණ ගණනය කිරීම් ගණනාවක් ඇත.
පහත දැ නිසා තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් තොරතුරු තාක්ෂණයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් විය නොහැකිය:	පහත දැ නිසා තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් තොරතුරු තාක්ෂණයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් විය හැකිය:
<ul style="list-style-type: none"> • දත්ත වල පරිමාව සැලකිය යුතු තරම් නොවන නිසා කළමනාකාරිත්වය දත්ත සැකසීමට හෝ පවත්වාගෙන යාමට පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන මත විශ්වාසය තබන්නේ නැත. 	<ul style="list-style-type: none"> • දත්ත පරිමාව සැලකිය තරම් නිසා දත්ත සකස් කිරීමට හෝ පවත්වාගෙන යාමට යෙදුම් පද්ධතියක් මත කළමනාකාරිත්වය විශ්වාසය තබයි.

<ul style="list-style-type: none"> ස්වයංක්‍රීය පාලන හෝ වෙනත් ස්වයංක්‍රීය කාර්යබද්ධය මත කළමනාකාරිත්වය විශ්වාසය තබන්නේ නැත. 26(අ) ඡේදය සමග අනුකූලව විගණක ස්වයංක්‍රීය පාලන හඳුනාගෙන නැත. කළමනාකාරිත්වය ඔවුන්ගේ පාලන තුළ පද්ධතියෙන් ජනනය වන වාර්තාව භාවිතා කරන නමුත්, මෙම වාර්තා මත එය විශ්වාසය තබනු නොලැබේ. එබැවින් එය දෘඩ පිටපත් ලේඛනගත කිරීමට, වාර්තා ආපසු සැසඳුම් කර සහ වාර්තාව තුළ ගණනය කිරීම් සත්‍යාපනය කරයි. විගණන සාක්ෂි ලෙස අස්තිත්ත්වය භාවිතා කළ අස්තිත්ත්වය ඉදිරිපත් කළ තොරතුරු විගණක සෘජුව පරීක්ෂා කරයි. 	<ul style="list-style-type: none"> විගණක ද එලෙසම හඳුනාගත් එක්තරා ස්වයංක්‍රීය පාලන ඉටු කිරීමට යෙදුම් පද්ධතිය මත කළමනාකාරිත්වය විශ්වාසය තබයි.
---	--

තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග.

- තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක හඳුනාගන්නා විට, තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග ද එසේම දර්ශීයව තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වේ. තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලයට, දත්ත සමුදාය, මෙහෙයුම් පද්ධතිය සහ ජාලය ඇතුළත් වේ. දත්ත සමුදාය, තොරතුරු තාක්ෂණ මෙහෙයුම් භාවිතා කරන දත්ත ගබඩාකරන අතර, බොහෝ අන්තර් සම්බන්ධිත දත්ත වගුවලින් සමන්විත වේ. දත්ත සමුදාය තුළ වන දත්ත වලට එලෙසම, තොරතුරු තාක්ෂණ දත්ත සමුදාය පරිපාලන වරප්‍රසාද සහිත වෙනත් පුද්ගලයන්ට සෘජුව දත්ත සමුදාය කළමනාකරණ පද්ධති මගින් ප්‍රවේශ විය හැකිය. දෘඩාංග, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ ජාලය තුළ භාවිතා කරන වෙනත් මෘදුකාංග අතර සන්නිවේදනය කළමනාකරණය සඳහා මෙහෙයුම් පද්ධතිය වගකිව යුතු වේ. ඒවායේම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ දත්ත සමුදාය මෙහෙයුම් පද්ධතිය තුළින් සෘජුව ප්‍රවේශ විය හැකිය. තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතලයක් තුළ ජාලයක් භාවිතා කරන්නේ දත්ත සම්ප්‍රේෂණයට සහ පොදු සන්නිවේදන සන්ධානයක් හරහා තොරතුරු සම්පත් සහ සේවා බෙදා, හඳුනාගැනීමටය. ජාලයද එලෙසම දර්ශීයව තාර්කික ආරක්ෂණ ස්තරයක් (මෙහෙයුම් පද්ධතිය මගින් හැකියාව ලබාදෙන) පාදකවන සම්පත් ප්‍රවේශය සඳහා ස්ථාපනය කරයි.
- තොරතුරු තාක්ෂණයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක විසින් හඳුනාගන්නා විට, හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක් මගින් සකස් කළ එම දත්ත ගබඩා කරන දත්ත සමුදා (ය) දර්ශීයව එසේම හඳුනා ගනී. ඒ හා සමාන තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමක මෙහෙයවීමේ හැකියාවේ බොහෝ විට රඳා පවතින්නේ මෙහෙයුම් පද්ධතියෙන් සෘජුව ප්‍රවේශ විය හැකි නිසා, මෙහෙයුම් පද්ධතිය දර්ශීයව තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් වලට යටත් වේ. ජාලය හඳුනාගත හැකි වන්නේ, හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වලට සහ සම්බන්ධිත දත්ත සමුදායම මධ්‍යම ලක්ෂය වන විට හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විකුණුම්කරුවන් හෝ අන්තර්ජාලය මගින් බාහිර පාර්ශව සමගින් ක්‍රියාකාරීවන විට හෝ වෙබ් අඩවිව තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් විගණක විසින් හඳුනාගන්නා විටය.

තොරතුරු තාක්ෂණ සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් හඳුනා ගැනීම.

- තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වල උදාහරණ වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ සාවද්‍ය ලෙස දත්ත සැකසුම් කරන හෝ සාවද්‍ය දත්ත සැකසීම හෝ දෙකම වැනි තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් මත අයෝග්‍ය විශ්වාසය තැබීමට සම්බන්ධිත අවදානම්, පහත දැ වැනි.
  - අනවසර හෝ නොපවතින ගනුදෙනු වාර්තා කිරීම හෝ ගනුදෙනු සාවද්‍යව වාර්තාකිරීම ඇතුළුව දත්ත විනාශවීම හෝ දත්ත අයෝග්‍ය ලෙස වෙනස් කිරීම ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි දත්ත වලට අනවසරව ප්‍රවේශ වීම.

- තොරතුරු තාක්ෂණ සේවක පිරිස් ඔවුන්ට පවරන ලද රාජකාරි ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය කරන එම ප්‍රවේශ වීමේ වරප්‍රසාද ඉක්මවා ප්‍රවේශ වීමේ වරප්‍රසාද ලබා ගැනීමේ හැකියාව, එමගින් රාජකාරි කටයුතු බෙදා වෙන් කිරීම බිඳ වැටීම.
- ප්‍රධාන ගොනු තුළ දත්ත අනවසරව වෙනස් කිරීම.
- තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග වලට අනවසරව වෙනස් කිරීම.
- තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංගවලට අවශ්‍ය කරන වෙනස්කම් කිරීමට අපොහොසත් වීම.
- අයෝග්‍ය අත් හුරු මැදිහත්වීම්.

විය හැකි දත්ත හානිය හෝ අවශ්‍ය කරන විට දත්ත වලට ප්‍රවේශ වීමට නොහැකියාව.

19. අනවසර ලෙස ප්‍රවේශවීම පිළිබඳ විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර පාර්ශ්ව විසින් අනවසරව ප්‍රවේශ වීමට සම්බන්ධිත අවදානම් ය. (බොහෝ විට සයිබර් ආරක්ෂණ අවදානම් ලෙස හඳුනාගනු ලබන) අස්භින්නත්වයක තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ සම්බන්ධිත දත්ත අමතන මෙහෙයුම් හෝ අනුකූලතා අවශ්‍යතාවයන් ද එසේම ඇතුළත් විය හැකි බැවින්, එවැනි අවදානම් අවශ්‍යයෙන්ම මූල්‍ය වාර්තාකරණය බලපෑමක් සිදු නොවිය හැකිය. සයිබර් සිද්ධි සාමාන්‍යයෙන් මුලින්ම සිදුවන්නේ පරාමිති සහ අභ්‍යන්තර ජාල ස්ථර හරහා වන බව අවධානයට ලක් කිරීම වැදගත් වන අතර, එය තවදුරටත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම, දත්ත සමුදාය සහ මෙහෙයුම් පද්ධතියෙන් ඉවත්වීමට නැඹුරු විය හැකි අතර එය මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට බලපායි. ඒ අනුව, ආරක්ෂණ කඩ කිරීමක් පිළිබඳ තොරතුරු හඳුනා ගෙන ඇත්නම්, එවැනි කඩ කිරීමක් මූල්‍ය වාර්තාකරණයට බලපෑ හැකි ප්‍රමාණය සාමාන්‍යයෙන් විගණක සැලකිල්ලට ගනී. මූල්‍ය වාර්තාකරණයේ බලපෑමකට ලක් විය හැකි නම්, මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ විය හැකි අවප්‍රකාශයක විෂයපථය හෝ සිදුවිය හැකි බලපෑම නිර්ණය කිරීමට සම්බන්ධිත පාලන අවබෝධ කර ගැනීමට සහ පරීක්ෂා කිරීමට විගණක තීරණය කළ හැකිය හෝ එවැනි ආරක්ෂණ කඩ කිරීමට සම්බන්ධ ප්‍රමාණවත් හෙලිදරව් කිරීම් අස්භින්නත්වය ලබා දී ඇත් දැයි නිර්ණය කළ හැකිය.
20. මෙයට අමතරව අස්භින්නත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත සෘජු හෝ වක්‍ර බලපෑමක් විය හැකි දත්ත ආරක්ෂාව පිළිබඳ ව්‍යවස්ථාවන් නීතිය හෝ රෙගුලාසි තුළ ඇතුළත් විය හැකිය. එවැනි නීති හෝ රෙගුලාසි සමග අස්භින්නත්වය අනුකූල වීම සැලකිල්ලට ගෙන ශ්‍රී ලවිප්‍ර 250⁷⁶ සමග අනුකූලව අදාළ නීති හෝ රෙගුලාසි ඇමතිමට අස්භින්නත්වය විසින් ක්‍රියාවට නංවා ඇති අස්භින්නත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි සහ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීම අවශ්‍ය විය හැකිය.
21. සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන ඉටු කරන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් ඇමතිම සඳහා ය. ඒ අනුව, හඳුනාගත යුතු සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන නිර්ණය කිරීම තුළ, හඳුනාගත් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් පිළිබඳ විගණක ලබාගත් අවබෝධය සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සහ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අදාළ අවදානම් භාවිතා කරයි. සමහර අවස්ථාවලදී අස්භින්නත්වයක් එහි තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය හරහා එහි පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි හෝ එක්තරා තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හරහා භාවිතා කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවලදී තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින පොදු අවදානම් සහ සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනාගත හැකිය.
22. සාමාන්‍යයෙන් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ දත්ත සමුදායට සම්බන්ධිත සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන විශාල සංඛ්‍යාවක් තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග වලට වඩා හඳුනාගැනීමට අවශ්‍ය වියහැකිය. මෙයට හේතු වන්නේ මෙම අංග අස්භින්නත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ තොරතුරු සැකසීමේ සහ තොරතුරු ගබඩා කිරීම තුළ වඩාත් සම්පව සැලකිල්ලක් දැක්වීම නිසාය. සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හඳුනාගැනීම තුළ, අන්ත පරිශීලක සහ අස්භින්නත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ සේවක මණ්ඩලය හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ සේවා සපයන්නන් යන දෙකේම ක්‍රියා මත පාලන විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය.
23. තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සඳහා දර්ශීයව ඉටු කරන සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන් හි ස්වභාවය පිළිබඳ තවදුරටත් වන පැහැදිලි කිරීම 6 වන පරිච්ඡේදය ලබා දෙයි. අමතරව, වෙනස් තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි සඳහා සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි සඳහා උදාහරණ දී ඇත.

⁷⁶ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 250

6 වන පරිශිෂ්ටය

(යොමුව: 25(ඇ)(ii), අ173-අ174 ඡේද)

පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම

සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන අවබෝධ කර ගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු වැඩිදුරටත් වන කරුණු මෙම පරිශිෂ්ටය ලබාදෙයි.

1. තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ සෑම අංගයක් සඳහාම දර්ශීයව ඉටුකළ යුතු සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන් හි ස්වභාවය වනුයේ;

(අ) යෙදුම්

තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ස්තරයෙහි වන සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන යෙදුම් කාර්යබද්ධයේ සහ තාක්ෂණය තුළ ඉඩ දී ඇති ප්‍රවේශ පථ වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය සහ සම්බන්ධ වනු ඇත. උදාහරණ ලෙස ගනුදෙනු මගින් පමණක් ප්‍රවේශ ක්‍රම සහිත කුඩා සංඛ්‍යාවක ගිණුම් ශේෂ සහය වන උරුම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුමකට වඩා සංකීර්ණ ආරක්ෂණ විකල්ප සහිත ඉතා ඉහළ ලෙස අනුකලිත කළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සඳහා බොහෝ පාලන අදාළ වනු ඇත.

(ආ) දත්ත සමුදාය

දත්ත සමුදාය ස්තරයෙහි වන සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන දර්ශීයව අමතන්නේ සෘජු දත්ත සමුදාය ප්‍රවේශය හෝ සිද්ධිමාලා රාමුවක් හෝ ක්‍රම ලේඛයක් ක්‍රියා කිරීම මගින් දත්ත සමුදාය තුළ වන මූල්‍ය වාර්තාකරණ තොරතුරු වලට අනවසරව යාවත්කාලීන කිරීම් වලට සම්බන්ධිත තොරතුරු තාක්ෂණයේ භාවිතයෙන් ඇත නගින අවදානම් වලටය.

(ඇ) මෙහෙයුම් පද්ධති

මෙහෙයුම් පද්ධති ස්තරයෙහි වන සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන දර්ශීයව අමතන්නේ පරිපාලන ප්‍රවේශයට සම්බන්ධිත තොරතුරු තාක්ෂණ භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් ය, එයට වෙනත් පාලන මැදිහත් වී අක්‍රිය කිරීමේ පහසුකම් සලසා දිය හැකිය. මෙයට ඇතුළත් ක්‍රියා වන්නේ වෙනත් පරිශීලකයන්ගේ අක්ෂපාත සමග එකඟතාවයකට පැමිණීම, අනවසරව පරිශීලකයන්, අනිෂ්ඨ මෘදුකාංග ප්‍රවේශනය කිරීම හෝ සිද්ධිමාලා රාමු ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ වෙනත් අනවසර ක්‍රමලේඛ එකතු කිරීම වැනි දෑ ය.

(ඈ) ජාලය

ජාල ස්ථරයේ ඇති සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන, දර්ශීයව අමතන්නේ ජාල බණ්ඩකරණය, දුරස්ථ ප්‍රවේශය සහ සත්‍යාපනයට සම්බන්ධිත තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානම් සඳහා ය; මූල්‍ය වාර්තාකරණය තුළ භාවිතා කරන වෙබ්-අබ්මුච යෙදුම් අස්භින්නත්වයට ඇති විට ජාල පාලන අදාළ විය හැකිය. අස්භින්නත්වයට සැලකිය යුතු අන්දමේ ව්‍යාපාරික හවුල්කාර සම්බන්ධතා හෝ තුන්වන පාර්ශව බාහිරකරණයක් ඇති විට, එය දත්ත සම්ප්‍රේෂණය සහ දුරස්ථ ප්‍රවේශය සඳහා අවශ්‍යතාවය වැඩිවිය හැකි නිසා එලෙසම ජාල පාලන අදාළ විය හැකිය.

2. තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලි පිළියෙල කළ පැවතිය හැකි සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වලට ඇතුළත් උදාහරණ වන්නේ;

(අ) ප්‍රවේශ කළමනාකරණයට ක්‍රියාවලි:

o සත්‍යාපනය

තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වලට හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග වලට පරිශීලකයෙක් ස්වකීය ලොගය තුළට වන අක්ෂපාත භාවිතා කරමින් පරිශීලකයෙක් ප්‍රවේශ වීම සහතික කෙරෙන එම පාලන (එනම් පරිශීලකයා වෙනත් පරිශීලකයෙකුගේ අක්ෂපාත භාවිතා නොකරමින්).

o බලය දීම

පරිශීලකයනට ඔවුන්ගේ වැඩ වල වගකීම් සඳහා අවශ්‍යකරන, ඉන් ඔබ්බට කිසිවක් නැති තොරතුරු වලට ප්‍රවේශ වීමට අවසර දෙන එම පාලන, එය යෝග්‍ය රාජකාරි වෙන් කිරීම සඳහා පහසුකම් ලබා දේ.

- විධිවිධාන
නව පරිශීලකයන්ගේ සහ දැනට සිටින පරිශීලකයන්ගේ ප්‍රවේශ විමේ අක්ෂපත්‍ර වෙනස් කිරීමට බලය දීමේ පාලන.
  - විධිවිධාන ඉවත් කිරීම
සමාජිකයෙක් හෝ මාරු කිරීම මත පරිශීලකයන්ගේ ප්‍රවේශය ඉවත් කිරීමේ පාලන.
  - වරප්‍රසාද ප්‍රවේශය
පරිපාලන හෝ බලගතු පරිශීලකයන්ගේ ප්‍රවේශය මත පාලන.
  - පරිශීලකයන්ගේ ප්‍රවේශ සමාලෝචන
අභිකාල සඳහා පවතින බලය දීමේ පරිශීලක ප්‍රවේශය නිවැරදි කිරීමට හෝ අගය කිරීමට පාලන.
  - ආරක්ෂණ වින්‍යාසය පාලන
සෑම තාක්ෂණයකම සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රධාන වින්‍යාසය සිටුවම් ඇති අතර එය පරිසරයට ප්‍රවේශ වීම සීමා කිරීමට උපකාරී වේ.
  - භෞතික ප්‍රවේශය
දත්ත මධ්‍යස්ථානයට සහ දෘඩාංග වලට භෞතික ප්‍රවේශය මත පාලන, ඒවායේ ප්‍රවේශය වෙනත් පාලන මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම සඳහා භාවිතා කළ හැකිය.
- (ආ) තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයට ක්‍රමලේඛ හෝ වෙනත් වෙනස් කිරීම් සලසා ගැනීමේ ක්‍රියාවලි;
- කළමනාකාරිත්ව වෙනස් කිරීමේ ක්‍රියාවලි
සැලසුම් කිරීමට, ක්‍රමලේඛ, පරීක්ෂා කිරීම සහ නිෂ්පාදනයකට පරිසරයට (එනම් අවසාන පරිශීලක) සංක්‍රමනය කිරීමට වෙනස් කිරීම් ක්‍රියාවලි මත පාලන.
  - වෙනස් කිරීම් සංක්‍රමණය මත රාජකාරි බෙදා වෙන් කිරීම
නිෂ්පාදන පරිසරයකට වෙනස් කිරීම් සංක්‍රමණය කිරීමට සහ සිදු කිරීමට ප්‍රවේශය බෙදා වෙන් කරන එම පාලන.
  - පද්ධති සංවර්ධනය කිරීම හෝ අත් කරගැනීම හෝ ක්‍රියාවට නැංවීම.
මූලික තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සංවර්ධනය කිරීම හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීම (හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග සම්බන්ධය තුළ) මත පාලන.
  - දත්ත පරිවර්තනය
සංවර්ධනය කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයට උත්ශ්‍රේණි කිරීම තුළ දත්ත පරිවර්තනය කිරීම මත පාලන.
- (ඇ) තොරතුරු තාක්ෂණ මෙහෙයුම් කළමනාකරණය කිරීමට ක්‍රියාවලි
- කාර්යය උපලේඛනය කිරීම
මූල්‍ය වාර්තාකරණයට බලපෑ හැකි කාර්යය හෝ ක්‍රමලේඛ උපලේඛන කිරීමට සහ මූල පූරණයට ප්‍රවේශය මත පාලන.
  - කාර්යය නියාමනය කිරීම
මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාර්යය හෝ ක්‍රමලේඛ සාර්ථක ක්‍රියාකරවීම නියාමනය මත පාලන.
  - උපස්ථය සහ ප්‍රතිසාධනය

මූල්‍ය වාර්තාකරණ දත්ත උපස්ථය සැලසුම් කළ පරිදි සිදුවීම සහ එවැනි දත්ත ලබාගත හැකි බව සහ විදුලිය ක්‍රියාවිරහිත වූ කාලයකදී හෝ ප්‍රභා‍රයකදී වැනි සිද්ධීන් තුළ කාලෝචිතව ප්‍රතිසාධනය ප්‍රවේශ වීමට හැකිවීමට උපස්ථ සහතික වීම මත පාලන.

o අනවසරයෙන් ඇතුළු වීම අනාවරණය කර ගැනීම

තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය තුළ හානිවිය හැකිවීම සහ හෝ අනවසරයෙන් ඇතුළු වීම සඳහා අධීක්ෂණය කිරීමට පාලන.

වෙනස් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වල ඒවායේ ස්වභාවය මත පදනම් වීම සඳහා ඇතුළුව තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් වල උදාහරණ අමතන සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වල උදාහරණ පහත දැක්වෙන වගුවෙන් පැහැදිලි කරයි.

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
ප්‍රවේශ වීම සලසා ගැනීම	පරිශීලක - ප්‍රවේශ වීමේ වරප්‍රසාද: පරිශීලකයන්ට ඔවුන්ට පැවරූ රාජකාරි ඉටු කිරීමට අවශ්‍යකරන වරප්‍රසාද අභිබවා වරප්‍රසාද තිබීම අයෝග්‍ය රාජකාරි බෙදා වෙන්කිරීමක් ඇති කළ හැකිය.	සම්මත යෙදුම් පැතිකඩ/ භූමිකා වැදගත් මූල්‍ය වාර්තාකරණ ගනුදෙනු සහ රාජකාරි බෙදා වෙන්කිරීම ඇතුළු නව සහ විකරණයකල පරිශීලක ප්‍රවේශය සඳහා වරප්‍රසාද වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය කළමනාකාරිත්වය අනුමත කිරීම.	ඔව් - පරිශීලක ප්‍රවේශ වීම වෙනුවට සමාලෝචන පහත සටහන් කරගනී.	ඔව්	ඔව්
		සමාජනීය හෝ මාරුකල පරිශීලකයන්ගේ ප්‍රවේශය සඳහා කාලෝචිත ආකාරයකට ඉවත් කිරීම හෝ විකරණය කිරීම.	ඔව් - පරිශීලක ප්‍රවේශ වීම වෙනුවට සමාලෝචන පහත සටහන් කරගනී.	ඔව්	ඔව්
		පරිශීලක ප්‍රවේශය වාරිකව සමාලෝචනය කිරීම.	ඔව් - විධිවිධාන/ විධිවිධාන ඉවත් කිරීම වෙනුවට ඉහත පාලන	ඔව් - එක්තරා යෙදුම් සඳහා	ඔව්
		රාජකාරි බෙදා වෙන් කිරීම නිරීක්ෂණය කිරීම සහ එක්කෝ	අදාල නොවේ. - නැත	ඔව් - එක්තරා යෙදුම් සඳහා	ඔව්

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
		ගැටුම්කාරී ප්‍රවේශ ඉවත් කර ගැනීම හෝ පාලන සැහැල්ලු කිරීමට විස්තර වශයෙන් සටහන් කර ඒවා ලේඛනගත කර සහ පරීක්ෂා කර තිබීම	පද්ධතිය බෙදා වෙන් කිරීමේ හැකියාව ඇත.		
		වරප්‍රසාද - මට්ටමේ ප්‍රවේශය (උදා: විනයාස කිරීම, දත්ත සහ ආරක්ෂණ පරිපාලකවරු) බලය ලබා දී යෝග්‍ය පරිදි සීමා කිරීම්	ඔව් - බොහෝ විට තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් ස්තරවලට පමණක්	ඔව් - තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වේදිකා සඳහා එක්තරා ස්තරවලට	ඔව් - තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වේදිකා සඳහා සියලු ස්තර සඳහා
ප්‍රවේශ වීම සලසා ගැනීම	සෘජු දත්ත ප්‍රවේශය: යෙදුම් ගනුදෙනුවලින් හැර වෙනත් ආකාර මගින් මූල්‍ය දත්ත වලට සෘජුව අයෝග්‍ය වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීම	ඔවුන්ගේ කාර්යය වගකීම් සහ පවරා ඇති භූමිකාව සහ එවැනි ප්‍රවේශයක් කළමනාකාරිත්වය විසින් අනුමත කර ඇති විට, යෙදුම් දත්ත ගොනු හෝ දත්ත සමුදාය වස්තු / වගු/ දත්ත වලට ප්‍රවේශවීම අනුමත සේවක මණ්ඩලයට සීමා කිරීම	අදාල නොවේ	ඔව් - එක්තරා යෙදුම් සහ දත්ත සමුදාය සඳහා	ඔව්
	පද්ධතිය සිටුවම: නිසිලෙස අනුමත කල හා යෝග්‍ය පරිශීලකයන්ට පද්ධතියට ප්‍රවේශ වීමට සීමා කිරීම ප්‍රමාණවත් ලෙස විනයාස කිරීම හෝ යාවත් කාලීන නොකිරීම.	ප්‍රවේශය සත්‍යාපනය කරන්නේ අනුපම හැඳුනුම්පත් සහ මුරපද හෝ පද්ධතියට ප්‍රවේශ වීම් අත්කර ගැනීමට පරිශීලකයන්ට බලය ලබාදෙන	ඔව් - මුරපද සත්‍යාපනය පමණි.	ඔව් - මුරපද සහ බහු-සාධක සත්‍යාපනයේ මිශ්‍රණයන්	ඔව්

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
		වලංගුකරණය සඳහා යන්ත්‍රණයක් ලෙස වෙනත් ක්‍රම මගිනි. මුරපද පරාමිති සමාගමේ හෝ කර්මාන්තයේ ප්‍රමිති සපුරාලයි. (උදා: මුරපද අවම දිග සහ සංකීර්ණතාවය කල් ඉකුත් වීම ගිණුම් පිටගැළීම)			
		ආරක්ෂණ වින්‍යාසය කිරීමේ ප්‍රධාන ගුණාංග යෝග්‍ය පරිදි ක්‍රියාත්මක කිරීම	අදාල නොවේ - නැත තාක්ෂණික ආරක්ෂණ වින්‍යාසය කිරීම පමණි.	ඔව් - එක්තරා යෙදුම් සහ දත්ත සමුදාය සඳහා	ඔව්
වෙනස කළමනාකරණය	යෙදුම වෙනස් කිරීම්: අදාල ස්වයංක්‍රීය පාලන අඩංගු යෙදුම් පද්ධතියට හෝ ක්‍රමලේඛ වලට අයෝග්‍ය වෙනස්කම් සිදුකිරීම (එනම්: වින්‍යාසය කළ හැකි සිටුවම් ස්වයංක්‍රීය ඇල්ගොරිතම ස්වයංක්‍රීය ගණනය කිරීම් සහ ස්වයංක්‍රීය දත්ත උද්ධෘත කිරීම හෝ වාර්තා තර්කය.	නිෂ්පාදන පරිසරයට ගෙනයාමට පෙර යෙදුම් වෙනස් කිරීම් යෝග්‍ය පරිදි පරීක්ෂා කිරීම සහ අනුමත කිරීම	අදාල නොවේ - සත්‍යාපනය කෙරේ, ප්‍රභව කේතය ස්ථාපනය කර නැත.	ඔව් - වාණිජ මෘදුකාංග සඳහා	ඔව්
		යෙදුම් නිෂ්පාදන පරිසරයට ප්‍රවේශයට වෙනස්කම් සිදු කිරීම යෝග්‍ය පරිදි සීමා කර ඇති අතර සංවර්ධිත පරිසරයෙන් වෙන් කොට ඇත.	අදාල නොවේ	ඔව් - වාණිජ මෘදුකාංග සඳහා	ඔව්
වෙනස කළමනාකරණය	දත්ත සමුදාය වෙනස් කිරීම්: දත්ත සමුදාය ව්‍යුහයට සහ දත්ත අතර	දත්ත සමුදාය වෙනස් කිරීම් නිෂ්පාදන පරිසරයට ගෙන යාමට පෙර යෝග්‍ය	අදාල නොවේ - නැත දත්ත සමුදාය වෙනස් කිරීම්	ඔව් - වාණිජ මෘදුකාංග සඳහා	ඔව්

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
	සම්බන්ධතාවයට යෝග්‍ය නොවන වෙනස්කම් සිදුකර ඇත.	පරිදි පරීක්ෂා කර අනුමත කර ඇත.	අස්තිත්ත්වයේ දී සිදු කෙරේ.		
වෙනස කළමනාකරණය	පද්ධති මෘදුකාංග වෙනස් කිරීම්: පද්ධති මෘදුකාංග වලට යෝග්‍ය නොවන වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීම (උදා: මෙහෙයුම් පද්ධති පාලනය, වෙනස කළමනාකරණය, මෘදුකාංග ප්‍රවේශය- පාලන මෘදුකාංග)	පද්ධති මෘදුකාංග වෙනස් කිරීම් නිෂ්පාදනයට ගෙන යාමට පෙර යෝග්‍ය පරිදි පරීක්ෂා කර අනුමත කර ඇත.	අදාල නොවේ - නැත පද්ධති මෘදුකාංග වෙනස් කිරීම් අස්තිත්ත්වයේ දී සිදු කෙරේ.	ඔව්	ඔව්
වෙනස කළමනාකරණය	දත්ත පරිවර්තනය: මාරු කිරීම, පරිවර්තනය අසම්පූර්ණ, සාතිරික්ක යල් පිනු හෝ සාවද්‍ය දත්ත නම්, උරුම පද්ධතියෙන් පරිවර්තනය කළ දත්ත හෝ පෙර වූ අනුවාද වලින් දත්ත වැරදි හඳුන්වා දීම්.	පැරණි යෙදුම් පද්ධතියෙන් හෝ දත්ත ව්‍යුහයට නව යෙදුම් පද්ධතියට හෝ දත්ත ව්‍යුහ දත්ත පරිවර්තනයේ (උදා: ක්‍රියා තුලනය කිරීම සහ සැසඳීම) ප්‍රතිඵල කළමනාකාරිත්වය අනුමත කරයි සහ එම පරිවර්තනය ඉටු කළේ පිළිගත් පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාපටිපාටි සමග අනුකූලව දැයි නියාමනය කරයි.	අදාල නොවේ අත්හැරු පාලන මගින් අමතයි	ඔව්	ඔව්
තොරතුරු තාක්ෂණ මෙහෙයුම්	ජාලය: තොරතුරු පද්ධතිවලට අයෝග්‍ය ප්‍රවේශය අත්කරගැනීමෙන් අනවසර පරිශීලකයන්	ප්‍රවේශය සත්‍යාපනය කරන්නේ අනුපම පරිශීලක හැඳුනුම්පත් සහ මුර පද හෝ පද්ධතියට ප්‍රවේශය අත්කර	අදාල නොවේ - නැත වෙන්ව වූ ජාල සත්‍යාපන ක්‍රමයක් පවතී.	ඔව්	ඔව්

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
	ප්‍රමාණවත් ලෙස ජාලය වලක්වන්නේ නැත.	ගැනීමට පරිශීලකයන්ට අවසර දෙන චලංගුකරණය සඳහා වෙනත් ක්‍රම, යන්ත්‍රණයක් ලෙස මගීනි; මුරපද පරාමිති සමාගමේ හෝ වෘත්තීය ප්‍රතිපත්ති සහ කර්මාන්තයේ ප්‍රමිති සපුරාලයි. (උදා: මුරපද අවම දිග සහ සංකීර්ණතාවය කල් ඉකුත් වීම ගිණුම් පිටගැනීම)			
		ජාලය නිර්මිත කර ඇත්තේ ඛණ්ඩ වෙබ්-අඩ්‍රෙස්ස් යෙදුම් අභ්‍යන්තර ජාල වලිනි. මූල්‍ය වාර්තාකරණය මත අභ්‍යන්තර පාලන (ICFR) අදාල යෙදුම් ප්‍රවේශවන අවස්ථාවලදී	අදාල නොවේ - නැත ජාල ඛණ්ඩයක් යොදවා නැත.	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව
		වාරානුකූල පදනමක් මත ජාල පරාමිති අවදානම් සහිත පරිලෝකන ජාල කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම ඉටු කෙරේ, ඒවාට එලෙසම විය හැකි අවදානම් සහිත විමර්ශනය සිදු කෙරේ.	අදාල නොවේ	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව
		වාරානුකූල පදනමක් මත අනවසර ඇතුළුවීම් අනාවරණය කර ගැනීමේ පද්ධති	අදාල නොවේ	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
		මගින් හඳුනාගන්නා තර්ජන දැන්වීම් සෝදිසියෙන් සිටීම් ජනනය වේ. මෙම තර්ජන ජාල කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම විසින් විමර්ශනය කෙරේ.			
		තත්‍යසම පෞද්ගලික ජාලය (VPN) අවසරලත් සහ යෝග්‍ය පරිශීලකයන් ප්‍රවේශය පාලනයට ක්‍රියාවට නංවන පාලන.	අදාල නොවේ - තත්‍යසම පෞද්ගලික ජාල නොමැත (VPN)	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව	ඔව් - විනිශ්චයක් සහිතව
තොරතුරු තාක්ෂණ මෙහෙයුම්	දත්ත උපස්ථම්භ සහ ප්‍රතිසාධනය: දත්ත හානියක් වී ඇති විටක කාලෝචිත ආකාරයකට මූල්‍ය දත්ත ප්‍රතිසාධනය කර ගැනීම හෝ ප්‍රවේශ වීමට නොහැකිය.	මූල්‍ය දත්ත ස්ථාපිත නියාමන සහ සංඛ්‍යාතයට අනුව ක්‍රමානුකූල පදනමක් මත උපස්ථය කරනු ඇත	අදාල නොවේ - මූල්‍ය කණ්ඩායම විසින් අත්හැරූ උපස්ථක මත විශ්වාසය තබයි	ඔව්	ඔව්
තොරතුරු තාක්ෂණ මෙහෙයුම්	කාර්යය උපලේඛනගත කිරීම්: නිෂ්පාදන පද්ධති හෝ සාවද්‍ය අසම්පූර්ණ හෝ අනවසර ලෙස දත්ත සකස් කිරීම කල ප්‍රතිඵල වන ක්‍රමලේඛයේ කාර්යය	නියමිත කාර්යය මෘදුකාංග තුල කාණ්ඩ කාර්යය (අතුරු මුහුණත් කාර්යය ඇතුළුව) යාවත්කාලීන කිරීමට බලය ලත් පරිශීලකයන්ට පමණක් ප්‍රවේශය තිබීම	අදාල නොවේ කාණ්ඩ කාර්ය නොමැත	ඔව් - එක්තරා යෙදුම් සඳහා	ඔව්
		ඉතා වැදගත් පද්ධති, ක්‍රමලේඛ, හෝ කාර්යය නියාමනය සහ සාර්ථකව නිම	අදාල නොවේ කාර්ය නියාමනය කිරීමක් නැත.	ඔව් - එක්තරා යෙදුම් සඳහා	ඔව්

ක්‍රියාවලිය	අවදානම්	පාලන	තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම්		
			සංකීර්ණ නොවන වාණිජ ක්‍රමලේඛ අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	මධ්‍ය - ප්‍රමාණයේ සහ තරමක් සංකීර්ණ වාණිජ ක්‍රමලේඛ හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අදාල වේ. (ඔව්/නැත)	විශාල හෝ සංකීර්ණ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් (උදා: ව්‍යවසායක සම්පත් සැලසුම් කරන පද්ධති) අදාල වේ (ඔව්/නැත)
තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රියාවලිය	තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අවදානම් උදාහරණ	සාමාන්‍ය තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන උදාහරණ			
		කිරීම සහතික කිරීම සැකසීමේ වැරදි නිවැරදි කිරීම			

වෙනත් ශ්‍රීලව්‍ය වලට අනුගත වීම සහ ආනුෂංගික සංශෝධන

සටහන: පහත වන්නේ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) අනුමත කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වෙනත් ශ්‍රීලව්‍ය වලට අනුගත වන සංශෝධනයන්ය. මෙම සංශෝධන ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019), බලපැවැත්වෙන එකම වේලාවේ සිට මෙම සංශෝධන බලපැවැත්වෙන අතර, සංශෝධන වල නවතම අනුමත ශ්‍රීලව්‍ය වල අනුවාද වලින් වන වෙනස්වීම් පැහැදිලිව පෙනෙන පරිදි පෙන්වා ඇත. මෙම සංශෝධන ඇතුළත වන පාද සටහන් අංක සංශෝධනය කළ ශ්‍රීලව්‍ය සමග එක පේළියට නොතිබෙන අතර එම ශ්‍රීලව්‍ය වලට යොමු කිරීමක් සිදු කළ යුතුය.

ශ්‍රීලව්‍ය 200, ස්වාධීන විගණකගේ සමස්ථ අරමුණු සහ ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිත සමග අනුකූලව විගණනයක් පවත්වාගෙන යාම

මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ විෂය පථය

...

මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක්

...

7. විගණකට සාධාරණ සහතික වීමක් ලබා ගැනීම තුළදී සහය වීමට සැලසුම් කළ වෙනත් පහදාදීමේ කරුණු, සහ අරමුණු අවශ්‍යතාවයන් සහ යෙදුම් මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ අඩංගු වේ. විගණනය සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම පුරාවටම විගණක වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය පවත්වාගෙන යා යුතු යැයි මෙම ශ්‍රීලව්‍ය වලින් අවශ්‍ය කරන අතර, එම වෙනත් දෑ අතරට:

- අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය ඇතුළුව අවබෝධ කරගැනීම පදනම මත, වංචාව හෝ වැරදි නිසා හෝ වේවා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම.
- තක්සේරු කළ අවදානම් වලට යෝග්‍ය ප්‍රතිචාර සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාවට නැංවීම මගින්, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් පවතීද යන්න පිළිබඳව ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම.
- විගණන සාක්ෂි වලින් ලබාගත් නිගමන පදනම මත මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත මතයක් සකස් කිරීම.

බලාත්මක වන දිනය

...

විගණකගේ සමස්ථ අරමුණු

...

නිර්වචන

13. මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රවල අරමුණු සඳහා, පසුව දැක්වෙන පද වල ආරෝපිත තේරුම් පහත දැක්වේ:

...

(අආ) ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම - විගණනයට පෙර මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක ලෙස අවප්‍රකාශ වී ඇති බවට වන අවදානම. මෙය පහත විස්තර කර ඇති පරිදි සැදැහුම් මට්ටමේදී සංරචක දෙකකින් සමන්විත වේ: (යොමුව: අ15අ ඡේදය)

(i) ආවේණික අවදානම - යම් සම්බන්ධිත පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර එක්කෝ තනි තනිව හෝ වෙනත් අවප්‍රකාශ සමඟ සමාහාරයක් ලෙස ගත් විට ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක පන්තියක් පිළිබඳ සැදැහුමක් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම.

(ii) පාලන අවදානම - එක්කෝ තනි තනිව හෝ වෙනත් අවප්‍රකාශ සමඟ සමාහාරයක් වන විට ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි අස්භිත්තවයේ පාලන මගින් කාලෝචිත පදනමක් මත වලක්වාගත හෝ අනාවරණය සහ නිවැරදි නොකළ හැකි ගනුදෙනු පන්තියක, ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක් පිළිබඳ සැදැහුමක් තුළ අවප්‍රකාශයක් සිදු වීමේ අවදානම වේ.

අවශ්‍යතාවයන්

මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් සම්බන්ධයෙන් ආචාර ධර්ම අවශ්‍යතාවයන්

...

වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය

...

වෘත්තීය විනිශ්චය

...

ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි සහ විගණන අවදානම

17. සාධාරණ සහතික වීමක් ලබාගැනීමට පිළිගත හැකි පහළ මට්ටමකට විගණන අවදානම අඩු කිරීම සහ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් විගණකගේ මතය පදනම් වන එම සාධාරණ නිගමන වලට එළඹීමට හැකියාව ලබා දීමට විගණක ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගත යුතුය. (යොමුව: අ30-අ54 ඡේද)

ශ්‍රී ලවිප්‍ර සමග අනුකූලව විගණනයක් පවත්වා ගෙන යාම

විගණනයට අදාළ ශ්‍රී ලවිප්‍ර සමග අනුකූල වීම

...

19. එහි ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පහදාදීමේ කරුණු ඇතුළුව එහි අරමුණු අවබෝධ කර ගැනීමට සහ එහි අවශ්‍යතාවයන් නිසි ලෙස ව්‍යවහාර කිරීමට සහ ශ්‍රී ලවිප්‍රයක සම්පූර්ණ පාඨය පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණකට තිබිය යුතුය; (යොමුව: අ60- අ68 ඡේද)

...

එක් එක් ශ්‍රී ලවිප්‍රයන් හි තුළ සඳහන් අරමුණු

...

අදාළ අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූල වීම

...

අරමුණක් අත්කර ගැනීමට අපොහොසත්වීම

...

මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක වෙනත් පැහැදිලි කිරීම් කරුණු සහ ව්‍යවහාර කිරීම

විගණනයේ විෂය පථය (යොමුව: 3 ඡේදය)

...

මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම (යොමුව: 4 ඡේදය)

...

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ව වල විගණන වලට නිශ්චිත සැලකිල්ලට ගැනීම්

...

විගණකගේ මතයේ ස්වරූපය (යොමුව: 8 ඡේදය)

...

නිර්වචන

මූල්‍ය ප්‍රකාශ (යොමුව: 13 ඊ ඡේදය)

...

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම (යොමුව: 13 (අආ) ඡේදය)

අ15අ. මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ අරමුණු සඳහා සාධාරණ ලෙස විය හැකි පහත දෑ සිදුවීමේ හැකියාවක් පවතින විට ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්:

(අ) අවප්‍රකාශයක් සිදු වීම (එනම්, එහි විය හැකි බව); සහ

(ආ) එය සිදු වන්නේ නම් ප්‍රමාණාත්මක භාවය (එනම්, එහි විශාලත්වය).

මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයට සම්බන්ධිත ආචාරධර්ම අවශ්‍යතාවයන් (යොමුව: 14 ඡේදය)

...

වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය (යොමුව: 15 ඡේදය)

...

වෘත්තීය විනිශ්චය (යොමුව: 16 ඡේදය)

...

ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි සහ විගණන අවදානම (යොමුව: 5 සහ 17 ඡේද)

විගණන සාක්ෂි වල ප්‍රමාණවත්භාවය සහ යෝග්‍යත්වය

අ30. විගණකගේ මතය සහ වාර්තාවට සහය වීමට විගණන සාක්ෂි අවශ්‍ය වේ. එය ස්වභාවයෙන් සම්ප්‍රීත වන අතර ප්‍රාථමිකව ලබාගන්නේ විගණන ක්‍රියාමාර්ගය තුළදී ඉටු කරනු ලබන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි මගින්ය. කෙසේ වෙතත් එයට පෙරවූ විගණන (ප්‍රවර්තන විගණනය⁷⁷ සඳහා එහි අදාලත්වය බලපෑ හැකි, පෙර වූ විගණනයේ සිට වෙනස් වීම් සිදු වී ඇත් දැයි විගණක නිර්ණය කිරීමට යටත්ව) හෝ සේවාදායකයාගේ පිළිගැනීම සහ අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සඳහා සමාගමේ තත්ත්ව පාලන ක්‍රියාපටිපාටි වැනි වෙනත් මූල්‍ය වලින් ලබාගත් තොරතුරු එසේම ඇතුළත් විය හැකිය. අමතරව අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර වෙනත් මූල්‍ය අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ වාර්තා, ඒසේම වැදගත් විගණන සාක්ෂි මූල්‍යයකි. එසේම අස්තිත්වය විසින් සේවයේ නිරතකල හෝ කාර්යභාරයේ යොදාගත් විශේෂඥවරයෙක් විසින් පිළියෙල කලා වූ තොරතුරු එලෙසම විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කල හැකිය. කළමනාකාරිත්වයේ සැදැහුම් වලට සහය වන සහ තහවුරු කෙරෙන සහ එවැනි සැදැහුම් පරස්පර වන

⁷⁷ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) අස්තිත්වය සහ එහි පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම මගින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ නක්සේරු කිරීම. 169 ඡේදය

යම් තොරතුරක් වැනි වර්ග දෙකේම තොරතුරු වලින් විගණන සාක්ෂි සමන්විත වේ. අමතරව සමහර අවස්ථා වලදී තොරතුරු නොමැති වීමද (උදාහරණ ලෙස ඉල්ලුම් කල නියෝජනය වීම් ලබා දීම කළමනාකාරිත්වය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම) විගණක විසින් භාවිතා කරනු ලබන අතර ඒ අනුව එයද එලෙසම විගණන සාක්ෂි ස්ථාපනය වීමක් වේ. විගණකගේ මතය පිළියෙල කිරීමෙහි විගණකගේ බොහෝ කාර්යයන් විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම සහ අගය කිරීමෙන් සමන්විත වේ.

...
විගණන අවදානම

...

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්

...

අ40. ආවේණික අවදානම් සාධක මගින් ආවේණික අවදානමට බලපෑම් කෙරේ. වෙනත් දේ වලට වඩා සමහර සැදැහුම් සහ සම්බන්ධිත ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා ඉහළය. සැදැහුමක් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධක වල ප්‍රමාණය මත රඳා පවතිමින්, ආවේණික අවදානම් ධුරාවලියේ ලෙස හඳුන්වනු ලබන පරිමාණය මත ආවේණික අවදානම් මට්ටම වෙනස් වේ. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස, සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු පන්ති, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සහ ඒවායේ අදාළ සැදැහුම් විගණක නිර්ණය කරයි: උදාහරණ ලෙස එස-සංකීර්ණ ගණනය කිරීම් හෝ සඳහා ඉහළ පිය-භූමිය: සැලකිය යුතු අන්දමේ ඇස්තමේන්තු කිරීම් අනියතතාවයට යටත් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලින් හටගන්නා වටිනාකම් වලින් සමන්විත ගිණුම් ශේෂ සැලකිය යුතු අන්දමේ ගිණුම් ශේෂ ලෙස හඳුනාගත හැකි අතර ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය නිසා සැදැහුම් මට්ටමේදී සම්බන්ධිත අවදානම් සඳහා ආවේණික අවදානමේ විගණකගේ තක්සේරුව ඉහළ පිය හැකිය.

අ40අ. ව්‍යාපාරික අවදානම් හට ගැන්වීමට හේතුවන බාහිර තත්ත්වයන් ද එසේම ආවේණික අවදානම් වලට බලපෑම් කල හැකිය. උදාහරණ ලෙස, තාක්ෂණික සංවර්ධනය විශේෂ නිෂ්පාදනයන් යල් පිණු බවට පත් කල හැකිය. එම හේතුව නිසා තොග වටිනාකම වැඩියෙන් සඳහන් කිරීමට වඩාත් නැඹුරු වීමට හේතු විය හැකිය. විවිධ හෝ සියළු පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව්කිරීම් වලට සම්බන්ධ අස්තීත්ත්වයේ සහ එහි පරිසරයේ සාදක තිශ්චිත සැදැහුමකට සම්බන්ධිත ආවේණික අවදානමට බලපෑම් එලෙසම කල හැකිය. උදාහරණ ලෙස එම සාධක වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ, මෙහෙයුම් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම ප්‍රමාණවත් කාරක ප්‍රාග්ධනය නොමැති වීම හෝ විශාල සංඛ්‍යාවක ව්‍යාපාර අසාර්ථක වීම මගින් නිරූපණය වන කර්මාන්තය ක්‍රමයෙන් පිරිහීම.

අ41. අස්තීත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අස්තීත්ත්වයේ අරමුණු ඉෂ්ඨ කරගැනීමෙහිලා තර්ජනයක් වන හඳුනාගත් අවදානම් ඇමතීමට කළමනාකාරිත්වය විසින් අසාධාරණ පාලනය සැලසුම් කිරීමේ, ක්‍රියාවට නැංවීමේ සහ පවත්වාගෙන යාමේ සඵලදායකත්වයේ ශ්‍රිතයකි පාලන අවදානම. කෙසේ වෙතත් අසාධාරණ පාලනයන්හි ආවේණික අවදානම නිසා අභ්‍යන්තර පාලනය මනා ලෙස සැලසුම් කර සහ මෙහෙයවීම කලේ කෙසේද යන්න වැදගත් නොවන අතර එයට මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම අඩු කිරීම පමණක් කල හැකි අතර එය ඉවත් කල නොහැකිය. උදාහරණ ලෙස මේවාට ඇතුළත් වන්නේ, මිනිසාගෙන් සිදුවිය හැකි වන දෝෂ සහ වැරදි හෝ දූෂණයන්ගෙන් හෝ අයෝග්‍ය ලෙස කළමනාකාරිත්වය මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම මගින් පාලන මගහැරිය හැකිය. ඒ අනුව, කිසියම් පාලන අවදානමක් සෑම විටකම පවතී. ඉටුකල යුතු තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළදී පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණකට කුමන තත්ත්වයන් යටතේ අවශ්‍ය කරන්නේ හෝ තෝරාගත යුතුද යන්න මෙම ශ්‍රීලිප්පු ලබා දෙයි.⁷⁸

අ42. ⁷⁹ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීම ප්‍රතිශතයක් ලෙස වැනි ප්‍රමාණාත්මක භාෂිතයෙන් හෝ ප්‍රමාණාත්මක නොවන භාෂිතයෙන් ප්‍රකාශ කල හැකිය. කුමන අවස්ථාවකදී වුවත්, ඒවා

⁷⁸ ශ්‍රීලිප්පු 330, තක්සේරු කල අවදානමට විගණකගේ ප්‍රතිචාර, 7-17 ඡේද

⁷⁹ ශ්‍රීලිප්පු 540 (සංශෝධන) ට සම්බන්ධ සහ එහි සංශෝධන වලට අනුගත ලෙස වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන යාවත්කාලීන ඡේදයක් ලෙසට සලකනු කරන ශ්‍රීලිප්පු 200හි අ42 ඡේදය සටහන් කර ගැනීම

සිදුකරන වෙනස් පිවිසුම් මගට වඩා වැදගත් වන්නේ විගණක සඳහා යෝග්‍ය අවදානම් තක්සේරුවක් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයයි. ශ්‍රී ලවිප්‍ර දර්ශීයව සාමාන්‍ය ලෙස නොව ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම ලෙස වෙනමම යොමු කරන්නේ නැති අතර ඒ වෙනුවට ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම වෙන වෙනම යොමු කරන්නේ “ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයේ අවදානමටය”. කෙසේ වෙතත් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330⁸⁰ සමග අනුකූලව සැදැහුම් මට්ටමේදී ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ඇතුළුව සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර ලෙස තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කර ඉටු කිරීම සඳහා පදනමක් ලබා දීමට පාලන අවදානම සහ මෙන් වෙනමම ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීමට වෙනම තක්සේරුවක් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 540 315 (සංශෝධන 2019)⁸⁰ න් අවශ්‍ය කෙරේ. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු හැර සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙළිදරව් කිරීම් සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීම තුළදී වැඩි මනාපයක් ඇති විගණන ශිල්ප ක්‍රම හෝ ක්‍රමවේද සහ ප්‍රායෝගික සැලකිල්ලට ගැනීම මත රඳා පවතිමින් ආවේණික සහ පාලන අවදානමේ වෙන වෙනම හෝ සංයෝජිත තක්සේරුවක් විගණක සිදු කළ හැකිය.

අ43අ. ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කරන තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමට හැකිවනු පිණිස සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කරනු ලැබේ.⁸²

අනාවරණය කිරීමේ අවදානම.

...

විගණනයක ආවේණික සීමා කිරීම්

...

මූල්‍ය වාර්තාකරණයේ ස්වභාවය

...

විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය

...

මූල්‍ය වාර්තාකරණයේ කාලෝචිතභාවය සඳහා ප්‍රතිලාභ සහ පිරිවැය අතර සංතුලනය

...

අ52. අ51 ඡේදයේ විස්තර කළ පිවිසුම් මගවල් වල සැලකිල්ලට ගැනීමේදී, විගණනයක් සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී සහ විගණකට අවශ්‍ය කරන පහත දැක්වෙන දෑ අතරට අවශ්‍යවතාවයන් ශ්‍රී ලවිප්‍ර වල අඩංගු වේ:

- අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධ ක්‍රියා⁸³ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම්වලදී ඉටු කිරීම මගින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා පදනමක් තිබීම; සහ
- සංගහනය පිළිබඳ විගණකට සාධාරණ නිගමනයකට එළඹීමට පදනමක් ලබා දෙන ආකාරයට සංගහනය සෝදිසිකිරීමේ පරීක්ෂා කිරීම් හා වෙනත් ක්‍රම භාවිතා කිරීම.⁸⁴

⁸⁰ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 540 315 (සංශෝධන 2019), ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ හෙළිදරව් කිරීම් විගණනය, 15 වන ඡේදය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම

⁸¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, 7 අං ඡේදය

⁸² ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, 6 වන ඡේදය

⁸³ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධන 2019), 17 5 22 40 ඡේද

⁸⁴ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 550, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 520, විශ්ලේෂණාත්මක පටිපාටි, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 530, විගණන නියැදිකරණය

විගණනයක ආවේණික සීමා කිරීම් වලට බලපාන එම වෙනත් කරුණු.

...

ශ්‍රීලව්‍යු සමග අනුකූලව විගණනයක් පවත්වාගෙන යාම

ශ්‍රීලව්‍යු වල ස්වභාවය (යොමුව: 18 ඡේදය)

...

රාජ්‍ය අංශයේ විගණනවලට විශේෂිත වූ සලකා බැලීම්

...

ශ්‍රීලව්‍යු වල අන්තර්ගතය (යොමුව: 19 ඡේදය)

අ60. අරමුණු සහ අවශ්‍යතාවයන්ට අමතරව (ශ්‍රීලව්‍යු වල අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රකාශ කරන්නේ "විධානයක් හැඟවීමට" භාවිතා කිරීමෙනි) ශ්‍රීලව්‍යු සඳහා මගපෙන්වීම් යෙදවීමක ස්වරූපයෙන් සහ වෙනත් පහදා දීමේ කරුණු ලෙස අඩංගු වේ. ශ්‍රීලව්‍යු සහ නිර්වචන නිසි ලෙස අවබෝධ කරගැනීමට අදාළ සම්බන්ධය ලබා දෙන හඳුන්වාදීමේ කරුණු එයට එලෙසම ඇතුළත් විය හැකිය. එම නිසා ශ්‍රීලව්‍යු සම්පූර්ණ පාඨය, ශ්‍රීලව්‍යු සකූල සඳහන් අරමුණු අවබෝධ කරගැනීමට සහ ශ්‍රීලව්‍යු සකූල අවශ්‍යතාවයන් නිසි ලෙස ව්‍යවහාර කිරීමට අදාළ වේ.

අ61. අවශ්‍ය කරන අවස්ථා වලදී, ව්‍යවහාර කිරීමේ සහ වෙනත් පහදාදීමේ කරුණු ශ්‍රීලව්‍යු සකූල අවශ්‍යතාවයන් තවදුරටත් පැහැදිලි කරදෙන අතර ඒවා ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා උපදේශ ද ලබාදේ. විශේෂයෙන් එය:

- ක්‍රියාපටිපාටියක් අවශ්‍ය වන්නේ කුමක් නිසාද, ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019) වැනි සමහර ශ්‍රීලව්‍යු ඇතළු අවශ්‍යතාවයක් යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක් ද හෝ ආවරණය කිරීමට අපේක්ෂා කරන්නේ කුමක් ද වඩාත් නිරවද්‍යව විස්තර කරයි.
- පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ යෝග්‍ය විය හැකි පටිපාටිවල උදාහරණ ඇතුළත් ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019) වැනි සමහර ශ්‍රීලව්‍යුවල උදාහරණ ඉදිරිපත් කරන්නේ කොටුවක් තුළය.

එවැනි උපදේශන අවශ්‍යතාවයන් එමගින් නියම නොකරන අතර ශ්‍රීලව්‍යු සකූල අවශ්‍යතාවයන් නිසි ලෙස ව්‍යවහාර කිරීමට එය අදාළවේ. ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදාදීමේ කරුණු ශ්‍රීලව්‍යු අමතන කරුණු මත පසුතලයේ තොරතුරු එලෙසම ලබා දිය හැකිය.

~~කුඩා අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම් පරිමාණගතකලහැකිබව සැලකිල්ලට ගැනීම.~~

අ65අ. සමහර ශ්‍රීලව්‍යු තුළ (උදා: ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019)) ඒවායේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන් අඩු සංකීර්ණතාවයෙන් යුතු හෝ වඩා සංකීර්ණ ද යන්න නොසලකා සියළු අස්තිත්ත්ව වල අවශ්‍යතාවයන්ට ව්‍යවහාරකරනය නිදර්ශනය කරමින් පරිමාණගතකලහැකිබව සැලකිල්ලට ගැනීම ඇතුළත් කර ඇත. අඩු සංකීර්ණතාවයකින් යුත් අස්තිත්ත්ව වනුයේ අ66 ඡේදය අදාළ විය හැකි ගති ලක්ෂණ වලින් යුත් අස්තිත්ත්වයන් ය.

අ65ආ. "කුඩා අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම්" ලැයිස්තුගත නොවන අස්තිත්ත්ව අදහස් කර ප්‍රාථමිකව සංවර්ධනය කර ඔප්පු සමහර ශ්‍රීලව්‍යු වල ඇතුළත් කර ඇත. කෙසේ වෙතත් සැලකිල්ලට ගැනීම් වලින් සමහරක් කුඩා ලැයිස්තුගත අස්තිත්ත්වයන් හි විගණන සඳහා උපකාරී විය හැකිය.

අ66. කුඩා අස්තිත්ත්ව විගණනයට අතිරේක සැලකිල්ලට ගැනීම් නියම කිරීමේ අරමුණු සඳහා, "කුඩා අස්තිත්ත්වයක්" ලෙස හඳුන්වනුයේ, පහත සඳහන් දෑ වැනි ගුණාත්මක ගති ලක්ෂණ දර්ශීයව සතු අස්තිත්ත්වයන් ය.

(අ) කුඩා සංඛ්‍යාවක පුද්ගලයන්ගෙන් හිමිකාරිත්වය සහ කළමනාකාරිත්වය එක් තැන් කිරීම (බොහෝ විට තනි පුද්ගලයෙක් - එක්කෝ ස්වභාවික තැනැත්තෙක් හෝ අදාළ ගුණාත්මක ගති ලක්ෂණ හිමිකරු පෙන්වන්නේ නම්, ලබාදෙන අස්තිත්ත්වය හිමි වෙතත් ව්‍යවසායක්); සහ

(ආ) පහත දෑ වලින් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක්:

(i) සරල හෝ සංකුල නොවන ගනුදෙනු;

- (ii) සරල වාර්තා තැබීම;
- (iii) ස්වල්ප ව්‍යාපාරික පෙල සහ ව්‍යාපාරික පෙල තුළ ස්වල්ප නිෂ්පාදන;
- (iv) සරල පද්ධති ස්වල්ප අභ්‍යන්තර පාලන;
- (v) පුළුල් පරාසයක පාලන සඳහා වගකීම සහිත ස්වල්ප කළමනාකාරිත්ව මට්ටම්; හෝ
- (vi) බොහෝ දෙනෙකුට පුළුල් පරාසයක රාජකාරි ඇති, ස්වල්ප සේවක මණ්ඩලයක්

මෙම ගුණාත්මක ගති ලක්ෂණ සවිස්තරාකාර නොවේ. ඒවා කුඩා අස්තීන්ත්ව සඳහා සුවිශේෂී නොවේ.
මෙම සියළුම ගති ලක්ෂණ අවශ්‍යයෙන්ම කුඩා අස්තීන්ත්ව නිරූපනය නොකෙරේ.

අ67. [දැන් අ65ආ වෙත ගෙන ගොස් ඇත]

ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම වලට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම්.

අ67අ. "ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම වලට" විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම් වලට, සමහර ශීලවිපු තුළ (උදාහරණ ලෙස, ශීලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019) විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමේදී ස්වයංක්‍රීය මෙවලම් සහ ශිල්ප ක්‍රම භාවිතා කරන විට එක්තරා අවශ්‍යතාවයන් විගණක ව්‍යවහාර කළ යුත්තේ කෙසේද පැහැදිලි කිරීම් සංවර්ධනය කිරීමේ ඇතුළත් කර ඇත.

නව ශීලවිපු තුළ සඳහන් කර ඇති අරමුණු (යොමුව: 21 ඡේදය)

...

අතිරේක විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සඳහා අවශ්‍යතාවය නිර්ණය කිරීමට අරමුණු භාවිතය (යොමුව: 21(අ) ඡේදය)

...

ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගත්තේ ද යන්න අගය කිරීමට අරමුණු භාවිතා කිරීම (යොමුව: 21(ආ) ඡේදය)

...

අදාළ අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූල වීම.

අදාළ අවශ්‍යතාවයන් (යොමුව: 22 ඡේදය)

...

අවශ්‍යතාවයකින් බැහැර වීම (යොමුව: 23 ඡේදය)

...

අරමුණක් ඉෂ්ඨ කර ගැනීමට අපොහොසත් වීම (යොමුව: 24 ඡේදය)

...

ශීලවිපු 210, විගණන කාර්යයන්හි කොන්දේසි සමග එකඟ වීම

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදාදීමේ දෑ

...

විගණනයක් සඳහා පූර්ව කොන්දේසි

...

කළමනාකාරිත්වයේ වගකීම් සමග එකඟවීම

...

අභ්‍යන්තර පාලනය

...

අ18. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට හැකිවීමට කුමන අභ්‍යන්තර පාලන අවශ්‍ය දැයි නිර්ණය කිරීම කළමනාකාරිත්වයට අයත් දෙයකි. "අභ්‍යන්තර පාලනය" යන පදය, පාලන පරිසරය, අස්තීන්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය; අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය නියාමනය කිරීමට අස්තීන්ත්වයේ ක්‍රියාවලි

~~මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ ව්‍යාපෘතික ක්‍රියාවලි ඇතුළුව~~ තොරතුරු පද්ධතිය සහ සන්නිවේදනය; සහ පාලන ක්‍රියා; ~~සහ පාලන නිසාමය~~ ලෙස විස්තර කළ හැකි අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ සංරචක ඇතුළත පුළුල් පරාසයක ක්‍රියා ආවරණය වේ. කෙසේ වෙතත් මෙම බෙදීම, විශේෂ අස්තීත්ත්වයන් එහි අභ්‍යන්තර පාලනය සැලසුම් කර, ඉටු කර පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේද හෝ යම් විශේෂ සංරචකයක් එය කෙසේ වර්ගීකරන්නේද යන්න අවශ්‍යයෙන්ම පිළිබිඹු නොවේ.⁸⁵ අස්තීත්ත්වයක අභ්‍යන්තර පාලනය (විශේෂයෙන්ම එහි ගිණුම්කරණ පොත් සහ වාර්තා හෝ ගිණුම්කරණ පද්ධතිය) මගින් කළමනාකාරිත්වයේ අවශ්‍යතාවයන්, ව්‍යාපාරයේ සංකීර්ණතාවය, අස්තීත්ත්වය යටත් වන අවදානම් වල ස්වභාවය සහ අදාළ නීතිය හෝ රෙගුලාසි පිළිබිඹු වේ.

ශ්‍රීලව්‍ය 230, විගණන ලේඛනගත කිරීම

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදාදීමේ දෑ

...

ඉටුකළ විගණන පටිපාටි සහ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි ලේඛනගත කිරීම

...

නිශ්චිත අයිතම හෝ කරුණු පරීක්ෂා කළ සහ පිළියෙල කළ සහ සමාලෝචනය කළ අය හඳුනාගැනීම (යොමුව: 9 ඡේදය)

...

කුඩා අස්තීත්ත්වවලට විශේෂිත සලකා බැලීම් (යොමුව: 8 ඡේදය)

...

අ17. විගණන ලේඛනගත කිරීම් පිළියෙල කිරීමේදී කුඩා අස්තීත්ත්වයක විගණකට, යෝග්‍ය පරිදි සහය වන වැඩ පත්‍රිකා වලට හරස් යොමු කිරීම් සහිතව විවිධ අංග වල විගණන වාර්තා තනි ලේඛනයකට එක්ව කැටුව වාර්තා කිරීම උපකාරී සහ කාර්යක්ෂම වන බව එය පෙනෙනු ඇත. කුඩා අස්තීත්ත්වයක විගණනයක් තුළ එකට කැටුව ලේඛනගත කළ හැකි එම කරුණු වලට විය හැකි උදාහරණ වලට ඇතුළත් වන්නේ, අස්තීත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සමස්ථ විගණන ක්‍රමෝපාය සහ විගණන සැලැස්ම, ශ්‍රීලව්‍ය 320⁸⁶, සමග අනුකූලව නිර්ණය කළ ප්‍රමාණාත්මක භාවය, විගණනය තුළදී අවධානයට ලක් වූ තක්සේරු කළ අවදානම් වැදගත් කරුණු සහ එළඹුනු නිගමන අවබෝධ කර ගැනීමයි.

ශ්‍රීලව්‍ය 250, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයකදී නීති සහ රෙගුලාසි සැලකිල්ලට ගැනීම

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදාදීමේ දෑ

...

අනුකූල නොවීමක් හඳුනාගත් හෝ සැකකරනවිට විගණන ක්‍රියාපටිපාටි

...

අනුකූල නොවීමක හැඟවීම් අගය කිරීම (යොමුව: 21 ඡේදය)

අ17. 21 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කරන පරිදි, විගණකගේ අවදානම් තක්සේරුව සහ ලිඛිත නියෝජනය වීම් වල විශ්වාසදායකත්වය ඇතුළුව, විගණනයේ වෙනත් අංග සම්බන්ධ අනුකූල නොවීමේ හැඟවීම් විගණක අගය කරයි. විගණක විසින් හඳුනාගත් සැක කරන අනුකූල නොවීමක් විශේෂ අවස්ථාවන් හි හැඟවීම් රදා පැවතිය හැක්කේ, වරදක් කිරීම, සඟවා තැබීමේ සම්බන්ධතා මත හෝ විශේෂයෙන්ම අස්තීත්ත්වය තුළ ඉහළම අධිකාරියේ සම්බන්ධතාවයෙන් පැනනගින හැඟවීම්, සම්බන්ධ වූ කළමනාකාරිත්වයේ හෝ සේවකයන්ගේ මට්ටම නිශ්චිත පාලන සහ යම් ක්‍රියා කිරීමකටය.

...

⁸⁵ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019), - අ9159 ඡේදය සහ 34 පරිශිෂ්ටය

⁸⁶ ශ්‍රීලව්‍ය 320, විගණනයක් සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී ප්‍රමාණාත්මකභාවය.

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 260 (සංශෝධිත), පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග සන්නිවේදනය

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීමේ කරුණු

...

සන්නිවේදනය කළ යුතු කරුණු

...

විගණනයක සැලසුම් කළ විෂය පථය සහ කාල නිර්ණය (යොමුව: 15 ඡේදය)

...

අ12. විගණක විසින් හඳුනාගත් සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් සන්නිවේදනය කිරීමෙන් ඒවා සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් විය හැකි ලෙස නිර්ණය කළේ කුමක් නිසාද යන්න එම කරුණු පිණිස පිණිස සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය කිරීම පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයට අවබෝධ කර ගැනීමට උපකාරී වේ. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් පිළිබඳ සන්නිවේදනය මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය අධීක්ෂණය කිරීමේ ඔවුන්ගේ වගකීම ඉටු කිරීම තුළ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයට සහය විය හැකිය.

අ13. සන්නිවේදනය කළ කරුණුවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ...

- වංචාව හෝ වැරදි නිසා වුවද, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ඇමතීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ කෙසේද.
- ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක ඉහළ තක්සේරු කළ අවදානම් ක්ෂේත්‍ර ඇමතීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ කෙසේද.
- පිණිස පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්ථිරත්වයේ පද්ධතියට විගණකගේ පිවිසුම් මග.
- විගණනයක සම්බන්ධය තුළ ප්‍රමාණාත්මකභාවයේ සංකල්පය ව්‍යවහාර කිරීම
- ...

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 265, අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ උණනාවයන් පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයට සන්නිවේදනය කිරීම

හැඳින්වීම

මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍ර යේ විෂයපථය

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල විගණනයක් තුළදී විගණක විසින් හඳුනාගත් අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ උණනාවයන් පාලනය පිළිබඳව වගකිව යුතු අයට සහ කළමනාකාරිත්වයේ යෝග්‍ය පරිදි සන්නිවේදනය කිරීමට විගණකගේ වගකීම් සමග මෙම ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය (ශ්‍රී ලවිප්‍ර) කටයුතු කෙරේ. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සහ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330 හි අවශ්‍යතාවයන්ගෙන් උචිත් සහ ඉහළින් අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්ථිරත්වයේ පද්ධතියේ පාලන පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට වන අමතර වගකීම් විගණක මත මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍ර පනවන්නේ නැත. විගණනයට සම්බන්ධව පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග, සන්නිවේදනය කිරීමට විගණකගේ වගකීම සම්බන්ධයෙන් තවදුරටත් වන අවශ්‍යතාවයන් සහ උපදේශන ලබාදීම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 260 (සංශෝධිත) ස්ථාපනය කරයි.
2. විගණක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී පිණිස පිණිස අභ්‍යන්තර පාලන හෝ අස්ථිරත්වයේ පද්ධතියේ අවබෝධයන් විගණක ලබා ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ.⁴ එම අවදානම් තක්සේරු කිරීමේදී පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ යෝග්‍ය විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමට හැකි වීමට විගණක අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්ථිරත්වයේ පද්ධතිය සැලකිල්ලට ගන්නා අතර එසේ කරන්නේ අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායකත්වය මත මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අරමුණු සඳහා නොවේ. විගණන අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ, ප්‍රාලන උණනාවයන් හඳුනාගත හැකි අතර එසේ හඳුනාගන්නේ මෙම අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය තුළදී පමණක් නොව එසේම විගණනයේ වෙනත් ඕනෑම අදියරකදීය. හඳුනාගත් කුමන උණනාවයන් විගණක පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සහ කළමනාකාරිත්වය සමග සන්නිවේදනය කිරීම අවශ්‍ය වන්නේද යන්න මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍ර ය නිශ්චය කරයි.

...

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදා දීමේ දෑ

අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ උෞණතාවයන් හඳුනාගෙන තිබේද යන්න නිර්ණය කිරීම. (යොමුව: 7 ඡේදය)

...

කුඩා අස්තිත්ත්වයන්ට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම

අ3. කුඩා අස්තිත්ත්ව තුළ පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පාලන පාදක වන සංකල්ප විශාල අස්තිත්ත්ව වල එම දේ සමග සමාන වීමට හැකි වුවත් ඒවා මෙහෙයුම් සිදු කරන විධිමත්භාවය වෙනස් වනු ඇත. තවද, කළමනාකාරිත්වය විසින් පාලන ව්‍යවහාර කරන නිසා එක්තරා වර්ගවල පාලනය ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍ය නොවන බව කුඩා අස්තිත්ත්ව වලට පෙනිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, ගනුදෙනුකරුවන්ට ණය ප්‍රදානය කිරීමේ සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ මිලට ගැනුම් අනුමත කිරීමේ කළමනාකාරිත්වයේ තනි අධිකාරිය වැදගත් ගිණුම් ශේෂ සහ ගනුදෙනු මත සඵලදායී පාලනයක් ලබා දිය හැකි නිසා, වඩාත් විස්තරාත්මක පාලනය ක්‍රියා වල අවශ්‍යතාව අඩු කිරීම හෝ ඉවත් කිරීම කළ හැකිය.

අභ්‍යන්තර පාලනයේ සැලකිය යුතු උෞණතා (යොමුව: 6(ආ), 8 ඡේද)

අ8. පාලන සැලසුම් කල හැක්කේ තනි තනිව හෝ සංයෝජිතව සඵලදායක ලෙස අවප්‍රකාශ වලක්වාගැනීමට හෝ අනාවරණය කර ගැනීමට සහ නිවැරදි කිරීමට මෙහෙයවීමට ය. උදාහරණ ලෙස ලැබිය යුතු ගිණුම් මත පාලන සමන්විත විය හැක්කේ ගිණුමක ශේෂයක් තුළ අවප්‍රකාශ වැලැක්වීමට හෝ අනාවරණය කර ගැනීමට හෝ නිවැරදි කිරීම සැලසුම් කල ස්වයංක්‍රීය සහ අත් හුරු පාලන යන දෙකම මෙහෙයවීමටය. අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ උෞණතාවයක් එය මතම සැලකිය යුතු අන්දමේ උෞණතාවයක් ස්ථාපනය වීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස වැදගත් නොවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත් සමාන ගිණුම් ශේෂයක හෝ හෙලිදරව් කිරීමක, අදාළ සැලසුමක හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ සංරචකයට බලපාන උෞණතාවයන් හි සංයෝජනයක් සැලකිය යුතු අන්දමේ උෞණතාවයන් ඇති වීමට හේතු වන එවැනි ප්‍රමාණයකට අවප්‍රකාශයේ අවදානම් වැඩි විය හැකිය.

ශ්‍රීලච්ඡු 240, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් කිරීමේදී වංචා සලකා බැලීමට විගණකගේ ඇති වගකීම්

හැඳින්වීම

මෙම ශ්‍රීලච්ඡු යේ විෂය පථය

...

වංචාවක ගති ලක්ෂණ

...

වංචා වැළැක්වීම සහ අනාවරණය කර ගැනීම සඳහා වගකීම්

...

විගණකගේ වගකීම්

...

7. ඒ ඇරත්, කළමනාකාරිත්වයේ වංචාවකින් ප්‍රතිඵලයක් වන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක විගණක අනාවරණය නොකරගැනීමේ අවදානම, සේවකයෙකු සඳහා වන වංචාවකට වඩා විශාල වේ, එයට හේතු වන්නේ බොහෝ විට කළමනාකාරිත්වය සෘජුව හෝ වක්‍රව ගිණුම්කරණ වාර්තා තමාගේ වාසියට හැරවීමට, සාවද්‍ය මූල්‍ය තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට හෝ වෙනත් සේවකයන් විසින් සිදු කරන සමාන වංචා වැලැක්වීමට සැලසුම් කල ක්‍රියාපටිපාටි පාලන මැදිහත්වී අක්‍රිය කිරීමට හැකි තත්ත්වයක ඔවුන් සිටින නිසාය.

...

බලාත්මක වන දිනය

...

අරමුණු

...

නිර්වචන

...

අවශ්‍යතාවයන්

වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය

12. අස්තිත්ත්වයේ කළමනාකාරිත්වයේ සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අවංකභාවයේ සහ සෘජුකමේ විගණකගේ අතින් අත්දැකීම් කෙසේ වෙතත්, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් පැවතිය හැකි බව හඳුනා ගනිමින්, විගණනය පුරාවටම වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය විගණක ශ්‍රීලව්‍ය 200⁸⁷ සමඟ අනුකූලව පවත්වාගෙන යා යුතුය. (යොමුව: අ7- අ8 ඡේද)
13. විගණකට එයට පටහැනිව විශ්වාස කිරීමට හේතු ඇත්තේනම් මිස, වාර්තා සහ ලේඛන නිර්ව්‍යාජ ලෙස විගණක පිළිගත හැකිය. විගණනය තුළදී ලේඛනයක් නිරවද්‍ය නොවන හෝ ලේඛනයක් තුළ කොන්දේසි වෙනස්කර ඇතිබව සහ එය විගණකට හෙළිදරව් නොකිරීමට හේතු වූ තත්ත්වයන් විගණක හඳුනා ගන්නේ නම්, එය තවදුරටත් විමර්ශනය කළ යුතුය. (යොමුව: අ9 ඡේදය)
14. විගණකගේ විමසීම් වලට කළමනාකාරිත්වයේ හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ ප්‍රතිචාර අසංගත වන අවස්ථාවක, එම අසංගතතාවයන් විගණක විමර්ශනය කළ යුතුය.

කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡාව

15. කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් අතර සාකච්ඡාවක් තිබීම ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) න් අවශ්‍ය කරන අතර, එම සාකච්ඡාවට සම්බන්ධ නොවූ කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ට කුමන කරුණු සන්නිවේදනය කළ යුතු දැයි කාර්යභාරයේ නියුතු හවුල්කරු විසින් නිර්ණය කිරීමද එලෙසම අවශ්‍ය කෙරේ.⁸⁸ මෙම සාකච්ඡාවට වංචාවක් සිදු විය හැක්කේ කෙසේද යන්න ඇතුළුව, වංචාව නිසා අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු විය හැක්කේ කෙසේද සහ කුමන අවස්ථාවලද යන්න මත විශාල අවධානයක් යොමු කළ යුතුය. මෙම සාකච්ඡාව සිදු විය යුත්තේ, කළමනාකාරිත්වය සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය අවංක සහ සෘජු පුද්ගලයන් වන බවට කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ගේ එල්බගත් මතය පසෙක තබාය. (යොමුව: අ10-අ11 ඡේද)

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා

16. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ ඇතුළුම, අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතිය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට, අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා ඉටු කරන විට, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම හඳුනාගැනීම සඳහා ලබාගත යුතු තොරතුරු 2317 - 4324 ඡේද තුළ ක්‍රියාපටිපාටි විගණක ඉටු කිරීම ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019)⁸⁹ මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.

අස්තිත්ත්වය ඇතුළත කළමනාකාරිත්වය සහ වෙනත් අය

...

පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය

20. අස්තිත්ත්වය කළමනාකරණය තුළ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු සියළු දෙනාම සහභාගි වන්නේ නම් මිස⁹⁰, අස්තිත්ත්වය තුළ වංචාවේ අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා සහ මෙම අවදානම් සැහැල්ලු කිරීමට කළමනාකාරිත්වය ස්ථාපනය කර ඇති ~~අභ්‍යන්තර පාලන~~ අධීක්ෂණය කිරීමේ කළමනාකාරිත්වයේ

⁸⁷ ශ්‍රීලව්‍ය 200, 15 වන ඡේදය

⁸⁸ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) 17-18 40 ඡේද

⁸⁹ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන), 5, 24 ඡේද

⁹⁰ ශ්‍රීලව්‍ය 260 (සංශෝධන), පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමඟ සන්නිවේදනය, 13 වන ඡේදය

ක්‍රියාවලිය පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු එම අය ක්‍රියාවට නංවන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණක ලබා ගත යුතුය. (යොමුව: අ19 -අ21 ඡේද)

...

හඳුනාගත් අසාමාන්‍ය හෝ අනපේක්ෂිත සම්බන්ධතා

...

වෙනත් තොරතුරු

23. විගණක විසින් ලබාගත් වෙනත් තොරතුරු වලින් වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇඟවෙන්නේදැයි විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. (යොමුව: අ22 ඡේදය)

වංචා අවදානම් සාධක ඇගයීම

24. ඉටුකල වෙනත් අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාවලීන් ලබාගත් තොරතුරු මගින් වංචා අවදානම් සාධක, එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් පවතීද යන්න විගණක ඇගයිය යුතුය. වංචා අවදානම් සාධක අවශ්‍යයෙන්ම වංචාවක පැවැත්ම හැඟවිය නොහැකි අතර බොහෝ විට ඒවා පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ වංචාවක් සිදු වූ අවස්ථාවක පවතී සහ එබැවින් වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හැඟවිය හැකිය. (යොමුව: අ23-අ27 ඡේද)

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම

25. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සමග අනුකූලව ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් පන්ති සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී සහ සැදැහුම් මට්ටමේදී වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක හඳුනාගෙන තක්සේරු කළ යුතුය.⁹¹
26. වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේදී, අයහාරය හඳුනාගැනීම තුළ වංචාවක අවදානම් ඇති බව උපකල්පනය පදනම මත, කුමන අන්දමේ අයහාරයක් ද, අයහාර ගනුදෙනු හෝ සැදැහුම් එවැනි අවදානම ඇති වීමට හේතු වූයේ දැයි විගණක අගය කළ යුතුය. කාර්යභාරයේ තත්ත්වයන් තුළ උපකල්පනය අදාළ නොවන බව විගණක නිගමනය කරන අවස්ථාව අවශ්‍යකරන ලේඛනගත කිරීම 47 වන ඡේදය නියම කරන අතර ඒ අනුව වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමක් ලෙස අයහාර හඳුනාගෙන නැත. (යොමුව: අ28-අ30 ඡේද)
27. වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක එම තක්සේරු කළ අවදානම් දැනටමත් සිදු නොකළ ප්‍රමාණය දක්වා සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ලෙස විගණක සැලකිය යුතු අතර, විගණක විසින්, ~~අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත අවබෝධයක් ලබාගත යුතුය. එවැනි අවදානම් අමතන එම අස්තිත්ත්වයේ පාලන හඳුනාගත යුතුය. අදාළ පාලන ක්‍රියා ඇතුළුව, සහ ඒවායේ සැලසුම් අගය කර සහ ඒවා ක්‍රියාවට නංවා ඇත්දැයි නිරීක්ෂණය කළ යුතුය.~~⁹² (යොමුව: අ31-අ32 ඡේද)

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර

සමස්ථ ප්‍රතිචාර

...

සැදැහුම් මට්ටමේදී වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි

-

කළමනාකාරිත්වය පාලන මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීමට සම්බන්ධිත අවදානම් වල ප්‍රතිචාර වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි

...

⁹¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) 282 ඡේදය

⁹² ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) 26(e)(i) සහ 26(ඇ) ඡේද

32. කළමනාකාරිත්වය මැදිහත් වී පාලන අක්‍රීය කිරීමේ අවදානම් විගණකගේ තක්සේරුව නොසලකා, පහත දැසදහා විගණන පටිපාටි සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය:

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම තුළ සිදු කළ පොදු ලෙජරය තුළ වාර්තා කළ ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපිලි වල යෝග්‍යත්වය පරීක්ෂා කිරීම. එවැනි පරීක්ෂා කිරීම් සඳහා විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී, විගණක විසින්:
  - (i) මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය තුළ සම්බන්ධ වන පුද්ගලයන්ගෙන් ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් සකස් කිරීමට සම්බන්ධ අයෝග්‍ය හෝ අසාමාන්‍ය ක්‍රියා පිළිබඳ විමසීම් කිරීම;
  - (ii) වාර්තාකරණ ලද කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් තෝරාගැනීම; සහ
  - (iii) කාලපරිච්ඡේදය පුරාවටම ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් පරීක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: අ41- අ44 ඡේද)

විගණන සාක්ෂි ඇගයීම (යොමුව: අ49 ඡේදය).

...

විගණකට කාර්යභාරය නොනවත්වා කරගෙන යාමට නොහැකි වීම

...

ලිඛිත නියෝජනය වීම

...

කළමනාකාරිත්වය සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග සන්නිවේදනය

...

නියාමන සහ බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරීන් වෙත සන්නිවේදන

...

ලේඛනගත කිරීම

44. හඳුනාගැනීමේ සහ ශ්‍රීලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)⁹³ මගින් අවශ්‍යකරන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරුව ~~අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය විගණක අවබෝධ කර ගැනීමේදී විගණන ලේඛනගත කිරීමේදී⁹⁴ පහත දැ විගණක ඇතුළත් කළ යුතුය.~~

- (අ) වංචාව නිසා අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම සම්බන්ධයෙන් කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡාව තුළදී එළඹී වැදගත් තීරණ; සහ
- (ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී සහ සැදැහුම් මට්ටමේදී වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් සහ තක්සේරු කළ අවදානම්:- සහ
- (ඇ) වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශ වල තක්සේරු කළ අවදානම් අමතන පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ හඳුනාගත් පාලන.

...

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදාදීමේ දෑ.

වංචාවක ගති ලක්ෂණ (යොමුව: 3 ඡේදය)

...

වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය (යොමුව: 12-14 ඡේද)

අ7. ලබාගත් තොරතුරු සහ විගණන සාක්ෂි වංචාවක් නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් පවතින ද යන්න ඉඟි කිරීම දිගටම පවත්නා ප්‍රශ්න කිරීමක් වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය කෙරේ. විගණන

⁹³ ශ්‍රීලවිප්‍ර 230, විගණන ලේඛනගත කිරීම්, 8-11 ඡේද සහ අ6 ඡේදය

⁹⁴ ශ්‍රීලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019), 38 32 ඡේද

සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කරනු ලැබිය හැකි තොරතුරු වල විශ්වාසදායකත්වය සැලකිල්ලට ගැනීම සහ අදාළ වන අවස්ථාවලදී එය පිළියෙල කිරීම සහ පවත්වාගෙන යාම මත යමක් වේ නම් පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ හඳුනාගත් පාලන එයට ඇතුළත්ය. වංචාවක ගති ලක්ෂණ නිසා, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සැලකිල්ලට ගැනීමේදී විගණකගේ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ඨිය විශේෂයෙන්ම වැදගත් වේ.

...

කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡාව (යොමුව: 15 ඡේදය)

...

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා

කළමනාකාරිත්වයේ විමසීම්

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් කළමනාකාරිත්වයේ තක්සේරුව (යොමුව: 17(අ) ඡේදය)

...

අභ්‍යන්තර විගණන විමසීම් (යොමුව: 19 ඡේදය)

අ18. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයක් ඇති එම අස්තීත්ත්වවල විගණනයට අදාළ අවශ්‍යතාවන් සහ උපදේශන ලබාදීම ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019) සහ ශ්‍රීලව්‍යු 610 (සංශෝධිත 2013) ස්ථාපනය කරයි.⁹⁵ වංචාවක් සම්බන්ධයෙන් එම ශ්‍රීලව්‍යු වල අවශ්‍යතාවයන් ක්‍රියාවට නැංවීමේදී කාර්යයේ විශේෂිත ක්‍රියා පිළිබඳ උදාහරණ ලෙස පහත දැ ඇතුළුව විගණකට අවශ්‍ය විය හැකිය.

- වර්ෂය තුළදී වංචා අනාවරණය කර ගැනීමට අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය විසින් ඉටුකල යම් ක්‍රියාපටිපාටි වේ නම්.
- එම ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ප්‍රතිඵලයක් වන යම් යම් සොයාගැනීම් වලට කළමනාකාරිත්වය සතුටුදායක ලෙස ප්‍රතිචාර දක්වා ඇත්ද.

පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් භාවිතා කල අධීක්ෂණය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම (යොමුව: 20 ඡේදය)

අ19. අස්තීත්ත්වයක පාලනය පිළිබඳව වගකිව යුතු අය, අවදානම, මූල්‍ය පාලනය සහ නීතිය සමග අනුගත වීම නියාමනය කිරීම සඳහා අස්තීත්ත්වයේ පද්ධති අධීක්ෂණය කරයි. බොහෝ රටවල සමායතන පාලන පරිවයන් මනා ලෙස සංවර්ධනය කර ඇති අතර අස්තීත්ත්වයක් එවැනි අවදානම් අමතන පාලන අදාළ අභ්‍යන්තර පාලන සහ වංචා අවදානම් තක්සේරු අධීක්ෂණය කිරීමේ සක්‍රීය කාර්යභාරය පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය ක්‍රියාවට නංවයි. අස්තීත්ත්වය මගින් සහ රාජ්‍යය මගින් පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ වගකීම් වෙනස් වන නිසා, උචිත පුද්ගලයන් විසින් භාවිතා කරන පාලනය පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණකට ලබා ගැනීමට හැකිවීමට ඔවුන්ගේ අදාළ වගකීම් පිළිබඳ විගණක අවබෝධයක් ලබා ගැනීම වැදගත් වේ.⁹⁶

අ20. පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් සිදු කරන අධීක්ෂණයේ අවබෝධය, අස්තීත්ත්වයේ කළමනාකාරිත්වය වංචාවට නැඹුරු වීම, එවැනි වංචාවක අවදානම් මත අමතන එම අභ්‍යන්තර පාලනයන්හි ප්‍රමාණවත්භාවය, සහ කළමනාකාරිත්වයේ නිපුණතාවට සහ අවංකභාවය පිළිබඳ සැගවුන ඇත්ත දැනගැනීමේ අවස්ථාව ලබාදෙයි. මෙම අවබෝධය විගණක ක්‍රම ගණනාවකින් ලබාගත හැකි අතර එවැනි දෑ වන්නේ, එම සාකච්ඡා සිදු කරන රැස්වීම් වලට සහභාගි වීම මගින්, එවැනි රැස්වීම් වල වාර්තා කියවීමෙන් හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග විමසීම් සිදු කිරීමෙන් ය.

⁹⁵ ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019), 14 (අ) සහ 24(අ)(ii) 6-සහ 24 ඡේද සහ ශ්‍රීලව්‍යු 610 (සංශෝධිත 2013) අභ්‍යන්තර විගණකවරුන්ගේ වැඩ ප්‍රයෝජනයට ගැනීම

⁹⁶ ශ්‍රීලව්‍යු 260 (සංශෝධිත), අ1-අ8 අස්තීත්ත්වයේ පාලන ව්‍යුහය නිසිලෙස නිර්වචනය කර නොමැති විට විගණක කා සමග සන්නිවේදනය කල යුතුද යන්න සාකච්ඡා කෙරේ.

කුඩා අස්තිත්ත්වවලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම

...

වෙනත් තොරතුරු සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: 23 ඡේදය)

අ22. විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ව්‍යවහාර කිරීමෙන් ලබා ගත් තොරතුරු වලට අමතරව, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතිය පිළිබඳ ලබාගත් වෙනත් තොරතුරු, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශය අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී උපකාරී විය හැකිය. කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් අතර මෙම සාකච්ඡාවට එවැනි අවදානම් හඳුනාගැනීම උපකාරී විය හැකි තොරතුරු ලබා දිය හැකිය. අමතරව විගණකගේ සේවාදායකයන් පිළිගැනීම සහ රඳවා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ අස්තිත්ත්වය සඳහා ඉටුකළ වෙනත් කාර්යභාර මත ලබාගත් පලපුරුදු, උදාහරණ ලෙස අතුරු මූල්‍ය තොරතුරු සමාලෝචනයට භාගගත් කාර්යභාර වලින් ලබාගත් තොරතුරු වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී අදාළ විය හැකිය.

වංචා අවදානම් ආධික ඇගයීම (යොමුව: 24 ඡේදය)

...

අ25. වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණය සහ වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයට සම්බන්ධිත වංචා අවදානම් සාධක සඳහා උදාහරණ 1 වන පරිශිෂ්ටය තුළ ඉදිරිපත් කර ඇත. මෙම විස්තරාත්මක අවදානම් වර්ගීකරණය කර ඇත්තේ, වංචාවක් පවතින විට සාමාන්‍යයෙන් පවත්නා කොන්දේසි තුනක් පදනම මතය:

- වංචාව සිදු කිරීමට දිරි ගැන්වීමක් හෝ බලපෑමක් තිබීම.
- වංචාවක් සිදු කිරීමට දැකිය හැකි අවස්ථාවක් තිබීම; සහ
- වංචනික ක්‍රියාවක් සාධාරණීය කිරීමට හැකියාවක් තිබීම.

පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම ඇතිකරන එම තත්ත්වයන් ගෙන් පැන නගින දිරිගැන්වීම්, බලපෑම් සහ හොඳ අවස්ථාවන්ට වංචා අවදානම් සාධක සම්බන්ධ විය හැකිය. වේතනාන්විත කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම් ඇතුළත් වංචා අවදානම් සාධක, ඒවා ආවේණික අවදානම් නම්, ආවේණික අවදානම් සාධක වලට කිසියම් ප්‍රමාණයකට බලපායි.⁹⁷ වංචාවක් සිදු කිරීමට අවස්ථාවක් ලබා දෙන හෝ කළමනාකාරිත්වයේ ආකල්ප බලපෑ හැකි හෝ වංචනික ක්‍රියා සාධාරණීයකරණය කිරීමට හැකි, අභ්‍යන්තර පාලනයේ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතිය ඇතුළත තත්ත්වයන්ට එලෙසම සම්බන්ධ වේ. විගණක විසින් සිදු කරන නිරීක්ෂණ වලට නැඹුරු විය නොහැකි වංචනික ක්‍රියා සාධාරණීය කිරීමට අවසර දෙන ආකල්පයක් වංචා අවදානම් සාධක පිළිබිඹු කෙරේ. කෙසේ වෙතත් එවැනි තොරතුරු පැවැත්ම උදාහරණ ලෙස අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරිසරයේ අවශ්‍යකරන අවබෝධ කරගැනීම මගින් විගණකට දැනගැනීමට ලක්වේ.⁹⁸ විගණකවරුන් විසින් මුහුණ දිය හැකි පුළුල් පරාසයක අවස්ථාවන් 1 වන පරිශිෂ්ටයේ ව්‍යවහාර කර ඇති වංචා අවදානම් සාධක ආවරණය කරන නමුත්, ඒවා උදාහරණ පමණක් වන අතර වෙනත් අවදානම් සාධක තිබිය හැකිය.

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම.

අයහාරය හඳුනාගැනීම තුළ වංචාවක අවදානම (යොමුව: 26 ඡේදය)

...

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සහ අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත පාලන පිළිබඳ අවබෝධ කර ගැනීම. (යොමුව: 27 ඡේදය)

අ31. කළමනාකාරිත්වය ක්‍රියාවට නැංවීමට තෝරාගත් පාලනයන් හි ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය සහ එය පවරා ගැනීමට තෝරාගත් අවදානම් වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය මත එය විනිශ්චයක් කරයි. වංචා වැළැක්වීමට සහ අනාවරණය කර ගැනීමට ක්‍රියාවේ නැංවිය යුත්තේ කුමන පාලන දැයි නිර්ණය කිරීමේදී, වංචාවක ප්‍රතිඵලයක් නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රමාණාත්මක ලෙස අවප්‍රකාශ වීමේ අවදානම් කළමනාකාරිත්වය සැලකිල්ලට ගනී. මෙම සැලකිල්ලට ගැනීම් කොටසක් ලෙස, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක

⁹⁷ ශ්‍රී ලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019) 12(ඊ) ඡේදය

⁹⁸ ශ්‍රී ලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019) 21 වන ඡේදය

අවදානම් අඩු කරගැනීම, අත්කරගැනීම සම්බන්ධයෙන් විශේෂ පාලනයක් ක්‍රියාවට නැංවීමට සහ පවත්වාගෙන යාමට පිරිවැය සඵලදායක නොවන බව කළමනාකාරිත්වය නිගමනය කළ හැකිය.

- අ32. එබැවින් වංචා වැළැක්වීමට සහ අනාවරණය කර ගැනීමට කළමනාකාරිත්වය සැලසුම් කර, ක්‍රියාවට නංවා සහ පවත්වාගෙන යන පාලනය හි අවබෝධයක් විගණක සඳහා ලබාගැනීම වැදගත් වේ. එසේ කිරීමේදී වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ඇමතීමේදී පාලන හඳුනාගැනීම තුළ, උදාහරණ ලෙස රාජකාරි බෙදා වෙන්කිරීමක් නොමැති නිසා ආශ්‍රිත අවදානම් කළමනාකාරිත්ව සවිච්ඡින්නව බාරගැනීමට තෝරාගෙන ඇති බව විගණක ඉගෙනගනු ඇත. මෙම අවබෝධය ලබා ඇතිමේදී මෙම පාලන හඳුනාගැනීමේදී සහ ඒවායේ සැලසුම් අගය කිරීමේදී සහ ඒවා ක්‍රියාවට නංවා ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීමේ තොරතුරු වලින්, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අඩංගු වේ යන විගණකගේ අවදානම් තක්සේරුවට බලපෑ හැකි වංචා අවදානම් සාධක හඳුනාගැනීමේදී මෙම තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය.

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර

සමස්ථ ප්‍රතිචාර (යොමුව: 28 ඡේදය)

...

සේවක මණ්ඩලය අනුයුක්ත කිරීම සහ සුපරීක්ෂණය (යොමුව: 29 (අ) ඡේදය)

...

විගණන පටිපාටි තෝරා ගැනීම තුළදී භාවිතය කළ නොහැකි බව (යොමුව: 29 (ආ) ඡේදය)

...

සැදැහුම් මට්ටමේදී වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දක්වන විගණන ක්‍රියා පටිපාටි (යොමුව: 30 ඡේදය)

...

පාලන, ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් කළමනාකාරිත්වය මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීමේ අවදානමට ප්‍රතිචාර දක්වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 32 (අ) ඡේදය)

...

- අ42. තවදුරටත්, ජර්නල් සටහන් මත⁹⁹ පාලන අයෝග්‍ය ලෙස මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම සමග ආශ්‍රිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් අවදානම් සැලකිල්ලට ගැනීමේදී විගණක, ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාවලි සහ පාලන අනවධානයෙන් වූ වරදක අවදානම පාලන අඩුකළ හැකි අතර එහෙත්, එවැනි ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාවලි අයෝග්‍ය ලෙස පුද්ගලයන් මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීමේ අවදානම මැඩපවත්වාගත නොහැකිය. උදාහරණ ලෙස: ස්වයංක්‍රීයව පොදු ලෙජරයට හෝ මූල්‍ය වාර්තාකරණ පද්ධතිය වටිනාකම් වෙනස් කිරීම් මගින් අවසර දීම. අමතරව තොරතුරු ස්වයංක්‍රීයව මාරු කිරීමට තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කරන විට තොරතුරු පද්ධතිය තුළ එවැනි මැදිහත් වීමකට ඉතා ස්වල්ප හෝ කිසිම දැකිය හැකි සාක්ෂි නොතිබිය හැකිය.

- අ43. තෝරාගත් අයිතම සඳහා පාදක වන සහය පරීක්ෂා කිරීමේ යෝග්‍ය ක්‍රම පරීක්ෂා කිරීම සහ නිර්ණය කිරීම සඳහා ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් හඳුනාගැනීමේදී සහ තෝරා ගැනීමේදී පහත සඳහන් කරුණුවල වැදගත්කමක් වේ.

- වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම. - වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ හඳුනාගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීම තුළදී ලබාගත් වංචා අවදානම් සාධක සහ වෙනත් තොරතුරු පැවැත්ම, පරීක්ෂා කිරීම සඳහා නිශ්චිත පත්තිවල ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් හඳුනාගැනීම සඳහා විගණකට සහය වේ.

⁹⁹ ශ්‍රී ලවිපු 315 (සංශෝධන 2019) 26(අ)(iii) ඡේදය

- ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් මත ක්‍රියාවට නැංවූ පාලන - ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් පිළියෙල කිරීම සහ පිටපත් කිරීම මත සඵලදායක පාලන, පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය විගණක පරීක්ෂා කර ඇත්නම්, අවශ්‍ය කරන තහවුරු කිරීමේ පරීක්ෂණ වල ප්‍රමාණය අඩු කර ගත හැකිය.
- අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සහ ලබාගත හැකි විගණන සාක්ෂි වල ස්වභාවය- බොහෝ අස්තිත්ත්ව සඳහා හුරුපුරුදු පිළිවෙලට වන ගනුදෙනු සැකසීම් අත්හුරු සහ ස්වයංක්‍රීය පියවර සහ ක්‍රියාපටිපාටි පාලන වල සංයෝජනයක් සම්බන්ධ වේ. ඒ හා සමානව, ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් සැකසීම අත් හුරු සහ ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාපටිපාටි සහ පාලන යන දෙකම සම්බන්ධ විය හැකිය. මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය තුළ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කරන අවස්ථාවලදී, ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් පැවතිය හැක්කේ විද්‍යුත් ස්වරූපයෙන් පමණක් විය හැකිය.
- වංචනික ජර්නල් සටහන් හෝ වෙනත් ගැලපුම් වල ගති ලක්ෂණ - අයෝග්‍ය ජර්නල් සටහන් හෝ වෙනත් ගැලපුම් වල බොහෝ විට අනන්‍ය හඳුනාගැනීමේ ගති ලක්ෂණ ඇත. එවැනි ගති ලක්ෂණ වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ, (අ) සම්බන්ධිත නොවන, අසාමාන්‍ය හෝ කලාතුරකින් භාවිතා කරන ගිණුම් වලට සිදුකල, (ආ) දර්ශීයව ජර්නල් සටහන් සිදු නොකරනු ලබන පුද්ගලයන් විසින් සිදු කල, (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී වාර්තා කල හෝ ඉතා ස්වල්ප හෝ පැහැදිලි කිරීමක් හෝ විස්තර නොමැති කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වූ පසුව සිදු කල සටහන්, (ඈ) එක්කෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට පෙර හෝ ඒ අතර සිදුකල ගිණුම් අංක නොමැති හෝ (ඉ) වටැයුම් අංක හෝ සංගත අවසාන සංඛ්‍යා අඩංගු සටහන් ය.
- ගිණුම් වල ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය - අයෝග්‍ය ජර්නල් සටහන් හෝ ගැලපුම් අදාල විය හැක්කේ, (අ) සංකීර්ණ හෝ ස්වභාවයෙන් අසාමාන්‍ය ගනුදෙනු අඩංගු , (ආ) සැලකිය යුතු අන්දමේ ඇස්තමේන්තු සහ කාලපරිච්ඡේදය අවසාන ගැලපුම් අඩංගු , (ඇ) අතීතයේ අවප්‍රකාශ වලට නැඹුරු වූ, (ඈ) කාලානුරූප පදනමක් මත සැසඳුම් නොකල හෝ සැසඳුම් නොකල වෙනස්කම් අඩංගු , (ඉ) අන්තර් සමාගම් ගනුදෙනු අඩංගු හෝ (ඊ) වෙනත් අයුරකින් වංචාව ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශය සමග ආශ්‍රිත වූ ගිණුම්වලටය. පිහිටීම් හෝ සංරචක ගණනාවක ඇති අස්තිත්ත්ව වල විගණන තුළදී බහුවිධ පිහිටීම් වලින් ජර්නල් සටහන් තෝරාගැනීමට සැලකිල්ලක් යොමු කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.
- සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික ක්‍රියාමාර්ග වලින් බාහිරව සැකසූ ජර්නල් සටහන් වෙනත් ගැලපුම් - හුරු පුරුදු පදනම මත වාර්තාකරණ මාසික විකුණුම් මිලට ගැනුම් සහ මුදල් වියදම් කිරීම් වැනි ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමට භාවිතා කරන එම ජර්නල් සටහන් වල අසාත්කර-මට්ටම සමාන පාලන වල ස්වභාවයට සහ ප්‍රමාණයට සම්මත නොවන ජර්නල් සටහන් යටත් නොවිය හැකිය.

...

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු (යොමුව: 32(ආ) ඡේදය)

...

සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු සඳහා ව්‍යාපාරික තාර්කිකත්වය (යොමුව: 32(ඇ) ඡේදය)

...

විගණන සාක්ෂි ඇගයීම (යොමුව: 34-37 ඡේද)

...

සමස්ථ නිගමනය පිළියෙල කිරීම තුල, විගණනය අවසන් කිරීම ආසන්නයේ ඉටුකරනු ලබන විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 34 ඡේදය)

...

හඳුනාගත් අවප්‍රකාශ සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: 35-37 ඡේද)

...

කාර්යභාරය දිගටම පවත්වාගෙන යාමට විගණකට නොහැකි වීම (යොමුව: 38 ඡේදය)

...

ලිඛිත නියෝජනය වීම (යොමුව: 39 ඡේදය)

...

කළමනාකාරිත්වයට සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග සන්නිවේදනය

කළමනාකාරිත්වයට සන්නිවේදනය (යොමුව: 40 ඡේදය)

...

පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග සන්නිවේදනය (යොමුව: 41 ඡේදය)

...

වංචා වලට සම්බන්ධිත වෙනත් කරුණු (යොමුව: 42 ඡේදය)

...

නියාමන සහ බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරියන්ට සිදු කරන සන්නිවේදනය (යොමුව: 43 ඡේදය)

...

1 වන පරිච්ඡේදය

(යොමුව: අ25 ඡේදය)

වංචා අවදානම් සාධක සඳහා උදාහරණ

පුළුල් පරාසයක තත්ත්වයන් තුළදී විගණකවරු විසින් මුහුණ දිය හැකි මෙම පරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගන්නා වංචා අවදානම් සාධක එවැනි සාධක සඳහා උදාහරණ වේ. විගණකගේ සැලකිල්ලට අදාළ වංචාවක වෙනම ඉදිරිපත් කරන්නේ වර්ග දෙකකට සම්බන්ධිත උදාහරණය. - ඒවා නම් වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණය සහ වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණය වේ. මෙම වර්ගවල වංචා සෑම එකක් සඳහාම, වංචාවක් සිදු වීම නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් පවත්නා විට අවදානම් සාධක සාමාන්‍යයෙන් කොන්දේසි තුනක් මත තවදුරටත් වර්ගීකරණය කෙරේ. (අ) දිරිගැන්වීම් / පීඩන, (ආ) අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජනයට ගැනීම, (ඇ) ආකල්ප / සාධාරණීයකරණය අවදානම් සාධක පුළුල් පරාසයක අවස්ථාවක් ආවරණය කරන්නේ වුවද, ඒවා උදාහරණ පමණක් වන අතර, ඒ අනුව විගණක අතිරේක හෝ වෙනස් අවදානම් සාධක හඳුනාගත හැකිය. සියළුම තත්ත්වයන් තුළදී මෙම සියළුම උදාහරණ අදාළ නොවන අතර, සමහරක් වෙනස් ප්‍රමාණයක හෝ වෙනත් හිමිකාරිත්ව ගති ලක්ෂණ හෝ තත්ත්වයන් ඇති අස්තිත්ත්ව තුළ වැදගත්කම විශාල හෝ ස්වල්ප විය හැකිය. එලෙසම ලබා දිය හැකි අවදානම් සාධක උදාහරණ වල අනුපිළිවෙල ඒවායේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම හෝ සිදු වීමේ සංඛ්‍යාතය පිළිබිඹු වීම අදහස් නොකෙරේ.

වංචා අවදානම් සාධක සම්බන්ධ විය හැක්කේ, පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර අවප්‍රකාශ වලට නැඹුරු වීමක් ඇති කරන තත්ත්වයන් පැන නැගිය හැකි දිරිගැන්වීම් හෝ පීඩන හෝ හොඳ අවස්ථාවන්ටය. (එනම් ආවේණික අවදානම) කිසියම් ප්‍රමාණයකට ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන සහ කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම නිසා විය හැකි එම සාධක වනුයේ ආවේණික අවදානම් සාධක ය. වංචා අවදානම් සාධක සම්බන්ධ වන්නේ, වෙනත් හඳුනාගත් ආවේණික අවදානම් සාධක වලින් පැන නගින හොඳ අවස්ථාවන් නිසාද විය හැකිය. (උදාහරණ ලෙස වංචාව නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීම ප්‍රතිඵලයක් වන හොඳ අවස්ථාවන් සංකීර්ණතාවය සහ අනියතතාවය නිසා ඇති විය හැකිය.) හොඳ අවස්ථාවන්ට සම්බන්ධිත වංචා අවදානම් සාධක එවැනි හොඳ අවස්ථාවන් ඇති කරන අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ සීමා කිරීම් හෝ ඌණතාවයන් වැනි අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ඇතුළත තත්ත්වයන්ට එලෙසම සම්බන්ධ විය හැකිය. ආකල්ප හෝ සාධාරණීයකරණයට සම්බන්ධ වංචා අවදානම් සාධක පැන නැගිය හැක්කේ, විශේෂයෙන්ම අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරිසරයේ සීමා කිරීම් හෝ ඌණතා වලින් ය.

වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණයෙන් පැන නගින අවප්‍රකාශ වලට සම්බන්ධිත අවදානම් සාධක

වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණයෙන් පැන නගින අවප්‍රකාශ වලට සම්බන්ධිත අවදානම් සාධක සඳහා වන පහත දැක්වෙන්නේ උදාහරණය.

දිරිගැන්වීම් / පීඩන

ආර්ථික, කර්මාන්තය හෝ මෙහෙයුම් තත්ත්වයන් උදාහරණයකට (හෝ මගින් හැඟවෙන පරිදි) වැනි මගින් මූල්‍ය ස්ථායීතාවයට හෝ ලාභදායකත්වයට තර්ජන ඇති වේ.

...

පහත සඳහන් හේතු නිසා තුන්වන පාර්ශවවල අවශ්‍යතාවයන් සහ අපේක්ෂාවන් ඉටුකිරීමට කළමනාකාරිත්වය සඳහා උවමනාවට වැඩි පීඩන පවතී.

...

කළමනාකාරිත්වයේ හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ පෞද්ගලික මූල්‍ය තත්ත්වය පහත දැ වලින් පැන නගින අස්භාවිකත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය මගින්, තර්ජනයට ලක්වන බවට තිබෙන තොරතුරු වලින් ඇගවේ.

...

හොඳ අවස්ථාවන්

පහත දැ වලින් පැන නැගිය හැකි වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණයේ නිරතවීමට කර්මාන්තයේ ස්වභාවය හෝ අස්භාවිකත්වයේ මෙහෙයුම්, හොඳ අවස්ථාවක් ලබාදේ.

...

පහත සඳහන් දැ වල ප්‍රතිඵලයක් නිසා කළමනාකාරිත්වයේ නියාමනය සඵලදායක නොවීම:

...

පහත දැ මගින් පෙනෙන පරිදි, සංකීර්ණ හෝ අස්ථායී සංවිධානමය ව්‍යුහයක් පැවතීම:

...

~~අභ්‍යන්තර පාලන සංරචක අසම්පූර්ණ වේ. පහත සඳහන් දේ වල ප්‍රතිඵලයක් නිසා අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ උණුකාවයන්:~~

- ස්වයංක්‍රීය පාලන සහ අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය (බාහිර වාර්තාකරණය අවශ්‍ය වන අවස්ථාවලදී) මත පාලන සහ ස්වයංක්‍රීය පාලන ඇතුළුව අස්භාවිකත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ ප්‍රමාණවත් නොවන නියාමන කිරීමේ ක්‍රියාවලිය පාලන නියාමනය.
- ඉහල සේවක පිරිවැටුම් අනුපාත හෝ ගිණුම්කරණ තොරතුරු තාක්ෂණ හෝ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ සේවකයන් යෙදවීම සඵලදායක නොවීම.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ උණුකාවයන් ඇතුළුව සඵලදායක නොවන ගිණුම්කරණ තොරතුරු පද්ධති.

ආකල්ප / සාධාරණීයකරණය

...

වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයෙන් පැන නගින අවප්‍රකාශ වලින් පැන නගින අවදානම් සාධක

වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයෙන් පැන නගින අවප්‍රකාශ වලට සම්බන්ධිත අවදානම් සාධක, වංචාවක් පවතින විට සාමාන්‍යයෙන් දැකිය හැකි තත්ත්වයන් තුනකට අනුව ඵලෙසට වර්ගීකරණය කළ හැකිය. දිරිගැන්වීම් / පීඩන, හොඳ අවස්ථා සහ ආකල්ප / සාධාරණීයකරණය වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණයෙන් පැන නගින අවප්‍රකාශ වලට සම්බන්ධිත සමහර අවදානම් සාධක, වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයෙන් සිදුවීම අවප්‍රකාශයක් පැන නගින විට දැකිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, එක්කෝ වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණය නිසා හෝ වත්කම් සාවද්‍යව පරිහරණයක් පවතින විට, කළමනාකාරිත්වයේ අසඵලදායී නියාමනය සහ අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ වෙනත් උණුකා පැවතිය හැකිය. වත්කම් සාවද්‍යව පරිහරණයෙන් පැන නැගිය හැකි අවප්‍රකාශ වලට සම්බන්ධිත අවදානම් සාධක සඳහා උදාහරණ පහත දැක්වේ.

දිරිගැන්වීම් / පීඩන

...

හොඳ අවස්ථා

වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයට නැඹුරු වීමට එක්තරා ගතිලක්ෂණ හෝ වාතාවරණයන්ට වැඩි කල හැකිය: උදාහරණ ලෙස පහත දැක්වෙන විට වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයට හොඳ අවස්ථා වැඩි වේ.

...

එම වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයේ නැඹුරු වීම වත්කම් මත ප්‍රමාණවත් නොවන අපහසුතා පාලන වැඩි කල හැකිය. උදාහරණ ලෙස පහත දැක්වෙන නිසා වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණය සිදු විය හැකිය.

- රාජකාරි බෙදා වෙන් කිරීම හෝ ස්වාධීන පරීක්ෂා ප්‍රමාණවත් නොවීම.
- ගමන් දීමනා සහ වෙනත් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම් ලෙස වැනි ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරිත්වයේ වියදම් වල ප්‍රමාණවත් නොවන අධීක්ෂණය.
- වත්කම් සඳහා වගකිව යුතු සේවකයන් පිළිබඳ කළමනාකාරිත්වයේ ප්‍රමාණවත් නොවන අධීක්ෂණය, උදාහරණ ලෙස දුරස්ථ පිහිටීම් වල අධීක්ෂණය හෝ නියාමනය ප්‍රමාණවත් නොවීම.
- වත්කම් වලට ප්‍රවේශ වීමට හැකි කාර්ය ඉල්ලුම්කරුවන්ගේ සුලඹුල පරීක්ෂාව ප්‍රමාණවත් නොවීම.
- වත්කම් සම්බන්ධයෙන් වාර්තා තබාගැනීම ප්‍රමාණවත් නොවීම
- ගනුදෙනු සඳහා බලය දීම සහ අනුමැතිය සඳහා වන පද්ධතිය ප්‍රමාණවත් නොවීම. (උදාහරණ ලෙස මිලදීගැනීම තුල)
- මුදල්, ආයෝජන, තොග හෝ ස්ථාවර වත්කම් මත භෞතික ආරක්ෂාව සැලසීම ප්‍රමාණවත් නොවීම.
- සම්පූර්ණ සහ කාලානුරූපීව වත්කම් සැසඳීමක් නොමැති වීම.
- කාලානුරූපීව සහ යෝග්‍ය පරිදි ගනුදෙනු ලේඛනගත කිරීම නොමැති බව. උදාහරණ ලෙස ණය පදනම මත වෙළඳ භාණ්ඩ ආපසු එවීම.
- ප්‍රධාන කාර්යභාර පාලන ඉටුකරන සේවකයන් සඳහා අනිවාර්ය විවේක නිවාඩු නොමැති වීම.
- තොරතුරු තාක්ෂණ සේවකයන්ට සාවද්‍ය පරිහරණයක් කිරීමට හැකිවනු පිණිස තොරතුරු තාක්ෂණය පිළිබඳ කළමනාකාරිත්වයේ අවබෝධය ප්‍රමාණවත් නොවීම.
- පරිගණක පද්ධති සිද්ධි ලොග් මත පාලන සහ සමාලෝචිත ඇතුළුව ස්වයංක්‍රීය වාර්තා මත ප්‍රමාණවත් නොවන ප්‍රවේශ පාලන.

ආකල්ප / සාධාරණීයකරණය

- වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයට සම්බන්ධිත අවදානම් අධීක්ෂණයට හෝ අවදානම් අඩු කිරීමට වන අවශ්‍යතාවය නොසලකා හැරීම.
- පවත්නා පාලන මැදිහත්වීම් මගින් අක්‍රීය කිරීම හෝ අභ්‍යන්තර පාලනය තුල දන්නා උදාහරණයන් මත යෝග්‍ය ප්‍රතිකර්මදායී ක්‍රියා ගැනීමට අපොහොසත් වීම මගින්, වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණය වන අපහසුතා පාලනයන් නොසලකා හැරීම.
- අස්තිත්ත්වය හෝ එහි සේවකයන්ට සලකන ආකාරය සමග නොකැමැත්ත හෝ නොසතුට අගවන හැසිරීම.
- වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණය කල බව ඇඟවිය හැකි හැසිරීම් හෝ ජීවන ශෛලියේ වෙනස්වීම්.
- සුළු සොරකම් ඉවසා සිටීම.

2 වන පරිශිෂ්ටය

(යොමුව: අ40 ඡේදය)

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම් ඇමතීමට කල හැකි විගණන පටිපාටි වල උදාහරණ

වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණය සහ වත්කම් සාවද්‍ය පරිහරණයෙන් යන දෙකෙන්ම වංචාව නිසා ප්‍රතිඵලයක් වියහැකි ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම් ඇමතීමට කල හැකි විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සඳහා වන උදාහරණ පහත වේ. මෙම ක්‍රියාපටිපාටි පුළුල් පරාසයක අවස්ථාවන් ආවරණය කරන නමුදු, ඒවා උදාහරණ

පමණක් වන අතර ඒ අනුව සෑම තත්ත්වයක් තුළ ඒවා වඩාත්ම යෝග්‍ය අවශ්‍යයෙන්ම විය හැකි උදාහරණ විය නොහැක. ලබා දී ඇති ක්‍රියාපටිපාටි වල අනුපිළිවෙලද එසේම ඒවායේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම පිළිබිඹු වීමට අපේක්ෂා නොකෙරේ.

සැදැහුම් මට්ටමේදී සැලකිල්ලට ගැනීම්

වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හි විගණකගේ තක්සේරුවට නිශ්චිත ප්‍රතිචාර, වංචා අවදානම් සාධකවල හෝ හඳුනාගත් පවත්නා තත්ත්වයන් හි සංයෝජනයක් හෝ වර්ග සහ ඒවාට බලපෑ හැකි ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෙලිදරව් කිරීම් පන්තිවල සහ සැදැහුම් මත රඳා පවතිමින් වෙනස් වනු ඇත.

පහත දැක්වෙන්නේ ප්‍රතිචාරයන් හි නිශ්චිත උදාහරණ ය:

...

- වංචාව නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශයක අයිතමයක් සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශය තක්සේරු කළ අවදානම ඉහළ අවස්ථාවක, විශේෂඥයෙකුගේ වැඩ විශේෂයෙන්ම වැදගත් බවට පත්වන විට, විශේෂඥයාගේ සමහර හෝ සියළු උපකල්පන, ක්‍රම හෝ සොයාගැනීම් එම සොයාගැනීමේ අසාධාරණ නොවන බව නිර්ණය කිරීමට අතිරේක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම හෝ එම අරමුණ සඳහා වෙනත් විශේෂඥයෙකු නිරත කර ගැනීම.

...

නිශ්චිත ප්‍රතිචාර - වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණයෙන් ප්‍රතිඵලයක් වන අවප්‍රකාශ

වංචනික මූල්‍ය වාර්තාකරණය නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක වංචාවන් හි විගණකගේ තක්සේරුවට වන ප්‍රතිචාර වල උදාහරණ පහත දැක්වේ.

...

3 වන පරිච්ඡේදය

(යොමුව: අ49 ඡේදය)

වංචාවක් සිදු විය හැකි බව අඟවන තත්ත්වයන් හි උදාහරණ.

වංචාවෙන් වන ප්‍රතිඵලයකින් මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් අඩංගු විය හැකි බව ඇඟවිය හැකි තත්ත්වයන් සඳහා උදාහරණ පහත වේ.

...

ශ්‍රී ලව්‍ය 300, මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් සැලසුම් කිරීම

ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීමේ දෑ.

...

ලේඛනගත කිරීම (යොමුව: 12 ඡේදය)

...

කුඩා අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත සැලකිල්ලට ගැනීම.

අ21. අ11 ඡේදය තුළ සාකච්ඡා කළ පරිදි, කුඩා අස්තිත්ත්වයක විගණනයක් සඳහා සුදුසු ලුහුඬු සිහිවීම් සටහනක් ලේඛනගත ක්‍රමෝපාය ලෙස කාර්යයක් කරයි. විගණන සැලැස්ම සඳහා, සම්මත විගණන වැඩසටහන් හෝ පිරික්සුම් ලැයිස්තුවක් (අ19 ඡේදය බලන්න) විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු කිරීම් ඇතුළුව, කාර්යභාරයේ තත්ත්වයන්ට ඒවා මනාව සකසා භාවිතා කළ හැකි නම්, කුඩා අස්තිත්ත්වයක වන අවදානම් අවස්ථාවකදී සමහරවිට විය හැකි ක්‍රියා ස්වල්ප අදාළ පාලන¹⁰⁰ උපකල්පන මත ලේඛනයක් සකස් කිරීම.

¹⁰⁰ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), 26(අ) ඡේදය

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය (ශ්‍රී ලංකා) කටයුතු කරන්නේ, භාවිත අස්තිත්ත්වයක් එකක් හෝ ඊට වැඩි සේවා ආයතන වල සේවාවන් භාවිතා කරන විට, ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට භාවිත විගණකගේ වගකීම පිළිබඳවය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට ප්‍රමාණවත් පිණිස අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලන ඇතුළුව, සහ එම අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී, භාවිත අස්තිත්ත්වයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුල, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය 315 (සංශෝධිත 2019) සහ ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය 330 භාවිත විගණක ව්‍යවහාර කරන්නේ කෙසේද යන්න මත, එය විශේෂිතව එය විස්තර සපයයි.

හැඳින්වීම

මෙම ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතියේ විෂය පථය

1. මෙම ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය (ශ්‍රී ලංකා) කටයුතු කරන්නේ, භාවිත අස්තිත්ත්වයක් එකක් හෝ ඊට වැඩි සේවා ආයතන වල සේවාවන් භාවිතා කරන විට, ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට භාවිත විගණකගේ වගකීම පිළිබඳවය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට ප්‍රමාණවත් පිණිස අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලන ඇතුළුව, සහ එම අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී, භාවිත අස්තිත්ත්වයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුල, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය 315 (සංශෝධිත 2019) සහ ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිය 330 භාවිත විගණක ව්‍යවහාර කරන්නේ කෙසේද යන්න මත, එය විශේෂිතව එය විස්තර සපයයි.

...

3. සේවා ආයතනයක් මගින් සපයන සේවා භාවිත අස්තිත්ත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයට අදාළ වන්නේ, එම සේවා සහ ඒ මත පාලන සම්බන්ධිත ව්‍යාපෘතික ක්‍රියාවලි ඇතුළුව මූල්‍ය වාර්තාකරණය මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට අදාළ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ කොටසක් වන විටය. එසේම ප්‍රමුඛ, සේවා ආයතනයක බොහෝ පාලන විය හැක්කේ මූල්‍ය වාර්තාකරණය සම්බන්ධිත මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට හෝ වත්කම් සුරක්ෂිත කිරීම මත පාලන වැනි සම්බන්ධිත පාලන වැනි අදාළ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ කොටසක් ලෙසය. එය එලෙසම විගණනයට අදාළ විය හැකිය. මෙම සේවාවන් පහත සඳහන් ඕනෑම දෙයකට බලපාන්නේ නම්, මූල්‍ය වාර්තාකරණයට අදාළ සම්බන්ධිත ව්‍යාපෘතික ක්‍රියාවලි ඇතුළත්ව සේවා ආයතනයේ සේවා භාවිත අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ කොටසක් වේ.

- (අ) සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් වල සම්බන්ධ තොරතුරු භාවිත අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය හරහා ගලා යන්නේ කෙසේද, ඒවා ලබා ගන්නේ අත් හුරු ක්‍රමයටද හෝ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන්ද සහ පොදු ලෙජර සහ උපයෝගී ලෙජර තුළින්ද හෝ ඊට බාහිරවද යන්න. භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට වැදගත් වන භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මෙහෙයුම් තුල ගනුදෙනු පන්ති. සේවා ආයතනයේ සේවා කෙසේ කළහ විට බලපාන්නේද යන්න මෙයට ඇතුළත් වේ.:

- (i) (ආ) තොරතුරු තාක්ෂණය සහ අත් හුරු පද්ධති, යන දෙක තුල වන ක්‍රියාපටිපාටි මගින් භාවිත අස්තිත්ත්වයේ ගනුදෙනු මුල පිරීම, වාර්තා කිරීම, සැකසීම, නිවැරදි කිරීම, අවශ්‍යකරණ පරිදි පොදු ලෙජරයට මාරු කිරීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුල වාර්තා කිරීම, භාවිත අස්තිත්ත්වයේ ගනුදෙනු මුලපිරීම සහ ඒවා පිළිබඳ තොරතුරු වාර්තා කිරීම, සැකසීම, අවශ්‍ය වන විට නිවැරදි කිරීම සහ පොදු ලෙජරය තුල අන්තර්ගත කිරීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුල වාර්තා කරන්නේ කෙසේද සහ.
- (ii) ගනුදෙනු හැර සිද්ධිත් හෝ තත්ත්වයන් පිළිබඳ තොරතුරු ග්‍රහණය කිරීම, සැකසීම සහ භාවිත අස්තිත්ත්වය තුල මූල්‍ය ප්‍රකාශ මගින් හෙලිදරව් කිරීම.

- (ආ) (ඇ) එක්කෝ විද්‍යුත් හෝ අත් හුරු ස්වරූපයෙන් සම්බන්ධිත සහය වන තොරතුරු සහ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුල ගිණුම්කරණ වාර්තා, නිශ්චිත ගිණුම් සහ 3(අ) ඡේදය තුල තොරතුරු ප්‍රවාහයට සම්බන්ධිත වෙනත් සහය වන ගිණුම්කරණ වාර්තා: භාවිත අස්තිත්ත්වයේ ගනුදෙනු මුල පිරීමට, වාර්තා කිරීමට සැකසීමට සහ වාර්තා කිරීමට, මෙයට වැරදි තොරතුරු නිවැරදි කිරීමට සහ පොදු ලෙජරයට තොරතුරු මාරු කරන්නේ කෙසේද යන්න ඇතුළත් වේ.

- (ඇ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට වැදගත් වන, ගනුදෙනු හැර සිද්ධිත් හා තත්ත්වයන් භාවිත අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය ග්‍රහණය කරන්නේ කෙසේද.

- (ඈ) ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ හෙලිදරව් කිරීම්, ගි සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවලට හෙලිදරව් කිරීම් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල එය සම්බන්ධිත වීම ඇතුළුව, 3(ආ) ඡේදය තුල විස්තර කර ඇති වාර්තාවලින් භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තා පිළියෙල කිරීමට භාවිතා කරන මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය; සහ

(අ) ඉහත (අ) සිට (ඇ) දක්වා අදාළ අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරය.

(ඈ) පුනරාවර්තනය නොවන, අසාමාන්‍ය ගනුදෙනු හෝ ගැලපුම් වාර්තා කිරීමට භාවිතා කරන සම්මත නොවන ජ්‍යෙෂ්ඨ සටහන් ඇතුළුව පාලන වටේ වූ ජ්‍යෙෂ්ඨ සටහන්.

...

අරමුණු

7. භාවිත අස්තිත්ත්වය, සේවා ආයතනයක සේවය භාවිතා කරන විට, භාවිත විගණකගේ අරමුණු වන්නේ;

(අ) සේවා සංවිධානය විසින් ලබාදෙන සේවාවන්හි ස්වභාවය සහ වැදගත්කම සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් ~~සඳහාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම හඳුනාගැනීම~~ සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් පිණිස ~~සටහන් ඇතුළත්~~ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය මත ඒවායේ බලපෑම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමය; සහ

(ආ) එම අවදානම් සඳහා ප්‍රතිචාර දක්වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීමය.

...

අවශ්‍යතාවයන්

අභ්‍යන්තර පාලනය ඇතුළුව සේවා සංවිධානය මගින් ලබා දෙන සේවාවන්හි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම

...

10. ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019)¹⁰¹, සමග අනුකූලව පිණිස ~~සටහන් ඇතුළත්~~ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී, සේවා සංවිධානය මගින් සකසන ලද එම ගනුදෙනු ව්‍යවහාර කිරීම සහ ඒවායේ සැලසුම් සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කළේදැයි ඇගයීම ඇතුළුව සේවා සංවිධානය විසින් ලබා දෙන සේවා වලට සම්බන්ධ එම භාවිත අස්තිත්ත්ව වලින් වන සැලසුම් ඇගයීම සහ අදාළ පාලන ක්‍රියාවට ~~ඇමිම~~ පාලන ක්‍රියා සංරචකයේ¹⁰² පාලන භාවිත විගණක හඳුනාගත යුතුය.¹⁰³ (යොමුව: අ12-අ14 ඡේද)

12. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් එම අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා ලබාගත් යෝග්‍ය පදනම ලබාදීමට, පිණිස ~~සටහන් ඇතුළත්~~ සේවා ආයතනය සහ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය, මත ඒවායේ බලපෑම මගින් ලබාදුන් සේවා වල ස්වභාවය සහ වැදගත්කම ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ලබා ගන්නේදැයි භාවිත විගණක විසින් නිර්ණය කළ යුතුය.

12. භාවිත අස්තිත්ත්වයෙන් ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් භාවිත විගණකට ලබා ගැනීමට අපොහොසත් වන විට භාවිත විගණක එම අවබෝධය පහත සඳහන් එකකින් හෝ ඊට වැඩි ක්‍රියාපටිපාටි වලින් ලබාගත යුතුය.

...

(ඇ) සේවා ආයතනය වෙත පිවිසීමෙන් සහ සේවා ආයතනය තුළ අදාළ පාලන පිළිබඳ අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාදෙනු ලබන එම ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමෙන්; හෝ

(ඈ) සේවා ආයතන තුළ ඇති ~~අදාළ~~ පාලන පිළිබඳව අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා දෙන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට වෙනත් විගණකවරයෙක් යොදාගැනීම. (යොමුව: අ15-අ20 ඡේද)

සේවා ආයතනයේ භාවිත විගණකගේ අවබෝධයට උපකාරී වීමට 1 වන වර්ගයේ හෝ 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවක් භාවිත කිරීම

14. සේවා ආයතනයේ පාලන සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාවට නැංවීම පිළිබඳ භාවිත විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීම සහය වන විගණන සාක්ෂි ලෙස 1 වන වර්ගයේ හෝ 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවක් භාවිතා කිරීමට භාවිත විගණක සැලසුම් කරන්නේ නම්, භාවිත විගණක විසින්:

¹⁰¹ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධන), 12 වන ඡේදය

¹⁰² ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019), 26(අ) ඡේදය

¹⁰³ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019), 26(ඇ) ඡේදය

(ආ) විගණනයට අදාළ සේවා ආයතනයේ පාලනයන්හි භාවිත අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර අවබෝධ කරගැනීම සඳහා වාර්තාව මගින් ලබා දුන් සාක්ෂි වල ප්‍රමාණවත්භාවය සහ යෝග්‍යතාවය ඇගයීම; සහ

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීමේ දෑ

අභ්‍යන්තර පාලනය ඇතුළුව, සේවා ආයතනයන් මගින් ලබාදුන් සේවාවල අවබෝධයක් ලබා ගැනීම

...

භාවිත අස්තිත්ත්වයෙන් ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට නොහැකි විට නවදුරටත් වන ක්‍රියාපටිපාටි. (යොමුව: 12 ඡේදය)

අ19. භාවිත අස්තිත්ත්වයට සම්බන්ධිත සේවා ලබාදෙන සේවා සංවිධානය තුළ අදාළ පාලන පිළිබඳ අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා දිය හැකි ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට වෙනත් විගණකවරයෙක් යොදාගත හැකිය. 1 වර්ගයේ හෝ 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවක් නිකුත් කළහොත්, සේවා ආයතනය සමග සේවා විගණකගේ පවතින සම්බන්ධතාවය මෙම ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට, සේවා විගණකට භාවිත විගණක යොදාගත හැකිය. වෙනත් විගණකවරයෙකුගේ වැඩ භාවිත කරන, භාවිත විගණක ශ්‍රීලව්‍ය 600කට ඇති මගපෙන්වීම් ප්‍රයෝජනවත් බව පෙනෙන්නේ, වෙනත් විගණකවරයෙක් අවබෝධ කරගැනීම (එම විගණකගේ ස්වාධීනත්වය සහ වෘත්තීය නිපුණතාවය ඇතුළුව), එවැනි වැඩවල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය සැලසුම් කිරීමේදී වෙනත් විගණකවරයෙකුගේ ඉවහල්වන වැඩ සහ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි වල ප්‍රමාණවත්භාවය සහ යෝග්‍යතාවය අගය කිරීම එයට සම්බන්ධ වන නිසා ය.

...

සේවා ආයතනයේ භාවිත විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීමට සහය වන 1 වර්ගයේ හෝ 2 වන වර්ගයේ වාර්තාව භාවිත කිරීම (යොමුව: 13-14 ඡේද)

...

අ22. පහත දෑ පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ භාවිත විගණකට, භාවිත අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු සමග 1 වන වර්ගයක හෝ 2 වන වර්ගයේ වාර්තාව උපකාරී විය හැකිය.

- (අ) උප සේවා ආයතන භාවිතය ඇතුළුව භාවිත අස්තිත්ත්වයේ ගනුදෙනු සැකසීමට බලපෑ හැකි සේවා සංවිධානයේ පාලනයන්හි අංග;
- (ආ) භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයන් සිදුවිය හැකි අවස්ථාවන් හි ගනුදෙනු ප්‍රවාහය තුළ ලක්ෂ්‍ය නිර්ණය කිරීමට සේවා සංවිධානය පුරාවටම සැලකිය යුතු අන්දමේ ගනුදෙනු වල ප්‍රවාහය;
- (ඇ) භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සැදැහුම්වලට අදාළ එම සේවා ආයතනයේ පාලන අරමුණු; සහ
- (ඈ) භාවිත අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි සැකසීමේ වැරදි වලක්වා ගැනීමට, හෝ අනාවරණය කර ගැනීමට සහ නිවැරදි කිරීමට සේවා ආයතනයේ පාලන සුදුසු ලෙස සැලසුම් කර සහ ක්‍රියාත්මක කරන්නේද;

1 වන හෝ 2 වන වර්ගයක වාර්තා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ලබාගැනීමේ භාවිත විගණකට සහය විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් 1 වර්ගයේ වාර්තාවක්, අදාළ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වයෙහි ඕනෑම සාක්ෂියක් ලබා නොදෙයි.

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම

...

පාලන පරීක්ෂා

අ29. එක්තරා තත්වයන් තුළදී, අදාළ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය ගැන සැලකිල්ලක් දැක්වීමට, ප්‍රමාණවත්, යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට පාලන පරීක්ෂා සැලසුම් කර ඉටු කිරීම ශ්‍රීලව්‍ය 330 මගින් භාවිත විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ. සේවා ආයතනයක සම්බන්ධය තුළ මෙම අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර වන්නේ පහත දෑ වන විටය:

...

අ30. 2 වන වර්ගයේ වාර්තාව ලබාගත නොහැකි නම්, භාවිත අස්තිත්ත්වය මගින් භාවිත විගණක සේවා සංවිධානය සම්බන්ධ කරගන්නේ, අදාළ පාලන වල මෙහෙයුම් සම්ප්‍රදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම ඇතුළුව 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවක් ලබාදීමට සේවා විගණකවරයෙක් සේවයේ නිරත කරවීමට හෝ එම පාලන වල මෙහෙයුම් සම්ප්‍රදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට සේවා ආයතනය තුළ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට භාවිත විගණක වෙතත් විගණකවරයෙක් භාවිතා කිරීමට ඉල්ලා සිටීමටය. සේවා ආයතනය එයට එකඟ වන්නේ නම්, භාවිත විගණක අදාළ පාලන වල පරීක්ෂා ඉටු කිරීමට සේවා ආයතනයට ගොස් පිරික්සුම් එසේ සිදු කළ හැකිය.

භාවිත විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු පදනම් වන්නේ, වෙනත් විගණකවරයෙක් ඉටුකළ වැඩ සහ භාවිත විගණකගේ ස්වයංක්‍රීය ක්‍රියාපටිපාටි මගින් ලබාදුන් සංයුක්ත සාක්ෂි මතය.

සේවා සංවිධානය තුළ පාලන සම්ප්‍රදායි ලෙස මෙහෙයවන බවට වන 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවක් විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කිරීම.

...

අ33. 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවකින් ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදයට බාහිරව සේවා ආයතනයේ අදාළ පාලනයන්හි සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස්වීම් පිළිබඳ හෝ ඉටුකළ යුතු අතිරේක විගණන පටිපාටි නිර්ණය කිරීමට අතිරේක සාක්ෂි ලබාගැනීමට භාවිත විගණකට එලෙසම අවශ්‍ය විය හැකිය. සේවා විගණකගේ වාර්තාව මගින් ආවරණය වූ කාල පරිච්ඡේදයෙන් බාහිරව මෙහෙය වූ සේවා ආයතනයේ පාලන පිළිබඳව කුමන අතිරේක විගණන සාක්ෂි ලබාගත යුතු දැයි වන අදාළ සාධක නිර්ණය කිරීමේදී පහත දෑ එම වාර්තාවේ ඇතුළත් විය හැකිය.

...

- පාලන පරිසරයේ සම්ප්‍රදායකත්වය සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට භාවිත අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය භාවිත අස්තිත්ත්වය තුළ පාලන අධීක්ෂණය

අ34. උදාහරණ ලෙස අතිරේක විගණන සාක්ෂි ලබා ගත හැක්කේ ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය මත පාලන පරීක්ෂා දීර්ඝ කිරීමෙන් හෝ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට භාවිත අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය පරීක්ෂා කිරීමෙන් ය. පාලන අධීක්ෂණය

...

අ39. විගණනය තුළදී හඳුනාගත් වැදගත් උෞෂ්‍යතාවයන් ලිඛිතව කළමනාකාරිත්වයට සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු ආයතනය යන පාර්ශ්ව දෙකටම කාලානුරූප පදනමක් මත භාවිත විගණක සන්නිවේදනය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.¹¹ කළමනාකාරිත්වයේ අවදානම් අවධානයට ඔබ්බ ප්‍රමාණවත් වැදගත්කම් ඇතැයි භාවිත විගණකගේ වෘත්තීය විනිශ්චය අනුව වූ, විගණනය තුළදී හඳුනාගත් අභ්‍යන්තර පාලනයේ වෙනත් උෞෂ්‍යතාවයන්ද කාලානුරූපී පදනමක් මත වගකීමේ යෝග්‍ය මට්ටමේ කළමනාකාරිත්වයට සන්නිවේදනය කිරීමද භාවිත විගණකට එසේම අවශ්‍ය කෙරේ.¹² විගණනය තුළදී භාවිත විගණක හඳුනාගත හැකි කරුණු සහ භාවිත අස්තිත්ත්වයේ කළමනාකාරිත්වයට සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයට සන්නිවේදනය කළ යුතු කරුණු වලට ඇතුළත් වන්නේ:

- 1 වන වර්ගයේ හෝ 2 වන වර්ගයේ වාර්තාවක් ලබාගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හඳුනාගත් එම දේ ඇතුළුව, භාවිත අස්තිත්ත්වය විසින් ක්‍රියාවට නැංවිය හැකි පාලන අධීක්ෂණය අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමේ අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය ඇතුළත් වන ඕනෑම පාලන;

...

ශ්‍රී ල විප්‍ර 330, තක්සේරු කළ අවදානම් වලට විගණකගේ ප්‍රතිචාර

හැඳින්වීම

(අ) මෙම ශ්‍රී ල විප්‍රයේ විෂයපථය

1. ශ්‍රී ල විප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)¹⁰⁴ සමග අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් කළ විගණක විසින් හඳුනාගත් සහ තක්සේරු කළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර සැලසුම් කර ක්‍රියාවට නැංවීමේ විගණකගේ වගකීම් සමග මෙම ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතය (ශ්‍රී ල විප්‍ර) කටයුතු කෙරේ.

බලපැවැත්වෙන දිනය

2. මෙම ශ්‍රී ල විප්‍රය 2009 දෙසැම්බර් මස 15 වන දින හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන කාල පරිච්ඡේද වල මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනය සඳහා බලපැවැත්වේ.

අරමුණු

3. විගණකගේ අරමුණ වන්නේ, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයේ තක්සේරු කළ අවදානම් සම්බන්ධයෙන්, එම අවදානම් වලට යෝග්‍ය ප්‍රතිචාර සැලසුම් කිරීම සහ ඉටුකිරීම මගින් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමය.

නිර්වචන

4. ශ්‍රී ල විප්‍ර වල අරමුණු සඳහා පහත සඳහන් පද සඳහා ආරෝපිත තේරුම් පහත වේ:

(අ) තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි - සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශ අනාවරණය කරගැනීමට සැලසුම් කළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටියක්. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සමන්විත වන්නේ:

- (i) විස්තර පරීක්ෂා කිරීම (ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් වල පන්තීන්); සහ
- (ii) තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි.

(ආ) පාලන පරීක්ෂා - සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශ වැළැක්වීම තුළ හෝ අනාවරණය කරගැනීම සහ නිවැරදි කිරීමට වන පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය ඇගයීම සැලසුම් කළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටියක්.

අවශ්‍යතාවයන්

සමස්ථ ප්‍රතිචාර

5. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරුකළ අවදානම් ඇමතීමට විගණක සමස්ථ ප්‍රතිචාර සැලසුම්කර ඉටුකළ යුතුය. (යොමුව: අ1- අ3 ඡේද)

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි

6. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන සහ ඒවායේ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය මත පදනම්ව තව දුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි විගණන සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය. (යොමුව: අ4-අ8; අ42- අ52 ඡේද)
7. ඉටුකළ යුතු තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීමේදී විගණක විසින්:

¹⁰⁴ ශ්‍රී ල විප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) අස්භිනන්ධය සහ එහි පරිසරය අවබෝධ කරගැනීම තුළින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම

- (අ) පහත දේ ඇතුළුව සැදැහුම් මට්ටමේදී ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් වල සෑම සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තියක් සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමට දී ඇති තක්සේරුව සඳහා හේතු සැලකිල්ලට ගැනීම.
- (i) ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් අදාළ සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තියක විශේෂ ගතිලක්ෂණ නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක වියහැකි බව සහ විශාලත්වය (එනම් ආවේණික අවදානම) ; සහ
- (ii) ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් අමතන අදාළ පාලන අවදානම් තක්සේරු කිරීම සැලකිල්ලට ගන්නේද, (එනම්, පාලන අවදානම) එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පාලන සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවන්නේද යන්න නිර්ණය කිරීම විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමට විගණකට අවශ්‍ය වීම (එනම් තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළ පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරයි සැලසුම් කරයි.); සහ (යොමුව: අ9-අ18 ඡේද)
- (ආ) අවදානමේ විගණකගේ තක්සේරුව ඉහළ ද වඩාත් ඒත්තු ගන්වන විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම (යොමුව: අ19 ඡේදය)

පාලන පරීක්ෂා

8. පහත දෑ වන්නේ නම් අදාළ පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය ගැන සැලකිල්ලටත්වීමට ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමට පාලන පරීක්ෂා විගණක සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය;
- (අ) සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වල විගණකගේ තක්සේරුවට පාලන සඵලදායී ලෙස මෙහෙයුම් වන්නේද යන අපේක්ෂාවක් ඇතුළත් ය. (එනම් තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරයි සැලසුම් කරයි) හෝ
- (ආ) සැදැහුම් මට්ටමේදී, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකිය. (යොමුව: අ20-අ24 ඡේද)
9. පාලන පරීක්ෂාවන් සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටුකිරීමේදී, පාලනයක සඵලදායකත්වය මත විගණක තබන විශ්වාසය විශාල වීමත් සමග විගණක වඩාත් ඒත්තු ගන්වනුයේ විගණන සාක්ෂි ලබාගත යුතුය (යොමුව: අ25 ඡේදය)

පාලන පරීක්ෂාවන්හි ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය

10. පාලන පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටු කිරීමේදී විගණක විසින්;
- (අ) පහත දෑ ඇතුළුව පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට විමසීම් සහිතව සංයෝජනයක් තුළ වෙනත් විගණන පටිපාටි ඉටු කළ යුතුය;
- (i) විගණනය යටතේ වූ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අදාළ කාල වකවානු වල පාලන ව්‍යවහාර කලේ කෙසේද;
- (ii) ඒවා ව්‍යවහාර කල දේ සමග සංගතතාවය;
- (iii) කවුරුත් විසින් හෝ කුමන ආකාරයක් මගින් ඒවා ව්‍යවහාර කලේද (යොමුව: අ26-අ29 ආ ඡේද)
- (ආ) මේතාක් දුරට අමතනු නොලැබූ ප්‍රමාණයට පරීක්ෂා කළයුතු පාලන රදාපවතින්නේ වෙනත් පාලන (වක්‍ර පාලන) මතද යන්න නිර්ණය කිරීම, සහ එය එසේ නම්, එම වක්‍ර පාලන වල සඵලදායක මෙහෙයුම් උපකාරී වන විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම අවශ්‍ය ද (යොමුව: අ30-අ31 ඡේද)

පාලන පරීක්ෂාවන් හි කාල නිර්ණය

11. පහත දැක්වෙන 12 සහ 15 වන ඡේදයන්ට යටත්ව විගණක විශ්වාස කිරීමට අපේක්ෂා කරන එම පාලන සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබාදීමට හැකිවීමට එම පාලන මත විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරන දෑ සඳහා, විගණක විසින් විශේෂ කාලයක, හෝ කාලපරිච්ඡේදය පුරාවටම පාලන පරීක්ෂා කල යුතුය. (යොමුව: අ32 ඡේදය)

අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ලබා ගත් විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීම

12. විගණන පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ලබා ගන්නේ නම් විගණක විසින්:

- (අ) අතුරු කාලපරිච්ඡේදයට පසුව එම පාලන වල සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස්වීම් පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම; සහ
- (ආ) ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ලබාගත යුතු අතිරේක විගණන සාක්ෂි නිර්ණය කිරීම. (යොමුව: අ33-අ34 ඡේද)

පෙර වූ විගණන තුළ ලබා ගත් විගණන සාක්ෂි භාවිත කිරීම

13. පෙර වූ විගණන තුළ ලබා ගත් පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීම යෝග්‍ය දැයි නිර්ණය කිරීම තුළදී, එසේ කිරීම යෝග්‍ය වන්නේ නම්, පාලනයන් යළි පරීක්ෂා කිරීමට ගෙවියා හැකි කාල පරිච්ඡේදයේ කාලයට (දින) පෙර විගණක පහත දෑ සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

- (අ) පාලන පරිසරය ඇතුළුව අභ්‍යන්තර පාලන ජ්‍යෙෂ්ඨ පද්ධතියේ, අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය සහ අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලන වෙනත් මූලික සංරචක හි සඵලදායකත්වය;
- (ආ) එය අත්හැර ක්‍රමය හෝ ස්වයංක්‍රීයද ඇතුළු වූ පාලනයේ ගති ලක්ෂණ වලින් පැන නගින අවදානම්;
- (ඇ) පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන වල සඵලදායකත්වය;
- (ඈ) පෙර වූ විගණන තුළ අවධානයට ලක් වූ, පාලන ව්‍යවහාර කිරීම තුළ අපගමනයන්ගේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය සහ පාලනය ව්‍යවහාර කිරීමට එය සැලකිය යුතු අන්දමින් බල පෑ හැකි සේවක මණ්ඩලයේ වෙනස් වීම් තිබුණේද යන්න ඇතුළුව, පාලනයේ සහ අස්තිත්ත්ව මගින් එහි ව්‍යවහාර කරන සඵලදායකත්වය;
- (ඉ) විශේෂ පාලනයක වෙනස්වීමක් නොමැති වීම වෙනස් වන තත්ත්වයන් නිසා අවදානමක් ඇති කරයිද; සහ
- (ඊ) ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සහ පාලනය මත විශ්වාසය තැබීමේ ප්‍රමාණය (යොමුව: අ35 ඡේදය)

14. නිශ්චිත පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ පෙර වූ විගණනයකින් විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ නම්, පෙර වූ විගණනයට පසුව එම පාලනයන් තුළ, සිදු වූ සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස් වීම් පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම මගින්, එම සාක්ෂි වල අඛණ්ඩ අදාලත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය විගණක ස්ථාපිත කළ යුතුය. එම නිශ්චිත පාලනයන් හි අවබෝධ කරගැනීම සනාථ කිරීමට නිරීක්ෂණ හෝ පරීක්ෂා කිරීම් සමග සංයෝජනව විමසීම් ඉටු කිරීම මගින් විගණක මෙම සාක්ෂි ලබා ගත යුතුය. සහ:

- (අ) පෙර වූ විගණනයෙන් වූ විගණන සාක්ෂි වල අඛණ්ඩ අදාලත්වයට බලපෑ හැකි වෙනස්වීම් තිබුනේ නම්, ප්‍රචර්තන විගණනය තුළ පාලන විගණක පරීක්ෂා කළ යුතුය. (යොමුව: අ36 ඡේදය)
- (ආ) එවැනි වෙනස් වීම් සිදු වී නොමැති නම්, විගණක විසින් අවම වශයෙන් සෑම විගණන තුනකට එක වරක් පාලන පරීක්ෂා කළයුතු අතර පසුව එන විගණන කාල පරිච්ඡේද දෙක තුළ පාලනවල කිසිම පරීක්ෂාවක් නොකර තනි විගණන කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සියළුම පාලන පරීක්ෂාකර විශ්වාසය තැබීමට වියහැකි විගණකගේ අපේක්ෂා කිරීමට වැලැක්වීමට සමහර පරීක්ෂා සෑම විගණනයකදීම පරීක්ෂා කළ යුතුය. (යොමුව: අ37-අ39 ඡේද)

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් මත පාලන

15. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් ලෙස විගණක නිගමනය කළහැකි අවදානමක් මත පාලන මත විගණක විශ්වාසය තැබීමට පරීක්ෂා කිරීම සැලසුම් අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, එම පාලන ප්‍රචර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළ විගණක පරීක්ෂා කළ යුතුය.

පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය අගය කිරීමට

16. විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරන අපාලන මත මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය අගය කිරීමේදී, තහවුරු කිරීමේ පටිපාටි මගින් අනාවරණය කරගත් එම අවප්‍රකාශ පාලන සඵලදායක ලෙස මෙහෙය වන්නේ නැති බව අඟවන්නේ දැයි විගණක අගය කළ යුතුය. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින්

අනාවරණය කරගත් අවප්‍රකාශ නොමැති වීම කෙසේ වෙතත් පරීක්ෂා කරනු ලබන සැදැහුම් වලට සම්බන්ධිත පාලන සඵලදායක වන බවට විගණක සාක්ෂි ලබා නොදේ. (යොමුව: අ40 ඡේදය)

17. විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරන පාලන මත අපගමන අනාවරණය කරගත හොත්, මෙම කරුණු අවබෝධ කර ගැනීමට නිශ්චිතවම යම් විමසීම් සිදු කළ යුතු අතර, ඒවායේ විශ්වාසීය ප්‍රතිවිපාක සහ ඒවා පහත දැ වලින් දැයි නිර්ණය කළ යුතුය: (යොමුව: අ41 ඡේදය)

- (අ) ඉටුකල පාලන පරීක්ෂා, පාලන මත විශ්වාසයක් තැබීම සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දෙයි;
- (ආ) පාලන වල අතිරේක පරීක්ෂා අවශ්‍ය වේ; හෝ
- (ඇ) තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි භාවිතා කරමින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක පිස-ඝෑකි අවදානම් ඇමතීමේ අවශ්‍යතාවය.

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි

18. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් නොසලකා, සෑම ප්‍රමාණාත්මක පන්ති වල ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා විගණක තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය. (යොමුව: අ42-අ47 ඡේද)

19. තහවුරු කිරීමේ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස බාහිර තහවුරු කිරීමේ පටිපාටි ඉටුකලයුතු දැයි විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. (යොමුව: අ48-අ51 ඡේද)

මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවසන් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධිත තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි.

20. මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවසන් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධිත විගණකගේ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලට පහත සඳහන් විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඇතුළත් විය යුතුය.

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ වන තොරතුරු, එවැනි තොරතුරු පොදු ලෙජරය සහ උපයෝගී ලෙජර තුළින් හෝ ඉන් බාහිරව ලබා ගත්තේ වුවද, හෙලිදරව් කිරීම් වල ඇති තොරතුරු සමාන කිරීම හෝ සැසඳීම ඇතුළුව පාදක වන ගිණුම් වාර්තා සමග සමාන කිරීම හෝ සැසඳීම; සහ
- (ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගය තුළදී සිදුකළ ප්‍රමාණාත්මක ජර්නල් සටහන් සහ වෙනත් ගැලපුම් පරීක්ෂා කිරීම (යොමුව: අ52 ඡේදය)

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි

21. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම, සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් ලෙස විගණක නිර්ණය කරන්නේ නම් එම අවදානමට විශේෂිතව ප්‍රතිචාර වන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි විගණක ඉටු කළ යුතුය. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමකට ප්‍රවේශය සමන්විත වන්නේ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි පමණක් නම් වන විට, එම ක්‍රියාපටිපාටි වලට විස්තරාත්මක පරීක්ෂා ඇතුළත්විය යුතුය. (යොමුව: අ53 ඡේදය)

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිවල කාල නිර්ණය

22. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කරන්නේ අතුරු දිනයකදී නම්, විගණක පහත දැ ඉටු කිරීම මගින් ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය ආවරනය කළ යුතුය:

- (අ) අතරතුර වන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා පාලන පරීක්ෂා සමග සංයෝජිතව තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි; හෝ
- (ආ) අතුරු දින සිට කාලපරිච්ඡේදය අවසානය දක්වා විගණන නිගමන දීර්ඝ කිරීම සඳහා සාධාරණ පදනමක් ලබා දෙන තව දුරටත් වන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක් ප්‍රමාණවත් වන බව විගණක නිර්ණය කරයි නම් (යොමුව: අ54-අ57 ඡේද)

23. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීමේදී විගණක අවප්‍රකාශ අපේක්ෂා නොකරන විට, අතුරු දිනකදී අනාවරණය කරගතහොත්, සම්බන්ධිත අවදානම් තක්සේරුව සහ ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය ආවරණය වන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල සැලසුම් කළ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය හෝ ප්‍රමාණය සංශෝධනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය විගණක අගය කළ යුතුය. (යොමුව: අ58 ඡේදය)

මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමේ ප්‍රමාණවත්භාවය

24. මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සමග අනුකූල දැයි ඇගයීමට විගණක විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කල යුතුය. මෙම ඇගයීම සිදු කිරීමේදී, පහත දෑ යෝග්‍ය ලෙස පිළිබිඹු වන ආකාරයට මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කර ඇත්දැයි විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

- මූල්‍ය තොරතුරු සහ පාදකවන ගනුදෙනු, සිද්ධි සහ තත්ත්වයන් හි වර්ගීකරණය සහ විස්තරය; සහ
- මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල ඉදිරිපත් කිරීම, ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය (යොමුව: අ59 ඡේදය)

විගණන සාක්ෂිවල ප්‍රමාණවත්භාවය සහ යෝග්‍යතාවය අගය කිරීම

25. ඉටුකල විගණන පටිපාටි සහ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි පදනම මත, විගණනයේ නිගමනයට පෙර සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරුව යෝග්‍ය මට්ටමක එසේම පවතියිද යන්න විගණක ඇගයිය යුතුය. (යොමුව: අ60-අ61 ඡේද)

26. ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබාගෙන ඇත්දැයි විගණන නිගමනය කල යුතුය. මතය සකස් කිරීමේදී, සියළු අදාළ විගණන සාක්ෂි ඒවා පෙනෙන පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ සැදැහුම් තහවුරු කරන්නේ හෝ පරස්පර විරෝධී වන්නේද යන්න නොසලකා විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. (යොමුව: අ62 ඡේදය)

27. ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් පන්තියක් පිළිබඳව අදාළ සැදැහුම ප්‍රමාණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රකාශයක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. සම්බන්ධිත ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි විගණක ලබාගෙන නොමැති නම්, තවදුරටත් වන විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමට විගණක උත්සාහ කල යුතුය. ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට විගණක අපොහොසත් වුවහොත් මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත විගණක කොන්දේසි සහිත මතයක් ප්‍රකාශ කිරීම හෝ මතය විශ්වාසනීය කල යුතුය.

ලේඛනගත කිරීම

28. විගණන ලේඛනගත කිරීම් තුළ විගණක පහත දේ ඇතුළත් කල යුතුය:¹⁰⁵

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම් වලට අමතන සමස්ථ ප්‍රතිචාර සහ ඉටු කරන ලද තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය;
- (ආ) සැදැහුම් මට්ටමේදී තක්සේරුකල අවදානම් සමග එම ක්‍රියාපටිපාටි වල සම්බන්ධතාවය.
- (ඇ) මෙම දෑ වෙනත් අයුරකින් පැහැදිලි නොවන අවස්ථාවල - නිගමන ඇතුළුව විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රතිඵල (යොමුව: අ63 ඡේදය)

29. පෙර වූ විගණන තුළ ලබාගත් පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳව විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ නම් පෙර වූ විගණකගේ පරීක්ෂාකල එවැනි පාලන මත විශ්වාසය තැබීම පිළිබඳ එළඹුනු නිගමන විගණන ලේඛනගත කිරීම් තුළ විගණක ඇතුළත් කල යුතුය.

30. මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇති තොරතුරු, එවැනි තොරතුරු පොදු සහ උපයෝගී ලෙජර් තුළින් හෝ ඉන් බාහිරව ලබා ගන්නේ වුවද, හෙලිදරව්කිරීම් සමාන කිරීම හෝ සැසඳීම් ඇතුළුව, එම තොරතුරු පාදක වන ගිණුම්කරණ වාර්තා සමග සමාන වන හෝ සැසඳීම් වන බව විගණකගේ ලේඛනගත කිරීම් වලින් නිරූපනය විය යුතුය.

ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීමේ දෑ

සමස්ථ ප්‍රතිචාර (යොමුව: 5 ඡේදය)

අ1. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම් ඇමතීම, සමස්ථ ප්‍රතිචාර වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ:

- කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමක් වෘත්තීය සංඝය දෘෂ්ඨිය පවත්වාගෙන යාමේ අවශ්‍යතාවය අවධාරණය කිරීම.

¹⁰⁵ ශ්‍රී ලව්‍ය 230, විගණන ලේඛනගත කිරීම, 8-11 සහ අ6 ඡේද

- වඩා පලපුරුදු සේවක මණ්ඩලයක් අනුයුක්ත කිරීම හෝ විශේෂ කුසලතා හෝ විශේෂඥයන් භාවිතා කිරීම.
- එෆ් සුපරික්ෂණයක් ලබා දීම කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන්ගේ සහ ඉටුකල වැඩ සමාලෝචනය කිරීමේදී මෙහෙයවීමේ සහ සුපරික්ෂණයේ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණයට වෙනස් කිරීම් කිරීම.
- ඉටු කලයුතු තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි තෝරාගැනීම තුල භාවිතය කල නොහැකි අතිරේක මූලිකාංග ස්ථාපිත කිරීම.
- ශ්‍රීලව්‍ය 300 මගින් අවශ්‍යකරන පරිදි සමස්ථ විගණන ක්‍රමෝපායට වෙනස් කිරීම් කිරීමට හෝ සැලසුම් කල විගණන පටිපාටි සහ පහත දැට වෙනස් කිරීම් ඇතුලත් කිරීම:
  - ශ්‍රීලව්‍ය 320 සමග අනුකූලව කාර්යසාධන ප්‍රමාණාත්මක භාවයේ විගණකගේ නිර්ණය කිරීම.
  - විශේෂයෙන්ම පාලන පරිසරය තුල හෝ අස්භ්‍යන්තරයේ අධීක්ෂණ ක්‍රියාවල උණනා හඳුනාගත් විට, පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත සැලසුම් කල විශ්වාසයට සහය වීමට අවශ්‍ය කරන විගණන සාක්ෂි වල ඒත්තු ගන්වන ස්වභාවය සහ පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණකගේ සැලසුම්.
  - තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය, උදාහරණ ලෙස, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම ඉහල ලෙස තක්සේරු කල විට, මූල්‍ය ප්‍රකාශ දින හෝ ඒ ආසන්න දිනක තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම යෝග්‍ය විය හැකිය.
- ~~විගණන පටිපාටි, ස්වභාවය, කාල නිර්ණය හෝ ප්‍රමාණයට සාමාන්‍ය වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීම, උදාහරණ ලෙස, අතුරු දිනයකදී වෙනුවට කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම, වඩාත් ඒත්තු ගන්වනුයුතු විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට විගණන පටිපාටි වල ස්වභාවය සංශෝධනය කිරීම.~~

අ2. මූල්‍ය ප්‍රකාශ මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීම සහ ඒ හා සම්බන්ධ වූ විගණකගේ සමස්ථ ප්‍රතිචාර, පාලන පරිසරයේ විගණකගේ අවබෝධය මගින් බලපෑමට ලක් වේ. සඵලදායක පාලන පරිසරයක අභ්‍යන්තර පාලනය තුල වැඩි විශ්වාසයක් තැබීමට විගණකට ඉඩ හල හැකිය, සහ විගණන සාක්ෂි වල විශ්වාසදායකත්වය, අස්භ්‍යන්තරය තුලම අභ්‍යන්තරව උත්පාදනය වේ සහ ඒ අනුව උදාහරණ ලෙස, කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දින සමහර විගණන ක්‍රියාපටිපාටි පවත්වාගෙන යාම වෙනුවට අතුරු දිනක එය සිදු කිරීමට විගණකට ඉඩ දීම. කෙසේ වෙතත් පාලන පරිසරය තුල උණනාවයන් හි ප්‍රතිවිරුද්ධ බලපෑමක් තිබේ; උදාහරණ ලෙස පහත දැ මගින් විගණක අසඵලදායක පාලන පරිසරයකට ප්‍රතිචාර දැක්විය හැකිය.

- වැඩිපුර විගණන ක්‍රියාපටිපාටි කාලපරිච්ඡේදය අවසාන සිදු කරනවා වෙනුවට අතුරු දිනක සිදු කිරීම.
- වඩාත් විස්තීර්ණ විගණන සාක්ෂි තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් ලබා ගැනීම.
- විගණක විෂයපථය තුල පිහිටවිය යුතු ස්ථාන සංඛ්‍යාව වැඩි කිරීම.

අ3. එවැනි සැලකිල්ලට ගැනීම්, එම නිසා විගණකගේ පොදු සම්පවීම මත සැලකිය යුතු අන්දමේ සම්බන්ධයක් තිබිය හැකිය, උදාහරණ ලෙස තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මත අවධාරණයක් (තහවුරු කිරීමේ ප්‍රවේශය) හෝ පාලන පරීක්ෂා මෙන්ම තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි භාවිතා කරන ප්‍රවේශයක් (සංයුක්ත ප්‍රවේශයන්).

සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම්වලට ප්‍රතිචාර වන විගණන පටිපාටි

තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි වල ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය (යොමුව: 6 ඡේදය)

අ4. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම්වල විගණකගේ තක්සේරුවට තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම සඳහා යෝග්‍ය විගණන ප්‍රවේශයක් සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා පදනමක් ලබා දෙයි. උදාහරණ ලෙස විගණක පහත දේ නිර්ණය කල හැකිය.

- (අ) විශේෂ සැදැහුමක් සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානමට සඵලදායී ප්‍රතිචාරයක් පාලන පරීක්ෂා ඉටුකිරීම මගින් පමණක් විගණකට අත් කර ගත හැකිය.
- (ආ) විශේෂ සැදැහුමක් සඳහා, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම පමණක් යෝග්‍ය වන අතර ඒ අනුව විගණන ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම තක්සේරුවෙන් අදාල අවදානම වන පාලන වල බලපෑම බැහැර කරයි. මෙයට හේතු විය හැක්කේ ~~සැදැහුමට අදාල කිසිම සඵලදායක පාලන~~

විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි හඳුනාගෙන නොමැති නිසාය. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිවලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකි අවදානමක් විගණක හඳුනාගෙන නොමැති වීම සහ ඒ අනුව පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම අවශ්‍ය නොකරන නිසාය. පාලන පරීක්ෂා කිරීම අසඵලදායකය විය හැකි සහ එබැවින්, විගණක, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුල පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් පිශ්වාසය කැබිමට අපේක්ෂා කරන සිදු නොකල හැකිය; හෝ

(අ) පාලන පරීක්ෂා සහ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි යන දෙකම භාවිතා කරමින් සංයෝජිත ප්‍රවේශයක් සඵලදායී ප්‍රවේශයක් වේ.

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම පිළිගත හැකි පහල මට්ටමක අඩු වන අවස්ථාවක තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි විගණක සැලසුම් කර ඉටු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වෙතත් 18 වන ඡේදය මගින් අවශ්‍යකරන පරිදි, තෝරාගත් ප්‍රවේශය සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයේ තක්සේරු කල අවදානම නොසලකා සෑම ප්‍රමාණාත්මක පන්තියක ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි විගණක සැලසුම් කර ඉටු කල යුතුය.

අ5. එහි අරමුණට යොමු කරන විගණන ක්‍රියාපටිපාටියක ස්වභාවය (එනම්, පාලන පරීක්ෂා හෝ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි) සහ එහි වර්ගය (එනම්, පරීක්ෂා කිරීම, විමසීම, සනාථ කිරීම, යළි ගණනය කිරීම, ප්‍රති ඉටු කිරීම හෝ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි). තක්සේරු කල අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම තුල විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වරූපය වඩා වැදගත් වේ.

අ6. විගණන ක්‍රියාපටිපාටියක කල් යෙදුම යොමු වන්නේ, එය ඉටු කල විට හෝ විගණන සාක්ෂි අදාල වන කාලපරිච්ඡේදයට හෝ දිනටය.

අ7. විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ප්‍රමාණය යොමු වන්නේ, ඉටු කල යුතු ප්‍රමාණයටය, උදාහරණ ලෙස පාලනයක ක්‍රියාමාර්ග නියැදි ප්‍රමාණය හෝ නිරීක්ෂණ සංඛ්‍යාවටය.

අ8. ඒවායේ ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය මත පදනම්ව සහ සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම්වලට ප්‍රතිචාර විගණකගේ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සහ අවදානම් තක්සේරුව අතර පැහැදිලි සම්බන්ධයක් ලබා දෙන තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම.

සැදැහුම් මට්ටමේදී තක්සේරු කල අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම (යොමුව: 7(අ) ඡේදය)

ස්වභාවය

අ9. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හි විගණකගේ තක්සේරුව ඉටුකල යුත්තේ ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම මගින් බව ශ්‍රී ලව්පු 315 (සංශෝධිත 2019) මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. අදාල සැදැහුමක¹⁰⁶ අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධක වලට ප්‍රමාණය සහ අවප්‍රකාශයක විය හැකි බව සහ විශාලත්වය සැලකිල්ලට ගන්නේ කෙසේද යන්න තක්සේරු කිරීම මගින් විගණක ආවේණික අවදානම තක්සේරු කරයි. විගණකගේ තක්සේරු කල අවදානම්, එම තක්සේරු කල අවදානම් වලට හේතු ඇතුවුව, ඉටු කල යුතු වර්ගයේ විගණන පටිපාටිවලට සහ ඒවායේ සංයෝජනයකට බලපෑ හැකිය. උදාහරණ ලෙස තක්සේරු කල අවදානම ඉහල වන විට, ලේඛන පරීක්ෂා කිරීමට අමතරව, ගිවිසුම් කොන්දේසි වල සම්පූර්ණත්වය ප්‍රතිපාර්ශවය සමග විගණක තහවුරු කල හැකිය. අමතරව සමහර සැදැහුම් වලට වඩා වෙනත් සැදැහුම් සඳහා එක්තරා විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වඩා යෝග්‍ය විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, අයහාරය සම්බන්ධයෙන්, සම්පූර්ණත්ව සැදැහුමක, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානමට පාලන පරීක්ෂා කරන බොහෝ ලෙස ප්‍රතිචාර විය හැකි අතර, අනෙක් අතට, සිදුවීම් සැදැහුමක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානමකට තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියා පටිපාටි වඩාත් ප්‍රතිචාර දැක්විය හැකිය.

අ10. අවදානමක් සඳහා දී ඇති තක්සේරුව සඳහා හේතු විගණන පටිපාටි වල ස්වභාවය නිර්ණය කිරීම තුල අදාල වේ. උදාහරණ ලෙස ගනුදෙනු පන්තියක විශේෂ ගතිලක්ෂණ වල සම්බන්ධිත පාලන සැලකිල්ලට නොගැනීම නිසා තක්සේරු කල අවදානම පහත් නම්, තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටිවලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දෙන බව එවිට විගණක නිර්ණය කල හැකිය. අනෙක් අතට ~~අනෙක් අතට~~ විගණක පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් කිරීම නිසා

¹⁰⁶ ශ්‍රී ලව්පු 315 (සංශෝධිත 2019) 31 සහ 34 ඡේද

තක්සේරු කළ අවදානම පහත නම්, සහ එම පහත් තක්සේරුව මත තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි පදනම් කිරීමට විගණක අපේක්ෂා කරන්නේ නම් එවිට විගණක 8(අ) ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කරන එම පාලනයන් හි පරීක්ෂා කිරීම් ඉටු කරයි. මෙය අවස්ථාවන් විය හැක්කේ, උදාහරණ ලෙස සාධාරණ ලෙස ඒකාකාරී සංකීර්ණ නොවන ගති ලක්ෂණ වර්ග රටාවක් අනුව අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය මගින් සැකසුම් කර සහ පාලනය කරන ගනුදෙනු පන්තියක් කාල නිර්ණය සඳහාය.

කාල නිර්ණය

අ11. විගණක පාලන පරීක්ෂා හෝ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි අතුරු දිනයකදී හෝ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ඉටු කළ හැකිය. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම ඉහළ වන විට, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි, කලින් දිනයකට වඩා, කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී හෝ ඊට නුදුරු දිනක ඉටු කිරීම හෝ විගණන පටිපාටි කලින් නොදන්වා හෝ කලින් කිව නොහැකි වේලාවක ඉටු කිරීම වඩා සඵලදායක ලෙස එය විගණක තීරණය කිරීම බොහෝ විට සිදු විය හැකිය. (උදාහරණ ලෙස, තෝරාගත් ස්ථානයක කලින් නොදන්වා වන පදනම මත විගණන පටිපාටි ඉටු කිරීම) මෙය විශේෂයෙන්ම අදාළ වන්නේ වංචාව නිසා අවදානම් වලට වන ප්‍රතිචාර සැලකිල්ලට ගැනීමේදීය. උදාහරණ ලෙස, වෙනනාන්විත අවප්‍රකාශයක් හෝ තමාගේ වාසියට හරවා ගැනීමක් වන අවදානම් හඳුනාගත් විට, අතුරු දිනයක සිට කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ විගණන නිගමන දීර්ඝ කිරීමට විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සඵලදායක නොවිය හැකි නිසාය.

අ12. අනෙක් අතට කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වීමට පෙර විගණක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකිරීමෙන් විගණනයේ මුල් අදියරකදී සැලකිය යුතු අන්දමේ කරුණු හඳුනාගැනීම තුළ සහ ඒ නිසාවෙන් ඒවා කළමනාකාරිත්ව සහය සහිතව විසඳීම හෝ එවැනි කරුණු ඇමතීමට සඵලදායක විගණන ප්‍රවේශයක් සංවර්ධනය කිරීමට විගණකට සහය විය හැකිය.

අ13. අමතරව එක්තරා විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ හැක්කේ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී හෝ ඉන් පසුව පමණය; උදාහරණ ලෙස:

- මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇති තොරතුරු, එම තොරතුරු පොදු හෝ උපයෝගී ලෙජර් තුළින් හෝ බාහිරව ලබාගත්තක් වුවද, එම තොරතුරු සමාන කිරීම හෝ සැසඳීම හෙලිදරව් කිරීම ඇතුළුව, පාදකවන ගිණුම්කරණ වාර්තා සමග සමාන කිරීම හෝ සැසඳීම;
- මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගය තුළදී සිදුකළ ගැලපුම් පරීක්ෂා කිරීම; සහ
- කාලපරිච්ඡේදය අවසන්, අස්තිත්ත්වය එළඹිය හැකි අයෝග්‍ය විකුණුම් ගිවිසුම් හෝ අවසන් නොකර තිබිය හැකි ගනුදෙනු වල අවදානම ප්‍රතිචාර වන ක්‍රියාපටිපාටි.

අ14. විගණන පටිපාටි ඉටු කළ යුත්තේ කුමන විටද පිළිබඳව විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීමට බලපාන අදාළ අමතර සාධක වලට පහත දැ ඇතුළත් වේ.

- පාලන පරිසරය
- අදාළ තොරතුරු ලබාගත හැක්කේ කුමන අවස්ථාවකදීද (උදාහරණ ලෙස: විද්‍යුත් ගොනු පසුව උඩින් ලියා තිබිය හැකිවීම හෝ ක්‍රියාපටිපාටි නිරීක්ෂණය කිරීම සිදුවිය හැක්කේ එක්තරා කාල වේලාවකදී පමණක් වීම)
- අවදානම් ස්වභාවය (උදාහරණ ලෙස, පසුව ඇතිකරන ව්‍යාජ විකුණුම් ගිවිසුම් මගින් ඉපයීම් අපේක්ෂාවන් ඉටු කරගැනීමට අයහාරය අධික ලෙස වැඩි කිරීමේ අවදානමක් තිබේ නම් විගණක පරීක්ෂා කිරීමට කැමති වන්නේ කාලපරිච්ඡේදය අවසාන ගිවිසුම් ලබාගත හැකි දිනයකදී)
- විගණන සාක්ෂි අදාළ වන්නේ කුමන කාලපරිච්ඡේදයට හෝ දිනයටද.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ කාල නිර්ණය, විශේෂයෙන්ම මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය, ස්කන්ධය වෙනස් වීමේ ප්‍රකාශය හෝ මූල්‍ය ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය තුළ වාර්තා කර ඇති වටිනාකම් පිළිබඳ තවදුරටත් පැහැදිලි කිරීම් ලබා දෙන එම හෙලිදරව් කිරීම් සඳහා.

ප්‍රමාණය

අ15. විනිශ්චය කළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටියක ප්‍රමාණය නිර්ණය කරන්නේ විගණක ලබාගැනීමට සැලසුම් කරන සහතික වීමේ ප්‍රමාණාත්මකභාවය, තක්සේරුකළ අවදානම සහ සහතික වීමේ ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසුවය. තනි අරමුණක් ක්‍රියාපටිපාටි සංයෝජනයක් මගින් ඉටු වනවිට, සෑම ක්‍රියාපටිපාටියකම ප්‍රමාණය වෙන් වෙන්ව සැලකිල්ලට ගැනේ. සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම ඉහළ යාම සමග විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රමාණයද ඉහළ යයි. උදාහරණ ලෙස, වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක

අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම ප්‍රතිවාර දැක්වීමේදී, නියැදි ප්‍රමාණය වැඩි කිරීම හෝ වඩා විස්තරාත්මක මට්ටමක තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක පටිපාටි ඉටු කිරීම යෝග්‍ය විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, විගණන පටිපාටියක ප්‍රමාණය වැඩි කිරීම සඵලදායක වන්නේ විගණන පටිපාටිය මගින්ම නිශ්චිත අවදානමට අදාළ වන්නේ නම් පමණක් ය.

අ16. පරිගණක - සහයක විගණන ශිල්ප ක්‍රම (CAATs) භාවිත කිරීම විද්‍යුත් ගනුදෙනු සහ ගිණුම් ගොනු වඩා විස්තීර්ණ පරීක්ෂාවකට හැකියා ලබාදිය හැකි අතර, පරීක්ෂා කිරීම් වල ප්‍රමාණය සංශෝධනය කිරීමට විගණක නිර්ණය කරන විට එය ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස වංචාව නිසා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට ප්‍රතිවාර ලෙස එවැනි ශිල්ප ක්‍රම, ප්‍රධාන විද්‍යුත් ගොනු වලින් නියැදි ගනුදෙනු තෝරා නිශ්චිත ගති ලක්ෂණ සමග තේරීමට හෝ නියැදියක් පරීක්ෂා කරනවා වෙනුවට සමස්ථ සංගහනය පරීක්ෂා කිරීමට භාවිතා කළ හැකිය.

රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වල විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ17. රාජ්‍ය අංශයේ අස්තිත්ත්ව වල විගණන සඳහා, විගණන අධිකරණ විධානය සහ කිසියම් වෙනත් විශේෂිත විගණන අවශ්‍යතාවයන් තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණයේ විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීමට බලපෑ හැකිය.

කුඩා අස්තිත්ත්ව වලට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ18. ඉතා කුඩා අස්තිත්ත්ව වන අවස්ථාවක් තුළදී, විගණක විසින් හඳුනාගත හැකි බොහෝ පාලන ක්‍රියා නොතිබිය හැකිය, හෝ ඒවායේ පැවැත්මේ ප්‍රමාණය හෝ මෙහෙයුම් අස්තිත්ත්වය විසින් ලේඛනගත කිරීම සීමිත විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක් තුළදී, ප්‍රාරම්භක එම තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි විගණක ඉටු කිරීම සඳහා එය වඩා කාර්යක්ෂම විය යුතුය. සමහර විරල අවස්ථාවක් තුළදී, කෙසේ වෙතත් පාලන ක්‍රියා නොමැති වීම හෝ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ ඓක්‍ය සංරචක යෝග්‍ය ප්‍රමාණවත් විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අසීරු කළ හැකිය.

අවදානමේ ඉහළ තක්සේරුව (යොමුව: 7(අ) ඡේදය)

අ19. ඉහළ තක්සේරු කළ අවදානම නිසා වඩා ඒත්තු ගන්වනසුදු විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමේදී විගණන සාක්ෂි වල ප්‍රමාණය වැඩි කළ හැකි හෝ වඩාත් අදාළ හෝ විශ්වාසදායක සාක්ෂි ලබා ගනී, උදාහරණ ලෙස සාක්ෂි තුන්වන පාර්ශවයකින් ලබා ගැනීම මත වඩා අවධාරණයක් තැබීම මගින් හෝ ස්වාධීන මූලාශ්‍ර ගණනාවකින් තහවුරු කෙරෙන සාක්ෂි ලබා ගැනීම මගින්.

පාලන පරීක්ෂා

පාලන පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම (යොමුව: 8 ඡේදය)

අ20. පාලන පරීක්ෂා ඉටු කරන්නේ, අදාළ සැදැහුමක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් වලක්වාගැනීමට, හෝ අනාවරණය සහ නිවැරදි කිරීම සුදුසු ලෙස සැලසුම් කළ සහ එම පාලන පරීක්ෂා කිරීමට විගණක සැලසුම් කළ විගණක නිර්ණය කළ එම පාලන මත පමණි. විගණනය යටතේ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී වෙනස් කාල වලදී සැලකිය යුතු ලෙස වෙනත් පාලන භාවිතා කර ඇත්නම්, සෑම පාලනයක්ම වෙන් වෙන් වශයෙන් සැලකිල්ලට ගැනේ.

අ21. පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම, පාලනවල අවබෝධයක් ලබා ගැනීමෙන් පාලනවල සැලසුම සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අගය කිරීමෙන් වෙනස් ය. කෙසේ වෙතත්, එකම වර්ගයේ විගණන පටිපාටි භාවිත කෙරේ. එබැවින් පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මෙන්ම ඒවායේ සැලසුම අගය කිරීම සහ ඒවා ක්‍රියාවට නංවා ඇති බව නිර්ණය කිරීම එකම වේලාවට පරීක්ෂා කිරීම කාර්යක්ෂම බව විගණක තීරණය කළ හැකිය.

අ22. තවද, සමහර අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි පාලන පරීක්ෂා ලෙස විශේෂිතව සැලසුම් කර නැති වුවද, ඒවා කෙසේ වෙතත් පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා දෙයි සහ, ඒ නිසා මෙම පාලන පරීක්ෂා ලෙස කාර්යයයන් ඉටු කරයි. උදාහරණ ලෙස විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ;

- කළමනාකාරිත්වයේ අයවැය ලේඛන භාවිතා කිරීම පිළිබඳ විමසීමක්
- මාසික අයවැයගත සහ තත්‍ය වියදම් වල කළමනාකාරිත්වයේ සැසඳීම නිරීක්ෂණය කිරීමෙන්.
- අයවැයගත සහ තත්‍ය වටිනාකම් අතර විචල්‍යතාවයන් විමර්ශනයට අදාළ වාර්තා පරීක්ෂා කිරීමෙන්.

මෙම විගණන පටිපාටි අස්තිත්ත්වයේ අයවැයකරන ප්‍රතිපත්ති සැලසුම් කිරීම සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කළේදැයි යන්න පිළිබඳ දැනුමක් ලබාදෙයි. එසේම වියදම් වර්ගීකරණය කළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශ වලක්වා ගැනීමෙන් හෝ අනාවරණය කරගැනීම තුළ අයවැය කරන ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවීමේ සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂිද එසේම ලබාදිය හැකිය.

අ23. අමතරව, එකම ගනුදෙනුව මත විස්තරාත්මක පරීක්ෂාවක් සමග පාලන පරීක්ෂාවක් සංගාමීව ඉටු කිරීම විගණක සැලසුම් කළ හැකිය. පාලන පරීක්ෂාවල අරමුණ, විස්තරාත්මක පරීක්ෂාවක අරමුණෙන් වෙනස් නමුත් එකම ගනුදෙනුව මත පාලන පරීක්ෂාවක් සහ විස්තරාත්මක පරීක්ෂාවක් එසේම ද්වි - අරමුණු පරීක්ෂාවක් ලෙස හඳුන්වන පරීක්ෂාවක් ඉටු කිරීම මගින් සංගාමීව දෙකම සම්පූර්ණ කරගත හැකිය. උදාහරණ ලෙස ගනුදෙනුවක තහවුරු කිරීමේ විගණන සාක්ෂි ලබා දීමට සහ එය අනුමත කර ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීමට ඉන්වොයිසියක් සෝදිසි කිරීමට පරීක්ෂාවක ප්‍රතිඵල විගණක සැලසුම් කර ඉටු කළ හැකිය. ද්වි - අරමුණු පරීක්ෂාවක් සැලසුම් කර සහ අගය කරන්නේ සෑම අරමුණකම පරීක්ෂා වෙන් වෙන්ව සැලකිල්ලට ගැනීම මගින් ය.

අ24. සමහර අවස්ථාවන් තුළ, සැදැහුම් මට්ටමේදී¹⁰⁷ ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි එමගින්ම ලබා දීමට සඵලදායී තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම අපහසු බව විගණකට දැනගත හැකිය. මෙය සිදු විය හැක්කේ අස්තිත්ත්වයක් එහි ව්‍යාපාරික කටයුතු පවත්වාගෙන යන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතිය හරහා හැර ගනුදෙනු ලේඛනගත කිරීමක්, ඉදිරිපත් කිරීමක් හෝ පවත්වාගෙන යාමක් සිදු නොවේ. එවැනි අවස්ථාවන් හිදී, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකි අවදානම් අමතන එම අදාළ පාලන පරීක්ෂා ඉටු කිරීමට 8(අ) ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

විගණන සාක්ෂි සහ අපේක්ෂා කරන විශ්වාසය (යොමුව: 9ඡේදය)

අ25. පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ ඉහළ මට්ටමක සහතික වීමක් ඉල්ලා සිටින්නේ, තෝරාගත් ප්‍රවේශය ප්‍රාථමිකව පාලන පරීක්ෂා වලින් සමන්විත වන විටමය, විශේෂයෙන්ම තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් පමණක්ම ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට ප්‍රායෝගිකව විය නොහැකි වන අවස්ථාවලදීය.

පාලන පරීක්ෂාවල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය

විමසීම් සමග සංයෝජිතව වෙනත් විගණන ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 10(අ) ඡේදය)

අ26. පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විමසීම් පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවේ. ඒ අනුව, විමසීම් සහිතව වෙනත් විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සංයෝජිතව ඉටු කරයි. මේ සම්බන්ධය තුළ, නිරීක්ෂණයක් උචිත වන්නේ එය සිදුකළ කාලයේ එක්තරා අවස්ථාවක පමණක් නිසා විමසීමක් පරීක්ෂා කිරීමක් හෝ ප්‍රති ඉටු කිරීමක් සමග සංයෝජිතව, විමසීම සහ නිරීක්ෂණය වඩා වැඩි සහතික වීමක් ලබා දිය හැකිය.

අ27. පාලනය සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවන්නේද යන්න පිළිබඳව විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවශ්‍යකරන ක්‍රියාපටිපාටිවල වර්ගය විශේෂ පාලනයක ස්වභාවයේ බලපෑමට ලක්වේ. උදාහරණ ලෙස ලේඛනගත කිරීම මගින් මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය සාක්ෂි වන්නේ නම්, මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමට විගණක එය පරීක්ෂා කිරීමට තීරණය කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත් වෙනත් පාලන සඳහා ලේඛනගත කිරීම ලබාගත නොහැකි හෝ අදාළ විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, අධිකාර බලය සහ වගකීම පැවරීම වැනි මෙන් හෝ සමහර වර්ගවල පාලන ~~ක්‍රියා-පරිගණකයක් මගින් ඉටුකරන-ක්‍රියා ස්වයංක්‍රීය~~ පාලන වැනි මෙන්, පාලන පරිසරය තුළ සමහර සාධක සඳහා මෙහෙයුම් වල ලේඛනගත කිරීම නොතිබිය හැකිය. එවැනි තත්ත්වයන් තුළදී, මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි, ලබාගත හැකි වන්නේ නිරීක්ෂණය හෝ පරිගණක සහයක ස්වයංක්‍රීය ශිල්පක්‍රම (CAATs) භාවිතා කිරීම වැනි වෙනත් විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සමග සංයෝජිතව විමසීම් මගිනි.

පලන පරීක්ෂාවල ප්‍රමාණය

අ28. පාලනයක සඵලදායකත්වය සම්බන්ධයෙන් වඩාත් ඒකාගත්වනසුළු විගණන සාක්ෂි අවශ්‍ය කරන විට, පාලනයේ පරීක්ෂා කිරීමේ ප්‍රමාණය වැඩි කිරීම උචිත විය හැකිය. එමෙන්ම පාලන මත විශ්වාසය තැබීමේ ප්‍රමාණය පහත දැ ඇතුළුව පාලන පරීක්ෂා වල ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු දේට වැදගත් විය හැකිය.

¹⁰⁷ ශ්‍රී ලව්‍ය 315(සංශෝධිත 2019) 33 34 ඡේදය

- කාලපරිච්ඡේදය තුළ අස්තිත්ත්වය විසින් කළ පාලන හෝ කාර්යසාධනයේ සංඛ්‍යාතය.
- පාලනයේ මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත විගණක විශ්වාසය තබන විගණන කාලපරිච්ඡේදය තුළ කාලයේ දිග.
- පාලනයකින් අපගමනය වන අපේක්ෂිත අනුපාතිකය.
- සැදැහුම් මට්ටමේදී පාලනයේ මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය සම්බන්ධයෙන් ලබාගත යුතු විගණන සාක්ෂි වල අදාලත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය
- සැදැහුමකට සම්බන්ධිත වෙනත් පාලන පරීක්ෂා වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි වල ප්‍රමාණය

ශ්‍රීලව්‍ය 530¹⁰⁸ හි පරීක්ෂාවන් හි ප්‍රමාණය මත තවදුරටත් වන උපදේශන අඩංගු වේ.

අ29. තොරතුරු තාක්ෂණ සැකසුම් වල ආවේණික සංගතතාවය නිසා, ස්වයංක්‍රීය පාලනයක් පරීක්ෂා කිරීමේ ප්‍රමාණය වැඩි කිරීම අවශ්‍ය නොවිය හැකිය. තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම ක්‍රමලේඛය (ක්‍රමලේඛය තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම මගින් භාවිත කරන වගු, ගොනු හෝ වෙනත් ස්ථිර දත්ත ඇතුළුව) වෙනස් වන්නේ නැත්නම් මිස ස්වයංක්‍රීය පාලනයක් අඛණ්ඩව ක්‍රියාකිරීම අපේක්ෂා කළ හැකිය. අපේක්ෂා කළ පරිදි ස්වයංක්‍රීය පාලනයක් ක්‍රියාත්මක වන බව විගණක නිර්ණය කළ විට (පාලනය මූලිකව ක්‍රියාවට නැංවූ විට හෝ වෙනත් සමහර දිනක මෙය සිදු කළ හැකිය) එම පාලනය සඵලදායක කළ විට දිගටම ක්‍රියාත්මක වන බව නිර්ණය කිරීමට පරීක්ෂා ඉටු කිරීමට විගණක සලකා බැලිය හැකිය. තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදවුමකට සම්බන්ධිත පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන පරීක්ෂා කිරීම ඇතුළත් විය හැකි පුළුල්ව පරීක්ෂා.

~~පහත දැනුම්පත් කරමින්:~~

- ~~• යෝග්‍ය ක්‍රමලේඛ වෙනස් වීම් පාලන වලට යටත් නොවී ක්‍රමලේඛ වලට වෙනස් වීම් සිදු නොකෙරේ;~~
- ~~• ක්‍රමලේඛයේ අනුමත අනුවාදය ගනුදෙනු සැකසීම සඳහා භාවිතා කෙරේ, සහ~~
- ~~• වෙනත් අදාල පොදු පාලන සඵලදායක වේ;~~

~~අස්තිත්ත්වයන් මාදුකාංග පැකේජයන් වෙනස් නොකර හෝ ඒවා නඩත්තු නොකර භාවිතා කරන විට එය සිද්ධියක් විය හැකි වන විට, එවැනි පරීක්ෂා ද එසේම ක්‍රමලේඛ වලට වෙනස් වීම් සිදු නොකළ දැනුම්පත් කිරීමේදී ඇතුළත් වී තිබිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අනවසර ප්‍රවේශයන් සිදු වී නොමැති බව විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීමට තොරතුරු තාක්ෂණ ආරක්ෂණ පරිපාලන වාර්තා විගණක පරීක්ෂා කළ හැකිය.~~

අ29අ. ඒ හා සමානව විගණක, අස්තිත්ත්වයේ දත්තවල අවංකභාවයට සම්බන්ධිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හෝ අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතිය විගණනය කරන වාර්තාවල සම්පූර්ණත්වය සහ නිරවද්‍යතාවය අමතන හෝ තහවුරු කිරීමේ පටිපාටි මගින් පමණක් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දීමට නොහැකි ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් අමතන පාලන පරීක්ෂා ඉටු කළ හැකිය. මෙම පාලන පරීක්ෂා වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ 10(අ) ඡේදය තුළ කරුණු ඇමතු පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන ඇතුළත් විය හැකිය. මෙය අවස්ථාවන් වන විට 10(අ) ඡේදය තුළ වන කරුණු පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට තවදුරටත් වන ඕනෑම පරීක්ෂාවක් විගණක ඉටු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

අ29අ.පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන අසම්පූර්ණ යැයි විගණක නිර්ණය කරන විට, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම ඇමතීමට විගණකගේ අතිරේක ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම සඳහා පදනමක් ලබා දීමට ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019)¹⁰⁹ සමග අනුකූලව හඳුනාගත් එම තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින සම්බන්ධිත අවදානම(ම්) වල ස්වභාවය විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය. එවැනි ක්‍රියාපටිපාටි පහත දැක්වෙන්නේද යන්න නිරීක්ෂණය කිරීමේදී ඇමතිය හැකිය.

- තොරතුරු තාක්ෂණයෙන් පැන නගින සම්බන්ධිත අවදානම(ම්) සිදු වී ඇත. උදාහරණ ලෙස පරිශීලකයන්ට තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදවුමකට අනවසර ප්‍රවේශය ඇත්නම් (එහෙත් ප්‍රවේශය හඹායන පද්ධති ලොග වලට ප්‍රවේශ වීමට හෝ විකරණය කළ නොහැකි) එම පරිශීලකයන් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදවුම ප්‍රවේශ වීමක් නොවූ බවට විගණක සාක්ෂි ලබා ගැනීමට විගණක පද්ධති ලොග පරීක්ෂා කළ හැකිය.

¹⁰⁸ ශ්‍රීලව්‍ය 530, විගණන නියැදිකරණය

¹⁰⁹ ශ්‍රීලව්‍ය 315(සංශෝධිත 2019) 26(ඇ)(i) ඡේදය

- තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින සම්බන්ධිත එම අවදානම(ම්) අමතන යම් විකල්ප හෝ සාහිතික පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන හෝ වෙන යම් පාලන තිබේද, එසේ තිබේ නම්, එවැනි පාලන විගණක හඳුනාගත හැකි අතර (දැනටමත් හඳුනාගෙන නොමැති නම්) ඒ අනුව ඒවායේ සැලසුම් අගය කර, ඒවා ක්‍රියාවට නංවා ඇති බව සහ ඒවායේ මෙහෙයුම් සඵලදායක පරීක්ෂා ඉටුකිරීම නිර්ණය කරයි. උදාහරණ ලෙස පරිශීලක ප්‍රවේශයට සම්බන්ධිත පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනයන් අසම්පූර්ණ නම්, අස්තිත්ත්වයට විකල්ප පාලන තිබිය හැකි අතර, එමගින් කාලානුරූපී පදනමක් මත අන්ත පරිශීලක ප්‍රවේශ වාර්තා තොරතුරු තාක්ෂණ කළමනාකාරිත්වය සමාලෝචනය කෙරේ. තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතයෙන් පැන නගින අවදානමක් යෙදවුම් පාලනයක් ඇමතිය හැකි අවස්ථාවන්හීදී පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන උණ්ඩාවයන් (උදා, වෙන්ව වූ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදවුම් හෝ දත්ත මූලාශ්‍ර) බාහිර මූලාශ්‍රයන්ට (උදා, බැංකු වාර්තා) හෝ අභ්‍යන්තර මූලාශ්‍ර වලට සැසඳිය හැකි පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන උණ්ඩාවය මගින් තොරතුරු බලපෑ හැක්කේ කුමන අවස්ථාවේද යන්න ඇතුළත් විය හැකිය.

වක්‍ර පාලන පරීක්ෂා කිරීම (යොමුව: 10(අ) ඡේදය)

අ30. සමහර තත්ත්වයන් තුළදී, වක්‍ර පාලන වල සඵලදායක මෙහෙයුම් වලට සහය වන විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය විය හැකිය. (උදා: පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන) අ29 සිට අ29(ආ) දක්වා වන ඡේද තුළ පැහැදිලි කර ඇති පරිදි පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන ශීලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සමග අනුකූලව හඳුනාගෙන තිබිය හැකිය. එයට හේතු වන්නේ, ස්වයංක්‍රීය පාලන වන මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය ඒවායේ සහය නිසා හෝ පද්ධතියෙන් ජනනය වන වාර්තා ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණය තුළ භාවිතා කළ තොරතුරු වල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාමට ඒවායේ සහය නිසාය. 10(ආ) ඡේදය තුළ අවශ්‍යතාවයන් 10(අ) ඡේදය තුළ ඇති කරුණු ඇමතීමට විගණක දැනටමත් එක්තරා වක්‍ර පාලන පරීක්ෂා කර ඇති බව පිළිගනී. ~~උදාහරණ ලෙස අනුමත කල-ණය ශීලාවන් ඉක්මවා විකුණුම් විස්තර කරන ව්‍යාප්තියේ වාර්තා වල පරිශීලක සමාලෝචනයේ සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට විගණක තීරණය කරන විට, පරිශීලක සමාලෝචන සහ සම්බන්ධිත පසු විපරම විගණකට සෘජුව අදාලත්වයක් ඇති එම පාලනය වේ. වාර්තාව තුළ වන තොරතුරු වල නිරවද්‍යතාවය මත පාලන (උදාහරණ ලෙස පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන) "වක්‍ර පාලන" ලෙස විස්තර කෙරේ.~~

අ31. ~~තොරතුරු තාක්ෂණයේ ආවේණික සංගතතාවය නිසා, විගණන සාක්ෂි පිළිබඳ ස්වයංක්‍රීය යෙදුම් පාලන ක්‍රියාවට නැංවීමේදී, අස්තිත්ත්වයේ පොදු පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි සමග සංයෝජිතව සැලකිල්ලට ගැනීමේදී (විශේෂයෙන්ම, වෙනස් කරන පාලන) එහි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳව වැදගත් විගණන සාක්ෂි එසේම ලබා දිය හැකිය.~~

පාලන පරීක්ෂාවල කාල නිර්ණය

විශ්වාසය තැබීමේ අපේක්ෂා කරන කාලපරිච්ඡේදය (යොමුව: 11 ඡේදය)

අ32. විගණකගේ අරමුණ සඳහා කාලය තුළ එක්තරා අවස්ථාවකට අයත් විගණන සාක්ෂි පමණක් ප්‍රමාණවත් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී අස්තිත්ත්වයේ භෞතික තොග ගනන් ගැනීම මත පාලන පරීක්ෂාවක් කිරීමේදී, අනෙක් අතට, කාලපරිච්ඡේදයක් පුරාවට පාලනයක් මත විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, එම පාලන එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ අදාල කාලයන් හි සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවන බවට විගණන සාක්ෂි ලබා දීමට හැකි පරීක්ෂා යෝග්‍ය වේ. එවැනි පරීක්ෂා වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීම අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය තුළ පාලන පරීක්ෂාය.

අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීම (යොමුව: 12(ආ) ඡේදය)

අ33. අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකට පසුව ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය තුළදී මෙහෙය වන පාලන පිළිබඳව කුමන අතිරේක විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට නිර්ණය කිරීම තුළ අදාල සාධක වලට ඇතුළත් වන්නේ:

- සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වල වැදගත්කම.
- අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළදී පරීක්ෂා කළ එම නිශ්චිත පාලන සහ තොරතුරු පද්ධතිය තුළ, ක්‍රියාවලි සහ සේවක පිරිස් වල වෙනස් වීම් ඇතුළුව, ඒවා පරීක්ෂා කිරීමේ සිට ඒවාට සිදු කළ සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස්කම්.

- එම පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි වල කුමන ප්‍රමාණයක් ලබාගන්නේ ද.
- ඉතිරිව ඇති කාල පරිච්ඡේදයේ දිග.
- පාලන වල විශ්වාසදායකත්වය මත පදනම්ව තවදුරටත් වන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි විගණක අඩු කිරීමට විගණක අපේක්ෂා කරන එම ප්‍රමාණය.
- පාලන පරිසරය

අ34. උදාහරණ ලෙස ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය මත පාලන පරීක්ෂා දීර්ඝ කිරීම මගින් හෝ අස්තීන්ත්වයේ පාලන අධීක්ෂණය පරීක්ෂා කිරීමෙන් අතිරේක විගණන සාක්ෂි ලබාගත හැකිය.

පෙර වූ විගණන තුළ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීම (යොමුව: 13 ඡේදය)

අ35. එක්තරා තත්ත්වයන් තුළ, පෙර වූ විගණන වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි ඒවායේ අඛණ්ඩ අදාලත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය ස්ථාපිත කිරීමට විගණක, විගණන පටිපාටි ඉටු කරන අවස්ථාවක විගණන සාක්ෂි ලබා දිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, පෙර වූ විගණනයක් ඉටු කිරීම තුළදී, අපේක්ෂා කළ ලෙස ස්වයංක්‍රීය පාලන ක්‍රියාත්මක වන බව විගණක නිර්ණය කර තිබිය හැකිය. ස්වයංක්‍රීය පාලනයේ මූල සිට අගට එහි අඛණ්ඩ සඵලදායක ක්‍රියාකාරීත්වයට බලපෑ හැකි වෙනස්කම් එයට සිදු කර ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීමට විගණක විගණන සාක්ෂි ලබා ගත හැකිය. උදාහරණ ලෙස කළමනාකාරීත්වයෙන් විමසීම් සහ කුමන පාලන වෙනස් කර තිබේදැයි ඇගවීමට ලොග පරීක්ෂා කිරීම. මෙම වෙනස් කිරීම් පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි සැලකිල්ලට ගැනීම, පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලබාගත යුතු අපේක්ෂා කරන විගණන සාක්ෂි එක්කෝ වැඩි කිරීමට හෝ අඩු කිරීමට සහය විය හැකිය.

පෙර වූ විගණන වල සිට වෙනස් වූ පාලන (යොමුව: 14 (අ) ඡේදය)

අ36. පෙර වූ විගණන වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි වල අදාලත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වයට වෙනස්වීම් වලින් බලපෑම් ඇති විය හැකිය. එබැවින් අඛණ්ඩව විශ්වාසය තැබීම සඳහා තවදුරටත් පදනමක් නොතිබිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, පද්ධතියකින් නව වාර්තාවක් ලැබීමට හැකියාව ලබාදෙන එම පද්ධතිය තුළ වෙනස් කිරීම් පෙර වූ විගණනයෙන් ලැබූ විගණන සාක්ෂි වල අදාලත්වයට බලපෑම් වේ යැයි අපේක්ෂා කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත් දත්ත සමාහරණයට හෝ වෙනත් අන්දමින් ගණනය කිරීම හේතු වන එම වෙනස්කම් එයට බලපෑ හැකිය.

පෙර වූ විගණනයෙන් වෙනස් නොවූ පාලන (යොමුව: 14(ආ) ඡේදය)

අ37. පෙර වූ විගණන වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව විශ්වාසය තැබිය යුතුද මත විගණකගේ නිර්ණය සඳහා වන එම පාලන:

(අ) ඒවා අවසාන වරට පරීක්ෂා කිරීමේ සිට වෙනස් වී නොමැත; සහ

(ආ) සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් සැහැල්ලු කරන පාලන නොවේ,

එය වෘත්තීය විනිශ්චයට අයත් කරුණකි. අමතරව එවැනි පාලන යළි පරීක්ෂා කිරීමේ කාල සීමාව අතර දිගද එසේම වෘත්තීය විනිශ්චයට අයත් කරුණකි, එහෙත් 14(ආ) ඡේදය මගින් අඩු තරමින් වසර තුනකට එක් වතාවක් වත් යළි පරීක්ෂා කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

අ38. පොදුවේ ගත් කළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම ඉහළ, හෝ පාලන මත විශ්වාසය තැබීම විශාල වන විට ගෙවී ගිය කාලපරිච්ඡේදය පසු වී යයි. කිසිවක් වෙනම සිදු විය හැකි, පාලනයන් යළි පරීක්ෂා කිරීම සඳහා කාලපරිච්ඡේදය අඩු විය හැකි හෝ යම්තම්වත් පෙර වූ විගණනය තුළ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත විශ්වාසය නොතබන ප්‍රතිඵලයක් වන සාධකවලට පහත දැ ඇතුළත් ය:

- අසම්පූර්ණ පාලන පරිසරයක්.
- පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය අධීක්ෂණයට කිසිමේ අස්තීන්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය තුළ උග්‍රාණතාවයක්.
- අභ්‍යාල පාලන වලට සැලකිය යුතු අන්දමේ අත් හුරු මූලිකාංග.
- පාලන යෙදවීමට සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන සේවක පිරිස් වෙනස් කිරීම්
- පාලනය තුළ වෙනස් කිරීම් සඳහා අවශ්‍යතාවය අඟවන වෙනස් වන තත්ත්වයන්.
- අසම්පූර්ණ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන.

අ39. පෙර වූ විගණන වලින් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත විගණක විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා කරන විට ඒ සඳහා පාලන ගණනාවක් ඇති අවස්ථාවක, ඒවායින් සමහර පාලන සෑම විගණනයක් තුළම පරීක්ෂා කිරීමෙන් පාලන පරිසරයේ අඛණ්ඩ සඵලදායකත්වය පිළිබඳ තහවුරු කිරීමේ තොරතුරු ලබාදෙයි. පෙර වූ විගණන තුළ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත විශ්වාසය තැබීමට එය යෝග්‍ය වන්නේ දැයි යන්න පිළිබඳ විගණකගේ තීරණයට මෙය දායක වේ.

පාලන මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය ඇගයීම (යොමුව: 16-17 ඡේද)

අ40. විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් ප්‍රමාණවත් අවප්‍රකාශයක් අනාවරණය කර ගැනීම, අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ උගුණතාවයක් පවතින බවට වන ප්‍රබල ඇගවීමකි.

අ41. පාලන මෙහෙයුම් වල සඵලදායකත්වයේ සංකල්පය අස්තිත්වය විසින් ව්‍යවහාර කරන පාලන සිදුවීම් යුතු ආකාරය තුළ සමහර අපගමන හඳුනාගනී. නියමකර ඇති පාලනවලින් අපගමන වලට හේතු විය හැක්කේ ප්‍රධාන සේවක පිරිස් වල වෙනස් වීම්, ගනුදෙනු පරිමාවේ සැලකිය යුතු වාරාන්තය උස් පහත් වීම් සහ මානුෂීය වැරදි වැනි සාධක වලින් ය. අනාවරනය කරගත් අපගමන අනුපාතිකය විශේෂයෙන්ම අපේක්ෂිත අනුපාතිකය සමග සන්සන්දනය කිරීම තුළ, විගණක විසින් තක්සේරු කළ එම සැදැහුම් මට්ටමේදී අවදානම අඩු කිරීමට එම පාලනය විශ්වාසය තැබිය නොහැකි බව ඇගවිය හැකිය.

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 6, 18 ඡේද)

අ42. ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් නොසලකා සෑම ප්‍රමාණාත්මක ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් පත්ති සඳහා තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම්කර සහ ඉටු කිරීමට 18 වන ඡේදයෙන් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර වන එම තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කර සහ ඉටු කිරීමට විගණකට 6 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කරන නිසා, ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙලිදරව් කිරීම් හි සෑම සැලකිය යුතු අන්දමේ පත්ති සඳහා දැනටමත් තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කර තිබිය හැකිය. ඒ අනුව, 18 වන ඡේදය සමග අනුකූලව තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම්කර ඉටු කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ:

- ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් වල සැලකිය යුතු අන්දමේ පත්ති සඳහා තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි 6 වන ඡේදය සමග අනුකූලව සැලසුම් කර ඉටු කරන විට, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඇතුළත් නොවීම; හෝ
- ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් වල සෑම පත්තියක් සඳහා, එය ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් වල සැලකිය යුතු අන්දමේ පත්තියක් නොමැති විට, එහෙත් ප්‍රමාණාත්මක ලෙස ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019)¹¹⁰ සමග හඳුනාගෙන ඇති.

මෙම අවශ්‍යතාවයෙන් පිළිබිඹු වන කරුණු වන්නේ: (අ) විගණකගේ අවදානම් තක්සේරුව විනිශ්චයට බඳුන්වන සහ ඒ අනුව ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සියලු අවදානම් හඳුනා නොගනී; සහ (ආ) කළමනාකාරිත්වය මැදිහත් වී අභ්‍යන්තර පාලන අක්‍රීය කිරීම ඇතුළුව ආවේණික සීමාවන් ඇත.

අ42අ. ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙලිදරව් කිරීම් ප්‍රමාණාත්මක පත්තියක් ඇතුළත සියලු සැදැහුම් පරීක්ෂා කිරීම කළ යුතු වීම අවශ්‍ය නොවේ. ඒ වෙනුවට, ඉටු කළ යුතු තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි සැලසුම් කිරීම තුළ කුමන සැදැහුම (ම්) තුළ විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම, අවප්‍රකාශයක් සිදු වීම යෝග්‍ය වුවහොත්, අවප්‍රකාශය ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි බවට සාධාරණ හැකියාවක් තිබීම, ඉටු කළ යුතු ක්‍රියාපටිපාටිවල යෝග්‍ය ස්වභාවය කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය හඳුනාගැනීම තුළ සහය විය හැකිය.

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය

අ43. පවත්නා තත්ත්වයන් මත රඳා පවතිමින් විගණක පහත දේ නිර්ණය කළ හැකිය.

- විගණන අවදානම සැලකිය යුතු අන්දමේ පහල මට්ටමකට අඩු කිරීම තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම පමණක් ප්‍රමාණවත් වනු ඇත. උදාහරණ ලෙස, පාලන පරීක්ෂා වලින් විගණන සාක්ෂි මගින් විගණකගේ අවදානම තක්සේරුව සහය වන අවස්ථාවක.
- විස්තරාත්මක පරීක්ෂා පමණක් යෝග්‍ය වේ.

¹¹⁰ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), 36 වන ඡේදය

- තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි විස්තරාත්මක පරීක්ෂා වල සංයෝජනයේ තක්සේරු කල අවදානමට වඩාත් පහසුවෙන් ප්‍රතිචාර දක්වයි.

අ44. තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි සාමාන්‍යයෙන් වඩාත් අදාළ වන්නේ කාල සීමාවක් පුරා භාවිතය කිරීමට නැඹුරු වීමට හැකි විශාල පරිමාවල ගනුදෙනු වලටය. විගණනයක් තුළදී විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ව්‍යවහාර කිරීම මත මග පෙන්වීම් ලබා දෙන සහ අවශ්‍යතාවයන් ශ්‍රීලව්‍ය 520¹¹¹ ස්ථාපනය කරයි.

අ45. අවදානමක ස්වභාවය තක්සේරුව සහ හෝ සැදැහුමක ස්වභාවය විස්තරාත්මක පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීමට අදාළ වේ. උදාහරණ ලෙස, සැදැහුමක පැවැත්ම හෝ සිදු වීමට සම්බන්ධිත විස්තරාත්මක පරීක්ෂා සම්බන්ධ වියහැක්කේ මූල්‍ය ප්‍රකාශයක් තුළ වටිනාකම් අඩංගු අයිතම වලින් තෝරාගැනීමෙන් අදාළ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමයි. අනෙක් අතට, සම්පූර්ණත්ව සැදැහුමකට සම්බන්ධිත විස්තරාත්මක පරීක්ෂා, සම්බන්ධ වියහැක්කේ අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශය තුළ ඇතුළත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන වටිනාකම් සහ ඒවායේ විමර්ශන ඇතුළත්ද යන එම අයිතම වලින් තෝරා ගැනීමෙන් ය.

අ46. විගණන පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් කිරීමට එම අසාත්මක පාලන, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගන්නා නිසා පාලන පරීක්ෂාවලින් වන ප්‍රතිඵල අසතුටුදායක වන විට තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රමාණය වැඩි කිරීමට සිදුවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, විගණන පටිපාටියක ප්‍රමාණයට වැඩි කිරීම යෝග්‍ය වන්නේ විගණන ක්‍රියාපටිපාටියම නිශ්චිත අවදානමකට අදාළ නම් පමණි.

අ47. විස්තරාත්මක පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීමේදී, පරීක්ෂාකිරීම් වල ප්‍රමාණය සාමාන්‍යයෙන් සැලකිල්ලට ගන්නේ නියැදියේ ප්‍රමාණයේ භාෂිතය තුළිනි. කෙසේ වෙතත් වෙනත් තෝරාගත් ආකාරයක පරීක්ෂා භාවිතා කිරීම වඩාත් සම්ප්‍රදායිකද යන්න ඇතුළුව, වෙනත් කරුණු ද එලෙසම අදාළ වේ. ශ්‍රීලව්‍ය 500¹¹² බලන්න.

බාහිර තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ යුතුද යන්න සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: 19 ඡේදය)

අ48. බාහිර තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි බොහෝ විට අදාළ වන්නේ ගිණුම් ශේෂ සහ ඒවායේ මූලිකාංග සමග ආශ්‍රිත සැදැහුම් අමතන විටය. එහෙත් අවශ්‍යතාවය මෙම අයිතම වලට සීමා නොකළ යුතුය. උදාහරණ ලෙස එකගවීමක ගිවිසුමක කොන්දේසි හෝ අස්තීත්ත්වය සහ වෙනත් පාර්ශ්ව අතර ගනුදෙනු වල බාහිර තහවුරු කිරීම් විගණක ඉල්ලා සිටිය හැකිය. බාහිර තහවුරු කිරීම් ක්‍රියාපටිපාටි එසේම ඉටු කළ හැක්කේ සමහර පවත්නා තත්ත්වයන් නොමැතිවීම පිළිබඳව විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමටය. උදාහරණ ලෙස "රහස් ගිවිසුම්" නොපවතී ලෙස විශේෂිතව තහවුරුවක් ඉල්ලා සිටීම අස්තීත්ත්වයක අයහාරය ලුහුඬුම් සැදැහුමකට අදාළ විය හැකිය. වෙනත් තත්ත්වයන්හිදී, බාහිර තහවුරු ක්‍රියාපටිපාටි, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කල අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම තුළ අදාළ සාක්ෂිවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ:

- බැංකුකරණ සම්බන්ධතාවයට අදාළ බැංකු ශේෂ සහ වෙනත් තොරතුරු.
- ලැබිය යුතු ගිණුම් ශේෂ සහ කොන්දේසි.
- සැකසීම හෝ නියෝජනය මත බන්ධිත ගුදම් වල තුන්වන පාර්ශ්ව විසින් දරන තොග.
- සුරක්ෂිතව තබාගැනීම සඳහා හෝ ඇපයක් ලෙස නීතිඥයන් හෝ මූල්‍ය සපයන්නන් රඳවාගෙන ඇති දේපල හිමිකම් ඔප්පු.
- සුරක්ෂිතව තබා ගැනීම සඳහා තුන්වන පාර්ශ්ව රඳවාගෙන ඇති හෝ කොටස් තැරව්කරුවන් ගෙන් මිලදී ගත් එහෙත් ශේෂපත්‍ර දිනට භාර දී නොමැති ආයෝජන.
- ආපසු ගෙවීම් අදාළ කොන්දේසි නිසා සීමාකාරී ප්‍රඥප්ති ඇතුළුව ණය ලබා දෙන්නන් ට ගෙවිය යුතු වටිනාකම්.
- ගෙවිය යුතු ගිණුම් ශේෂ සහ කොන්දේසි.

අ49. එක්තරා සැදැහුම් වලට සම්බන්ධ අදාළ විගණන සාක්ෂි බාහිර තහවුරු කිරීම් ලබාදිය හැකි වුවත්, බාහිර තහවුරු කිරීම් අදාළත්වයෙන් අඩු විගණන සාක්ෂි ලබා දෙන එම බාහිර තොරතුරු සඳහා වන සමහර සැදැහුම් ඇත. උදාහරණ ලෙස ලැබිය යුතු ගිණුම් ශේෂයක ඒවායේ පැවැත්මෙන් වන පෙනුමට වඩා අයකරගත හැකි බවට සම්බන්ධ අදාළත්වයෙන් අඩු විගණන සාක්ෂි බාහිර තහවුරු කිරීම් ලබාදිය හැකිය.

¹¹¹ ශ්‍රීලව්‍ය 520 විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි

¹¹² ශ්‍රීලව්‍ය 500, විගණන සාක්ෂි, 10 වන ඡේදය

අ50. එක අරමුණක් සඳහා ඉටුකළ බාහිර තහවුරු ක්‍රියාපටිපාටි, වෙනත් කරුණු පිළිබඳව විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට හොඳ අවස්ථාවක් ලබාදෙන බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස බැංකු ශේෂ තහවුරු කිරීම සඳහා වෙනත් මූල්‍ය ප්‍රකාශ සැදැහුම් වලට අදාළ තොරතුරු බොහෝවිට ඇතුළත්වේ. එවැනි සලකා බැලීම බාහිර තහවුරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ යුතුද යන්න විගණකගේ නිර්ණයට බලපෑ හැකිය.

අ51. තහවුරු කිරීමේ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස බාහිර තහවුරු ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ යුතු ද යන්න නිර්ණය කිරීම තුළ සහය විය හැකි සාධක වලට ඇතුළත්;

- තහවුරු කරන පාර්ශවයේ විෂය කරුණ පිළිබඳ දැනුම තහවුරු කරනු ලබන තොරතුරු පිළිබඳ අවශ්‍ය දැනුම ඇති එම තහවුරු කරන පාර්ශවයේ පුද්ගලයෙක් විසින් ලබා දෙන්නේ නම් ප්‍රතිචාර වඩාත් විශ්වාසදායක විය හැකිය.
- අපේක්ෂිත තහවුරු කිරීමේ පාර්ශවයට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට හැකියාවක් හෝ කැමැත්ත - උදාහරණ ලෙස, තහවුරු කරන පාර්ශවය;
  - තහවුරු කිරීමේ ඉල්ලීමකට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ වගකීම භාරගත නොහැකි ය;
  - ප්‍රතිචාර දැක්වීම පිරිවැය හෝ කාලය වැයවන ක්‍රියාවක් ලෙස සැලකිය හැකිය;
  - ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විය හැකි නෛතික වගකීම පිළිබඳ සැලකිල්ලක් තිබිය හැකි වීම;
  - වෙනත් ව්‍යවහාර මුදල් වලින් ගනුදෙනු ගිණුම් ගත කර තිබිය හැකි; හෝ
  - තහවුරු කිරීමේ ඉල්ලීමවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම දිනපතා මෙහෙයුම් කටයුතුවල සැලකිය යුතු අන්දමේ අංගයක් නොවන පරිසරයක මෙහෙයුම් කටයුතු සිදුවිය හැකි අවස්ථාවක් විය හැකිය.

එවැනි තත්ත්වයන්හි දී තහවුරු කරන පාර්ශව ප්‍රතිචාර නොදැක්විය හැකි අතර, අක්‍රමවත් ආකාරයට තහවුරු කිරීම හෝ තහවුරු මත විශ්වාසය තැබීම සීමාකාරී වීමට උත්සාහ දැරිය හැකිය.

- අපේක්ෂිත තහවුරු කරන පාර්ශවයේ අරමුණුගතභාවය - තහවුරු කරන පාර්ශවය අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් නම්, තහවුරු ඉල්ලීම් සඳහා ප්‍රතිචාර දැක්වීම විශ්වාසදායක බවෙන් අඩු වියහැකිය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවසන් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධිත තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 20 ඡේදය)

අ52. මූල්‍ය ප්‍රකාශයක් අවසන් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධිත විගණකගේ තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය සහ එමෙන්ම ප්‍රමාණය රඳා පවතින්නේ, අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලියේ ස්වභාවය සහ සංකීර්ණතාවය සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සම්බන්ධිත අවදානම් මතය.

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දක්වන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි (යොමුව: 21 ඡේදය)

අ53. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් විය හැකි ලෙස විගණක නිර්ණය කළ අවදානම් වලට විශේෂිතව ප්‍රතිචාර දක්වන එම තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීමට මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ 21වන ඡේදයෙන් විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ. වංචාව හෝ වැරදි නිසා වේවා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට විගණකට අවශ්‍ය කරන ඉහළ මට්ටමක විශ්වාසදායකත්වයකින් යුත් විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම තුළ, යෝග්‍ය තහවුරු කිරීමේ පාර්ශවයන්ගෙන් සෘජුව විගණකට ලැබෙන බාහිර තහවුරු කිරීමේ ස්වරූපයේ විගණන සාක්ෂි විගණක ට සහය විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, ඉපයීම් අපේක්ෂාවන් ඉටුකර ගැනීමට කළමනාකාරිත්වයේ පීඩනයක් යටතේ කටයුතු කරන බව විගණක හඳුනා ගන්නේ නම්, අයහාරය හඳුනාගැනීම ඉවත් කළ කොන්දේසි සහිත විකුණුම් ගිවිසුම් හෝ නැව්ගත කිරීමට පෙර විකුණුම්, ඉන්වොයිස් කිරීම, වැනි අයෝග්‍ය ලෙස අයහාරය හඳුනාගැනීම, විකුණුම් වැඩියෙන් දැක්වීම මගින් කළමනාකාරිත්වය සිදු කළ හැකි අවදානම තිබිය හැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළ උදාහරණ ලෙස විගණක හිඟහිටි ශේෂ තහවුරු කිරීමට පමණක් නොවූ එහෙත් ඵලසම ආපසු එවීමට ඇති යම් අයිතමයක දිනය සහ භාන්ඩ භාර දීමේ කොන්දේසි ඇතුළුව විකුණුම් ගිවිසුම්වල විස්තර තහවුරු කිරීමට බාහිර තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිය සැලසුම් කළ හැකිය. අමතරව අස්තිත්ත්වය තුළ සිටින මූල්‍ය නොවන පුද්ගලයන්ගෙන් විකුණුම් ගිවිසුම් සහ භාරදීමේ කොන්දේසි වල යම් වෙනස්වීම් කර ඇත්දැයි විමසීම් සහිතව එවැනි බාහිර තහවුරු කිරීම් පටිපාටි වලට පරිපූරකයක් එක් කිරීම සඵලදායක බව විගණක අවබෝධ කරගත හැකිය.

තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිවල කාල නිර්ණය (යොමුව: 22-23 ඡේද)

අ54. බොහෝ අවස්ථාවන් තුළදී, පෙර වූ විගණනයක තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් වන විගණන සාක්ෂි ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ස්වල්ප විගණන සාක්ෂි ලබාදීමෙන් හෝ කිසිම සාක්ෂි ලබා දීමක් සිදු නොවේ. කෙසේ වෙතත් ව්‍යාතිරේක තිබිය හැකිය, උදාහරණ ලෙස සුරක්ෂිතකරණයක ව්‍යුහයකට සම්බන්ධිතව පෙර වූ විගණනයක් තුළදී ලබාගත් නීති උපදෙස් වෙනස් වීම් සිදු වී නැත්නම් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ද අදාළ විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවන් තුළදී, එම සාක්ෂි සහ සම්බන්ධිත විෂය කරුණු මූලික වශයෙන් වෙනස් වී නොමැතිනම් සහ එහි අඛණ්ඩ අදාළත්වය ස්ථාපිත කිරීමට ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කර ඇත්නම් පෙර වූ විගණනයකින් වූ විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීම යෝග්‍ය විය හැකිය.

අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ලබාගත් විගණන සාක්ෂි භාවිතා කිරීම (යොමුව: 22ඡේදය)

අ55. සමහර තත්ත්වයන් තුළදී, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි අතුරු දිනක ඉටුකිරීම සහ පහත දැට අතුරු දිනකදී සන්සන්දනාත්මක තොරතුරු එම කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ශේෂය සැලකිලිමත්ව තොරතුරු සන්සන්දනය කිරීම, සඵල දායක බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය.

(අ) අසාමාන්‍ය ලෙස පෙනෙන වටිනාකම් හඳුනා ගැනීම;

(ආ) කිසියම් එවැනි වටිනාකම් විමර්ශනය කිරීම; සහ

(ඇ) තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක පටිපාටි හෝ අතරතුර වන කාලපරිච්ඡේදය පරීක්ෂා කිරීමට විස්තරාත්මක පරීක්ෂා ඉටුකිරීම.

අ56. පසුව වන දිනක අතිරේක ක්‍රියාපටිපාටි බාර නොගෙන අතුරු දිනක තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකිරීම, කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවතිය හැකි අවප්‍රකාශ විගණක අනාවරණය නොකරගනු ඇතැයි යන අවදානම වැඩිවේ. ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය දික් කරන විට මෙම අවදානම ද වැඩි වේ. තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි අතුරු දිනයක ඉටු කළ යුතුද යන්නට පහත දැ වැනි සාධක බලපෑ හැකිය.

- පාලන පරිසරය සහ වෙනත් අදාළ පාලන.
- විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි සඳහා අවශ්‍ය කරන තොරතුරු පසුව එන දිනක ලබා ගත හැකි බව.
- තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල අරමුණු.
- ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශවල තක්සේරු කළ අවදානම.
- ගනුදෙනු පන්තියක හෝ ගිණුම් ශේෂයක සහ සම්බන්ධිත සැදැහුම් වල ස්වභාවය.
- කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවතිය හැකි අවප්‍රකාශ වල අනාවරණය නොවනු ඇතැයි වන අවදානම අඩු කිරීමට හැකි විමට ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය අනාවරණය කිරීමට යෝග්‍ය තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි හෝ පාලන පරීක්ෂා සමග සංයෝජිතව තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකිරීමට විගණකගේ හැකියාව.

අ57. අතුරු දිනක සහ කාලපරිච්ඡේදය අවසානය අතර කාලපරිච්ඡේදය සම්බන්ධයෙන් තහවුරු කිරීමේ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ යුතුද යන්නට පහත දැ වැනි සාධක බලපෑ හැකිය.

- විශේෂ පන්තිවල ගනුදෙනු හෝ ගිණුම් ශේෂ වල කාලපරිච්ඡේදය අවසාන ශේෂ වල වටිනාකමට සම්බන්ධ සාපේක්ෂ වැදගත්කම සහ සංයුතිය සාධාරණ ලෙස භාවිකථනය කළ හැකිද.
- එවැනි පන්ති වල ගනුදෙනු හෝ ගිණුම් ශේෂ අතුරු දින වල විශ්ලේෂණය සහ ගැලපීම සඳහා අස්තිත්ත්වය ක්‍රියාපටිපාටි සහ නිසි ගිණුම්කරණ ලුහුකම් ස්ථාපනය කිරීම සඳහා යෝග්‍ය වේ ද
- පහත දැ විමර්ශනය කිරීමට අවසර දෙන එම ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය තුළ කාලපරිච්ඡේදය අවසාන ශේෂ සහ ගනුදෙනු සැලකිලිමත්ව තොරතුරු පද්ධතිය මූල්‍ය වාර්තාකරණයට සම්බන්ධ තොරතුරු ලබා දෙයිද;

(අ) සැලකිය යුතු අන්දමේ අසාමාන්‍ය ගනුදෙනු හෝ සටහන් (කාලපරිච්ඡේදය ආසන්නයේ හෝ අවසන ඇතුළුව)

(ආ) සැලකිය යුතු අන්දමේ උච්චාවචනයන් හි වෙනත් හේතු හෝ සිදු නොවූ අපේක්ෂාකළ උච්චාවචන; සහ

(ඇ) ගනුදෙනු පන්ති හෝ ගිණුම් ශේෂයන් හි සංයුතිය තුළ වෙනස්වීම්.

අතුරු දිනයකදී අනාවරණය කරගත් අවප්‍රකාශ (යොමුව: 23 ඡේදය)

අ58. අතුරු දිනයකදී අනාවරණය කරගත් අනපේක්ෂිත අවප්‍රකාශ හඳුනා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය අනාවරණය කරන තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි වල සැලසුම් කළ ස්වභාවය කාලනිර්ණය හෝ ප්‍රමාණය විකරණය කළ යුතු බව අවශ්‍ය වියහැකි යැයි විගණක නිර්ණය කරන විට, එවැනි විකරණය කිරීමකට, කාලපරිච්ඡේදය අවසන් අතුරු දිනයකදී ඉටුකළ ක්‍රියාපටිපාටි දීර්ඝ කිරීම හෝ නැවත ඉටුකිරීම ඇතුළත් විය හැකිය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමේ ප්‍රමාණවත්භාවය (යොමුව: 24 ඡේදය)

අ59. මූල්‍ය ප්‍රකාශවල වල යෝග්‍ය ඉදිරිපත් කිරීම, සැකසුම සහ අන්තර්ගතය, අගය කිරීමේ දී ඇතුළත් වන්නේ උදාහරණ ලෙස, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව මගින් අවශ්‍ය කරන පරිදි භාවිතා කළ ශබ්ද සංග්‍රහය සැලකිල්ලට ගැනීම, ලබාදී ඇති විස්තරවල මට්ටම, වටිනාකම්හි සමාහරනය සහ කොටස් වලට විසුරවීම සහ විස්තර කර ඇති වටිනාකම් හි පදනම් වේ.

විගණන සාක්ෂි වල ප්‍රමාණවත් භාවය සහ යෝග්‍යභාවය ඇගයීම (යොමුව: 25 - 27 ඡේද)

අ60. මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් සම්බන්ධිත සහ ප්‍රත්‍යාකාරී ක්‍රියාවලියකි. විගණක සැලසුම් කළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි ඉටුකරන අතර, ලබාගත් විගණන සාක්ෂි වෙනත් සැලසුම් කළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය කාලනිර්ණය හෝ ප්‍රමාණය විකරණය කිරීමට විගණකට හේතු විය හැකිය. අවදානම් තක්සේරුව පදනම්ව එම තොරතුරු වලින් සැලකිය යුතු අන්දමින් වෙනස් තොරතුරු විගණකගේ අවධානයට ලක්විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස:

- තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කිරීම මගින් විගණක අනාවරණය කරගත් අවප්‍රකාශවල ප්‍රමාණය අවදානම් තක්සේරුව පිළිබඳ විගණකගේ විනිශ්චය වෙනස් කළ හැකි අතර අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ උග්‍රතාවයන් ඇගයිය හැකිය.
- ගිණුම්කරණ වාර්තා තුළ, වෙනස්කම් හෝ පරස්පර වන හෝ දක්නට නොමැති සාක්ෂි පිළිබඳව විගණක දැන ගැනීමට ලක්ව තිබිය හැකිය.
- සමස්ත සමාලෝචිත අදියරේ දී ඉටු කළ විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි තුළින් හඳුනා නොගත් ප්‍රමාණාත්මක ප්‍රකාශයක අවදානම ඇගයිය හැකිය.

එවැනි තත්ත්වයන් තුළදී, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම් සිසල්ල හෝ සම්ප්‍රමාණයක් සඳහා සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු, ගිණුම්ශේෂ හෝ හෙළිදරව්කිරීම් සහ සම්බන්ධිත ඒවායේ අදාළ සැදැහුම් මත බලපෑම සහ සංශෝධන සැලකිල්ලට ගැනීම මත පදනම් කර, සැලසුම් කළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි යළි අගය කිරීමට අවශ්‍ය විය හැකිය. විගණකගේ අවදානම් තක්සේරුව සංශෝධනය කිරීම මත අමතර මගපෙන්වීම් ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) අඩංගු වේ.¹¹³

අ61. වංචාවක් හෝ වැරද්දක සුවිශේෂී අවස්ථාවන් හුදකලා සිදුවීමක් ලෙස විගණකට උපකල්පනය කළ නොහැක. එබැවින් අවප්‍රකාශයක් අනාවරණය කරගැනීම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම්වලට බලපාන්නේ කෙසේද යන්න සැලකිල්ලට ගැනීම තක්සේරුව තවදුරටත් උචිතව පවතිද යන්න නිර්ණය කිරීම තුළ වැදගත් වේ.

අ62. ප්‍රමාණවත් විගණන සාක්ෂි වල කුමක් අඩංගු වියයුතු දැයි විගණකගේ විනිශ්චයට සැලකිල්ලක් දැක්වීමේදී පහත දෑ වැනි එවැනි සාධක මගින් බලපෑම් සිදු කළ හැකිය.

- සැදැහුම් තුළ විය හැකි අවප්‍රකාශයක වැදගත්කම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ මත වෙනස්විය හැකි අවප්‍රකාශ සමග තනිතනිව හෝ සමාහාරයක් ලෙස එහි ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් තිබීමේ සම්භාවිතාවය.
- අවදානම් ඇමතිමට කළමනාකාරිත්වයේ ප්‍රතිචාරවල සඵලදායකත්වය.
- පෙර වූ විගණන තුළදී සමාන විය හැකි අවප්‍රකාශ සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් පලපුරුද්ද
- එවැනි ක්‍රියාපටිපාටි හඳුනාගත් වංචා හෝ වැරදි වල නිශ්චිත සුවිශේෂී අවස්ථාවන් ඇතුළුව, ඉටුකළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටිවල ප්‍රතිඵල.
- ලබාගත හැකි තොරතුරු වල මූලාශ්‍රය සහ විශ්වාසදායකත්වය.
- විගණන සාක්ෂිවල ඒත්තු ගන්වන ස්වභාවය.

¹¹³ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) , 53 34 ඡේදය

- අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ ඇතුළු අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය අවබෝධ කරගැනීම.

ලේඛනගත කිරීම (යොමුව: 28 ඡේදය)

අ63. විගණන ලේඛනගත කිරීම්වල ආකෘතිය සහ ප්‍රමාණය වෘත්තීය විනිශ්චයට අදාළ වන කරුණක් වන අතර අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය, ප්‍රමාණය සහ සංකීර්ණතාවය සහ අස්තිත්ත්වය තුළින් ලබාගත හැකි එහි පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනය සහ විගණනය තුළ භාවිතා කළ විගණන ක්‍රමවේදය සහ තාක්ෂණය මගින් බලපෑමකට ලක්වේ.

ශ්‍රීලව්‍ය 500, විගණන සාක්ෂි

ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීමේ දෑ

ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි (යොමුව: 6 ඡේදය)

අ1. විගණකගේ මතයට සහ වාර්තාවට උපකාරී වීමට විගණන සාක්ෂි අවශ්‍ය වේ. ස්වභාවයෙන් එය සම්මුඛව වන අතර ප්‍රාථමිකව ලබාගන්නේ විගණන ක්‍රියාමාර්ගය තුළ ඉටුකරන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වලිනි. එය කෙසේ වෙතත් එයට පෙර වූ විගණන වැනි (ප්‍රවර්තන විගණනය සඳහා විගණන සාක්ෂි ලෙස එවැනි තොරතුරු අදාළ සහ විශ්වාසදායක බව රැඳී පවතින බව විගණක අගය කර ඇද්ද යන්නට යටත්ව) වෙනත් මූලාශ්‍ර වලින් ලබාගත් තොරතුරු ද ඇතුළත් විය හැකිය හෝ සේවාදායකයන්ගේ පෙර—මූ විගණනයේ සිට සිදු වූ වෙනස්වීම් එහි අදාළත්වය ප්‍රවර්තන විගණනයට බලපෑයිද නිර්ණය කිරීමට පිළිගැනීම සහ පවත්වාගෙන යාම සඳහා සමාගමේ තත්ත්ව පාලන ක්‍රියාපටිපාටි අමතරව අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ වාර්තා සහ අස්තිත්ත්වයට අභ්‍යන්තර වූ වෙනත් මූලාශ්‍ර විගණන සාක්ෂිවල වැදගත් මූලාශ්‍රයකි. විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කළහැකි තොරතුරු පිළියෙල කර ඇත්තේ කළමනාකාරිත්වයේ විශේෂඥයෙක්ගේ වැඩ භාවිතා කිරීමෙන් හෝ බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍රයකින් ලබාගන්නා තොරතුරු වලින් වියහැකිය. විගණන සාක්ෂි කළමනාකාරිත්වයේ සැදැහුම් වලට උපකාරීවන හෝ තහවුරු කෙරෙන සහ එවැනි සැදැහුම් පරස්පර වන යම් තොරතුරු යන තොරතුරු වර්ග දෙකෙන්ම සමන්විත වේ. අමතරව, සමහර අවස්ථාවලදී තොරතුරු වලදී තොරතුරු නොමැතිවීමද (උදාහරණ ලෙස ඉල්ලුම් කරන ලද නියෝජනය වීමක් ලබාදීම කළමනාකාරිත්වය ප්‍රතික්ෂේප කරන විට) විගණක විසින් භාවිතා කෙරේ. එබැවින් එසේම විගණන සාක්ෂි ස්ථාපිත වේ.

...

විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම සඳහා විගණන ක්‍රියාපටිපාටි

...

නිරීක්ෂණය

අ17. නිරීක්ෂණය සමන්විත වන්නේ වෙනත් අය විසින් ඉටුකරනු ලබන ක්‍රියාවලියක් හෝ ක්‍රියාපටිපාටියක් පිරික්සීමෙනි. උදාහරණ ලෙස, අස්තිත්ත්වයේ සේවක පිරිස් විසින් තොග ගණන් ගැනීම හෝ පාලන ඉටුකිරීම සඳහා විගණකගේ නිරීක්ෂණය. නිරීක්ෂණයකින් ක්‍රියාවලියක් හෝ ක්‍රියාපටිපාටියක් ඉටුකිරීම පිළිබඳ විගණන සාක්ෂි ලබාදෙයි. එහෙත්, එය නිරීක්ෂණය සිදු වූ ස්ථානයේ එක්තරා අවස්ථාවකට පමණක් සීමාවන අතර, එම කරුණ කිරීම නිරීක්ෂණය කිරීමෙන් ක්‍රියාවලිය හෝ ක්‍රියාපටිපාටිය ඉටු කළේ කෙසේද යන්නට බලපෑ හැකිය. තොග ගණන් ගැනීම නිරීක්ෂණය කිරීම මත, තවදුරටත් වන මගපෙන්වීම් සඳහා ශ්‍රීලව්‍ය 501 බලන්න.

...

ශ්‍රීලව්‍ය 501, විගණන සාක්ෂි, - තෝරාගත් අයිතම සඳහා විශේෂ සැලකිල්ලට ගැනීම්

ව්‍යවහාර කිරීම සහ වෙනත් පහදා දීමේ දෑ

තොග

භෞතික තොග ගණන් ගැනීමට පැමිණීම (යොමුව: 4(අ) ඡේදය)

...

කළමනාකාරිත්වයේ උපදෙස් හා ක්‍රියාපටිපාටි අගය කිරීම (යොමුව: 4(අ) (i) ඡේදය)

අ4. භෞතික තොග ගණන් ගැනීම, වාර්තා කිරීම සහ පාලනය කිරීම සඳහා කළමනාකාරීත්වයේ උපදෙස් සහ ක්‍රියාපටිපාටි අගය කිරීම තුළ ඔවුන් පහත දේ අමතන්නේද යන්න පිළිබඳ ඇතුළත් අදාළ කරුණු, උදාහරණ ලෙස:

- යෝග්‍ය පාලන ක්‍රියා ව්‍යවහාර කිරීම, උදාහරණ ලෙස, පාවිච්චි කළ භෞතික තොග ගණන් ගැනීමේ වාර්තා, පාවිච්චි නොකළ භෞතික තොග ගණන් ගැනීම් ගිණුම්කරණ සඳහා වාර්තා එකතු කරගැනීම සහ ක්‍රියාපටිපාටි ගණන් ගැනීම සහ යළි ගණන් ගැනීම.

...

ශ්‍රී ලව්ප්‍ර 530, විගණන ලේඛනගත කිරීම

ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පහදා දීමේ දෑ

...

නියැදි සැලසුම් කිරීම, ප්‍රමාණය සහ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා අයිතම තෝරා ගැනීම

නියැදි සැලසුම (යොමුව: 6 ඡේදය)

අ7. පරීක්ෂා සඳහා සංගහනයක ගති ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගැනීම තුළ අදාළ පාලනවල විගණකගේ අවබෝධය මත පදනම් කර අපේක්ෂිත අපගමන අනුපාතිකයේ හෝ සංගහනයෙන් කුඩා සංඛ්‍යාවක අයිතම පරීක්ෂා කිරීමෙන් තක්සේරුවක් විගණක සිදුකරයි. මෙම තක්සේරුව සිදු කරනුයේ විගණක නියැදියක් සහ නියැදි ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම සැලසුම් කිරීමට හැකි විටය.

...

2 වන පරිශිෂ්ටය (යොමුව: අ11 ඡේදය)

පාලන පරීක්ෂා සඳහා නියැදි ප්‍රමාණයට බලපෑම් කරන සාධක වල උදාහරණ

පාලන පරීක්ෂා සඳහා නියැදි ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමේදී විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි සාධක පහත වේ. මෙම සාධක, එකට සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය විය හැකි අතර පාලන පරීක්ෂාවල ස්වභාවය හෝ කාලනිර්ණය හෝ අන් අයුරකින් තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර ලෙස තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ප්‍රවේශය විගණක විකරණය නොකරන බව කල්පනය කෙරේ.

1 වන සාධකය පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම අදාළ සැලසුම් විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු සැලකිල්ලට ගන්නා ප්‍රමාණය තුළ වැඩි වීමක්.

...

ශ්‍රී ලව්ප්‍ර 550, සම්බන්ධිත පාර්ශව

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පහදා දීමේ කරුණු

...

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා

...

අස්ථිතිත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධ සම්බන්ධතා අවබෝධකර ගැනීම සහ ගනුදෙනු

කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡා (යොමුව: 12 ඡේදය)

...

අ9. කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම අතර සාකච්ඡාව තුළ ඇමතිය යුතු කරුණුවලට ඇතුළත් විය හැක්කේ.

...

යෝග්‍ය ගිණුම්කරණය සඳහා, සහ සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු හෙළිදරව් කිරීම (සම්බන්ධිත පාර්ශව අවශ්‍යතාවයන් අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව ස්ථාපිත කරන්නේ නම්) සහ අදාළ පාලන කළමනාකාරිත්වය මැදිහත්වී අක්‍රිය කිරීම සම්බන්ධිත අවදානම හඳුනා ගැනීමට අනුයුක්ත කළ එම කළමනාකාරිත්වයේ සහ පාලනය පිළිබඳ වගකිවයුතු අයගේ වැදගත් බව.

...

අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශව හඳුනාගැනීම (යොමුව: 13(අ) ඡේදය)

...
අ12. කෙසේ වෙතත්, ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධිත පාර්ශව අවශ්‍යතාවයන් ස්ථාපනය නොකරන අවස්ථාවක, එවැනි තොරතුරු පද්ධතියක් අස්තිත්ත්වය සතුව නොතිබිය හැකිය. එවැනි තත්ත්වයන් යටතේ සියලු සම්බන්ධිත පාර්ශවවල පැවැත්ම කළමනාකාරිත්වය දැනුවත්ව නොසිටීම සිදුවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ නියමකර ඇති සම්බන්ධිත පාර්ශවයක නිර්වචනය සපුරාලන පාර්ශව කළමනාකාරිත්වය දැනුවත්ව සිටිය හැකි නිසා 13 වන ඡේදය මගින් නියම කර ඇති විමසීම් සිදු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය තවම අදාළ වේ. එවැනි අවස්ථාවක කෙසේ වෙතත්, අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශව හඳුනාගැනීම සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ විමසීම්, විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටියේ සහ අස්තිත්ත්වයේ සංවිධානමය ව්‍යුහය හිමිකාරිත්වය, පාලනය සහ ව්‍යාපාරික ආකෘතිය සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ලබා ගැනීම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සමග අනුකූලව ඉටු කරන විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාවල කොටසක ආකාරයක් විය හැකිය:

- ~~අස්තිත්ත්වය හිමිකාරිත්වය සහ පාලන ව්‍යුහය.~~
- ~~අස්තිත්ත්වය සිදුකරන සහ සිදු කිරීමට සැලසුම් කරන ආයෝජනවල වර්ග, සහ~~
- ~~අස්තිත්ත්වය ව්‍යුහගතකර ඇති ආකාරයේ සහ එය මූල්‍යකරණය කරඇත්තේ කෙසේද.~~

පොදු පාලන සම්බන්ධතා ඇති විශේෂ අවස්ථාවක් තුළදී, අස්තිත්ත්වයට ආර්ථික වැදගත්කමක් ඔවුන්ට තිබෙනම් එවැනි සම්බන්ධතා තුළ කළමනාකාරිත්වය බොහෝ දුරට දැනුවත්ව සිටිය හැකිය. අස්තිත්ත්වය සැලකිය යුතු අන්දමේ යෙදී සිටින ගනුදෙනු හෝ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකට සම්පත් හුවමාරු කරගන්නා එම පාර්ශව සම්බන්ධිත පාර්ශව ද යන්න මත ඔවුන් කේන්ද්‍රනය කරන්නේ නම්, විගණකගේ විමසීම් වඩා සම්ප්‍රදායක විය හැකිය.

...

කුඩා අස්තිත්ත්වවලට විශේෂිත වූ සැලකිල්ලට ගැනීම්

අ20. කුඩා අස්තිත්ත්ව තුළ පාලන ක්‍රියා බොහෝ විට විධිමත් බවෙන් අඩු විය හැකි අතර කුඩා අස්තිත්ත්ව සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු සමග ගනුදෙනු වල සියලු ප්‍රධාන අංග තුළ සක්‍රීය ලෙස හිමිකරු කළමනාකරු සම්බන්ධ වන නිසා කටයුතු කිරීමේ දී ඒවාට ලේඛනගත කළ ක්‍රියාවලියක් නොතිබිය හැකිය. සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනු වලින් පැනනගින සමහර අවදානම් අඩුකිරීම ඔහුට හැකි හෝ හවා ලෙස එම අවදානම් ඉහළ යා හැකිය. එවැනි අස්තිත්ත්ව සඳහා සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතාව සහ ගනුදෙනු සහ ඒවා මත පැවතිය හැකි යම් පාලන පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණක ලබාගත හැකි වන්නේ කළමනාකාරිත්වයේ අධීක්ෂණය සහ සමාලෝචිත ක්‍රියා නිරීක්ෂණය සහ ලබාගත හැකි අදාළ ලේඛනගතකිරීම් පරීක්ෂා කිරීම වැනි වෙනත් ක්‍රියාපටිපාටි සමග සංයෝජිතව කළමනාකාරිත්වයෙන් විමසීම් මගිනි.

...

සම්බන්ධිත පාර්ශව තොරතුරු කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම සමඟ බෙදා ගැනීම (යොමුව: 17 ඡේදය)

අ28. කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් අතර බෙදා ගත හැකි සම්බන්ධිත පාර්ශව තොරතුරු වල උදාහරණ වලට ඇතුළත් :

- අස්තිත්ත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශව හඳුනාගැනීම.
- සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු වල ස්වභාවය.

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් විය හැකි ලෙස නිර්ණය කළ හැකි සැලකිය යුතු අන්දමේ හෝ සංකීර්ණ සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා හෝ ගනුදෙනු පිණිස විගණක සැලකිල්ලක් අවශ්‍ය කරන වන්නේ විශේෂයෙන් කළමනාකාරිත්වයට හෝ පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය මූල්‍යමය වශයෙන් සම්බන්ධ වන ගනුදෙනුය.

සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු සමග ආශ්‍රිතව ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර (යොමුව: 20 ඡේදය)

...

අ34. විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වල ප්‍රතිඵල මත රඳා පවතිමින්, සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු මත අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරීක්ෂා කිරීමකින් තොරව විගණන සාක්ෂි

ලබාගැනීම එය යෝග්‍ය යැයි විගණක සැලකිය හැකිය. කෙසේ වෙතත් සමහර තත්වයන් තුළදී, සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු සමග ආශ්‍රිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්වලට සම්බන්ධ, ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මගින් පමණක් ලබා ගැනීම කළ නොහැකි වනු ඇත. උදාහරණ ලෙස, අස්තිත්ත්වය සහ එහි සංරචක අතර අන්ත සමූහ ගනුදෙනු බහුල සහ මෙම ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක තොරතුරු, මූලපූරණය, වාර්තා කිරීම, සැකසීම හෝ සංකලිත පද්ධතියක් තුළ විද්‍යුත්ව වාර්තා කරන අවස්ථාවක, මෙම ගනුදෙනු සමග ආශ්‍රිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පිළිගත හැකි පහළ මට්ටමකට අඩු වනු ඇතැයි එමගින්ම වන එම සඵලදායක තහවුරු කිරීමේ විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සිදු කළ නොහැකි බව විගණක නිර්ණය කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක අදාළ පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය සැලකිල්ලට ගෙන ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට ශ්‍රී ලව්‍ය 330 හි අවශ්‍යතාවයන්¹¹⁴ සපුරාලීම තුළ සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතා සහ ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ සම්පූර්ණත්වය සහ නිරවද්‍යතාවය මත අස්තිත්ත්වයේ පාලන පරීක්ෂා කිරීමට විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.

ශ්‍රී ලව්‍ය 540 (සංශෝධිත), ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් විගණනය

හැඳින්වීම

මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ විෂය පථය

1. මෙම ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතය (ශ්‍රී ලව්‍යය) කටයුතු කරන්නේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයක් තුළ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් වලට සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම් සමගය. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් ව්‍යවහාර කළ යුතු ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019)¹¹⁵, ශ්‍රී ලව්‍ය 330¹¹⁶, ශ්‍රී ලව්‍ය 450¹¹⁷, ශ්‍රී ලව්‍ය 500¹¹⁸ සහ වෙනත් අදාළ ශ්‍රී ලව්‍යයන් කෙසේ හැඳින්විය යුතු ද හෝ විස්තර සැපයිය යුතු ද යන්න මත මගපෙන්වීම් සහ අවශ්‍යතාවයන් එහි විශේෂිතව අඩංගු වේ. එලෙසටම එයට, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල අවප්‍රකාශ ඇගයීම මත මගපෙන්වීම් සහ හෙළිදරව් කිරීම් සහ කළමනාකාරිත්වයේ විය හැකි පක්ෂග්‍රාහී වීම් පිළිබඳ විය හැකි ඇගවීම් ඇතුළත් ය.

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල ස්වභාවය

2. ස්වභාවයෙන්ම ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු පුළුල් ලෙස වෙනස් වන අතර මූල්‍යමය වටිනාකම් සෘජුව නිරීක්ෂණය කළ නොහැකි වන විට කළමනාකාරිත්වය විසින් ඒවා සිදු කළ යුතුය. මෙම මූල්‍යමය වටිනාකම් මැනීම ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයට යටත් වන අතර, එමගින් දැනුමේ හෝ දත්ත වල ආවේණික සීමාකාරී බව පිළිබිඹු වේ. එම සීමාකාරී ස්වභාවය ආවේණික පුද්ගලගතභාවයට සහ මැනීමේ ඇති ප්‍රතිඵල වල විචලනයට හේතු විය හැකිය. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රියාවලියට, කළමනාකාරිත්වය විසින් සිදුකරන විනිශ්චයට අවශ්‍යකරන සහ මැනීමේ වන සංකීර්ණතාවය පැන නැගිය හැකි උපකල්පන සහ දත්ත තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාර කරන දෑ සම්බන්ධ වේ.

මෙම මූල්‍ය වටිනාකම් මැනීම මත, සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක වල බලපෑම් ඒවා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට බලපායි (යොමුව: අ1- අ6 ඡේද 1 වන පරිශිෂ්ටය)

3. මෙම ශ්‍රී ලව්‍යය සියලු ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට අදාළ වන නමුත් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයට යටත් වන ප්‍රමාණය ඉතා විශාල ලෙස වෙනස් වනු ඇත. මෙම ශ්‍රී ලව්‍යය මගින් අවශ්‍යකරන අවදානම් තක්සේරුව සහ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ ප්‍රමාණය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයට සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක සම්බන්ධිත අවදානම්වල තක්සේරුවට සම්බන්ධව වෙනස් වනු ඇත. එක්තරා ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා ඒවායේ ස්වභාවය මත සහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය ඉතා පහළ විය හැකිය. එවැනි ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටිය සහ මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයෙන් අවශ්‍ය කරන තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි විස්තීර්ණ වීමට අපේක්ෂා නොකෙරේ. ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය, සංකීර්ණතාවය හෝ පුද්ගලගතභාවය ඉතා ඉහළ වන විට එවන් ක්‍රියාපටිපාටි වඩා වැඩි

¹¹⁴ ශ්‍රී ලව්‍ය 330, 8(ආ) ඡේදය

¹¹⁵ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම තුළින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් හඳුනාගැනීම සහ අවදානම් තක්සේරු කිරීම

¹¹⁶ ශ්‍රී ලව්‍ය 330, තක්සේරු කළ අවදානම් වලට විගණකගේ ප්‍රතිචාර

¹¹⁷ ශ්‍රී ලව්‍ය 450, විගණනය තුළදී හඳුනාගත් අවප්‍රකාශ අගය කිරීම

¹¹⁸ ශ්‍රී ලව්‍ය 500, විගණන සාක්ෂි

විස්තීර්ණ විය හැකි අපේක්ෂා කළ හැකිය. මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ අවශ්‍යතාවයෙන් පරිමාණගතකළහැක්කේ කෙසේද යන්න මත උපදේශන මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ අඩංගු වේ (යොමුව: 7 ඡේදය)

මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ ප්‍රධාන සංකල්ප

4. සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම් සඳහා ආවේණික අවදානම් සඳහා වූ වෙන්ව වූ තක්සේරුවක් මෙම ශ්‍රී ලව්‍යය 315 (සංශෝධිත 2019) අවශ්‍ය කෙරේ.¹¹⁹ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීමේ අරමුණ සඳහා ශ්‍රී ලව්‍යය 540 (සංශෝධිත) සම්බන්ධිතය තුළ සහ විශේෂ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක ස්වභාවය මත රඳා පවතින ප්‍රමාණාත්මක විය හැකි, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයකින් සංකීර්ණතාවය පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක මගින් බලපෑ හෝ යටත් විය හැකි අවප්‍රකාශයකට සැදැහුමක් නැඹුරු වීම, සහ ඒවා අතර අන්තර් සම්බන්ධතාවය ශ්‍රී ලව්‍යය 200¹²⁰ තුළ පැහැදිලි කළ ලෙස වෙනත් දැට වඩා, සමහර සැදැහුම් සහ සම්බන්ධිත පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ සහ හෙළිදරව් කිරීම් සඳහා ආවේණික අවදානම ඉහළ වේ. ඒ අනුව ආවේණික අවදානම් තක්සේරුව රඳාපවතින්නේ, අවප්‍රකාශයේ විශාලත්වය හෝ සිදුවිය හැකි බවට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධකවලට වන ප්‍රමාණය මත වන අතර මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය ලෙස හඳුන්වනු ලබන එම පරිමාණය මත වෙනස් වේ. (යොමුව: අ8-අ9, අ65-අ66 ඡේද, 1 වන පරිශිෂ්ටය)
5. මෙම ශ්‍රී ලව්‍යය, ශ්‍රී ලව්‍යය 315 (සංශෝධිත 2019) සහ ශ්‍රී ලව්‍යය 330 හි අදාළ අවශ්‍යතාවයන්ට යොමු කරන අතර පහත දැ වන්නේද පිළිබඳ තීරණ ඇතුළුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධ පාලන විගණකගේ තීරණවල වැදගත්ම අවධාරණය කිරීම කිරීමට සම්බන්ධිත උපදේශන ලබා දෙයි:
  - ශ්‍රී ලව්‍යය 315 (සංශෝධිත 2019) විසින් හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කරන පිණිස සඳහා පාලන ඇත. ඒවා සඳහා විගණක, ඒවායේ සැලසුම අගය කිරීමට සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කර ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම අවශ්‍ය වේ.
  - අදාළ පාලනවල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම
6. සැදැහුම් මට්ටමේදී ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීමේ දී පාලන අවදානමේ වෙනම වූ තක්සේරුවක් ද එසේම මෙම ශ්‍රී ලව්‍යය 315 (සංශෝධිත 2019) යෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම තුළ විගණකගේ තවදුරටත් වන විගණන ක්‍රියාපටිපාටි පාලනයන්හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත සැලසුම් කළ විශ්වාසය තැබීම කෙරෙහි සිතා බලන්නේ ද යන්න විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතුය. විගණක පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් ඉටුකිරීම නොකරන්නේ නම්, හෝ පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත විශ්වාසය තැබීමට අපේක්ෂා නොකරන්නේ නම් පාලන අවදානමේ සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ තක්සේරුව විශේෂ සැදැහුමක්ම සම්බන්ධයෙන් පාලන සඵලදායී මෙහෙයුම් සඳහා අඩු කළ නොහැක. කොපමණදයත් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරුව, ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම මෙන් සමාන වේ.¹²¹ (යොමුව: අ10 ඡේදය)
7. ආවේණික අවදානම් සාධක එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක බලපෑම සහ විගණකගේ පාලන අවදානමේ තක්සේරුව සැලකිල්ලට ගෙන, සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ කළ අවදානම් සඳහා හේතුවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම අවශ්‍ය කරන තවදුරටත් වන විගණකගේ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි (යෝග්‍ය වන අවස්ථාවලදී පාලන පරීක්ෂා ඇතුළුව) වලට මෙම ශ්‍රී ලව්‍යය අවධාරණය කරයි.
8. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධ වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ටිය භාවිතාකිරීම ආවේණික අවදානම් සාධකයන්හි විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම මගින් බලපෑමට ලක්වන අතර, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු විශාල ප්‍රමාණයක ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයකට යටත් වන විට හෝ සංකීර්ණතාවය, අරමුණුගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානමේ සාධක මගින් විශාල ප්‍රමාණයකට බලපාන විට එහි වැදගත්කම වැඩි වේ. ඒ හා සමානව වෘත්තීය සංශය දෘෂ්ටිය භාවිතාකිරීම වැදගත් වන්නේ කළමනාකාරීත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බව හෝ ඍඍ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක කිසියම් ප්‍රමාණයකට ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන නිසා අවප්‍රකාශයකට විශාල නැඹුරු වීමක් ඇති විටය. (යොමුව: අ11 ඡේදය)

...

¹¹⁹ ශ්‍රී ලව්‍යය 315 (සංශෝධිත 2019), 31 වන ඡේදය

¹²⁰ ශ්‍රී ලව්‍යය 200, ස්වාධීන විගණකගේ සම්ප්‍රදායික අරමුණු සහ ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතවලට අනුකූලව විගණනයක් මෙහෙයවීම, අ40 ඡේදය

¹²¹ ශ්‍රී ලව්‍යය 530, විගණන නියැදිකරණය, 3වන පරිශිෂ්ටය

අරමුණ

...

නිර්වචන

...

අවශ්‍යතාවයන්

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා

13. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ ඇතුළු අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලන පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී, ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)¹²² මගින් අවශ්‍යකරන පරිදි අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත පහත සඳහන් කරුණුවල අවබෝධයක් විගණක විසින් ලබාගත යුතුය. අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි ඉටු කළ යුත්තේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ සැදැහුම් මට්ටම් වලදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට අවදානම් හඳුනා ගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා යෝග්‍ය පදනමක් ලබා දෙන විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කරන ප්‍රමාණයටය. (යොමුව: අ19-අ22 ඡේද)

අස්තිත්ත්වය එහි පරිසරය සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනාගත යුතු හෝ හෙළිදරව් කළ යුතු ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හෝ අවශ්‍යතාවයන් සඳහා පැන නැගීමට හේතු විය හැකි අස්තිත්ත්වයේ ගනුදෙනු, සහ වෙනත් සිද්ධි හෝ සහ තත්ත්වයන් (යොමුව: අ23 ඡේදය)
- (ආ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධිත අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් (හඳුනාගැනීමේ නිර්ණායක, මැනීමේ පදනම් සහ සම්බන්ධිත ඉදිරිපත් කිරීම් සහ හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍යතාවයන් ඇතුළුව); සහ සටන් හෝ බලපෑම මගින් ගනුදෙනු සහ වෙනත් සිද්ධි හෝ තත්ත්වයන් සැදැහුම් වල අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීමට ආවේණික අවදානම් සාධක බලපෑ හැක්කේ කෙසේ ද ඇතුළුව අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරයේ ස්වභාවය සහ තත්ත්වයන්හි සම්බන්ධතාවය තුළ ඒවා ව්‍යවහාර වන්නේ කෙසේද; (යොමුව: අ24-අ25 ඡේද)
- (ඇ) අදාළ වන විට, විවක්ෂණශීලීභාවය සඳහා සුපරීක්ෂණයට සම්බන්ධිත නියාමන ආකෘතිමය රාමුව ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට අදාළ නියාමන සාධක (යොමුව: අ26 ඡේදය)
- (ඈ) ඉහත 13 (අ)-(ඇ) තුළ කරුණුවල විගණකගේ අවබෝධය මත පදනම්ව අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල විගණක ඇතුළත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම්වල ස්වභාවය (යොමුව: අ27 ඡේදය)

අස්තිත්ත්වයේ පද්ධතියේ අභ්‍යන්තර පාලනයේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම

- (අ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට අදාළ කළමනාකාරිත්වයේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය මත අස්තිත්ත්වය මත පිහිටා ඇති අධීක්ෂණය සහ පාලනයන්ගේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය (යොමුව: අ28-අ30 ඡේද)
- (ආ) කළමනාකාරිත්වයේ විශේෂඥයෙක් භාවිතා කිරීමට සම්බන්ධයෙන් ඇතුළුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධිත විශේෂඥ කුසලතා හෝ දැනුම සඳහා අවශ්‍යතාවය කළමනාකාරිත්වය හඳුනාගන්නේ සහ ව්‍යවහාර කරන්නේ කෙසේද (යොමුව: අ31 ඡේදය)
- (ඇ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධ අවදානම්, අස්තිත්ත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලි හඳුනාගන්නේ සහ අමතන්නේ කෙසේද (යොමුව: අ32-අ33 ඡේද)
- (ඈ) පහත දේ ඇතුළුව, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට එය සම්බන්ධ වන පරිදි අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය:
  - (i) සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්තිවල ගනුදෙනු, ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙළිදරව් කිරීම් සඳහා ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සම්බන්ධ තොරතුරු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය හරහා ගලා යන්නේ කෙසේද, මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට සැලකිය යුතු අන්දමින් පන්තිවල

¹²² ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019), 3, 5, 6, 9, 11, 12, 15-17 සහ 20-21-19-27 ඡේද

~~ගනුදෙනු සිද්ධි සහ තත්ත්වයන් සහ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් තුළ වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීමට විශ් නැති අවශ්‍යතාවය, සහ (යොමුව: අ34-අ35 ඡේද)~~

(ii) එවැනි ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් සඳහා කළමනාකාරිත්වය කෙසේ:

අ. අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවෙහි සම්බන්ධනය තුළ යෝග්‍ය වන අදාළ ක්‍රම උපකල්පන හෝ දත්ත මූලාශ්‍ර සහ ඒවායේ වෙනස් කිරීම් සඳහා අවශ්‍යතාවය හඳුනාගන්නේ සහ පහත දෑ ඇතුළුව කළමනාකාරිත්වය කෙසේද: (යොමුව: අ36-අ37 ඡේද)

i. ආදර්ශ භාවිතා කිරීම ඇතුළුව, භාවිතා කළ ක්‍රම, තෝරා ගැනීම හෝ සැලසුම් කිරීම හෝ ව්‍යවහාර කිරීම (යොමුව: අ38-අ39 ඡේද)

ii. විකල්ප සැලකිල්ලට ගැනීම සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ උපකල්පන හඳුනා ගැනීම ඇතුළුව, භාවිතා කළ යුතු උපකල්පන තෝරා ගැනීම (යොමුව: අ40 - අ43 ඡේදය) සහ

iii. භාවිතා කළ යුතු දත්ත තෝරා ගැනීම (යොමුව: අ44 ඡේදය)

ආ. විශ් නැති ගැනීමේ ප්‍රතිඵල පරාසයක් සැලකිල්ලට ගැනීම මගින් ඇතුළුව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයේ ප්‍රමාණය අවබෝධ කරගැනීම; සහ (යොමුව: අ45 ඡේදය)

ඇ. කරුණු හැඟවීමේ ඇස්තමේන්තුව තෝරාගැනීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇතුළු කිරීම සඳහා සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළුව, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය ඇමතීම (යොමුව: අ46-අ49 ඡේද)

(ඵ) 13(උභ) (ii) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා සඳහා කළමනාකාරිත්වයේ පිණිස පාලන ක්‍රියා සංවර්ධනය¹²³ මත හඳුනාගත් පාලන (යොමුව: අ50-අ54 ඡේද)

(ඵ) කළමනාකාරිත්වය පෙර වූ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල, ප්‍රතිඵල(ය) සමාලෝචනය කරන්නේ සහ එම සමාලෝචනයේ ප්‍රතිඵලවලට ප්‍රතිචාර දක්වන්නේ කෙසේද.

14. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේ දී, ඒවායේ පසුව සිදුකරන යළි - ඇස්තමේන්තු කිරීමට සහයට, අදාළ වන විට හෝ පෙර වූ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල ප්‍රතිඵල විගණක සමාලෝචනය කළ යුතුය; එම සමාලෝචනයේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීම තුළ විගණක ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල ගති ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගත යුතුය. පෙර වූ කාලපරිච්ඡේදයේ ගිණුම්කරණ වාර්තා සිදුකළ අවස්ථාවේ ලබාගත හැකිව තිබූ තොරතුරු පදනම් මත යෝග්‍ය වූ පෙර කාලපරිච්ඡේදයේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව පිළිබඳ වූ විනිශ්චයන් පිළිබඳ ප්‍රශ්න කිරීමට එම සමාලෝචනය අදහස් නොකෙරේ (යොමුව: අ55-අ60 ඡේද)

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම

16. ශ්‍රී ලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019)¹²⁴ මගින් අවශ්‍ය කරන පරිදි සැදැහුම් මට්ටමේදී ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම වෙන්ව තක්සේරු කිරීම ඇතුළුව සැදැහුම් මට්ටමේදී ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක, සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීමකට සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීමේදී සහ තක්සේරු කිරීමේ දී විගණක ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම වෙන්ව තක්සේරු කළ යුතුය. පිණිස ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම තුළ සහ ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීමේදී පහත දෑ සැලකිල්ලට ගත යුතුය (යොමුව: අ64-අ71 ඡේද)

(අ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයට යටත් වන ප්‍රමාණයේ තරම; සහ (යොමුව: අ72-අ75 ඡේද)

(ආ) සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක මගින් පහත දෑ බලපෑමට ලක්වන ප්‍රමාණය: (යොමුව: අ76 - අ 79 ඡේද)

¹²³ ශ්‍රී ලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019), 26(අ)(i) -(iv) ඡේද

¹²⁴ ශ්‍රී ලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019), 25-සහ-26 31 සහ 34 ඡේද

- (i) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී ක්‍රම, උපකල්පන සහ දත්ත තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාර කිරීම; හෝ
  - (ii) මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඇතුළත් කිරීම සඳහා කළමනාකාරීත්වයේ කරුණු හැඟවීමේ ඇස්තමේන්තුව සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් තෝරා ගැනීම.
17. 16 වන ඡේදය සමග අනුකූලව, හඳුනාගත් සහ තක්සේරු කළ ඕනෑම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණකගේ විනිශ්චය තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම්¹²⁵ දැයි විගණක නිර්ණය කළ යුතුය. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් පවතින බව විගණක නිර්ණය කර තිබේ නම්, එම අවදානම අමතන¹²⁶ අදාළ මත පාලන ක්‍රියා ඇතුළුව අස්තීන්ත්වය පාලනයන් හි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම එම පාලන විගණක හඳුනාගත යුතු අතර එවැනි පාලන සඵලදායක ලෙස සැලසුම් කර සහ අගයකර ඒවා ක්‍රියාවට නංවා ඇති දැයි නිර්ණය කළ යුතුය.¹²⁷ (යොමුව: අ80 ඡේදය).
19. ශ්‍රීලව්‍ය 330¹²⁸ න් අවශ්‍ය කරන පරිදි; පහත දෑ වන්නේ නම් අදාළ පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වයට සැලකිලිමත්ව, ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට විගණක පරීක්ෂා සැලසුම් කර ඉටු කළ යුතුය.
- (අ) සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්වල විගණකගේ තක්සේරුවේ පාලන සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවන බවට වන අපේක්ෂාවක් ඇතුළත් වීම; හෝ
  - (ඇ) සැදැහුම් මට්ටමේදී තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිවලට පමණක් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය නොහැකි බව.
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධයෙන්, එවැනි පාලනයන්හි විගණකගේ එවැනි පරීක්ෂා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වල දී ඇති තක්සේරුව සඳහා වන හේතු වලට ප්‍රතිචාර විය යුතුය. පාලන පරීක්ෂා සැලසුම් කිරීමේදී සහ ඉටුකිරීමේදී විගණක පාලනයක සඵලදායකත්වය මත තබන විශ්වාසය විශාල වන විට විගණක වඩා ඒත්තු ගන්වන සුළු විගණන සාක්ෂි ලබා ගත යුතුය¹²⁹ (යොමුව: අ85- අ89 ඡේදය)

විගණන සාක්ෂි සම්බන්ධයෙන් වෙනත් සැලකිල්ලට ගැනීම්

30. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධිත ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් සම්බන්ධයෙන් විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම තුළ විගණන සාක්ෂි ලෙස භාවිතා කළ හැකි තොරතුරු මූලාශ්‍රය ගැන නොසලකා, ශ්‍රීලව්‍ය 500 තුළ අදාළ අවශ්‍යතාවයෙන් සමග විගණක අනුකූල විය යුතුය.
- කළමනාකාරීත්වයේ විශේෂඥයාගේ වැඩ ප්‍රයෝජනයට ගන්නා විට, ශ්‍රීලව්‍ය 500 හි 8(ඇ) ඡේදය සමග අනුකූලව අදාළ සැදැහුමක් සඳහා විගණන සාක්ෂි ලෙස විශේෂඥයාගේ වැඩ වල යෝග්‍යතාවය අගය කිරීම තුළ විගණකට මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ 21-29 දක්වා ඡේද වල අවශ්‍යතාවයන් සහය විය හැකිය. කළමනාකාරීත්වයේ විශේෂඥයාගේ වැඩ වල ස්වභාවය, කාල නිර්ණය සහ තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි අගය කිරීමේ දී ඒවාට බලපෑම් ඇතිවිය හැක්කේ විශේෂඥයාගේ නිපුණතාවය හැකියාවන් සහ අරමුණුගතභාවය පිළිබඳ විගණකගේ ඇගයීම විශේෂඥයා විසින් ඉටු කරනු ලබන වැඩ වල ස්වභාවය විගණකගේ අවබෝධයේ විශේෂඥයාගේ වෙසෙසියාවේ ක්ෂේත්‍රය සමග විගණකගේ හුරුපුරුදුකම මගිනි (යොමුව: අ126 - අ132 ඡේද)

ලේඛනගත කිරීම

39. විගණන ලේඛනගත කිරීම තුළ විගණක ඇතුළත් කළ යුතු දේ¹³⁰ (යොමුව: අ149 -අ152 ඡේද)
- (අ) අස්තීන්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධිත අස්තීන්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලනය ඇතුළුව අස්තීන්ත්වය සහ එහි පරිසරය විගණකගේ අවබෝධ කර ගැනීමේ ප්‍රධාන මූලිකාංග;

¹²⁵ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) , 32 27 ඡේදය

¹²⁶ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) , 26(අ)(i) 29 ඡේදය

¹²⁷ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධන 2019) , 26(අ) ඡේදය

¹²⁸ ශ්‍රීලව්‍ය 330, 8 වන ඡේදය

¹²⁹ ශ්‍රීලව්‍ය 330, 9 වන ඡේදය

¹³⁰ ශ්‍රීලව්‍ය 230, විගණන ලේඛනගත කිරීම්, 8-11 , අ6, අ7 සහ අ10 ඡේද

- (ආ) සැදැහුම් මට්ටමේදී¹³¹ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශය තක්සේරු කළ එම අවදානම් වලට දී ඇති හේතු සැලකිල්ලට ගෙන (ආවේණික අවදානමකට හෝ පාලන අවදානමකට සම්බන්ධිත ද) විගණකගේ තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටිවල සම්බන්ධකය;
- (ඇ) ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය අවබෝධ කරගැනීමට සහ ඇමතිමට කළමනාකාරිත්වය යෝග්‍ය පියවර නොගෙන ඇති විට විගණකගේ ප්‍රතිචාරය(න්) :
- (ඈ) කිසිවක් වේ නම්, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධිත කළමනාකාරිත්වයේ විය හැකි පක්ෂග්‍රාහී වීම් වලට සුවක සහ 32 වන ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කරන පරිදි විගණනය සඳහා හැඟවීම වල විගණකගේ අගය කිරීම; සහ
- (ඉ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ සම්බන්ධය තුළ සාධාරණ ද හෝ අවප්‍රකාශ වී ඇත් ද යන්න නිර්ණය කිරීමට සම්බන්ධ විගණකගේ සැලකිය යුතු අන්දමින් විනිශ්චයන්.

ව්‍යවහාර කරනය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීම් දැ

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල ස්වභාවය (යොමුව: 2 ඡේදය)

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා උදාහරණ

...

ක්‍රම

- අ2. ක්‍රමයක් යනු, අවශ්‍ය කරන මැනීමේ පදනමක් සමග අනුකූලව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමට, කළමනාකාරිත්වය විසින් භාවිතා කරන මැනීමේ ශිල්ප ක්‍රමයකි: උදාහරණ ලෙස කොටස් පදනම ගෙවීම් ගනුදෙනු වලට සම්බන්ධ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමට භාවිතා කරන එක පිළිගත් ක්‍රමයක් වන්නේ, න්‍යායිකව විකල්ප ඇරයුම් මිල භාවිතා කරමින් බ්ලැක් ස්චෝල්ස් විකල්ප මිල කිරීමේ සූත්‍රය නිර්ණය කිරීමයි (Black scholes option pricing formula) ආගණිත මෙවලමක් හෝ ක්‍රියාවලියක් භාවිතා කරමින් ව්‍යවහාර කරන ක්‍රමයන් සමහර අවස්ථාවලදී හැඳින්වෙන්නේ ආදර්ශයක් ලෙස, සහ උපකල්පන සහ දත්ත ඒවා අතර සම්බන්ධතා කට්ටලයක් සැලකිල්ලට ගැනීම සම්බන්ධ වෙයි.

උපකල්පන සහ දත්ත

- අ3. පොලී අනුපාතිකයක් තෝරාගැනීම, වට්ටම් අනුපාතිකය, අනාගත තත්ත්වයන් හෝ සිද්ධි වල අනාගතය පිළිබඳ විනිශ්චයක් වැනි කරුණු පිළිබඳ ලබාගත හැකි තොරතුරු මත පදනම්ව උපකල්පන වලට විනිශ්චයන් සම්බන්ධ කර ගැනේ. උපකල්පනයක් යෝග්‍ය විකල්ප පරාසයකින් කළමනාකාරිත්වය විසින් තෝරාගත හැකිය: කළමනාකාරිත්වයේ විශේෂඥයෙක් සිදුකළ හෝ හඳුනාගත් උපකල්පන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේදී කළමනාකාරිත්වය භාවිතා කරන විට කළමනාකාරිත්වයේ උපකල්පනයක් බවට පත්වේ.
- අ4. මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ අරමුණු සඳහා, දත්ත යනු සෘජු නිරීක්ෂණයෙන් හෝ අස්තීත්ත්වය ට බාහිර පාර්ශවයක් මගින් එය ලබාගත හැකි තොරතුරු වේ. විශ්ලේෂණාත්මක හෝ අර්ථ වින්‍යාසයක ශිල්ප ක්‍රම ව්‍යවහාර කිරීම මගින් ලබා ගන්නා තොරතුරු එවැනි ශිල්ප ක්‍රම වලට මනා ලෙස පිළිගත් න්‍යායික පදනමක් සහ එබැවින් කළමනාකාරිත්වයේ විනිශ්චය සඳහා අවශ්‍යතාවය අඩු වන විට එම දත්ත හැඳින්වෙන්නේ නිගමනය කළ දත්ත ලෙසය. එසේ නොවන්නේ නම් එම තොරතුරු උපකල්පනයක් වේ.
- අ5. දත්තවල උදාහරණ වලට ඇතුළත් වන්නේ;
- වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු වලදී එකඟ වූ මිල ගණන්;
  - නිෂ්පාදන යන්ත්‍රයකින් ලැබෙන නිමවුමේ මෙහෙයුම් වාර ගණන හෝ ප්‍රමාණය;
  - ගිවිසුම්ගත පොලී අනුපාතික ගෙවීම් උපලේඛනය සහ ණය ගිවිසුමක ඇතුළත් කොන්දේසි වැනි, ඓතිහාසික මිල ගණන් සහ වෙනත් කොන්දේසි;
  - බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍රයකින් ලබාගත් ආර්ථික හෝ ඉපයීම් පුරෝකථන වැනි ඉදිරි දැක්මක් සහිත තොරතුරු; හෝ

¹³¹ ශ්‍රීලව්‍ය 330, 28 (ආ) ඡේදය

- අන්තර් නිවේශන ශිල්ප ක්‍රම භාවිතයෙන් නිර්ණය කළ අනාගත පොලී අනුපාතික ඉදිරි පොලී අනුපාතික (නිගමනය කළ දත්ත).

අ6. දත්ත ප්‍රථම පරාසයක මූලාශ්‍ර වලින් ලැබිය හැකි, උදාහරණ ලෙස දත්ත ලැබිය හැක්කේ;

- ආයතන තුළ හෝ බාහිරව උත්පාදනය වූ;
- එක්කෝ පොදු වූ හෝ උපයෝගී ලෙජර තුළින් හෝ බාහිර පද්ධතියකින් ලබාගත්;
- ගිවිසුම් වල නිරීක්ෂණය කළ හැකි; හෝ
- ව්‍යවස්ථාපිත හෝ නියාමන ප්‍රකාශ තුළ නිරීක්ෂණය කළ හැකි.

පරිමාණගතකලහැකිබව (යොමුව: 3 ඡේදය)

අ7. මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ අවශ්‍යතාවයන් පරිමාණගතකලහැකිකේ කෙසේද යන්න මත උපදේශ වල උදාහරණ අ20- අ22, අ63, අ67 සහ අ84 ඡේද වල ඇතුළත් වේ.

මෙම ශ්‍රීලව්‍යයේ ප්‍රධාන සංකල්ප

ආවේණික අවදානම් සාධක (යොමුව: 4 ඡේදය)

අ8. ආවේණික අවදානම් සාධක වනුයේ පාලන සැලකිල්ලට ගැනීමට පෙර, ගනුදෙනු ගිණුම් ශේෂ හෝ හෙළිදරව් කිරීම් පන්තියක සැදැහුමක් පිළිබඳ වංචාව හෝ වැරදි නිසා හෝ වේවා අවප්‍රකාශයකට සැදැහුමක නැඹුරුවීමට බලපාන හැකි එම තත්ත්වයන් සහ එම සිද්ධි හෝ සහ තත්ත්වයන්හි ගති ලක්ෂණ වේ¹³². 1 වන පරිශිෂ්ටය ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඒවායේ ඉදිරිපත් කිරීමේ සම්බන්ධතාවය තුළ මෙම ආවේණික අවදානම් සාධක සහ ඒවායේ අන්තර් සම්බන්ධතාවයේ ස්වභාවය තවදුරටත් පැහැදිලි කරයි.

අ9. සඳුනා ගැනීමේදී සහ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක වලට අමතරව අරමුණුගතභාවය හෝ සංකීර්ණතාවය අනියතතාවයේ ආවේණික අවදානම් සාධක සැදැහුම් මට්ටමේදී¹³³ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තක්සේරු කිරීමේ දී ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය, සංකීර්ණතාවය සහ අරමුණුගතභාවයට අමතරව ප්‍රමාණය දක්වා ඇතුළත් පිය හැකි ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් පිළිබඳ අවප්‍රකාශයකට සැදැහුමක් නැඹුරුවීමට අවප්‍රකාශයකට ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019) තුළ ඇතුළත් ආවේණික අවදානම් සාධක වලට කොපමණ ප්‍රමාණයකට බලපාන්නේ දැයි විගණක විසින් එසේම සැලකිල්ලට ගත යුතුය. (ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය, සංකීර්ණතාවය සහ අරමුණුගතභාවය හැර) එවැනි අතිරේක ආවේණික අවදානම් සාධක වලට ඇතුළත් වන්නේ, සමස්ත හෝ බලපෑම් වන්නේ;

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් සිදු කිරීමට භාවිතා කළ ක්‍රමය, උපකල්පන හෝ දත්ත වල වෙනසක් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයකට හේතුවිය හැකි, අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන්ගෙන් හෝ අදාල මූල්‍ය ප්‍රකාශයේ අයිතම හෝ ස්වභාවයේ හෝ තත්ත්වයන් තුළ වෙනස්වීම්.
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම තුළදී, කිසියම් ප්‍රමාණයකට ඒවා ආවේණික අවදානමකට බලපාන වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක වූ හෝ කළමනාකාරීත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම නිසා අවප්‍රකාශයට නැඹුරු වීම.
- ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය හැර වෙනත් අනියතතා.

පාලන අවදානම (යොමුව: 6 ඡේදය)

අ10. විගණක සඳහා චාදන සැලකිල්ලට ගැනීමක් ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), සමග අනුකූල ව සැදැහුම් මට්ටමේදී පාලන අවදානම තක්සේරු කිරීම තුළ පාලන වල සැලසුමේ සම්ප්‍රදායිකත්වය එම පාලන වල මෙහෙයුම් සම්ප්‍රදායිකත්වය මත පරීක්ෂාකිරීමට විශ්වාසය නැතිවීමට විගණක සැලසුම් කරන්නේ ද යන්න සහ සැදැහුම් මට්ටමේදී තක්සේරු කළ ආවේණික අවදානම් අමතන පාලනවල ප්‍රමාණය සහ විගණක සැලකිල්ලට ගනී. පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සම්ප්‍රදායිකත්වය පරීක්ෂා කළ යුතු දැයි විගණක සැලකිල්ලට

¹³² ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019) , 12(ඊ) ඡේදය

¹³³ ශ්‍රීලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), 31 වන ඡේදය

ගන්නා විට පාලන ඵලදායී ලෙස සැලසුම් කර සහ ක්‍රියාවට නංවා ඇති බවට වන විගණකගේ අගය කිරීම, ඒවා පරීක්ෂා කිරීමට සැලසුම් ස්ථාපනය කිරීම මන්තේ-ද-සන්න-නිර්ණය-කිරීම තුළ පාලනයන් හි මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පිළිබඳ විගණක විසින් අපේක්ෂාවකට සහය වේ.

වෘත්තීය සංගය දෘෂ්ටිය (යොමුව: 8 ඡේදය)

...

"සාධාරණ" යන්නෙහි සංකල්පය (යොමුව: 9, 35 ඡේද)

...

අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි සහ සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියා

අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව, සහ අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම (යොමුව: 13 ඡේදය)

අ19. ශ්‍රී ල විප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) හි 19 H-27-24 ඡේද මගින් අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ඇතුළත් සහ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව පිළිබඳ එක්තරා කරුණු පිළිබඳ අවබෝධයක් විගණක ලබාගැනීමට අවශ්‍ය කෙරේ. මෙම ශ්‍රී ල විප්‍රයේ 13 වන ඡේදය තුළ වන අවශ්‍යතාවයන් වඩාත් විශේෂිතව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත වන අතර ශ්‍රී ල විප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) තුළ පුළුල් අවශ්‍යතාවයන් ගොඩ නගයි.

පරිමාණගතකලහැකි බව

අ20. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරයේ ඇතුළත් අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වය අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධයක් ලබා ලබාගැනීමට විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය, කාලනිර්ණය සහ ප්‍රමාණය, අස්තිත්ත්වය ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත විශාල හෝ අඩුප්‍රමාණයකට රඳා පැවතිය හැක්කේ පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ ව්‍යවහාර වල තනි තනි කරුණු වල ප්‍රමාණය මතය. උදාහරණ ලෙස ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා අවශ්‍යතාවයට හේතු විය හැකි ස්වල්ප ගනුදෙනු හෝ වෙනත් සිද්ධි සහ හෝ තත්ත්වයන් අස්තිත්ත්වයකට තිබිය හැකිය. අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කිරීම සරල විය හැකි අතර, අදාළ නියාමන සාධක තිබිය නොහැක. තවද ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සැලකිය යුතු අන්දමේ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය විය නොහැකි අතර ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා වන ක්‍රියාවලිය සංකීර්ණතාවයෙන් අඩුවිය හැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයෙන් සංකීර්ණතාවෙන් පුද්ගලගතභාවයෙන් හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක වලට යටත් විය හැක්කේ හෝ බලපෑමට ලක් විය හැක්කේ අඩු ප්‍රමාණයකට වන අතර පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළද අඩු සංඛ්‍යාවක් හඳුනාගත හැකිය. පිණිස-අදාළ එසේනම්, විගණකගේ අවදානම් හඳුනා ගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි විස්තීර්ණ බවෙන් අඩු විය හැකි අතර ප්‍රාථමිකව ලබාගත හැකි වන්නේ සහ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා කළමනාකාරීත්වයේ ක්‍රියාවලියේ සරල ඔස්සේ ගමන් කිරීම සහ (එම ක්‍රියාවලීන් හඳුනාගත් පාලන අගය කිරීමේදී සැලසුම් සඵලදායී වන්නේ ද සහ පාලන ක්‍රියාවට නංවා ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම ඇතුළුව) මූල්‍ය ප්‍රකාශ සඳහා යෝග්‍ය වගකීම සහිත කළමනාකාරීත්වයේ විමසීමෙනි.

අ21. මෙයට අසමානව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට කළමනාකාරීත්වය විසින් කරන සැලකිය යුතු අන්දමේ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය විය හැකි අතර ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා වන ක්‍රියාවලිය සංකීර්ණ සහ සංකීර්ණ ආදර්ශ භාවිතා කිරීම සම්බන්ධ වේ. අමතරව, අස්තිත්ත්වයට වඩාත් අසංකලීෂ්ඨ තොරතුරු පද්ධතියක් සහ වඩා විස්තීර්ණ පාලන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු මත තිබිය හැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතා, පුද්ගලගතභාවය, සංකීර්ණතාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක වලට විශාල ප්‍රමාණයකට යටත් විය හෝ බලපෑමකට ලක් විය හැකිය. එසේ වන්නේ නම් විගණකගේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වල ස්වභාවය හෝ කාල නිර්ණය අ20 වන ඡේදය තුළ පවත්නා තත්ත්වයන් තුළට වඩා, වෙනස් හෝ වඩාත් විස්තීර්ණ විය හැකිය.

අ22. සරල ව්‍යාපාරයක් පමණක් සහිත අස්තිත්ත්ව සඳහා පහත සඳහන් සැලකිල්ලට ගැනීම අදාළ විය හැකිය. ඒවාට බොහෝ කුඩා අස්තිත්ත්ව ගණනාවක් ඇතුළත් විය හැකිය.

- ව්‍යාපාර කටයුතු සරල හෝ අවශ්‍යකරන ඇස්තමේන්තුවල, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය අඩු මට්ටමක තිබිය හැකි නිසා අදාළ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු ක්‍රියාවලීන් අසංකලීෂ්ඨ විය හැකිය.

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු පොදු සහ උපයෝගී ලෙජර් වලින් බාහිරව උපදවිය හැකි නිසා, ඒවායේ සංවර්ධන මත පාලන සීමිත විය හැකිය සහ ඒවායේ නිර්ණය කිරීම් මත ගිණුම්කරු - කළමනාකරු හට සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑමක් තිබිය හැකිය. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම තුළ ගිණුම්කරු - කළමනාකරුගේ භූමිකාව, විගණක විසින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගන්නා විට සහ කළමනාකාරීත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීමේ අවදානම සැලකිල්ලට ගැනීමේ යන දෙකෙහිදීම සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය වේ.

අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය

අස්තිත්ත්වයේ ගනුදෙනු සහ වෙනත් සිද්ධීන් සහ හෝ තත්ත්වයන් (යොමුව: 13(අ) ඡේදය)

අ23. පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ වෙනස් වීම් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු තුළ වෙනසක් හෝ ඒ සඳහා අවශ්‍යතාවය පැන නැගිය හැක්කේ උදාහරණ ලෙස ඇතුළත් විය හැක්කේ ඒවා :

- නව මාදිලියේ ගනුදෙනු තුළ අස්තිත්ත්වය නිරතවීම
- ගනුදෙනුවල කොන්දේසි වෙනස් වේ ද; හෝ
- නව සිද්ධි හෝ තත්ත්වයන් සිදුවී තිබීම

අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් (යොමුව: 13(ආ) ඡේදය)

අ24. අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන්හි අවබෝධයක් විගණක ලබාගැනීමෙන් කළමනාකාරීත්වය සහ අදාල වන අවස්ථාවලදී පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විගණක සමග සාකච්ඡාවක් සඳහා පදනමක් සහ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ එම අවශ්‍යතාවයන් කළමනාකාරීත්වය ව්‍යවහාර කළේ කෙසේද පිළිබඳව සහ ඔවුන් ඒවා යෝග්‍ය පරිදි ව්‍යවහාර කළේ ද යන්න පිළිබඳ විගණකගේ නිර්ණය ලබාදෙයි. අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව යටතේ පිළිගත හැකි සැලකිය යුතු අන්දමේ ගිණුම්කරණ පරිචයක් අස්තිත්ත්වයේ පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ වඩාත්ම යෝග්‍ය ගිණුම්කරණ පරිචයක් නොවන බවට විගණක සලකන විට පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය සමග සන්නිවේදනය කිරීමට මෙම අවබෝධය එසේ විගණක ට සහය විය හැකිය¹³⁴.

අ25. මෙම අවබෝධය ලබා ගැනීමේදී විගණක පහත දෑ අවබෝධ කරගැනීමට උත්සාහ ගනියි.

- අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව
- හඳුනාගැනීම සඳහා එක්තරා නිර්ණායක හෝ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු මැනීම සඳහා ක්‍රම නියම කිරීම
- සාධාරණ අගය ට මැනීමට අවසර දෙන හෝ අවශ්‍ය කරන එක්තරා නිර්ණායක නියම කිරීම, උදාහරණ ලෙස වත්කමකට හෝ වගකීමකට සම්බන්ධයෙන් එක්තරා ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාවට නැංවීමට කළමනාකාරීත්වය අභිප්‍රායට යොමු කිරීම මගින්; හෝ
- විනිශ්චයන් උපකල්පන හෝ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයේ වෙනත් මූලාශ්‍ර සැලකිලිමත්ව හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළුව අවශ්‍යකරන හෝ යෝජනාකරන හෙළිදරව් කිරීම් නියම කිරීම; සහ
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධ අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වලට වෙනස් කිරීම් අවශ්‍ය කරන අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව තුළ වෙනස් කිරීම්.

නියාමන සාධක (යොමුව: 13(ඇ) ඡේදය)

...

මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇතුළත් කිරීමට විගණක අපේක්ෂා කරන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම්වල ස්වභාවය (යොමුව: 13 (ඇ) ඡේදය)

...

¹³⁴ ශ්‍රී ලව්‍යු 260 (සංශෝධිත) 16(අ) ඡේදය

විගණකාධිපතිතුමාගේ අයදුම්පත්වලට ප්‍රතිචාරයක් ලෙස අභ්‍යන්තර පාලනය

අධිකරණයේ සහ පාලනයේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය (යොමුව: 13 (ඉ) ඡේදය)

අ28. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)¹³⁵ ව්‍යවහාර කිරීම තුළ පහත දැ හි ~~එසමාජමයකරණය~~ විගණකගේ අවධානය කරන අගය කිරීමට වැදගත් විය හැකි ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා කළමනාකාරීත්වයේ ක්‍රියාවලිය මත පිහිටුවා ඇති අයදුම්පත්වලට අධිකරණය සහ පාලනයේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය විගණකගේ අවබෝධය.

- කළමනාකාරීත්වය පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අයගේ අයගේ අධිකරණය සහිතව අවංකභාවය සහ සඳාචාරමය වර්ගයේ හැඳියාවක් ඇති කර, සහ පවත්වාගෙන යාම; ~~සහ~~
- ~~අයදුම්පත්වලට ස්වභාවය සහ විශාලත්වය සැලකිල්ලට ගෙන අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක සඳහා යෝග්‍ය අධිකරණයක් අයදුම්පත්වලට ප්‍රමුඛත්වය තුළ පාලන පරිසරය මූලික සාමූහික ලබාදෙයි. සහ නම්~~
- ~~එම වෙනත් සංරචක පිළිගැනීමට රහසින් හානි කරන පාලන පරිසරය තුළ හඳුනාගත් පාලන උපකරණවලින් අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක පිළිගැනීමට රහසින් හානි කරයි.~~

...

අ30. පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් සිදුකරන අධිකරණය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී මෙම ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල පහත දැ ඇති අවස්ථාවක වැදගත් විය හැකිය:

- පුද්ගලගතභාවය කළමනාකාරීත්වය විසින් ඇමතීමට සැලකිය යුතු අන්දමේ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය වීම;
- ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අවධානයක් තිබීම;
- සිදුකිරීම සංකීර්ණ වීම, උදාහරණ ලෙස තොරතුරු තාක්ෂණය ව්‍යාප්තව භාවිතා කිරීම, විශාල පරිමාවක දත්ත හෝ බහුවිධ දත්ත මූලාශ්‍ර සංකීර්ණ අභ්‍යන්තර සබඳතා සහිතව උපකල්පන නිසා;
- පෙර වූ කාලපරිච්ඡේදයට උපකල්පන හෝ දත්ත සසඳන විට ක්‍රමය තුළ වෙනසක් තිබීම හෝ තිබීම යෝග්‍ය බව
- සැලකිය යුතු අන්දමේ උපකල්පන සම්බන්ධ වීම

කළමනාකාරීත්වයේ විශේෂඥවරු භාවිතා කිරීම ඇතුළුව විශේෂඥ කුසලතා හෝ දැනුමෙහි කළමනාකාරීත්වයේ ව්‍යවහාර කිරීම (යොමුව: 13(ඊ) ඡේදය)

...

අයදුම්පත්වලට අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය (යොමුව: 13(උ) ඡේදය)

අ32. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධ අවදානම් හඳුනාගැනීමේ සහ ඇමතීමේ අයදුම්පත්වලට අවදානම තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය කෙසේ අවබෝධ කරගන්නේද යන්න පහත දැ තුළ වන වෙනස්වීම් සැලකිල්ලට ගැනීමේදී විගණක ට සහය විය හැකිය:

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධිත අදාල මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුවේ අවධානයන් ;
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේ දී හෝ භාවිතා කළ දත්ත වල විශ්වාසදායකත්වයට බලපෑම් වීමට අදාළ වන එම දත්ත මූලාශ්‍ර ලබා ගත හැකි බව හෝ ස්වභාවය;
- අයදුම්පත්වලට තොරතුරු පද්ධති හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ; සහ
- ප්‍රධාන සේවක පිරිස්

අ33. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම තුළ කළමනාකාරීත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම හෝ වංචාවන් නිසා අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීම කළමනාකාරීත්වය හඳුනාගන්නේ සහ අමතන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි එම කරුණුවලට ඇතුළත් වන්නේ කළමනාකාරීත්වය කෙසේ හෝ පහත දේ සිදු වේ නම්:

¹³⁵ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) , 21(අ) 44 ඡේදය

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී භාවිතා කළ, ක්‍රම උපකල්පන හෝ දත්ත තෝරාගැනීමේදී හෝ ව්‍යවහාර කිරීමට විශේෂ අවධානයක් යොමු කිරීම.
- ඓතිහාසික හෝ අයවැයගත කාර්යසාධනය හෝ වෙනත් දත්ත සාධක සමග සන්සන්දනය කිරීමේදී අනපේක්ෂිත හෝ අසංගත කාර්යසාධනය හැඟවිය හැකි ප්‍රධාන කාර්යසාධන පුවක අධීක්ෂණය කිරීම.
- පක්ෂග්‍රාහී වීම සඳහා අභිප්‍රේරණයක් විය හැකි මූල්‍ය හෝ වෙනත් දිරි ගැන්වීම් හඳුනා ගැනීම.
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම තුළ භාවිතා කළ ක්‍රම, සැලකිය යුතු අන්දමින් උපකල්පන හෝ භාවිතා කළ දත්ත තුළ වෙනසක් සඳහා අවශ්‍යතාවය අධීක්ෂණය කිරීම.
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී භාවිතා කළ ආදර්ශයන් සඳහා යෝග්‍ය අධීක්ෂණයක් සහ සමාලෝචනයක් ස්ථාපිත කිරීම.
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී සිදුකළ සැලකිය යුතු අන්දමින් විනිශ්චයන් තාර්කිකය සඳහා වූ ස්වාධීන සමාලෝචනය ලේඛනගත කිරීම අවශ්‍ය වීම.

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සම්බන්ධ අස්තිත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය (යොමුව: 13(උ9)(i) ඡේදය)

අ34. 13 (උ9) ඡේදයේ විෂය පථය තුළ වන සැලකිය යුතු අන්දමේ පන්ති වල ගනුදෙනු සිද්ධීන් හා තත්ත්වයන් ශ්‍රීලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019) හි 25(අ) 48(අ) සහ (අ) ඡේදයන්ට යටත් වන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් වලට සම්බන්ධ සැලකිය යුතු අන්දමේ පංතිවල ගනුදෙනු, සිද්ධි සහ තත්ත්වයන් මෙන් හා සමාන වේ. අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ පද්ධතියේ, එය ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධ නිසා අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ විගණක පහත දේ සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු පැන නගින්නේ හුරු පුරුදු වූ අන්දමේ සහ පුනරාවර්තනය වන ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමෙන් ද හෝ ඒවා පැනනගින්නේ පුනරාවර්තනය නොවන අසාමාන්‍ය ගනුදෙනුවලින් ද යන වග.
- විශේෂයෙන්ම වගකීම් වලට සම්බන්ධිත ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව්කිරීම්වල සම්පූර්ණත්වය තොරතුරු පද්ධතිය අමතන්නේ කෙසේද.

අ35. කළමනාකාරිත්වයට හඳුනාගැනීමට අපොහොසත් වූ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් සඳහා අවශ්‍යතාවයට හේතු විය හැකි පන්ති වල ගනුදෙනු, සිද්ධි ~~සහ~~ හෝ තත්ත්වයන් විගණක විගණනය තුළදී තුළදී හඳුනාගත හැකිය. අස්තිත්වයේ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියේ¹³⁶ විගණකගේ අගය කිරීමේ හැඟවීම සඳහා සැලකිල්ලට ගැනීම ~~සම්බන්ධව අභ්‍යන්තර පාලනය තුළ සැලකිය යුතු අන්දමේ පාලනාංගයන් නිබේද්‍යයි නිර්ණය කරමින් ඇතුළුව, කළමනාකරණය හඳුනා ගැනීමට අපොහොසත් වූ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් විගණක හඳුනා ගන්නා අවස්ථාවක වන තත්ත්වයන් සමග ශ්‍රීලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019) කටයුතු කරයි.~~

අදාළ ක්‍රම උපකල්පන සහ දත්ත මූලාශ්‍රවල කළමනාකාරිත්වයේ හඳුනාගැනීම (යොමුව: 13(උ9)(ii)(අ) ඡේදය)

...

ක්‍රම (යොමුව: 13 (උ9) (ii) (අ) (i) ඡේද)

...

ආදර්ශ

අ39. කළමනාකාරිත්වයේ ස්වකීය ආදර්ශ හෝ බාහිර ආදර්ශයන් හෝ වේවා, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ආදර්ශය වටා නිශ්චිත පාලන කළමනාකාරිත්වය සැලසුම් කර ක්‍රියාවට නැංවිය හැකිය. 3 වන මට්ටමේ යෙදවුමක් භාවිතා කරමින් අපේක්ෂිත ණය ආදර්ශයන් හෝ සාධාරණ අගය ආදර්ශයන් තුළට වැඩිවූ මට්ටමක සංකීර්ණතාවයන් හෝ පුද්ගලගතභාවයක් තිබෙන විට එවැනි සංකීර්ණතාවය හෝ පුද්ගලගතභාවය අමතන එම පාලන ආදර්ශයට සම්බන්ධ සංකීර්ණතාවය පවතින විට දත්ත වල අවංකභාවය මත පාලන ද බොහෝ විට ශ්‍රීලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019) සමග අනුකූලව

¹³⁶ ශ්‍රීලවිපු 315 (සංශෝධිත 2019), 22 ආ 43 ඡේදය

හඳුනාගත් පාලන විය හැකිය. පිංතූනසට අදාළ ආදර්ශය සහ එහි හඳුනාගත් සම්බන්ධිත පාලන පිංතූනසට අදාළ ක්‍රියාවලි පාලනයන් හි අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළදී විගණක සැලකිල්ලට ගැනීම යෝග්‍ය විය හැකි සාධක වලට පහත දෑ ඇතුළත් ය:

- ආදර්ශයේ අදාළත්වය සහ නිරවද්‍යතාව කළමනාකාරිත්වය නිර්ණය කරන්නේ කෙසේද;
- එහි අපේක්ෂා කරන භාවිතය සඳහා සුදුසුතාවය එසේ ම රඳා පවතී ද යන්න නිර්ණය කිරීම ක්‍රමානුකූල කාලාන්තරයක ආදර්ශය භාවිතා කිරීමට පෙර වලංගුකරණ සහ යළි වලංගුකරණය කළේ ද, ඇතුළුව ආදර්ශය වලංගුකරණය හෝ පසු පරීක්ෂා කළේ ද, ආදර්ශය අස්තීත්ත්වයේ වලංගුකරණය පහත දෑ අගය කිරීම ඇතුළත් වේ .
  - o ආදර්ශයේ න්‍යායික ප්‍රබලත්වය;
  - o ආදර්ශයෙන් ගණිතමය අවංකභාවය; සහ
  - o ආදර්ශය තුළ භාවිතා කළ දත්ත සහ උපකල්පනවල යෝග්‍යතාවය සහ දත්ත වල නිරවද්‍යතාවය සහ සම්පූර්ණත්වය.
- වෙළෙඳපොළ හෝ වෙනත් තත්ත්වයන් තුළ වෙනස්වීම් සඳහා කාලානුරූපී පදනමක් මත ආදර්ශය යෝග්‍ය පරිදි වෙනස් කළේ හෝ ගළපන ලද්දේ කෙසේද සහ ආදර්ශය මත යෝග්‍ය පාලන වෙනස් කිරීමට ප්‍රතිපත්ති තිබේද;
- ගැලපුම් ද එසේ ම එක්තරා කර්මාන්තවල ඇති ලෙස උඩතැරිය ලෙස හඳුන්වනු ලබන්නේ ද, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූලව පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ එවැනි ගැලපුම් යෝග්‍ය වේද සහ ආදර්ශයේ නිමවූමට සිදු කර ඇත්ද, ගැලපුම් යෝග්‍ය නොවන විට, එවැනි ගැලපුම් කළමනාකාරිත්වයේ විය හැකි පක්ෂග්‍රාහීභාවයේ සුවකය විය හැකිය; සහ
- ආදර්ශයෙන් අපේක්ෂා කරන යෙදුම් සීමා කිරීම් ප්‍රධාන පරාමිති අවශ්‍යකරන දත්ත සහ උපකල්පන හා එය මත ඉටු කළ යම් වලංගුකරණයක ප්‍රතිඵල සහ එහි නිමවූමට සිදු කළ යම් ගැලපුම්වල ස්වභාවය සහ පදනම ඇතුළුව ආදර්ශය ප්‍රමාණවත් ලෙස ලේඛනගත කර ඇත්ද.

උපකල්පන (යොමුව: 13 (උෟ) (ii) (අ) (ii) ඡේද)

...

දත්ත (යොමුව: 13 (උෟ) (ii) (අ) (iii) ඡේද)

අ44. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු පදනම් වන එම දත්ත කළමනාකාරිත්වය තෝරා ගන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු කරුණු වලට ඇතුළත් වන්නේ:

- බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍රයකින් ලබාගත් තොරතුරු ඇතුළුව, දත්ත වල ස්වභාවය සහ මූලාශ්‍රය.
- දත්ත යෝග්‍ය වන්නේ දැයි කළමනාකාරිත්වය අගය කරන්නේ කෙසේද.
- දත්ත වල නිරවද්‍යතාවය සහ සම්පූර්ණත්වය.
- පෙර වූ කාලපරිච්ඡේද තුළදී භාවිතා කළ දත්ත සමග භාවිතා කළ දත්ත වල සංගතතාව.
- විශාල පරිමාවක දත්ත මෙහෙයවීමේ තොරතුරු තාක්ෂණය සම්බන්ධතාවය ඇතුළුව දත්ත ලබාගැනීමට සහ සකස් කිරීමට භාවිතා කළ තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති අස්තීත්ත්වයේ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයේ වෙනත් අංග හෝ තොරතුරු තාක්ෂණයේ යෙදවුම් වල සංකීර්ණතාවය .
- දත්ත ලබා ගන්නේ සම්ප්‍රේෂණය සහ සැකසීම සහ එහි අවංකභාවය පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේද

ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය කළමනාකාරිත්වය අවබෝධ කරගන්නේ සහ අමතන්නේ කෙසේද (යොමුව: 13 (උෟ) (ii) (අ) - 13 (උෟ) (ii) (අ) ඡේද)

...

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා කළමනාකාරිත්වයේ ක්‍රියාවලිය මත පිංතූනසට අදාළ ක්‍රියා පාලන හඳුනාගැනීම (යොමුව: 13 (i) ඡේදය)

අ50. පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ පිංතූනසට අදාළ පාලන හඳුනාගැනීම තුළ විගණකගේ විනිශ්චය සහ ඒ අනුව එම පාලනයන් හි සැලසුම අගය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කර ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම, 13 (උෟ)(ii) ඡේදය තුළ විස්තර කර ඇති කළමනාකාරිත්ව ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ වේ. 13 (උෟ) (ii)

~~ජේදයේ සියලු මූලිකාංග අංශයන්ට සම්බන්ධ ක්‍රියා පාලන අදාළ විගණක හඳුනාගත නොහැකිය. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව සමග ආශ්‍රිත සංකීර්ණතාවය මත රඳා පවතිමින්.~~

අ51. පාලන හඳුනා ගැනීමේ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී කොටසක් ලෙස පිණිසනසට අදාළ ක්‍රියා සහ ඒවායේ සැලසුම් අගය කිරීමේදී සහ ඒවා ක්‍රියාවට නංවා ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීමේදී, විගණක පහත දේ සැලකිල්ලට ගනී .

- කළමනාකාරීත්වය බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍රයකින් හෝ පොදු සහ උපයෝගී ලෙජර වලින් බාහිර දත්ත භාවිතා කරන විට ඇතුළුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සංවර්ධනය කිරීමට භාවිතා කළ දත්ත වල වල යෝග්‍යත්වය කළමනාකාරීත්වය නිර්ණය කරන්නේ කෙසේද.
- යෝග්‍ය මට්ටම් වල කළමනාකාරීත්වය සහ යෝග්‍ය වන අවස්ථාවක පාලනය පිළිබඳ වගකිව යුතු අය විසින් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සංවර්ධනය කිරීමේදී භාවිතා කළ උපකල්පන සහ දත්ත ඇතුළුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සමාලෝචනය සහ අනුමත කිරීම.
- අස්තිත්වයේ ස්වභාවය සහ එහි නිෂ්පාදන හෝ සේවා වල වගකීම පැවරීම යෝග්‍ය ලෙස සැලකිල්ලට ගන්නේ ද ඇතුළුව, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සහ සම්බන්ධිත ගනුදෙනුවලට අස්තිත්වය වගකීමකට බැඳීමට පත්කරන පුද්ගලයන් අතර රාජකාරී වෙන් කිරීම, උදාහරණ ලෙස විශාල මූල්‍ය ආයතනයක් හා සම්බන්ධ වන අවස්ථාවක අදාළ රාජකාරී බෙදා වෙන් කිරීම සමන්විත විය හැක්කේ අතීතයේ මූල්‍ය නිෂ්පාදිත වල සාධාරණ අගය මිල කිරීම ඇස්තමේන්තු කිරීම සහ වලංගුකරණය සඳහා වගකිව යුතු අය ස්වාධීන කාර්යයක් සඳහා වගකිවයුතු සේවක මණ්ඩලය ලබාදී ඇත්තේ ඔවුන්ගේ පාරිශ්‍රමිකය එම නිෂ්පාදන හා එම කිසියම් බැඳුමකට යටත් නොවන ලෙසටය.
- පාලන සැලසුම් කිරීමේ සඵලදායකත්වය ක්‍රියාත්මක පුද්ගලගතභාවය සහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය සඵලදායක ලෙස වළක්වන ආකාරයට හෝ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයන් අනාවරණය සහ නිවැරදි කරන ආකාරයේ අමතන පාලන කළමනාකාරීත්වය සැලසුම් කිරීම සාමාන්‍යයෙන් සංකීර්ණතාවය අමතන පාලන සැලසුම් කිරීමට වඩා බොහෝ ලෙස අපහසු වේ. පුද්ගලගතභාවය සහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය අමතන පාලන තුළ වඩා අත්හැරූ මූලිකාංග ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය වන අතර එය ස්වයංක්‍රීය පාලන වලට වඩා විශ්වාසදායකභාවයෙන් අඩු විය හැක්කේ ඒවා වඩා පහසුවෙන් කළමනාකාරීත්වය මගහැර යාම නොසලකාහැරීම හෝ මැදිහත් වී අක්‍රීය කිරීම කළ හැකි නිසාය. සංකීර්ණතාවයන් අමතන පාලනයන් හි සැලසුම් සඵලදායකත්වයට හේතු සඳහා සහ සංකීර්ණතාවයේ ස්වභාවය රඳා පවතිමින් වෙනස් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස වර්ෂා රටාවකට භාවිතා කරන ක්‍රමයකට සම්බන්ධිත හෝ දත්තවල අවංකභාවය මත වඩා සඵලදායී පාලන සැලසුම් කිරීම වඩා පහසු විය හැකිය.

අ52. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් සිදුකිරීමේදී කළමනාකාරීත්වය තොරතුරු තාක්ෂණය පෘථුල ලෙස භාවිතා කරන විට පාලන ක්‍රියා සංරචකය තුළ හඳුනාගත් පාලන පිණිසනසට අදාළ පොදු තොරතුරු තාක්ෂණ පාලනය සහ ජෛෂ්‍රි තොරතුරු සැකසීමේ පාලන තුළ බොහෝවිට ඇතුළත් කළ හැකිය. එවැනි පාලන ඇමතිය හැක්කේ පහත වන සම්බන්ධිත අවදානම් වලට ය .

- තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් හෝ තොරතුරු තාක්ෂණ පරිසරයෙන් වෙනත් අංග තොරතුරු තාක්ෂණ අද්ධකිස වලට හැකියාව සහ විශාල පරිමාවක දත්ත සැකසීමට යෝග්‍ය පරිදි විනාශය කර තිබේද.
- ක්‍රමයක් ව්‍යවහාර කිරීම තුළ සංකීර්ණ ගණනය කිරීම්, සංකීර්ණ ගනුදෙනු සැකසුම් කිරීම විවිධාකාර තොරතුරු තාක්ෂණය යෙදුම් අද්ධකි අවශ්‍ය වන විට, තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් අද්ධකි අතර විධිමත් සන්සන්දනය කිරීම් සිදු කෙරේ. විශේෂයෙන්ම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් වලට අද්ධකි ස්වයංක්‍රීය අතුරුමුහුණත් නොමැති විට හෝ අතුරු මැදිහත්වීම් වලට යටත් විය හැකි වන විට .
- ආදර්ශ වල සැලසුම සහ ක්‍රමාංකනය වාරානුකූලව අගය කෙරේ ද.
- අස්තිත්වයේ වාර්තා වලින් හෝ බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍ර වලින් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව සම්බන්ධයෙන් සම්පූර්ණ සහ නිවැරදි දත්ත උද්ධෘත කරගැනීම.
- අස්තිත්වයේ තොරතුරු පද්ධතිය මගින් සම්පූර්ණ සහ නිවැරදි දත්ත ගැලීම ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී භාවිතා කළ දත්ත වලට කල යුම් විකරණය කිරීමක යෝග්‍යත්වය, දත්ත වල

අවංකභාවය සහ අපේක්ෂාවන් පවත්වා ගෙන යාම ඇතුළුව දත්ත බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍රයක් භාවිතා කරන විට දත්ත සකස් කිරීම හෝ වාර්තා කිරීමට සම්බන්ධ අවදානම.

- ආදර්ශ වල පිළිගත් අනුවාද සඳහා ප්‍රබල විගණන හෝඩුවාවන් පවත්වාගෙන යාම සඳහා සහ අනවසර ප්‍රවේශය හෝ එම ආදර්ශ වලට සංශෝධන කිරීම වැළැක්වීමට එක් එක් ආදර්ශය නඩත්තු කිරීමට සහ ප්‍රවේශය වෙනස් කිරීම වටා පාලන කළමනාකාරිත්වයට තිබේද; සහ
- ජ්‍යෙෂ්ඨ සටහන් මත යෝග්‍ය පාලන ඇතුළුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධ තොරතුරු පොදු ලෙජරය තුළට මාරු කිරීම මත යෝග්‍ය පාලන තිබේද.

අ53. බැංකුකරණය හෝ රක්ෂණය වැනි සමහර කර්මාන්ත වල පාලනය යන පදය භාවිතා කළ හැක්කේ, පාලන පරිසරය ඇතුළත ක්‍රියා, අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය අධීක්ෂණය කිරීමට අස්තිත්ත්වයේ ක්‍රියාවලිය ~~පාලන අධීක්ෂණය~~ සහ ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019)¹³⁷ තුළ විස්තර කර ඇති ලෙස අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ වෙනත් සංරචක විස්තර කිරීමටය.

අ54. අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයන් සහිත අස්තිත්ත්ව සඳහා, පහත දැ පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම තුළ විගණකට එහි වැඩකටයුතු විශේෂයෙන්ම උපකාරී විය හැකිය .

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල කළමනාකාරිත්වයේ භාවිතයේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය :
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සිදු කිරීමට භාවිතා කරන දත්ත, උපකල්පන සහ ආදර්ශ වලට සම්බන්ධිත අවදානම් අමතන පාලන ක්‍රියා සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම;
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු පදනම් වූ එම දත්ත උපද්දවන අස්තිත්ත්වයේ තොරතුරු පද්ධතියේ අංග; සහ
- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට සම්බන්ධ නව අවදානම් හඳුනාගන්නේ, තක්සේරු කරන්නේ සහ කළමනාකරණය කරන්නේ කෙසේද.

පෙර වූ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල ප්‍රතිඵලය සමාලෝචනය හෝ යළි ඇස්තමේන්තු කිරීම (යොමුව: 14 ඡේදය)

...

අ58. උදාහරණ ලෙස ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වල විගණකගේ පෙර වූ තක්සේරුව මත පදනම්ව ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලින් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනකට ආවේණික අවදානම ඉහළ ලෙස තක්සේරු කළොත්, වඩාත් විස්තරාත්මක අතීතානුයෝගී සමාලෝචනයක් අවශ්‍ය වන බව විගණක විනිශ්චය කළ හැකිය. විස්තරාත්මක අතීතානුයෝගී සමාලෝචනයක කොටසක් ලෙස පෙර වූ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී දත්ත වලට සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ උපකල්පන වලට වූ බලපෑම, ප්‍රායෝගික වන විට, විගණක විශේෂ අවධානයක් යොමු කළ හැකිය; උදාහරණ ලෙස අනෙක් අතට වර්යානුකූල රටාවකට අනුව සහ පුනරාවර්තනය වන ගනුදෙනු වල වාර්තා කිරීමෙන් පැන නගින ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි ලෙස විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රියාපටිපාටි ව්‍යවහාර කිරීම එම සමාලෝචනය අරමුණු සඳහා ප්‍රමාණවත් බව විගණක විනිශ්චය කළ හැකිය.

අ59. සාධාරණ අගය ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ වෙනත් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා මැනීමේ අරමුණ පදනම් වන්නේ, ගිණුම්කරණ දින ප්‍රවර්තන තත්ත්වයන් මත පදනම්ව කාලයේ එක්තරා අවස්ථාවක් තුළ වටිනාකම පිළිබඳ අවබෝධය සමග කටයුතු කෙරේ. එය අස්තිත්ත්වය මෙහෙයුම් සිදුකරන පරිසරයේ වෙනස්වීම් මෙන්ම සැලකිය යුතු ලෙස සහ සීඝ්‍රව වෙනස් විය හැකිය. එබැවින් විගණක ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමේ සහ තක්සේරු කිරීමට අදාළ විය හැකි තොරතුරු ලබා ගැනීම මත සමාලෝචනය කේන්ද්‍රීය කළ යුතුය. උදාහරණ ලෙස සමහර අවස්ථාවලදී පෙර වූ කාලපරිච්ඡේදයේ සාධාරණ අගය ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල ප්‍රතිඵලයට බලපෑ එම වෙළෙඳපොළ සහභාගි වන්නන්ගේ එම උපකල්පනවල වෙනස්වීම් තුළ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම අදාළ විගණන සාක්ෂි ලබාදීමට අපේක්ෂාවක් තැබිය නොහැකි විය හැකිය. මෙම අවස්ථාවේදී විගණන සාක්ෂි ලබා ගත හැකි වන්නේ, උපකල්පනයන් හි ප්‍රතිඵල අවබෝධ කර ගැනීම (මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපණයක් වැනි) සහ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමට උපකාරී වන කළමනාකාරිත්වයේ පූර්ව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඵලදායකත්වය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම මගිනි.

¹³⁷ ශ්‍රීලව්‍යු 315 (සංශෝධිත 2019), 3 වන පරිශිෂ්ටය, අ77-ඡේදය

අ60. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක ප්‍රතිඵලය සහ පෙර වූ කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනාගත් වටිනාකම අතර වෙනස අවශ්‍යයෙන්ම පෙර වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අවප්‍රකාශයක් නියෝජනය නොවේ. කෙසේ වෙතත් එවැනි වෙනසක් නියෝජනය විය හැක්කේ උදාහරණ ලෙස පෙර වූ කාල පරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවසන් කරන විට කළමනාකාරිත්වයට ලබාගත හැකිව තිබූ තොරතුරු වලින් පැන නැගිය හැකි වෙනස හෝ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවේ¹³⁸ සම්බන්ධය තුළ සාධාරණ ලෙස අපේක්ෂා කළ හැකි පරිදි ලබා ගන්නේ සහ සැලකිල්ලට ගන්නේ නම් ය. එවැනි වෙනසක් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව සිදුකිරීමේදී තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා කළමනාකාරිත්වයේ ක්‍රියාවලියේ වලංගුභාවය සැක කිරීමට හේතු විය හැකිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සම්බන්ධිත පාලන සහ පාලන අවදානම් වල සම්බන්ධිත තක්සේරුව පරීක්ෂා කිරීමට වන යම් සැලැස්මක් විගණක යළි තක්සේරු කිරීම සහ හෝ මෙම කරුණු පිළිබඳව වඩා ඒත්තු ගැන්වෙන සාක්ෂි ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය නිර්ණය කළහැකිය. අවප්‍රකාශ ස්ථාපිත වන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් තුළ වෙනස් කිරීම් සහ එසේ නොවන වෙනස් කිරීම් සහ සෑම සිද්ධියක් තුළ අනුගමන කිරීම අවශ්‍යකරන ගිණුම්කරණ සැලකිල්ලට ගැනීම අතර වෙනස පැහැදිලිව වෙන් කොට දැක්වීම මත මගපෙන්වීම් බොහෝ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවල අඩංගු වේ.

විශේෂඥ කුසලතා හෝ දැනුම (යොමුව: 15 ඡේදය)

...

ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම (යොමුව: 4.16 ඡේද)

අ64. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධ සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමේ දී මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනාගෙන ඇති එම දේ පමණක් නොව එසේම මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට වන සටහන් තුළ ඇති එම දේ ඇතුළුව සියලු ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වැදගත් වේ.

අ65. ~~ශ්‍රී ලවිප්‍ර සාමාන්‍යයෙන් ආවේණික අවදානම් සහ පාලන අවදානම වෙනම සඳහන් කරන්නේ නැත. ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම වශයෙන් වෙන් වෙන්ව සඳහන් කරනවාට වඩා දර්ශීයව "ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්" ලෙස සඳහන් කරන බව ශ්‍රී ලවිප්‍ර 200 යෙහි අ42 ඡේදයේ සඳහන් වේ. කෙසේ වෙතත් මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330¹⁴⁰ සමග අනුකූලව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා සැදැහුම් මට්ටමේදී සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ඇතුළුව සැදැහුම් මට්ටමේදී¹³⁹ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට තවදුරටත් වන විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම සහ ඉටු කිරීම සඳහා පදනමක් ලබා දීමට ආවේණික අවදානම සහ පාලන අවදානම්හි වෙන්වෙන්ව වූ තක්සේරුවක් ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) න් අවශ්‍ය කෙරේ.~~

අ66. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)¹⁴¹ සමග අනුකූලව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම තුළ සහ ආවේණික අවදානම තක්සේරු කිරීම තුළ, සැදැහුම්වල අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීමට බලපාන එම ආවේණික අවදානම් සාධක සහ එසේ කරන්නේ කෙසේද යන්න විගණක සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු යටත්වන හෝ බලපාන ප්‍රමාණය මගින් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය, සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික සාධක ආවේණික අවදානම් සාධක වල විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම ද එසේම පහත දැ තුළ භාවිතා කළ යුතු තොරතුරු ලබා දෙයි. නිර්ණය කිරීමේ දී

- අවප්‍රකාශයක් විමේ හැකියාව සහ විශාලත්වය තක්සේරු කිරීම (එනම් ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය මත ආවේණික අවදානම තක්සේරු කරන අවස්ථාවක); සහ
- සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් වලට දී ඇති තක්සේරුව සඳහා හේතු සහ එම හේතු වලට ප්‍රතිචාර දක්වන 18 වන ඡේදය සමග අනුකූලව තවදුරටත් වන විගණකගේ ක්‍රියාපටිපාටි නිර්ණය කිරීම.

ආවේණික අවදානම් සාධක අතර අන්තර් සබඳතාවය 1 වන පරිශිෂ්ටයේ තවදුරටත් පැහැදිලි කෙරේ.

¹³⁸ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 560, පසුව වන සිද්ධීන්, 14 වන ඡේදය

¹³⁹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) , 31 සහ 34 ඡේද

¹⁴⁰ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330, 7(අ) ඡේදය

¹⁴¹ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019), 31(අ) ඡේදය

- අ67. සැදැහුම් මට්ටමේ දී ආවේණික අවදානමේ විගණකගේ තක්සේරුව සඳහා හේතු ආවේණික අවදානම් සාධක ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය, සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික සාධක වලින් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක නිශ්චිත ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස;
- (අ) අපේක්ෂිත ණය හානිවල ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සංකීර්ණ විය හැකිය. එයට හේතු වන්නේ අපේක්ෂිත ණය හානි සෘජුව නිරීක්ෂණය කළ නොහැකි නිසා සහ සංකීර්ණ ආදර්ශයක භාවිතය අවශ්‍ය විය හැකි නිසාය. පුරෝකථනය කිරීම අපහසු විය හැකි විවිධත්වයෙන් යුත් අස්තීන්ත්වයට විශේෂිත වූ සිදුවීම් පෙළක් තුළ අනාගත සංවර්ධන පිළිබඳ ඓතිහාසික දත්ත සහ උපකල්පන සංකීර්ණ කට්ටලයක් මෙම ආදර්ශය භාවිතා කළ හැකිය. අපේක්ෂිත ණය හානි සඳහා ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයකට සහ අනාගත සිද්ධි හෝ තත්ත්වයන් පිළිබඳ විනිශ්චයක් සිදු කිරීමේදී සැලකිය යුතු අන්දමේ පුද්ගලගතභාවයකට එසේම යටත් විය හැකිය. මේ හා සමාන සැලකිල්ලට ගැනීමක් රක්ෂණ ගිවිසුම් වගකීම් වලට ද අදාළ වේ.
- (ආ) පුළුල් පරාසයක වෙනස් තොග වර්ග සහිත අස්තීන්ත්වයක් සඳහා යල් පැනීම සඳහා ප්‍රතිපාදනයක ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් සඳහා සංකීර්ණ පද්ධති සහ ක්‍රියාවලි අවශ්‍ය විය හැකිය. එහෙත් තොග වල ස්වභාවය මත රඳා පවතිමින් සම්බන්ධ විය හැක්කේ ස්වල්ප පුද්ගලගතභාවයක් සහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය පහළ විය හැකිය.
- (ඇ) වෙනත් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීම සංකීර්ණ නොවිය හැකි අතර එහෙත් ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයක් තිබිය හැකි අතර සැලකිය යුතු අන්දමේ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ ලෙස වගකීමක් පිළිබඳ තනි තීරණාත්මක විනිශ්චයක් අවශ්‍ය කරන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් සඳහා නඩුවේ ප්‍රතිඵලය මත වටිනාකමේ ප්‍රමාණය අනිශ්චිත ය.
- අ68. ආවේණික අවදානම් සාධක වල අදාළත්වය සහ වැදගත්කම එක ඇස්තමේන්තුවක සිට වෙනත් ඇස්තමේන්තුවක් දක්වා වෙනස් විය හැකිය. ඒ අනුව ආවේණික අවදානම් සාධක එක්කෝ තනි තනිව හෝ සංයෝජනයක් තුළ, සරල ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක අඩු ප්‍රමාණයකට බලපෑ හැකි අතර විගණක ස්වල්ප අවදානම් හඳුනා ගත හැකි හෝ ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලිය පහත කෙළවරට ආසන්නව ආවේණික අවදානම් තක්සේරු කරයි.
- අ69. ප්‍රතිවිරුද්ධව, ආවේණික අවදානම් සාධක එක්කෝ තනි තනිව හෝ සංයෝජනයක් තුළ සංකීර්ණ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වලට විශාල ප්‍රමාණයකට බලපෑ හැකි අතර ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ අන්තයේ ආවේණික අවදානම් තක්සේරු කිරීමට විගණකට මෙහෙය විය හැකිය. මෙම ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා ආවේණික අවදානමේ සාධකයන්හි බලපෑමේ විගණකගේ සැලකිල්ලට ගැනීම ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක හඳුනාගත් අවදානම්වල ස්වභාවයට සහ සංඛ්‍යාවට සෘජුව බලපෑ හැකිය. එවැනි අවදානම් තක්සේරුව සහ අවසාන වශයෙන් තක්සේරු කළ අවදානම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම තුළ විගණන සාක්ෂි වල ඒත්තු ගන්වන ස්වභාවය අවශ්‍ය කෙරේ. එසේම මෙම ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සඳහා විගණකගේ වෘත්තීය සංශ්‍ය දෘෂ්ටිය ව්‍යවහාර කිරීම විශේෂයෙන්ම වැදගත් විය හැකිය.
- අ70. මූල්‍ය ප්‍රකාශ දිනයට පසුව සිදුවන සිද්ධීන් සැදැහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හි විගණකගේ තක්සේරුවට අදාළ අතිරේක තොරතුරු ලබාදිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක ප්‍රතිඵලය දැන ගැනීමට ලක් විය හැක්කේ විගණනය තුළදීය. එවැනි අවස්ථාවලදී, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව ~~කුමන ප්‍රමාණයකට සම්බන්ධ අවප්‍රකාශයකට සැදැහුම්වලට නැඹුරු වීමට ආවේණික අවදානම් සාධක කෙසේ බලපාන්නේද යන්න නොසලකා සැදැහුම් මට්ටමේදී¹⁴² ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම්වල තක්සේරුව විගණක තක්සේරු කළ හෝ තක්සේරුව ප්‍රතිශෝධනය කළ හැකිය. ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය, සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක වලට යටත් විය හැකි හෝ බලපෑ හැකිය.~~ මූල්‍ය ප්‍රකාශ දිනට පසුව සිදුවන සිද්ධීන්, එසේම 18 වන ඡේදය සමග අනුකූලව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු පරීක්ෂාකිරීමට ප්‍රවේශයක් විගණකගේ තෝරාගැනීම බලපෑමක් කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස තෝරාගත් සේවකයන් සඳහා හානිපූර්ණයේ සරල ප්‍රතිශතයක් පදනම මත සරල ප්‍රසාද මුදලක් උපවිත කිරීම විගණක නිගමනය කළ හැක්කේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව කිරීම තුළ ඇත්තේ සාපේක්ෂව සුළු සංකීර්ණතාවයක් හෝ පුද්ගලගතභාවයක් ලෙස වන අතර එම නිසා සැදැහුම් මට්ටමේදී ආවේණික අවදානමේ තක්සේරුව විය හැක්කේ ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය පහත අන්තයට ආසන්නවය. පසුව එන කාල පරිච්ඡේදයේ අවසානයට ප්‍රසාද

දීමනා ගෙවීම සැදුහුම් මට්ටමේදී ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක තක්සේරු කළ අවදානම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණවත් යෝග්‍ය විගණන සාක්ෂි ලබා දිය හැකිය .

අ71. වැඩි කැමැත්තක් ඇති විගණන ශිල්ප ක්‍රම හෝ ක්‍රමවේද මත රඳා පවතිමින් විගණකගේ පාලන අවදානම් තක්සේරුව වෙනස් ආකාර වලින් කළ හැකිය. පාලන අවදානමේ තක්සේරුව ප්‍රකාශ කළ හැක්කේ ගුණාත්මක ප්‍රසේද (උදාහරණ ලෙස උපරිම, මධ්‍යස්ථ, අවම ලෙස පාලන අවදානම තක්සේරු කළ හැකිය) භාවිතා කරමින් හෝ හඳුනාගනිමින් අවදානම ඇමතීමෙන් විගණකගේ අපේක්ෂාවන් කෙසේද, එනම් පාලන සඵලදායක ලෙස මෙහෙයවීම මත සැලසුම් කළ විශ්වාසය භාෂිතයෙන්ය. උදාහරණ ලෙස පාලන අවදානම උපරිම ලෙස තක්සේරු කළහොත් පාලනයන් හි සඵලදායකත්ව මෙහෙයුම් මත විශ්වාසය නොමැති බව විගණක අදහස් කරයි. උපරිමයට වඩා අඩුවෙන් පාලන අවදානම තක්සේරු කළහොත් පාලනය තනි සඵලදායක මෙහෙයුම් මත විශ්වාසය තබා ඇති බව විගණක අදහස් කරයි.

ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය (යොමුව: 16 (අ) ඡේදය)

අ72. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක්, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයට යටත් වන ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගෙන පහත දැ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකිය:

- අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවෙන් පහත දැ අවශ්‍ය වන්නේ ද:
  - ආවේණිකව ඉතා ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයක් ඇති ක්‍රමයක් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව කිරීම සඳහා ක්‍රමයක් භාවිතා කිරීම උදාහරණ ලෙස නිරීක්ෂණය කළ නොහැකි ආදාන භාවිතා කිරීමට මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමු මගින් අවශ්‍ය විය හැකි වීම.
  - දීර්ඝ පුරෝකථන කාලපරිච්ඡේදයක් සහිත උපකල්පනය නිරීක්ෂණය කළ නොහැකි දත්ත පදනම් මත වන උපකල්පන සහ එබැවින් කළමනාකාරිත්වයට සංවර්ධනය කිරීම සඳහා අපහසු හෝ අන්තර් සම්බන්ධතා විවිධ උපකල්පන භාවිතය වැනි ආවේනිකව ඉතා ඉහළ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවයක් ඇති උපකල්පන භාවිතා කිරීම.
  - ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය පිළිබඳ හෙළිදරව් කිරීම.
- ව්‍යාපාරික පරිසරය, ප්‍රවණිත කැළඹිලි ස්වභාවය අත්විඳින හෝ විය හැකි කඩාකප්පල්කාරී ක්‍රියා සිදු වන (උදාහරණ ලෙස විශාල ලෙස ව්‍යවහාර මුදල් සංවලණය වන හෝ අක්‍රීය වෙළඳපොල) සහ ඒ අනුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු රඳා පැවතිය හැක්කේ පහසුවෙන් නිරීක්ෂණය කළ නොහැකි වෙළඳපොලක් තුළ අස්තිත්ත්වය සක්‍රීය විය හැකිය.
- කළමනාකාරිත්වයට පහත දේ කළමනාකරණය කළ හැකිද (හෝ අදාළ අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව මගින් කිසියම් ප්‍රමාණයකට අවසර දෙන, ප්‍රායෝගික වන හෝ):
  - අතීත ගනුදෙනුවක අනාගත උපලබ්ධි වීම (උදාහරණ ලෙස අසම්භාව්‍ය ගිවිසුම්ගත කොන්දේසියකට යටත් ගෙවිය යුතු වටිනාකම) හෝ අනාගත සිද්ධියක හෝ තත්ත්වයන්හි සිදුවීම හෝ බලපෑම පිළිබඳ නිරවද්‍ය හෝ විශ්වාසදායක පුරෝකථනයක් කිරීමට. (උදාහරණ ලෙස අනාගත ණය භානිවල වටිනාකම හෝ රක්ෂණ හිමිකම ඉල්ලීමක් නිරවුල් කළ යුත්තේ කුමන වටිනාකමට ද සහ එය නිරවුල් කිරීමේ කාලනිර්ණය) හෝ
  - වර්තමාන තත්ත්වය පිළිබඳ නිරවද්‍ය සහ සම්පූර්ණ තොරතුරු ලබාගැනීමට (උදාහරණ ලෙස සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තුවක් සංවර්ධනය කිරීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශ දිනට වෙළඳපොල සහභාගී වන්නන්ගේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම පිළිබිඹු වන අගය කිරීමේ ගුණාංග පිළිබඳ තොරතුරු)

අ73. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනාගෙන හෝ හෙළිදරව් කර ඇති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක විශාලත්වය හෝ වටිනාකමක් පමණක්ම එහි අවප්‍රකාශයකට නැඹුරු වීමට ඇති හැකියාව සඳහා සුවකයක් නොවේ, එයට හේතු වන්නේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව අඩුවෙන් සකස් කර ඇති නිසා විය හැකිය.

අ74. සමහර තත්ත්වයන් තුළ, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය එතරම් විශාල විය හැකි නිසා සාධාරණ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කළ නොහැක. මූල්‍යප්‍රකාශ තුළ ඇති අයිතමයන් හෝ එහි මැනීම සාධාරණ අගයට හඳුනාගැනීම අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව ඉවත් කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවලදී ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් හඳුනාගත යුතු ද, හෝ එය සාධාරණ අගයට මැනිය යුතු ද පමණක් නොව එසේ ම හෙළිදරව් කිරීමට සාධාරණත්වයට සම්බන්ධ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් තිබිය හැකිය. එවැනි ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවලට සම්බන්ධව අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුවෙන් ඒවා සමග ආශ්‍රිත සහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය. (අ112-අ113, අ143-අ144 ඡේද බලන්න)

අ75. සමහර සිද්ධීන් තුළ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවකට සම්බන්ධ ඇස්තමේන්තු කිරීම් අනියතතාවය අඛණ්ඩ පැවැත්ම ලෙස දිගටම පවත්වාගෙන යාමේ අස්තීන්ත්වයේ හැකියාව පිළිබඳ සැලකිය යුතු අන්දමේ සැක පහළ කළ හැකි එවැනි තත්ත්වයන් තුළ වන අවශ්‍යතාවයන් ස්ථාපනය සහ උපදේශ ශ්‍රීලව්‍ය 570 (සංශෝධන)¹⁴³ ලබා දෙයි.

සංකීර්ණතාවය හෝ පුද්ගලගතභාවය (යොමුව: 16 (අ) ඡේදය)

ක්‍රමය තෝරා ගැනීමේදී සහ ව්‍යවහාර කිරීමේදී බලපාන සංකීර්ණතාවයේ ප්‍රමාණය

අ76. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේ දී භාවිතා කරන ක්‍රමය තෝරා ගැනීමේදී සහ ව්‍යවහාර කිරීමේදී සංකීර්ණතාවය මගින් බලපාන ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත යුතු දේ.

- ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමට භාවිතා කළ ක්‍රමයට කළමනාකාරිත්වය විසින් විශේෂඥ කුසලතාවයේ සහ දැනුමේ අවශ්‍යතාවය ආවේනිකව සංකීර්ණ බව ඇගවිය හැකි අතර එම නිසා ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් විශාල ලෙස නැඹුරු විය හැකිය. කළමනාකාරිත්වය ආදර්ශයක් අභ්‍යන්තරව සංවර්ධනය කළ විට සහ එසේ කිරීමේ දී සාපේක්ෂව සුළු පළපුරුද්දක් තිබෙන විට හෝ පිළිනොගත් ක්‍රමයක් ව්‍යවහාර කරන හෝ විශේෂ කර්මාන්තයක හෝ පරිසරයක පොදුවේ භාවිතා කරන ආදර්ශයක් කළමනාකාරිත්වය භාවිතා කරන විට ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයකට විශාල ලෙස නැඹුරු වීමට හැකිය.
- අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව මගින් අවශ්‍ය කරන මැනීමේ පදනමේ ස්වභාවය ඒවා අතර බහුවිධ අන්තර් සබඳතා සහිතව ඓතිහාසික සහ ඉදිරි දැක්මක් සහිත බහුවිධ මූලාශ්‍ර වලින් දත්ත හෝ උපකල්පන අවශ්‍ය කරන සංකීර්ණ ක්‍රමයක අවශ්‍යතාවය ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස අපේක්ෂාකරන ණය හානි ප්‍රතිපාදනයකට, ඓතිහාසික පළපුරුද්ද දත්ත සැලකිල්ලට ගැනීම පදනම මත සහ ඉදිරි දැක්මක් සහිත උපකල්පන ව්‍යවහාර කිරීම මත අනාගත ණය ආපසු ගෙවීම් සහ වෙනත් මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය විය හැකිය. ඒ හා සමානව රක්ෂණ ගිවිසුමක වගකීම අගය කිරීමේ දී ඓතිහාසික පළපුරුද්ද සහ ප්‍රවර්තන සහ උපකල්පිත අනාගත උපනති පදනම මත ප්‍රක්ෂේපණය කළ යුතු අනාගත රක්ෂණ ගිවිසුම් ගෙවීම් පිළිබඳ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය විය හැකිය.

දත්ත තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාර කිරීමට සංකීර්ණතාවය බලපාන ප්‍රමාණය.

අ77. සංකීර්ණතාවය මගින් බලපාන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී භාවිතා කළ දත්ත තෝරා ගැනීමේදී සහ ව්‍යවහාර කිරීමේදී ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීම තුළ විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි දේ:

- දත්ත මූලාශ්‍රයේ අදාළත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය සැලකිල්ලට ගනිමින් දත්ත ලබා ලබාගැනීමට වන ක්‍රියාවලි වල සංකීර්ණතාවය, එක්තරා මූලාශ්‍රයකින් වන දත්ත වෙනත් මූලාශ්‍රවලින් වන දත්ත වලට වඩා බොහෝ සේ විශ්වාසදායක විය හැකිය. යම් අය ලබාදෙන දත්තවල විශ්වාසදායකත්වය සැලකිල්ලට ගැනීමේදී අදාළ විය හැකි තොරතුරු රහස්‍යභාවය හෝ හිමිකමේ හේතු වැනි නිසා සමහර බාහිර තොරතුරු මූලාශ්‍ර එසේම හෙළිදරව් නොකරනු ඇත (හෝ සම්පූර්ණයෙන් නොවේ) එවැනි තොරතුරු වන්නේ ඔවුන් භාවිතා කළ පාදක වන දත්ත මූලාශ්‍ර හෝ ඒවා සම්බන්ධ වූයේ සහ සැකසුම් කළේ කෙසේද යන්න වැනි.
- දත්ත වල අවංකභාවය පවත්වාගෙන යාම තුළ ආවේණික සංකීර්ණතාවය ඉහළ පරිමාවක දත්ත සහ බහුවිධ මූලාශ්‍රවල දත්ත ඇති විටෙක ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමට භාවිතා කළ දත්ත වල අවංකභාවය පවත්වා ගෙන යාම තුළ ආවේණික සංකීර්ණතාවයක් තිබිය හැකිය.
- සංකීර්ණ ගිවිසුම්ගත කොන්දේසි අර්ථ නිරූපණය කිරීමට වන අවශ්‍යතාවය උදාහරණ ලෙස වාණිජ සැපයුම් කරුවෙකුගෙන් හෝ ගනුදෙනුකරුවෙකුගේ ප්‍රතිදාන වලින් පැන නගින මුදල් ගලා ඒම හෝ ගලා යෑම නිරූපණය කිරීම රඳා පැවතිය හැක්කේ ඉතා සංකීර්ණ, අවබෝධ කරගැනීමට හෝ අර්ථ නිරූපණය කිරීමට විශේෂිත පළපුරුද්දක් හෝ අවශ්‍ය කරන ගිවිසුම්ගත කොන්දේසිය මතය.

ක්‍රමය, උපකල්පන හෝ දත්ත තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාරකරණයට බලපාන පුද්ගලගතභාවයේ ප්‍රමාණය

¹⁴³ ශ්‍රීලව්‍ය 570 (සංශෝධන), අඛණ්ඩ පැවැත්ම

අ78. ක්‍රමය උපකල්පන හෝ දත්ත තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාරකරණයට බලපාන පුද්ගලගතභාවයේ ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීමේ දී විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි දේ.

- ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රමය තුළ භාවිතා කළ යුතු අගය කිරීමේ පිවිසුම් මග, සංකල්ප ශිල්ප ක්‍රම සහ සාධක අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව නියම නොකර ඇති ප්‍රමාණය.
- පුරෝකථනය කළ කාලපරිච්ඡේදයේ දිග ඇතුළුව වටිනාකමක් හෝ කාලනිර්ණ සම්බන්ධයෙන් අනියතතාවය. වටිනාකම සහ කාලනිර්ණය ආවේණික ඇස්තමේන්තු කරන අනියතතාවයේ මූලාශ්‍රයකි, සහ කරුණු හැඟවීමේ ඇස්තමේන්තුව තෝරා ගැනීම තුළ කළමනාකාරිත්වයේ විනිශ්චයේ අවශ්‍යතාවය සඳහා හේතු විය හැකිය. එය පිළිවෙළින් කළමනාකාරිත්ව පක්ෂග්‍රාහී වීම සඳහා හොඳ අවස්ථාවක් ඇති කරයි. උදාහරණ ලෙස ඉදිරි දැක්මේ උපකල්පන අන්තර්ගත කරන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක ඉහළ ප්‍රමාණයක පුද්ගලගතභාවය තිබිය හැකි අතර එය කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම වලට නැඹුරු විය හැකිය.

වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක (යොමුව: 16(ආ) ඡේදය)

අ79. කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම හෝ ~~එය~~ වෙනත් වංචා අවදානම් සාධක කිසියම් ප්‍රමාණයකට ඒවා ආවේණික අවදානමට බලපාන නිසා, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් අවප්‍රකාශයකට නැඹුරුවීමට ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් සමඟ ආශ්‍රිත පුද්ගලගතභාවයේ ප්‍රමාණය බලපෑම් කරයි. උදාහරණ ලෙස ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් ඉහළ ප්‍රමාණයක පුද්ගලගතභාවයට යටත් වන විට ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී බවට වූ වංචාව නිසා හෝ අවප්‍රකාශයකට බොහෝ සේ නැඹුරුවීම සිදුවිය හැකි අතර මෙය පුළුල් පරාසයක විය හැකි මැනීමේ ප්‍රතිඵලවල විපාකයක් විය හැකිය. පවත්නා තත්ත්වයන් තුළ යෝග්‍ය නොවන එම පරාසයෙන් කළමනාකාරිත්වය කරුණ ඇඟවීමේ ඇස්තමේන්තුව තෝරාගත හැකිය හෝ එය යෝග්‍ය නොවන පරිදි චේතනාන්විතව හෝ අචේතනීය කළමනාකාරිත්වයේ පක්ෂග්‍රාහී වීම මගින් බලපෑමට ලක්විය හැකි අතර එම නිසා එය අවප්‍රකාශ වී ඇත. අඛණ්ඩ විගණන සඳහා පූර්වගාමී කාලපරිච්ඡේදයේ විගණනය තුළ හඳුනාගත් කළමනාකාරිත්වයේ විය හැකි පක්ෂග්‍රාහී වීම සුළුක, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළ සැලසුම් කිරීම සහ අවදානම් තක්සේරු ක්‍රියාපටිපාටි වලට බලපෑම් කළ හැකිය.

සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් (යොමුව: 17 ඡේදය)

අ80. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක්, ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අනියතතාවය මගින් සංකීර්ණතාවය, පුද්ගලගතභාවය හෝ වෙනත් ආවේණික අවදානම් සාධක මගින් යටත්වන හෝ බලපාන, විගණකගේ ආවේණික අවදානම් තක්සේරුවේදී සැලකිල්ලට ගන්නා ප්‍රමාණය ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක යම් අවදානම් හඳුනාගත් හා තක්සේරු කළ සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් දැයි නිර්ණය කිරීමේදී විගණකට සහය වේ.

~~අදාළ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය මත විගණක විශ්වාසය නැතිමට අපේක්ෂා කරන්නේ කුමන විටද~~
(19 ඡේදය)

අ85. සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් සඳහා ඇතුළුව, ආවේණික අවදානම් ප්‍රේක්ෂාවලිය මත ඉහළ ලෙස ආවේණික අවදානම තක්සේරු කරන විට, ~~අදාළ පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම~~ යෝග්‍ය විය හැකිය. මෙය අවස්ථාවක් විය හැක්කේ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක් ඉහළ ප්‍රමිතියක සංකීර්ණතාවයක් මගින් යටත් වූ හෝ බලපෑමට ලක් වූ විටය. ඉහළ ප්‍රමාණයක පුද්ගලගතභාවයකින් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවට බලපෑමට ලක් වූ විට සහ ඒ අනුව කළමනාකාරිත්වය මගින් සැලකිය යුතු අන්දමේ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය විය හැකිය. පාලන සැලසුම් කිරීමේදී සඵලදායකත්වය තුළ ආවේණික අවදානම් පාලන වල මෙහෙයුම් සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කරනවාට වඩා තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මත වඩා කේන්ද්‍ර ගතවීමට විගණක මෙහෙයවිය හැකිය.

...

ඉටුකළ විගණන ක්‍රියාපටිපාටි මත සමස්ථ අගය කිරීම (යොමුව: 33ඡේදය)

...

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සාධාරණ හෝ අවප්‍රකාශය වී ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම (යොමුව: 9, 35 ඡේද)

...

ශ්‍රී ලව්‍ය 600, විශේෂ සැලකිල්ලට ගැනීම් - සමූහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනය (සංරචක විගණකගේ වැඩ ඇතුළුව)

අවශ්‍යතාවයන්

සමූහය, එහි සංරචක සහ ඒවායේ පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම

17. අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අවබෝධය ලබා ගැනීම මඟින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීමට සහ තක්සේරු කිරීමට විගණකට අවශ්‍ය කෙරේ.⁷ සමූහ කාර්යභාර කණ්ඩායම විසින්:

(ආ) ...

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීම් දැ

...

නිර්වචන

...

සැලකිය යුතු අන්දමේ සංරචක (යොමුව: 9(අඅ) ඡේදය)

...

අ6. එහි විශේෂිත ස්වභාවය හෝ තත්ත්වයන් නිසා සමූහ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණවත් අවප්‍රකාශයක සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් ලෙස සමහර විට ඇතුළත් කළ හැකි සංරචකයන් සමූහ කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායම එසේම හඳුනාගත හැකිය. (එනම් විශේෂ විගණන සැලකිල්ලට දැක්වීම අවශ්‍ය කරන අවදානම්¹⁴⁴); උදාහරණ ලෙස විදේශ විනිමය වෙළඳාම සඳහා වගකිව යුතු විය හැකි සංරචකයක් සහ ඒ අනුව සමූහයට තනිව මූල්‍ය වැදගත්කමක් අත් වශයෙන් සංරචකයට තිබුණේ නැති වුවත් එයට සමූහය සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමකට නිරාවරණය කළ හැකිය.

...

සමූහය, එහි සංරචක සහ ඒවායේ පරිසරයේ අවබෝධ කර ගැනීම

සමූහයේ කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම කුමන කරුණු පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගත යුතුද (යොමුව: 17ඡේදය)

අ23. අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව; අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය, අරමුණු සහ ක්‍රමෝපාය සහ සම්බන්ධිත ව්‍යාපාරික අවදානම්; සහ මැනීම සහ අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය සමාලෝචනය ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයට බලපාන කර්මාන්තය නියාමන සහ වෙනත් බාහිර සාධක වල අවබෝධයක් ලබා ගැනීමේදී විගණක සැලකිල්ලට ගත හැකි කරුණු මත උපදේශ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019) හි අඩංගු වේ.¹⁴⁵ ඒකාබද්ධකරන ක්‍රියාවලිය ඇතුළුව සමූහයකට නිශ්චිත කරුණු මත උපදේශන මෙම ශ්‍රී ලව්‍යයේ 2 වන පරිශිෂ්ටයේ අඩංගු වේ.

2 වන පරිශිෂ්ටය

සමූහ කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමට අවබෝධයක් ලබාගත යුත්තේ කුමන කරුණු ද යන්න පිළිබඳ උදාහරණ.

...

සමූහ - ව්‍යාප්ත පාලන

1. සමූහ - ව්‍යාප්ත පාලන වලට ඇතුළත් විය හැක්කේ පහත දෑ වල සංයෝජනයකි.

- ව්‍යාපාර සංවර්ධන සහ කාර්යසාධන සමාලෝචනය කිරීමට සමූහය සහ සංරචක කළමනාකාරිත්වය අතර විධිමත් රැස්වීම්.
- ...
- තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතියක් තුළ ඇති සියලු හෝ සමහර සංරචක වලට පොදු පාලන ක්‍රියා:
- අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය ක්‍රියා සහ ස්වයං තක්සේරු ක්‍රමලේඛ ඇතුළුව අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියේ අයික්ෂණය ක්‍රියාවලිය අධීක්ෂණයට සමූහය ඇතුළත පාලන

¹⁴⁴ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත) 27, 29 ඡේද

¹⁴⁵ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), අ62 25 - අ64 49 සහ 1 වන පරිශිෂ්ටය

...

5 වන පරිච්ඡේදය

සමූහ කළමනාකාරිත්ව කණ්ඩායම් උපදෙස් ලිපිය තුළ ඇතුළත් අවශ්‍යකරන සහ අතිරේක කරුණු

සංරචක විගණකගේ වැඩ සැලසුම් කිරීමට අදාළ වන කරුණු :

• ...

1. ...

සංරචක විගණකගේ වැඩ පවත්වාගෙන යාමට අදාළ කරුණු.

- සියලු හෝ සමහර සංරචක සඳහා පොදු සැකසීමේ පද්ධතියක ක්‍රීයා සමූහ කාර්යභාරයේ නියුතු කණ්ඩායමේ පාලන පරීක්ෂාවන් හි සොයාගැනීම් සහ සංරචක විගණක විසින් ඉටු කළ යුතු පාලන පරීක්ෂා.

• ..

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 610 (සංශෝධිත 2013), අභ්‍යන්තර විගණකවරුන්ගේ වැඩ ප්‍රයෝජනයට ගැනීම

හැඳින්වීම

...

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සහ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 610 (සංශෝධිත 2013) අතර සම්බන්ධතාවය

...

7. අස්තීත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තීත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය සහ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනා ගැනීම සහ තක්සේරු කිරීමේ බාහිර විගණකගේ අවබෝධය අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ දැනුම සහ පළපුරුද්ද දැක්විය හැක්කේ කෙසේද යන්න ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) අමතයි. අභ්‍යන්තර සහ බාහිර විගණකවරුන් අතර සඵලදායී සන්නිවේදනය ඵලසාදී බාහිර විගණකගේ වැඩ වලට බලපෑ හැකි වැදගත් කරුණු බාහිර විගණකට දැන්විය හැකි වාතාවරණයක් ඇති කරන්නේ කෙසේද යන්න ඵලසාදී ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)³ පැහැදිලි කරයි.

...

ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පහදා දීමේ දෑ

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ නිර්වචනය (යොමුව: 2, 14 (අ) ඡේද)

- අ3. අමතරව අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයෙන් බාහිරව මෙහෙයුම් සහ කළමනාකාරිත්වය රාජකාරි සහ වගකීම් සහිත අස්තීත්ත්වයේ සිටින පුද්ගලයන්ට ඔවුන්ගේ අරමුණගතභාවයට සාමාන්‍යයෙන් තර්ජන වලට මුහුණ දිය හැකි අතර ඔවුන්ට ශ්‍රී ලවිප්‍ර 330¹² සමග අනුකූලව පරීක්ෂා කළ හැකි ක්‍රියා පාලන ඉටු කළ හැකි වුවත්, මෙම ශ්‍රී ලවිප්‍රයේ අරමුණු සඳහා අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ කටයුතුවල කොටසක් ලෙස ඔවුන් සැලකීමෙන් ඉවත් කෙරේ. මෙම හේතුව සඳහා අයිතිකරු - කළමනාකරු ඉටු කරනු ලබන පාලන අධීක්ෂණය කිරීම, අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයට සමාන ලෙස නොසැලකේ .

...

අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය ඇගයීම

...

ක්‍රමානුකූල සහ ශික්ෂණ පිවිසුම් මගක් ව්‍යවහාර කිරීම (යොමුව: 15 (ඇ) ඡේදය)

- අ10. එහි ක්‍රියා සැලසුම් කිරීම ඉටු කිරීම අධීක්ෂණය සමාලෝචනය සහ ලේඛනගත කිරීම අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ ක්‍රියාවලිගෙන් අස්තීත්ත්වය විසින් ඉටු කළ යුතු වෙනත් අධීක්ෂණ පාලන ක්‍රියා අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ කටයුතුවලින් වෙන්කොට හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රමානුකූල සහ ශික්ෂණ ප්‍රවේශය ව්‍යවහාර කිරීම.

අ21. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019)¹⁴⁶, තුළ විස්තර කර ඇති පරිදි සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් පිණිස විගණන සැලකිල්ල අවශ්‍ය කරන යනු ආවේණික අවදානම ප්‍රේක්ෂාවලියේ ඉහළ අන්තයට ආසන්නව අවදානම් තක්සේරු කෙරේ. සහ ඒ අනුව සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් වලට සම්බන්ධ අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ භාවිතා කිරීමේ බාහිර විගණකගේ හැකියාව සීමිත වී තිබියදීත් සම්බන්ධිත ක්‍රියාපටිපාටි වලට සීමා කෙරෙනු ඇත. අමතරව, ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් පහළ වන විට හැර අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යයේ වැඩ භාවිතා කිරීම පමණක් විගණන අවදානමක් පිළිගත හැකි අවම මට්ටමකට අඩු කිරීම ගැන අපේක්ෂාව තැබිය නොහැකි අතර සමහර පරීක්ෂාව බාහිර විගණක සෘජුව ඉටු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ඉවත් කෙරේ.

...

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 620, විගණකගේ විශේෂඥයෙකු ගේ වැඩ භාවිත කිරීම

ව්‍යවහාර කරණය සහ වෙනත් පහදා දීමේ දෑ

...

විගණකගේ විශේෂඥයෙකුගේ අවශ්‍යතාවය නිර්ණය කිරීම (යොමුව: 7 ඡේදය)

අ4. පහත සඳහන් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක දේ සඳහා විගණකට සහය වීමට විගණකවරයෙකුගේ විශේෂඥයෙක් අවශ්‍ය විය හැකිය.

- අස්තිත්වය එහි පරිසරයේ, අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිය රාමුව සහ ඇතුළු අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීමට
- ...

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 701, ස්වාධීන විගණකගේ වාර්තාවේ ප්‍රධාන විගණන කරුණු සන්නිවේදනය කිරීම

ව්‍යවහාරකරණය සහ වෙනත් පහදා දීමේ දෑ

...

ප්‍රධාන විගණන කරුණ නිර්ණය කිරීම (යොමුව: 9-10 ඡේද)

...

විගණකගේ සැලකිය යුතු අවධානය අවශ්‍ය එම කරුණ නිර්ණය කිරීම තුළ සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: 9 ඡේදය)

...

ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සමග අනුකූලව හඳුනාගත් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානමක ඉහළ තක්සේරු කළ හෝ සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමේ ඇති ක්ෂේත්‍ර (යොමුව: 9(අ) ඡේදය)

...

අ20. ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානමක් නිර්වචනය කරන්නේ එම අවප්‍රකාශය සිදු වුවහොත් විය හැකි අවප්‍රකාශයේ විශාලත්වය සහ අවප්‍රකාශයන් සිදුවීමේ සම්භාවිතාවයේ සංයෝජනයකට බලපාන ආවේණික අවදානම් සාධකවලට වන ප්‍රමාණයට ආවේණික අවදානමේ ප්‍රේක්ෂාවලිය ඉහළ අන්තයට ආසන්න ආවේණික අවදානම සඳහා හඳුනාගත් සහ තක්සේරු කළ ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් ලෙසය.¹⁴⁷ එසේ විගණකගේ විනිශ්චය තුළ පිණිස විගණන සැලකිල්ලක් අවශ්‍ය කරන සැලකිය යුතු අන්දමේ කළමනාකාරීත්ව විනිශ්චය සහ සැලකිය යුතු අන්දමේ අසාමාන්‍ය ගනුදෙනු ක්ෂේත්‍ර බොහෝ විට සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් ලෙස හඳුනාගත හැකිය. ඒ අනුව සැලකිය යුතු අන්දමේ අවදානම් බොහෝවිට වන්නේ සැලකිය යුතු අන්දමේ විගණන අවධානය අවශ්‍ය කරන ක්ෂේත්‍රය:

...

¹⁴⁶ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) 124 (1) (ඉ)

¹⁴⁷ ශ්‍රී ලවිප්‍ර 315 (සංශෝධිත 2019) 12(1) ඡේදය

ශ්‍රී ලව්‍ය 720 (සංශෝධිත), වෙනත් තොරතුරු වලට සම්බන්ධිත විගණකගේ වගකීම්

ව්‍යවහාරකරනය සහ වෙනත් පැහැදිලි කිරීම් දැ

...

වෙනත් තොරතුරු කියවීම සහ සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: 14-15 ඡේද)

...

වෙනත් තොරතුරු සහ විගණක, විගණනය තුළ ලබාගත් දැනුම අතර ප්‍රමාණාත්මක අසංගතතාවයක් තිබේදැයි සැලකිල්ලට ගැනීම (යොමුව: 14(අ)ඡේදය)

අ31. ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019)¹⁴⁸ සමග අනුකූලව විගණනය තුළ ලබාගත් විගණකගේ දැනුමට ඇතුළත් වන්නේ, අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ ඇතුළු අස්තිත්ත්වයේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධයයි. ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019) විගණකගේ අවශ්‍ය කරන අවබෝධයේ නියම කරන අතර එයට ඇතුළත් වන එවැනි කරුණු අතරට පහත දැ පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම ඇතුළත් වේ :

- (අ) තොරතුරු තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම අනුකූල කරන ව්‍යාපාරික ආදර්ශයේ ප්‍රමාණය ඇතුළුව අස්තිත්ත්වයේ සංවිධානමය ව්‍යුහය හිමිකාරිත්වය සහ පාලනය සහ එහි ව්‍යාපාරික ආදර්ශය;
- (ආ) එම අදාළ කර්මාන්තය නියාමන සහ වෙනත් බාහිර සාධක;
- (ඇ) අස්තිත්ත්වයේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය මැනීම සහ සමාලෝචනය අභ්‍යන්තරව සහ බාහිරව තක්සේරු කිරීමට භාවිතා කළ අදාළ පියවරවල්; සහ
- (ඈ) අස්තිත්ත්වයේ ස්වභාවය;
- (ඊ) අස්තිත්ත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාරකරණය;
- (ඊ) අස්තිත්ත්වයේ අරමුණු සහ ක්‍රමෝපායන්;

මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක් පවතින විට ප්‍රතිචාර දැක්වීම හෝ අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය නවීකරණය කිරීමට අවශ්‍ය වන විට විගණකගේ අවබෝධය (යොමුව: 20 ඡේදය)

අ51. වෙනත් තොරතුරු කියවීම තුළ පහත දේ හැඟවීම සඳහා නව තොරතුරු විගණකගේ දැනගැනීමට ලක්විය හැකිය:

- අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය, මූල්‍ය වාර්තාකරණ ආකෘතිමය රාමුව සහ අස්තිත්ත්වය අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳ විගණකගේ අවබෝධය සහ ඒ අනුව විගණකගේ අවදානම් තක්සේරුව ප්‍රතිශෝධනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය හැඟවිය හැකිය.

¹⁴⁸ ශ්‍රී ලව්‍ය 315 (සංශෝධිත 2019), අස්තිත්ත්වය සහ එහි පරිසරය අවබෝධ කර ගැනීම තුළින් ප්‍රමාණාත්මක අවප්‍රකාශයක අවදානම් හඳුනාගැනීම සහ තක්සේරු කිරීම, 19 11 27 12 ඡේද